

THE YAMAKA

PURCHASED

Pali Text Society

THE YAMAKA

BRING

**THE SIXTH BOOK OF THE ABHIDHAMMA-
PITAKA**

EDITED BY

CAROLINE RHYS DAVIDS, M.A.

ASSISTED BY

**CECILIA DIBBEN, MARY C. FOLEY, B.Sc.,
MABEL HUNT, AND MAY SMITH**

VOL. II

Published by

THE PALI TEXT SOCIETY, LONDON

Distributed by

**ROUTLEDGE & KEGAN PAUL
LONDON AND NEW YORK**

P
294.3824
T 595 a.y.r
V.2

THE ASIATIC SOCIETY
CALCUTTA-700016
ACC NO. S 2428.....
DATE 16.5.90.....

SL NO. 081427

COMPUTERISED
C 6935

CONTENTS

Introductory Note	-	-	-	-	PAGE vii
 VIII. Citta-Yamakaṅ					
Uddesavāro	-	-	-	-	1
Niddesavāro	-	-	-	-	9
 IX. Dhamma-Yamakaṅ					
Pappattivāro, uddesavāro	-	-	-	-	22
,, niddesavāro	-	-	-	-	23
 X. Indriyavāro					
Pappattivāro, uddesavāro	-	-	-	-	61
,, niddesavāro	-	-	-	-	64
Pavattivāro, uppādavāro	-	-	-	-	71
Index	-	-	-	-	216
 Appendix					
Dissertation by Ledi Sadaw	-	-	-	-	219

INTRODUCTORY NOTE

IN presenting the second and concluding instalment of this strange old manual in its first European edition, it is with gratification and with gratitude that we here record, and both in this Note and in an Appendix embody, the response made to the appeal thrown out in our Introductory Note to the former volume. We there, in view of the repelling method of the work, cited the words of the Commentary attributed to Buddhaghosa, in which the baffled student is advised to wait on teachers (p. xv). And we suggested that for ourselves, at this time of day, it was conceivable that help might come from the Vihāras of Burma.

I wrote to Mr. Shwe Zan Aung, whose translation of the *Abhidhammattha-Sangaha* has found a steadily growing number of readers, but whose opportunities of increasing the indebtedness of Pali students to him are now so curtailed by his professional duties. I stated what seemed to me some of the perplexities concerning the object and method of the book most likely to be felt by a European conversant with the main objects and methods of Pali Buddhist doctrine, and capable of appreciating the same. I gave expression to these perplexities in some half-dozen questions, very informally and roughly drawn up, I fear, concerning the *Yamaka*, more or less after the fashion of the Angelic Doctor's questions when starting on his *Summa Theologiae*: *Utrum sit scientia? utrum sit speculativa vel practica? utrum sit sapientia? . . . argumentativa? quid sit subjectum eius? . . .* And I inquired if he (Mr. Aung) could favour me with any traditional or original views on the object, scope, and method of the *Yamaka* held and taught at the present day in his country.

In the course of last year I received in reply, not only a

few notes quoting sub-commentaries on the Yamaka, from the pen of Mr. Aung himself, but also detailed answers from two distinguished Burmese teachers : Ingan Sadaw (Dr. Ingan) of Visuddhārāma, the head of the Shwegyin School (or sect), and Ledi Sadaw of Mandalay, the well-known author, a list of whose twenty and more works is given in Mrs. Bode's 'Pali Literature in Burma,' p. 97 *f*.

Mr. Aung's notes are, of course, written in English, but in the replies of the two Theras my questions have been converted and modified into an approximate Pali, the answers being also in that language. The former scholar and Mr. Aung have replied with the degree of conciseness which was the utmost I had expected to be favoured with, but Ledi Sadaw has been so good as to write more than mere replies, taking some of the points raised as his themes. His disquisitions, couched in nervous, lucid Pali, are not citations from *Ṭikā* literature, but quote only from the *Piṭakas*, and embody much that is instructive and illuminating on several points of doctrine—*e.g.*, on Suttanta and Abhidhamma methods, on Buddhist phenomenalism, on Nibbāna, and on *Paṭiccasamuppāda* as Conditioned Genesis. So instructive, in fact, that we were glad to give effect to the learned doctor's hope that his remarks might be published, in Pali and in English, by appending at least the Pali text of them to this volume. And a translation of the bulk at least of his notes will, we hope, appear in the Journal. His MS., written in Burmese characters, was transcribed by Miss C. Dibben.

I did not retain a copy of the questions submitted to these kind teachers; and inquiries, better calculated to elicit light on the strange, and to us often useless and tiresome, nature of the text-queries, will doubtless suggest themselves to critical readers. It had long seemed to me that the work, in common with some other numbers of *Abhidhamma-Piṭaka* books, was more suggestive of a manual of logical exercises—or, at most, of applied logic—than of a compilation having the one aim of building up *bhikkhus* in solid and purified doctrine. There seemed to

be, for aims so lofty, too great a chasm between much of this baffling and apparently sterile catechizing and the fruitful, edifying trend of Suttanta discourse. That the Yamaka was and is held, *not* as such a course in method only, but to be intended to elucidate sound and purified doctrine is clear from all three sets of replies.

Those replies may very possibly not clear away our doubts as to the use and profit of the mazy Yamaka, or justify its existence in our judgment. I say this with some diffidence, in view of Aletawya Sadaw's remark, that 'the intelligent, once versed in Yamaka *method*, can recite the text without any difficulty; but the stupid would make no head or tail out of it, even if it were committed to memory !'¹ But whatever may be thought of a 'London Pali-devi's' questions or of the replies, readers will share with us in the vivid appreciation of the ready and unstinted and most kindly courtesy with which these distinguished representatives of the Burmese traditions of Buddhist culture—now so venerable and so continuous in its procession—have received and responded to our inquiries. I have been profoundly touched thereby, and rejoice to do all in my power to record and establish so-auspicious an advance in intellectual intercourse between East and West. It may be a long day yet ere we derive much light from the Yamaka, but this gracious response to our questions, borne hither from the groves of Maramma, gilds the venerable catechism with a living luminance of human fraternity, even as, in great Moggallāna's judgment, the beauty of the moonlit grove of Gosinga Hall was enhanced when 'two talking Abhidhamma, asking each other questions and answering unflinchingly, their righteous discourse holds on its way.'²

The gist of the Notes supplied by Mr. Aung, and of those sent shortly after by Ingan Sadaw, is as follows :

¹ J.P.T.S., 1912, p. 118: 'Abhidhamma Literature in Burma,' by S. Z. Aung.

² *Majjhima*, i., 214.

Object of the Yamaka.—Standing where it does as sixth book in the Abhidhamma-Piṭaka, after the first four books of expository matter, and the fifth book which corrects perverted views on various points therein, the Yamaka aims at expurgating doubt by affirmations concerning a number of matters wherein doubts may arise. Hereon Ānand' Ācariya's *Mūlatika* is quoted.¹

The subject-matter or argument of the Yamaka? The replies simply analyze briefly the contents of the ten books without attempting any more general summarization.

The choice of the ten categories out of others, and of their order. The first half was perhaps scarcely a legitimate inquiry. *Desanā-vilāsena c'eva puggalajjhāsayavasena ca, Paṭicca-samuppādādike dhamme abhājetvā . . .* is the Thera's reply. The fundamental nature of the *Mūlas* naturally places them first (N.B., prior to *Sankhārā* or *Citta*). The second, third, and fourth Yamakas follow the classical order; and that these should become profitable by being considered under a causal and dynamic aspect, the Sacca-Yamaka comes next . . . and so on.

How can it profit students to learn affirmations concerning the psychology of beings in the 'unconscious sphere' or the 'Pure Abodes'? (See Yamaka i., pp. 19, 21, 25, etc.) It is interesting, if disappointing, to note that the Thera, in a brief reply, does not understand the question as at all sceptically put, but answers, so to speak, by the book, quoting from the *Pañcappakaraṇatthakathā* and the *Mūlatika*. Mr. Aung replies: 'I think that the inquiry into the psychology of gods and Brahmās is intended to complete Buddhist philosophy. For example, there is no mind in the *Asaññasatta* plane, and the interval of 500 kalpas² is

¹ Ingaṇ Sadaw opens his reply in the style of the old Commentators with a gāthā (and even with a pun):

Yamassa visayātto nānā-nayēsu kovido

Nānā-naya-kosallatthay desesi Yamakay Muni.

² See 'Compendium of Philosophy,' p. 142 (*Abhidh.-sang.*, v., § 6).

simply bridged over by the *Anantara-paccaya-satti* of mind;¹ as when a man, who loses his sense of personal identity for three years, resumes it at the point where he left it.'

The reason for the great prolixity and redundancy in the Yamaka method. Ingan Sadaw makes here no reply. Mr. Aung reminds me that such is the rule in Buddhist books, and that the reasons for it are well known to us.

It will be seen, in the Appendix, that whereas the penultimate question has failed either to reach Ledi Sadaw, or, anyway, to elicit a response, he also repudiates, for the Yamaka, any unreasonable amount of 'vain repetitions.' It is Abhidhamma, and not Suttanta. In the latter, instruction is adapted to individuals and special needs. In Abhidhamma exhaustive analysis, to be valid for anyone at all times, is the rule (p. 232 f.).

C. A. F. RHYS DAVIDS.

June, 1918.

¹ That is, by the potential force of the flow of consciousness, broken off just prior to rebirth as an *asaññasatta*, actualizing, taking effect, not immediately (*samanantara*), but only when, after 500 kalpas, the life-continuum reforms once more in a matrix. See S. Z. Aung, *Compendium of Philosophy*, p. 42.

ABHIDHAMMAPIṬAKE YAMAKAN

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa!

VIII.

[CITTAYAMAKAN.]

Uddesavāro.]

YASSA¹ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati? Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

Yassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati, tassa cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati? Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati, tassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati?

Y. c.² uppajjati, t. c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ, t. c. uppajjati?

Y. c. na uppajjati, t. c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjati? ³

Y. c. niruj., t. c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ, t. c. na niruj.?

Y. c. uppaj., t. c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppaj.?

¹ *Here begins the Puggalavāro. (Cy.)*

² *For y., c., t., v. p., read yassa, cittaṃ, tassa, vā pana respectively.*

³ *Uppaj., niruj.: read always uppajjati, nirujjhati.*

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppaj.?

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. na uppaj.?

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, t. c. ca uppajjittha?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha, t. c. na niruj.?

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. niruj.?

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati, t. c. na niruj.?

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati, t. c. nirujjhittha?

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. na niruj. ? Y. v. p. c. na niruj. . . .

Y. c. na¹ uppaj., t. c. niruj. ? Y. v. p. c. niruj. . . .

Y. c. uppajjamānaṇ, t. c. uppannaṇ ? Y. v. p. c. uppannaṇ . . .

¹ S. omits.

Y. c. na uppajjamānaṇ, t. c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na uppannaṇ . . .

Y. c. nirujjhamānaṇ, t. c. uppannaṇ? Y. v. p. c. uppannaṇ . . .

Y. c. na nirujjhamānaṇ, t. c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na uppannaṇ . . .

Y. c. uppannaṇ, t. c. uppajjittha? Y. v. p. cittaṇ uppajjittha . . .

Y. c. uppannaṇ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, t. c. uppannaṇ?

Y. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannaṇ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaṇ, t. c. uppajjittha?

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjittha?

Uppannaṇ uppajjamānaṇ, uppajjamānaṇ¹ uppannaṇ? Niruddhaṇ nirujjhamānaṇ, nirujjhamānaṇ niruddhaṇ?² Na uppannaṇ na uppajjamānaṇ na uppajjamānaṇ na uppannaṇ?² Na niruddhaṇ na nirujjhamānaṇ, na nirujjhamānaṇ na niruddhaṇ?

Yassa cittaṇ uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ tassa cittaṇ? Y. v. p. c. nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ,³ uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. c.?

Y. c. na uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaṇ

¹ S. omits.

² Br. inverts order of these.

³ S. inserts t. c. y. c.

khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vitikkantaṃ atikkantakālaṃ t. c. ?

Yaṃ¹ c. uppajjati na nirujjhati, taṃ c. nirujjhissati na uppajjissati? Yaṃ v. p. c. nirujjhissati na upp. . . .

Yaṃ c. na uppaj. niruj., taṃ c. na nirujjhissati uppajjissati? Yaṃ v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati

Y.² c. uppaj., taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ

Y. c. na uppaj., taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ

Y. e. niruj., taṃ c. uppannaṃ? Y. v. p. c. uppannaṃ

Y. c. na niruj., taṃ c. na uppannaṃ? Y. v. p. c. na uppannaṃ

Y. c. uppaj., taṃ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha

Y. c. na uppaj., taṃ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha

Y. c. uppaj., taṃ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati

Y. c. na uppaj., taṃ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati

Y. c. uppajjittha, taṃ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati

Y. c. na uppajjittha, taṃ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati

Y. c. niruj., taṃ c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha

Y. c. na niruj., taṃ c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati

Y. e. na niruj. taṃ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati

¹ Here begins the Dhammavāra. (Cy.)

² For Y. and t, now read yaṃ and taṃ.

Y. c. nirujjhittha, taṇ c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhittha? Y. v. p. c. nirujjhittha . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na nirujjhittha? Y. v. p. c. na nirujjhittha . . .

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppajjittha, taṇ c. nirujjhissati? Y. v. p. c. nirujjhissati . . .

Y. c. na uppajjittha, taṇ c., na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. c. uppaj., taṇ c. na niruj. ? Y. v. p. c. na niruj . . .

Y. c. na uppaj., taṇ c. niruj. ? Y. v. p. c. niruj . . .

Y. c. uppajjamānaṇ, taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. c. uppannaṇ . . .

Y. c. na uppajjamānaṇ, taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na uppannaṇ . . .

Y. c. nirujjhamānaṇ, t. c. uppannaṇ? Y. v. p. c. uppannaṇ . . .

Y. c. na nirujjhamānaṇ, t. c. na uppannaṇ? Y. v. p. c. na uppannaṇ . . .

Y. c. uppannaṇ, taṇ c. uppajjittha? Y. v. p. c. uppajjittha . . .

Y. c. uppannaṇ, t. c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati . . .

Y. c. na uppannaṇ, taṇ c. na uppajjittha? Y. v. p. c. na uppajjittha . . .

Y. c. na uppannaṇ taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. c. na uppajjissati . . .

Y. c. uppajjittha, no ca taṇ c. uppannaṇ, taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. c. uppajjissati, no ca taṇ c. uppannaṇ . . .

Y. c. na uppajjittha, no ca taṇ c. na uppannaṇ, taṇ c. na

uppañjissati? Y. v. p. c. na uppañjissati, no ca taṇ na uppannaṇ, t. c. na uppañjittha?

Uppannaṇ uppañjamānaṇ, uppañjamānaṇ uppannaṇ? Niruddhaṇ nirujjhamānaṇ, nirujjhamānaṇ niruddhaṇ?¹ Na uppannaṇ na uppañjamānaṇ, na uppañjamānaṇ na uppannaṇ?² Na niruddhaṇ na nirujjhamānaṇ, na nirujjhamānaṇ na niruddhaṇ?

Y. c. uppañjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ c.? Y. v. p. c. nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, uppañjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. c.?

Y. c. na uppañjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ c.? Y. v. p. c. na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na uppañjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ c.?

Yassa yaṇ³ c. uppañ., na niruj., t. taṇ c. nirujjhissati na uppañjissati? Yassa v. p. y. c. nirujjhissati na uppañjissati, t. taṇ c. uppañ. na niruj.?

Yassa yaṇ c. na uppañ. niruj., t. taṇ c. na nirujjhissati uppañjissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati uppañjissati . . .

Y. y. c.³ uppañ., t. taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. y. c. uppannaṇ . . .

Y. y. c. na uppañ., t. taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. y. c. na uppannaṇ . . .

Y. y. c. niruj., t. taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. y. c. uppannaṇ . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. y. c. na uppannaṇ . . .

Y. y. c. uppañ., t. taṇ c. uppañjittha? Y. v. p. y. c. uppañjittha . . .

¹ Br. inverts order of these phrases.

² Here begins the Puggala-dhammavāra. (Cy.)

³ Y. y. c. = yassa yaṇ cittaṇ.

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. taṅ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. ca na uppajjittha, t. taṅ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. niruj., t. taṅ c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṅ c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha, t. taṅ c. na niruj.?

Y. y. c. niruj., t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na niruj., t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. nirujjhittha, t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na nirujjhittha, t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. nirujjhittha? Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na nirujjhittha? Y. v. p. y. c. na nirujjhittha . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. y. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, t. taṅ c. nirujjhissati? Y. v. p. y. c. nirujjhissati . . .

Y. y. c. na uppajjittha, t. taṅ c. na nirujjhissati? Y. v. p. c. na nirujjhissati . . .

Y. y. c. uppaj., t. taṅ c. na niruj. Y. v. p. y. c. na niruj . . .

Y. y. c. na uppaj., t. taṅ c. niruj. Y. v. p. y. c. niruj . . .

Y. y. c. uppajjamānaṇ, t. taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. y. c. uppannaṇ . . .

Y. y. c. na uppajjamānaṇ, t. taṇ ca na uppannaṇ? Y. v. p. y. c. na uppannaṇ . . .

Y. y. c. nirujjhamānaṇ, t. taṇ c. uppannaṇ? Y. v. p. y. c. uppannaṇ . . .

Y. y. c. na nirujjhamānaṇ, t. taṇ c. na uppannaṇ? Y. v. p. y. c. na uppannaṇ . . .

Y. y. c. uppannaṇ, t. taṇ c. uppajjittha? Y. v. p. y. c. uppajjittha . . .

Y. y. c. uppannaṇ, t. taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati . . .

Y. y. c. na uppannaṇ, t. taṇ c. na uppajjittha? Y. v. p. y. c. na uppajjittha . . .

Y. y. c. na uppannaṇ, t. taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati . . .

Y. y. c. uppajjittha, no ca t. taṇ c. uppannaṇ, t. taṇ c. uppajjissati? Y. v. p. y. c. uppajjissati, no ca t. taṇ c. uppannaṇ . . .

Y. y. c. na uppajjittha, no ca t. taṇ c. na uppannaṇ, t. taṇ c. na uppajjissati? Y. v. p. y. c. na uppajjissati, no ca t. taṇ c. na uppannaṇ . . .

Uppannaṇ uppajjamānaṇ, uppajjamānaṇ uppannaṇ? Niruddhaṇ nirujjhamānaṇ, nirujjhamānaṇ niruddhaṇ?¹

Na uppannaṇ na uppajjamānaṇ, na uppajjamānaṇ na uppannaṇ? Na niruddhaṇ na nirujjhamānaṇ, na nirujjhamānaṇ na niruddhaṇ?

Y. y. c. uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. taṇ c.? Y. v. p. y. c. nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. taṇ c.?

Y. y. c. na uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. taṇ c.? Y. v. p. y. c. na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na

¹ Br. *inverts orders of these phrases.*

uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. taṇ c. ?

Y. sarāgaṇ c. uppaj., y. vitarāgaṇ c. uppaj.; y. sadosaṇ c. uppaj., y. vitadosaṇ c. uppaj., y. samohaṇ c. uppaj., y. vitamohaṇ c. uppaj., y. sankhittaṇ c. uppaj., y. vikkhittaṇ c. uppaj., y. mahaggataṇ c. uppaj., y. amahaggataṇ c. uppaj., y. sa-uttaraṇ c. uppaj., y. anuttaraṇ c. uppaj., y. samāhitaṇ c. uppaj., y. asamāhitaṇ c. uppaj., y. vimuttaṇ c. uppaj., y. avimuttaṇ c. uppaj., y. kusalaṇ c. uppaj., y. akusalaṇ c. uppaj., y. abyākataṇ c. uppaj., y. sukhāya vedanāya sampayuttaṇ c. uppaj., . . . pe . . . y. saraṇaṇ c. uppaj.,¹ y. araṇaṇ c. uppaj. na niruj., t. araṇaṇ c. nirujjhissati na uppajjissati? Y. v. p. araṇaṇ c. nirujjhissati na uppajjissati, t. araṇaṇ c. uppaj. na nirujjhati?

UDDESA VĀRAṆ NIṬṬHITAṆ.

[*Niddesa vāro*].

Yassa² cittaṇ uppajjati na nirujjhati, tassa cittaṇ nirujjhissati na uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppāda kkhane tesā cittaṇ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissati; itaresaṇ cittassa uppāda kkhane tesā cittaṇ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati ca. Yassa va pana cittassa nirujjhissati na uppajjissati, tassa cittaṇ uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

Y. c. na uppaj., niruj., t. c. na nirujjhissati uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppanna ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṇ, t. c. uppajjati? Cittassa bhaṅga kkhane tesā c. uppannaṇ, no ca tesā c. uppaj.; cittassa uppāda kkhane tesā c. uppannañ ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. ca na uppanna ti? Cittassa bhaṅga kkhane tesā c. na uppaj., no ca tesā c. na uppannaṇ;

¹ K. and B. omit this phrase but insert note: (etena upāyena [Br. yāva] saraṇa-araṇa uddharitabbā.)

² Puggalavāra.

nirodhasamāpannānaṃ asaṅkhasattānaṃ tesāṃ c. na ceva uppaj. na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. niruj., t. c. uppannaṃ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṃ, t. c. nirujjhatīti? Cittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. uppannaṃ, no ca tesāṃ c. niruj.; cittassa bhangakkhāṇe tesāṃ c. uppannaṃ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj. t. c. na uppannaṃ ti? Cittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. na niruj., no ca tesāṃ c. na uppannaṃ; nirodhasamāpannānaṃ asaṅkhasattānaṃ tesāṃ c. na ceva niruj. na ca uppannaṃ. Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Cittassa bhangakkhāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅkhasattānaṃ tesāṃ c. uppajjittha, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. uppajjittha ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. uppaj., no ca tesāṃ c. uppajjissati; itaresaṃ cittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. uppaj. ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Cittassa bhangakkhāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅkhasattānaṃ tesāṃ c. uppajjissati, no ca tesāṃ c. uppaj.; cittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. uppajjissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjissatīti? Cittassa bhangakkhāṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅkhasattānaṃ tesāṃ c. na uppaj., no ca tesāṃ c. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhāṇe tesāṃ c. na ceva uppaj. na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhāṇe tesāṃ c. na uppajjissati, no ca tesāṃ c. na uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhāṇe tesāṃ c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhāṇe¹ tesāṃ c. uppajjittha, no ca tesāṃ c. uppaj-

¹ Br. substitutes samangīnaṃ.

jissati ; itaresan¹ c. uppajjittha ceva uppajjissati ca.
Y. v. p. c. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na uppajjissatīti ? Natthi.
Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppajjittha.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhitthāti ? Āmantā. Y. v. p. c.
nirujjhittha . . . Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamā-
pannānaṇ asaññasattānaṇ tesāṇ c. nirujjhittha, no ca
tesāṇ c. niruj. ; cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ c. nirujjhittha
ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhitthāti ? Nirujjhittha.
Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. niruj., t. c. nirujjhissatīti ? Pacchimacittassa bhan-
gakkhaṇe tesāṇ c. niruj., no ca tesāṇ c. nirujjhissati ;
itaresaṇ cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ c. niruj. ceva niruj-
jhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Cittassa uppāda-
kkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesāṇ c.
nirujjhissati, no ca tesāṇ c. niruj., cittassa bhangakkhaṇe
tesāṇ c. nirujjhissati ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., t. c. na nirujjhissatīti ? Nirujjhissati.
Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Niruj.

Y. c. nirujjhittha, t. c. nirujjhissatīti ? Pacchimacittassa
bhagakkhaṇe tesāṇ c. nirujjhittha, no ca tesāṇ c. niruj-
jhissati ; itaresaṇ² c. nirujjhittha ceva nirujjhissati ca.
Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na nirujjhittha, t. c. na nirujjhissatīti ? Natthi.
Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Nirujjhittha.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhitthāti ? Āmantā. Y. v. p. c.
nirujjhittha . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamā-
pannānaṇ asaññasattānaṇ tesāṇ c. nirujjhittha, no ca
tesāṇ c. uppaj. ; cittassa uppādakkhaṇe tesāṇ c. nirujjhittha
ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhitthāti ? No.³ Y. v. p. c.
na nirujjhittha . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. nirujjhissatīti ? Āmantā. Y. v. p. c.

¹ Br. *inserts* tesāṇ.

² Br. *inserts* tesāṇ.

³ Br. *substitutes* nirujjhittha.

nirujjhissati . . . Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇhasattānaṇ tesan c. nirujjhissati, no ca tesan c. uppaj.; cittassa uppādakkhāṇe tesan c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. na nirujjhissatīti? Cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇhasattānaṇ tesan c. na uppaj., no ca tesan c. na nirujjhissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesan c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, t. c. nirujjhissatīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesan c. uppajjittha, no ca tesan c. nirujjhissati; itaresaṇ¹ c. uppajjittha ceva nirujjhissati ca. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, t. c. na nirujjhissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Uppajjittha.

Y. c. uppaj., t. c. na nirujjhatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na niruj. . . . Nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇhasattānaṇ tesan c. na niruj., no ca tesan c. uppaj.; cittassa uppādakkhāṇe tesan c. na niruj. ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., t. c. nirujjhatīti? Nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇhasattānaṇ tesan c. na uppaj., no ca tesan c. niruj.; cittassa bhangakkhaṇe tesan ca na uppaj. ceva niruj. ca. Y. v. p. c. niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaṇ, t. c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṇ . . . Cittassa bhangakkhaṇe tesan c. uppannaṇ, no ca tesan c. uppajjamānaṇ; cittassa uppādakkhāṇe tesan c. uppannaṇ ceva uppajjamānaṇ ca.

Y. c. na uppajjamānaṇ, t. c. na uppannaṇ ti? Cittassa bhangakkhaṇe tesan c. na uppajjamānaṇ, no ca tesan c. na uppannaṇ; nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇhasattānaṇ tesan c. na ceva uppajjamānaṇ na ca uppannaṇ. Y. v. p. c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaṇ, t. c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṇ . . . Cittassa uppādakkhāṇe tesan c. uppannaṇ, no ca tesan c. nirujjhamānaṇ; cittassa bhangakkhaṇe tesan c. uppannaṇ ceva nirujjhamānaṇ ca.

¹ Br. *inserts* tesan.

Y. c. na nirujjhamānaṇ, t. c. na uppannaṇ ti? Cittassa uppāḍakkhaṇe tesañ c. na nirujjhamānaṇ, no ca tesañ c. na uppannaṇ; nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesañ c. na ceva nirujjhamānaṇ na ca uppannaṇ. Y. v. p. c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. c. uppannaṇ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjittha . . . Nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesañ c. uppajjittha, no ca tesañ c. uppannaṇ; cittasamangīnaṇ tesañ c. uppajjittha ceva uppannañ ca.

Y. c. uppannaṇ t. c. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaṇ tesañ c. uppannaṇ, no ca tesañ c. uppajjissati; itaresañ cittasamangīnaṇ tesañ c. uppannañ ceva uppajjissati ca. Y. v. p. c. uppajjissati . . . Nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesañ c. uppajjissati, no ca tesañ c. uppannaṇ; cittasamangīnaṇ tesañ c. uppajjissati ceva uppannañ ca.

Y. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Natthi.

Y. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjissatīti? Uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Natthi.¹

Y. c. uppajjittha, no ca t. c. uppannaṇ, t. c. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaṇ, t. c. uppajjitthāti? Āmantā.

Y. c. na uppajjittha, no ca t. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca t. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

Uppannaṇ uppajjamānaṇ ti? Bhangakkhaṇe uppannaṇ, no ca uppajjamānaṇ; uppāḍakkhaṇe uppajjamānañ ceva uppannañ ca. Uppajjamānaṇ uppannaṇ ti? Āmantā.

Niruddhaṇ nirujjhamānaṇ ti? No. Nirujjhamānaṇ niruddhaṇ ti? No.²

Na uppannaṇ na uppajjamānaṇ ti? Āmantā. Na uppajjamānaṇ na uppannaṇ ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānaṇ, no ca na uppannaṇ; atītānāgataṇ cittaṇ na ceva uppajjamānañ na ca uppannaṇ.

¹ Br. substitutes Uppannaṇ.

² Br. places this pair after the next pair.

Na niruddhaṇ na nirujjhamānaṇ ti? Bhangakkhaṇe na niruddhaṇ, no ca na nirujjhamānaṇ; uppāḍakkhaṇe anāgatañ ca c. na ceva niruddhaṇ na ca nirujjhamānaṇ. Na nirujjhamānaṇ na niruddhaṇ ti? Atitaṇ c. na nirujjhamānaṇ, no ca na niruddhaṇ; uppāḍakkhaṇe anāgatañ ca c. na ceva nirujjhamānaṇ na ca niruddhaṇ.

Y. c. uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. cittaṇ ti? Bhangakkhaṇe cittaṇ uppāḍakkhaṇe vitikkantaṇ bhangakkhaṇaṇ avitikkantaṇ, atitaṇ c. uppāḍakkhaṇaṇ ca vitikkantaṇ bhangakkhaṇaṇ ca vitikkantaṇ. Y. v. p. c. nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. cittaṇ ti? Atitaṇ cittaṇ.

Y. c. na uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ t. cittaṇ ti? Uppāḍakkhaṇe c. anāgatañ ca cittaṇ.¹ Y. v. p. c. na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ . . . atikkantakālaṇ na uppajjamānaṇ khaṇaṇ . . . atikkantakālaṇ t. cittaṇ ti? Atitānāgataṇ cittaṇ.²

Yaṇ³ c. uppaj. na niruj., taṇ c. nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā. Yaṇ v. p. c. nirujjhissati na uppajjissati . . . Āmantā.

Y. c. na uppaj. niruj., t. c. na nirujjhissati uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. c. uppaj., t. c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṇ . . . Bhangakkhaṇe c. uppannaṇ, no ca taṇ c. uppaj.; uppāḍakkhaṇe c. uppannañ ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppannaṇ ti? Bhangakkhaṇe

¹ Br. uppāḍakkhaṇe anāgataṇ c.

² Br. *omits and inserts* Bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇaṇ avitikkantaṇ no ca uppāḍakkhaṇaṇ avitikkantaṇ; uppāḍakkhaṇe anāgatañ ca c. bhangakkhaṇaṇ ca avitikkantaṇ uppāḍakkhaṇaṇ ca avitikkantaṇ.

³ Dhammavāra. For Y. t. now read yaṇ, taṇ.

c. na uppaj., no ca taṇ c. na uppannaṇ ; atītānāgataṇ c. na ceva uppaj. na ca uppannaṇ. Y. v. p. c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. c. niruj., taṇ c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. c. uppannaṇ . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaṇ, no ca taṇ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannaṇ ceva niruj. ca.

Y. c. na niruj., taṇ c. na uppannaṇ ti? Uppādakkhaṇe c. na niruj., no ca taṇ c. na uppannaṇ ; atītānāgataṇ c. na ceva niruj. na ca uppannaṇ. Y. v. p. c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. c. uppaj., taṇ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c. uppajjittha . . . No.

Y. c. na uppaj., t. c. na uppajjitthāti? Atītaṇ c. na uppaj. no ca taṇ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca taṇ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva uppajjittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj. taṇ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppaj., taṇ c. na uppajjissatīti? Anāgataṇ c. na uppaj., no ca taṇ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atītaṇ ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca taṇ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atītaṇ ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. c. uppajjittha, taṇ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, taṇ c. na uppajjissatīti? Anāgataṇ c. na uppajjittha, no ca taṇ c. na uppajjissati; uppādakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Atītaṇ c. na uppajjissati, no ca taṇ c. na uppajjittha; uppādakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. c. niruj., taṇ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. c. niruj-jhittha . . . No.

¹ Br. *substitutes* paccuppannaṇ.

Y. c. na niruj., taṇ c. na nirujjhitthāti? Atītaṇ c. na niruj., no ca taṇ c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca taṇ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

Y. c. niruj., taṇ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na niruj., taṇ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. na niruj., no ca taṇ c. na nirujjhissati; atītaṇ c. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca taṇ c. na niruj., atītaṇ c. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. c. nirujjhittha, taṇ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na nirujjhittha, taṇ c. na nirujjhissatīti? Uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. na nirujjhittha, no ca taṇ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha, na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atītaṇ c. na nirujjhissati, no ca taṇ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

Y. c. uppaj., taṇ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. c. nirujjhittha . . . No.

Y. c. na uppaj., taṇ c. na nirujjhitthāti? Atītaṇ c. na uppaj., no ca taṇ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. c. na nirujjhittha . . . Uppādakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca taṇ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva nirujjhittha na ca uppaj.

Y. c. uppaj., taṇ c. nirujjhissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . Anāgataṇ c. nirujjhissati, no ca taṇ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. nirujjhissati ceva uppaj. ca.

Y. c. na uppaj., taṇ c. na nirujjhissatīti? Anāgataṇ c. na uppaj., no ca taṇ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe atītaṇ ca c. na ceva uppaj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Āmantā.

Y. c. uppajjittha, taṃ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. c. nirujjhissati . . . No.

Y. c. na uppajjittha, taṃ c. na nirujjhissatīti? Uppādak-
khaṇe anāgataṃ ca c. na uppajjittha, no ca taṃ c. na
nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva uppajjittha na ca
nirujjhissati. Y. v. p. c. na nirujjhissati . . . Atitaṃ c.
na nirujjhissati, no ca taṃ c. na uppajjittha; bhangak-
khaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca uppajjittha.

Y. c. uppajjati, taṃ c. na nirujjhatīti? Āmantā.
Y. v. p. c. na niruj. . . . Āmantā.¹

Y. c. na uppaj., taṃ c. nirujjhatīti? No.² Y. v. p. c.
niruj. . . . Āmantā.

Y. c. uppajjamānaṃ, taṃ c. uppannaṃ ti? Āmantā.
Y. v. p. c. uppannaṃ, taṃ c. uppajjamānaṃ ti? Bhan-
gakkhaṇe c. uppannaṃ, no ca taṃ c. uppajjamānaṃ; uppā-
dakkhaṇe c. uppannaṃ ceva uppajjamānaṃ ca.

Y. c. na uppajjamānaṃ, taṃ c. na uppannaṃ ti? Bhan-
gakkhaṇe c. na uppajjamānaṃ, no ca taṃ c. na uppannaṃ;
atitānāgataṃ c. na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.
Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. nirujjhamānaṃ, taṃ c. uppannaṃ ti? Āmantā.
Y. v. p. c. uppannaṃ. . . . Uppādakkhaṇe c. uppannaṃ,
no ca taṃ c. nirujjhamānaṃ; bhangakkhaṇe c. uppannaṃ
ceva nirujjhamānaṃ ca.

Y. c. na nirujjhamānaṃ, taṃ c. na uppannaṃ ti? Uppā-
dakkhaṇe c. na nirujjhamānaṃ, no ca taṃ c. na uppannaṃ;
atitānāgataṃ c. na ceva nirujjhamānaṃ na ca uppannaṃ.
Y. v. p. c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. c. uppannaṃ, taṃ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. c.
uppajjittha . . . No.

Y. c. uppannaṃ, t. c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c.
uppajjissati . . . No.

Y. c. na uppannaṃ, t. c. na uppajjitthāti? Atitaṃ c. na

¹ Br. omits and inserts atitānāgataṃ c. na niruj., no ca
taṃ c. uppaj.; uppādakkhaṇe c. na niruj. ceva uppaj. ca.

² Br. omits and inserts atitānāgataṃ c. na uppaj., no ca
taṃ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. na uppaj. ceva, niruj. ca.

uppannaṇ, no ca taṇ c. na uppajjittha; anāgataṇ c. na ceva uppannaṇ na ca uppajjittha. Y. v. p. c. na uppajjittha, t. c. na uppannaṇ ti? Paccuppannaṇ c. na uppajjittha, no ca taṇ c. na uppannaṇ; anāgataṇ c. na ceva uppajjittha na ca uppannaṇ.

Y. c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjissatīti? Anāgataṇ c. na uppannaṇ, no ca taṇ c. na uppajjissati; atītaṇ c. na ceva uppannaṇ na ca uppajjissati. Y. v. p. c. na uppajjissati . . . Paccuppannaṇ c. na uppajjissati, no ca taṇ c. na uppannaṇ; atītaṇ c. na ceva uppajjissati na ca uppannaṇ.

Y. c. uppajjittha, no ca taṇ c. uppannaṇ, taṇ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. c. uppajjissati, no ca t. c. uppannaṇ, t. c. uppajjitthāti? No.

Y. c. na uppajjittha, no ca taṇ c. na uppannaṇ, taṇ c. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. c. na uppajjissati, no ca taṇ c. na uppannaṇ, t. c. na uppajjitthāti? Āmantā.

Uppannaṇ uppajjamānaṇ ti? Bhangakkhaṇe uppannaṇ, no ca uppajjamānaṇ; uppādakkhaṇe uppannaṇ ceva uppajjamānaṇ ca. Uppajjamānaṇ uppannaṇ ti? Āmantā.

Niruddhaṇ nirujjhamānaṇ ti? No. Nirujjhamānaṇ niruddhaṇ ti? No.¹

Na uppannaṇ na uppajjamānaṇ ti? Āmantā. Na uppajjamānaṇ na uppannaṇ ti? Bhangakkhaṇe na uppajjamānaṇ, no ca na uppannaṇ; atītānāgataṇ c. na ceva uppajjamānaṇ na ca uppannaṇ.

Na niruddhaṇ na nirujjhamānaṇ ti? Bhangakkhaṇe na niruddhaṇ, no ca na nirujjhamānaṇ; uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva niruddhaṇ na ca nirujjhamānaṇ. Na nirujjhamānaṇ na niruddhaṇ ti? Atītaṇ c. na nirujjhamānaṇ, no ca na niruddhaṇ; uppādakkhaṇe anāgataṇ ca c. na ceva nirujjhamānaṇ na ca niruddhaṇ.

Y. c. uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Bhangakkhaṇe c. uppādakkhaṇaṇ vitikkantaṇ bhangakkhaṇaṇ avitikkantaṇ, atītaṇ c.

¹ Br. places this pair after the next pair.

uppāḍakkhaṇaṇ ca vitikkantaṇ bhangakkhaṇaṇ ca vitikkantaṇ. Y. v. p. c. nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Atitāṇ cittaṇ.

Y. c. na uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ, na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Uppāḍakkhaṇe anāgataṇ c. Y. v. p. c. na nirujjhamānaṇ khaṇaṇ . . . atikkantakālaṇ, na uppajjamānaṇ khaṇaṇ . . . atikkantakālaṇ taṇ cittaṇ ti? Atitānāgataṇ cittaṇ.¹

Yassa² yaṇ c. uppaj. na niruj., t. taṇ c. nirujjhissati na uppajjissatiti? Āmantā. Y. v. p. yaṇ c. nirujjhissati na uppajjissati, t. t. c. uppaj., na niruj. ti? Āmantā.

Y. yaṇ c. na uppaj. niruj., t. taṇ c. na nirujjhissati, uppajjissatiti? No. Y. v. p. yaṇ c. na nirujjhissati uppajjissati . . . Natthi.

Y. yaṇ c. uppaj., t. taṇ c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. yaṇ c. uppannaṇ . . . Bhangakkhaṇe c. uppannaṇ no ca t. taṇ c. uppaj.; uppāḍakkhaṇe c. uppannaṇ ceva uppaj. ca.

Y. yaṇ c. na uppaj., t. taṇ c. na uppannaṇ ti? Bhangakkhaṇe c. na uppaj., no ca t. taṇ c. na uppannaṇ; atitānāgataṇ c. na ceva uppaj. na ca uppannaṇ. Y. v. p. yaṇ c. na uppannaṇ . . . Āmantā.

Y. yaṇ c. niruj., t. taṇ c. uppannaṇ ti? Āmantā. Y. v. p. yaṇ c. uppannaṇ . . . Uppāḍakkhaṇe c. uppannaṇ, no ca t. taṇ c. niruj.; bhangakkhaṇe c. uppannaṇ ceva niruj. ca.

Y. yaṇ c. na niruj., t. taṇ c. na uppannaṇ ti? Uppāḍakkhaṇe c. na niruj., no ca t. taṇ c. na uppannaṇ; atitā-

¹ Br. *omits and inserts* bhangakkhaṇe c. bhangakkhaṇaṇ avitikkantaṇ; no ca uppāḍakkhaṇaṇ avitikkantaṇ, uppāḍakkhaṇe anāgataṇ ca c. bhangakkhaṇaṇ ca avitikkantaṇ uppāḍakkhaṇaṇ ca avitikkantaṇ.

² Puggala-dhammavāra; t. = tassa.

nāgataṃ c. na ceva niruj. na ca uppannaṃ. Y. v. p. yaṃ c. na uppannaṃ . . . Āmantā.

Y. yaṃ c. uppaj., t. taṃ c. uppajjitthāti? No. Y. v. p. y. c. uppajjittha . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taṃ c. na uppajjitthāti? Atitaṃ c. na uppaj., no ca t. taṃ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppaj. na ca uppajjittha. Y. v. p. yaṃ c. na uppajjittha . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjittha, no ca t. taṃ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva uppajjittha, na ca uppaj.

Y. yaṃ c. uppaj., t. taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṃ c. uppajjissati . . . No.

Y. y. c. na uppaj., t. taṃ c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppaj., no ca t. taṃ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe atitaṃ ca c. na ceva uppaj., na ca uppajjissati. Y. v. p. yaṃ c. na uppajjissati . . . Uppādakkhaṇe c. na uppajjissati, no ca t. taṃ c. na uppaj.; bhangakkhaṇe atitaṃ ca c. na ceva uppajjissati na ca uppaj.

Y. yaṃ c. uppajjittha, t. taṃ c. uppajjissatīti? No. Y. v. p. yaṃ c. uppajjissati . . . No.

Y. yaṃ c. na uppajjittha, t. taṃ c. na uppajjissatīti? Anāgataṃ c. na uppajjittha, no ca t. taṃ c. na uppajjissati; bhangakkhaṇe¹ c. na ceva uppajjittha na ca uppajjissati. Y. v. p. yaṃ c. na uppajjissati . . . Atitaṃ c. na uppajjissati, no ca t. taṃ c. na uppajjittha; bhangakkhaṇe² c. na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

Y. yaṃ c. niruj. t. taṃ c. nirujjhitthāti? No. Y. v. p. y. c. nirujjhittha . . . No.

Y. yaṃ c. na niruj., t. taṃ c. na nirujjhitthāti? Atitaṃ c. na niruj., no ca t. taṃ c. na nirujjhittha; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhittha. Y. v. p. yaṃ c. na nirujjhittha, t. taṃ c. na nirujjhitthāti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjhittha, no ca t. taṃ c. na niruj.; uppādakkhaṇe anāgataṃ ca c. na ceva nirujjhittha na ca niruj.

¹ Br. *substitutes* paccuppannaṃ.

² S. Br. *substitute* paccuppannaṃ.

Y. yaṇ c. niruj., t. taṇ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. yaṇ c. nirujjhissati . . . No.

Y. yaṇ c. na niruj., t. taṇ c. na nirujjhissatīti? ¹Anāgataṇ c. na niruj., no ca t. taṇ c. na nirujjhissati; uppādakkhaṇe ²atītaṇ ca c. na ceva niruj. na ca nirujjhissati. Y. v. p. c. nirujjhissati, t. taṇ c. na nirujjhatīti? Bhangakkhaṇe c. na nirujjhissati, no ca t. taṇ c. na niruj.; atītaṇ c. na ceva nirujjhissati na ca niruj.

Y. yaṇ c. nirujjhittha, t. taṇ c. nirujjhissatīti? No. Y. v. p. yaṇ c. nirujjhissati . . . No.

Y. y. c. na nirujjhittha, t. taṇ c. na nirujjhissatīti? ¹Anāgataṇ c. na nirujjhittha, no ca t. taṇ c. na nirujjhissati; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhittha na ca nirujjhissati. Y. v. p. yaṇ c. na nirujjhissati, t. taṇ c. na nirujjhitthāti? Atītaṇ c. na nirujjhissati, no ca t. taṇ c. na nirujjhittha; bhangakkhaṇe c. na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

(*Yassa-cittake sakabhāgena³ niddittho,⁴ yaṇ-cittake ca yassa-yaṇ-cittake ca ekatthena niddittho.⁴ Yassa sarāgaṇ cittaṇ . . . pe . . . kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākata dhammā, sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā, dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā dhammā . . . pe . . . sanīdassana-sappaṭighā dhammā, anīdassana-sappaṭighā dhammā, anīdassana-appaṭighā⁵ dhammā, hetū dhammā, nahetū dhammā . . . pe . . . saraṇā dhammā, araṇā dhammā. Mūlayamakaṇ Cittayamakaṇ Dhammayamakan ti tīṇi Yamakāni yāva saraṇā araṇā gacchanti.*)

CITTAYAMAKAṆ⁶ NITTHITAṆ.

¹ Br. inserts Uppādakkhaṇe.

² Br. omits .

³ Br. °bhāvena.

⁴ Br. nidditthe.

⁵ K. anīdassanāppaṭighā.

⁶ S. inserts aṭṭhamāṇ.

IX.

[DHAMMAYAMAKAṆ.]

PAṆṆATTIVĀRO.

Uddesavāro.]

KUSALĀ kusalā dhammā, kusalā dhammā kusalā ? Akusalā akusalā dhammā, akusalā dhammā akusalā ? Abyākatā abyākatā dhammā, abyākatā dhammā abyākatā ?

Na kusalā na kusalā dhammā na kusalā dhammā na kusalā ? Na akusalā na akusalā dhammā, na akusalā dhammā na akusalā ? Na abyākatā na abyākatā dhammā, na abyākatā dhammā na abyākatā ?

Kusalā kusalā dhammā, dhammā akusalā dhammā ? Kusalā kusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā ?

Akusalā akusalā dhammā, dhammā kusalā dhammā ? Akusalā akusalā dhammā, dhammā abyākatā dhammā ? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā kusalā dhammā ? Abyākatā abyākatā dhammā, dhammā akusalā dhammā ?

Na kus. na kus. dh.,¹ na dh. na akus. dh. ? na kus. na kus. dh., na. dh. na abyākatā dh. ?

Na akus. na akus. dh., na dh. na kus. dh. ? Na akus. na akus. dh., na dh. na abyākatā dh. ? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na kus. dh. ? Na abyākatā na abyākatā dh., na dh. na akus. dh. ?

Kus. dh., dh. kus. ? akus. dh., dh. akus. ? abyākatā dh., dh. abyā. ?²

¹ Kus., akus., dh. = kusalā, akusalā, dhammā respectively.

² Abyā = abyākatā.

Na kus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na akus. ? Na abyā. na dh., na dh. na abyā. ?

Kus. dh., dh. akus. ? Kus. dh., dh. abyā. ? Akus. dh., dh. kus. ? Akus. dh., dh. abyā. ? Abyā. dh., dh. kus. ? Abyā. dh. dh. akus. ?

Na kus. na dh., na dh. na akus. ? Na kus. na dh., na dh. na abyā. ? Na akus. na dh., na dh. na kus. ? Na akus. na dh., na dh. na abyā. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ? Na abyā. na dh. na dh. na akus. ?

Uddesavāraṇ [niṭṭhitaṇ].¹

[Niddesavāro.]

Kusalā kusalā dhammā ti ? Āmantā. Kus. dh. kusalā ti ? Āmantā. (*So for akusalā and abyākatā dhammā.*)

Na kus. na kus. dhammā ti ? Āmantā. Na kus. dh. na kusalā ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. dh. na akusalā ti ? Āmantā. (*So for abyākatā.*)

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. kus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesā dh., na kus. dh.

Akus. akus. dh. ti ? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti ? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca ; avasesā dh., na abyā. dh.

Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā. Dh. kus. dh. ti ? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca ; avasesā dh., na kus. dh.

Abyā. abyā. dh. ti ? Āmantā. Dh. akus. dh. ti ? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca ; avasesā dh., na akus. dh.

Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na kus. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ? Āmantā.

Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti ? Āmantā. Na akus. na akus. dh. ti ? Āmantā. Na dh. na abyā. dh. ti ?

¹ K. omits second word.

Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na abyā. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh.,¹ na kus. dh. (*So for akusalā and abyakatā dhammā.*)

Na kus. na dh. ti? Kusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh.; kusalaṇ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā.

Na akus. na dh. ti? Akusalaṇ ṭhapetvā . . . (*continue sa for kusalā. So for abyākatā.*)

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. akus. dh. ti? Akus. dh. dh. ceva akus. dh. ca; avasesā dh., na akus. dh.

Kus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh.

Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. kus. dh. ti? Kus. dh. dh. ceva kus. dh. ca; avasesā dh. na kus. Akus. dh. ti? Āmantā. Dh. abyā. dh. ti? Abyā. dh. dh. ceva abyā. dh. ca; avasesā dh., na abyā. dh. (*So for abyākatā.*)

Na kus. na dh. ti? Kusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na kus. dh., kusalaṇ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na akus. dh. ti? Āmantā. Na kus. na dh. ti? Kusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh. na kus. dh., kusalaṇ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalaṇ ca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus.² na ca dh. Na dh. na kus. dh. ti? Āmantā. Na akus. na dh. ti? Akusalaṇ ṭhapetvā avasesā dh., na akus. dh.; akusalaṇ ca dh. ca ṭhapetvā avasesā na ceva akus. na ca dh. Na dh. na abyā. dh. ti? Āmantā. (*So for abyākatā.*)

Niddesavāraṇ³ [niṭṭhitaṇ]⁴

PAṆṆATTIVĀRAṇ NIṬṬHITAṆ.

¹ S. omits. ² K. kusalaṇ, doubtless a misprint.

³ S. and Br. omit.

⁴ K. S. and Br. omit.

[PAVATTIVĀRO.

(a) Uppāḍavāro.]

1.

i. Yassa kusalā dhammā uppajjanti, tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No. Yassa vā pana akus. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? No.

Yassa kus. dh. uppajjanti, t. abyākatā dh. uppajjantīti? Arūpe kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ kus. dh. uppajjanti, no ca tesāṃ abyā. dh. uppajjanti; pañcavokāre kusalānaṃ¹ uppāḍakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. uppajjanti, abyā. ca dh. uppajjanti. Y. v. p. abyā. dh. uppajjanti, tassa kus. dh. uppajjantīti? Sabbesaṃ uppajjantānaṃ² pavatte kusala-vippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe *nirodhasamāpānānaṃ asaṇṇasattānaṃ³ tesāṃ abyā. dh. uppajjanti, no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.;⁴ *pañcavokāre kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj.*⁵

Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe akusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ akus. dh. uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. uppaj., pañcavokāre akusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ akus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe *nirodhasamāpānānaṃ asaṇṇasattānaṃ⁶ tesāṃ abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. uppaj.; pañcavokāre akusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ abyā. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., tattha akus. dh. uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjantīti? Āmantā. Y.⁷ v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. *substitutes* akusa°.

² Br. *upapajj.*° *always*.

³ Br. *omits* * to *.

⁴ Uppaj. = uppajjanti throughout this Yamaka.

⁵ S. *omits* * to *.

⁶ Br. *omits* * to *.

⁷ Y. = yattha.

Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjantīti? No. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . No. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjantīti? Arūpe kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. uppaj.; pañcavokāre kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṇñasattānaṇ¹ tesañ t. abyā. dh. uppaj.; no ca tesañ t. kus. dh. uppaj., pañcavokāre kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppajjantīti? Akusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ akus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayutta-akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇñasattānaṇ tesañ kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ akus. dh. . . . (as in preceding reply). Yassa kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṇ asaṇñasattānaṇ* tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe arūpe akusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajjantīti? Arūpe kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesañ abyā. dh. na uppaj., no ca tesañ kus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as in preceding reply).

¹ Br. omits.

* * Br. omits.

Yassa akus. dh. na uppaj., t. abyā dh. na uppajjantīti? Sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ* tesāṇ akus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as in preceding reply). Y. v. p. abyā. dh. na uppaj., . . . Arūpe akusalānaṇ uppādakkhaṇe tesāṇ abyā. dh. na uppaj., no ca tesāṇ akus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as in preceding reply).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na uppajjantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na uppaj., . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjantīti? Uppaj. Yattha v. p. abyā. dh. na uppaj., t. kus. dh. na uppajjantīti? Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjantīti? Akusalānaṇ uppādakkhaṇe tesāṇ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. akus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cittassa bhangukkhaṇe kusala-vippayutta-akusalavippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ tesāṇ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppaj. . . . Kusalanāṇ uppādakkhaṇe tesāṇ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cittassa bhangukkhaṇe kusalavippayutta²-akusalavippayutta²-cittassa . . . (as in preceding reply).

Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjantīti? Sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ³ tesāṇ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. abyā. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangukkhaṇe arūpe akusalānaṇ uppādakkhaṇe tesāṇ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Yassa v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Arūpe kusalanāṇ uppādakkhaṇe tesāṇ t. abyā. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as in preceding reply. So also for akus. abyā.).

* * Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. omits.

3.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akusalā¹ dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Āmantā . . . (so for kus. abyā., and akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj.,² tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Yattha kus. dh. uppaj., tattha abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte tattha abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye akus. citte vattamāne tesāṃ tattha akus. dh. uppaj., no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesāṃ tattha abyā. dh. uppaj., no ca tesāṃ tattha kus. dh. uppaj.; itaresaṃ . . . (as in preceding pair). Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Suddhāvāsānaṃ dutiye . . . (as in preceding pair, substituting akus.).

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (so for kus. abyā., akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.

¹ K.: abyākatā, doubtless a misprint.

² Uppaj. now = uppajjittha.

uppajjitthāti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . .
Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na
uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṇ dutiye akusale citte vatta-
māne tesāṇ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. akus.
dh. na uppaj.; suddhāvāsāṇ¹ uppajjantānaṇ² asaṇṇasat-
tānaṇ tesāṇ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppaj.
Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti?
Suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaṇ
tesāṇ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. abyā. dh. na
uppaj.; suddhāvāsānaṇ *uppatticcittassa uppādakkhaṇe*
tesāṇ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjittha.⁴
Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha, t. t. kus. dh. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. y. akus. dh. na
uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṇ
dutiye citte vattamāne . . . (as in preceding pair).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, t. akus. dh. uppajjissantīti?
Yassa cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesāṇ
kus. dh. uppajjissanti, no ca tesāṇ akus. dh. uppajjissanti;
itaresaṇ⁵ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. uppaj-
jissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,⁶ t. abyā. dh. uppajjissantīti?
Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Aggamagga-
samangīnaṇ arahantānaṇ tesāṇ abyā. dh. uppaj., no ca
tesāṇ kus. dh. uppaj.; itaresaṇ⁵ abyā. ca dh. uppaj., kus. ca
dh. uppaj. Y. akus. dh. uppaj., t. abyā. dh.
uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . .

¹ S. Br. insert dutiye citte vattamāne. Br. has sud-
dhāvāsānaṇ.

² Br. omits.

* * Br. omits.

⁴ K. omits following sentence.

⁵ Br. inserts tesāṇ.

⁶ Uppaj. now = uppajjissanti.

Aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tesañ abyā. dh. uppaj., no ca tesañ akus. dh. uppaj.; itaresaṇ¹ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj. t. akus. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppaj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. uppaj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre pañcavokāre y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. uppaj.; itaresaṇ¹ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppaj. Y. v. p. y. akus. dh. uppaj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ asaññasattānaṇ tesañ t. abyā. dh. uppaj., no ca tesañ t. kus. dh. uppaj.; itaresaṇ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. abyā. ca dh. uppaj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. akus. dh. uppaj. t. t.

abyā. dh. uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti asaññasattānaṇ tesañ t. abyā . . . (as for abyā. akus.).

6.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Yassa v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ akus. dh. na uppaj., no ca tesañ kus. dh. na uppaj.; aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ tesañ akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

¹ Br. inserts tesañ.

² Br. omits.

uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamagga-samangīnaṇ arahantānaṇ tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na uppaj.; pacchimakittasamangīnaṇ tesañ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Aggamagga-samangīnaṇ arahantānaṇ yassa cittassa anantarā agga-maggaṇ paṭilabhissanti, tesañ akus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na uppaj.; pacchimakittasamangīnaṇ tesañ akus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. na uppaj. tattha akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Uppaj. Y. v. p. abyā. dh. na uppaj. . . . Natthi . . . (so for akus. abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na uppaj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittassa anantarā agga-maggaṇ paṭilabhissanti tesañ tattha akus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. akus. ca dh. na uppaj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca t. t. abyā. dh. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimakittasamangīnaṇ t. t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppaj. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppaj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na uppaj., t. t. abyā.

dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ agga-maggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā agga-maggaṇ paṭilabhissanti asaṇṇasattānaṇ tesañ t. akus. dh. na uppaj., no ca . . . (as for kus. abyā.).

¹ Br. omits.

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. uppajjittha . . . Sabbesaṇ cittaṣṣa bhangakkhaṇe kusalaṇavippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesāṇ akus. dh. uppajjittha, no ca tesāṇ kus. dh. uppajjanti; kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesāṇ akus. ca dh. uppaj.¹ kus. ca dh. uppajjanti . . . (so also for kus., abyā.; akus. abyā.).

ii. Yattha kus. dh.² . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. uppajjittha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣṣa bhangakkhaṇe kusalaṇavippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe tesāṇ t. akus. dh. uppajjittha, no ca tesāṇ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesāṇ t. akus. ca dh. uppajjittha, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjittha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣṣa⁴ bhangakkhaṇe kusalaṇavippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ tesāṇ t. abyā. dh. uppajjittha, no ca tesāṇ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre³ pañcavokāre kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesāṇ t. abyā. ca dh. uppajjittha, kus. ca dh. uppaj. . . . (as for akus. abyā.).

8.

i. Y. kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. akus. dh. na uppajjittha . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh.² . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjitthāti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ cittaṣṣa⁴ bhangakkhaṇe kusalaṇavippayuttacittaṣṣa uppāḍakkhaṇe tesāṇ

¹ Uppaj. now = uppajjanti.

² Br. Yattha . . . pe . . .

³ Br. omits.

⁴ Br. inserts sabbesaṇ.

t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. na uppajjittha ; suddhāvāsānaṇ uppatticittassa¹ bhangakkhaṇe¹ asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjittha. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjittha . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjitthāti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa bhangakkhaṇe kusavippayutta-cittassa uppādakkhāṇe asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. na uppajjittha ; suddhāvāsānaṇ uppatticittassa⁴ bhangakkhaṇe³ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj. abyā. ca dh. na uppajjittha. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjittha . . . Āmantā . . . (so also for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppaj., t. akus. dh. uppajjissanti? Aggamaggassa uppādakkhāṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhāṇe tesañ kus. dh. uppaj., no ca tesañ akus. dh. uppajjissanti; itaresañ kusalānaṇ uppādakkhāṇe tesañ kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe kusavippayutta-cittassa uppādakkhāṇe nirodhāsamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ akus. dh. uppajjissanti, no ca tesañ kus. dh. uppaj.; kusalānaṇ uppādakkhāṇe tesañ akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. kus. dh. uppaj. t. abyā. dh. uppajjissanti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. uppajjissanti . . . ³Cittassa bhangakkhaṇe kusavippayuttacittassa uppādakkhāṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesañ kus. dh. uppaj.; kusalānaṇ uppādakkhāṇe tesañ abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

¹ Br. omits, inserting dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesañ.

⁴ Br. substitutes upapajjantānaṇ.

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj. tassa tattha akus. dh. uppajjissanti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggā paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesā t. kus. dh. uppaj., no ca tesā t. akus. dh. uppajjissanti; itaresā catuvokāre¹ pañcavokāre² kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesā t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesā t. akus. dh. uppajjissanti, no ca tesā t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesā t. akus. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissanti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. uppajjissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 3} cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ tesā t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesā t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṇ uppādakkhaṇe tesā t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj. t. akus. dh. na uppajjissanti?³ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesā kus. dh. na uppaj., no ca tesā akus. dh. na uppajjissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggā paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesā kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggā paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesā akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesā kus. dh. na uppaj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ

¹ Br. omits.

² S. and Br. omit.

³ Br. inserts sabbesaṇ.

y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesañ akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na uppajjissantīti?¹ Cittassa bhangakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṅghasattānaṇ tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na uppajjissanti; pacchimacittasamangīnaṇ tesañ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti?¹ Catuvokāre² pañcavokāre² cittassa bhangakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaṅghasattānaṇ tesañ t. kus. ca dh. na uppajjanti, akus. ca dh. na uppajjissanti. Yassa v. p. yattha akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesañ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe asaṅghasattānaṇ tesañ t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² ¹ cittassa bhangakkhaṇe kusala-vippayutta-cittassa uppādakkhaṇe asaṅghasattānaṇ tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. na uppajjissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittasamangīnaṇ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

¹ Br. inserts sabbesaṇ.

² Br. omits.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. uppajjissantī? Aggamaggasamāṅgaṇaṃ arahantaṇaṃ y. cit-tassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabbhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjittha, no ca tesāṃ akus. dh. uppajjissanti; itareṣaṃ¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. uppajjissanti. Yassa v. p. akus. dh. uppajjissanti . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

jissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh.
 uppaj., t. t. abyā. dh. uppajjissantīti? Catuvokāre³
 pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ t. kus. dh.
 uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. uppajjissanti; itaresāṃ
 catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. uppaj.,
 abyā. ca dh. uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. uppaj-
 jissanti . . . Suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ⁶ asaññasat-
 tānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ t. kus.

² Uppaj. *now* = uppajjittha.

⁴ Br. *Suddhāvāsāna*ṃ.

⁶ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

dh. uppaj. ; itaresaṇ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesāṇ t. abyā. ca dh. uppajjissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na uppajjissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na uppajjissanti . . . Uppaj. . . . (so also for kus., abyā. ; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., t. t. akus. dh. na uppajjissantīti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ¹ tesāṇ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṇ t. akus. dh. na uppajjissanti; asaṇṇasattānaṇ tesāṇ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na uppajjissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na uppajjissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabbhissanti, tesāṇ t. akus. dh. na uppajjissanti, no ca tesāṇ t. kus. dh. na uppaj.; asaṇṇasattānaṇ tesāṇ t. akus. ca dh. na uppajjissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na uppajjissantīti? Uppajjissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na uppajjissanti . . . Uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

Uppādavāraṇ niṭṭhitaṇ.

[Nirodhavāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No.

Y. kus. dh. nirujjhanti, t. abyā. dh. nirujjhantīti? Arūpe kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesāṇ kus. dh. nirujjhanti, no ca tesāṇ abyā. dh. niruj.;³ pañcavokāre kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesāṇ kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Sabbhesaṇ cavantānaṇ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe

¹ Br. suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Niruj. = nirujjhanti.

nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj., tattha akus. dh. niruj-jhantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. niruj-jhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaṇṇasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. niruj-jhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . No. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. niruj-jhantīti? Arūpe kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. dh. niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. niruj., abyā. ca dh. niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ¹ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; pañcavokāre kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na niruj-jhantīti? Akusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ akus. dh. na niruj.; sabbesaṇ cittassa uppāḍakkhaṇe kuslavippayutta-akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ akus. dh. na niruj., no ca tesañ kus. dh. na niruj.; sabbesaṇ cittassa uppāḍakkhaṇe kusala²vippayutta-akusala²vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇa-

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

sattānaṇ tesañ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-jhantitī? Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe* nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ* tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ abyā. dh. na niruj.; sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Arūpe kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ abyā. dh. na niruj., no ca tesañ kus. dh. na niruj.; sabbesaṇ uppajjantānaṇ . . . (as in preceding reply. So also for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na niruj-jhantitī? Āmantā. Yattha v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na niruj-jhantitī? Nirujjhanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na niruj-jhantitī? Akusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. akus. dh. na niruj.; sabbesaṇ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayutta - akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. akus. dh. na niruj., no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaṇ cittassa uppādakkhaṇe kusala¹vippayutta-akusala¹vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ tesañ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na niruj-jhantitī? Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ² tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. inverts order.

² Br. omits

niruj. . . . Arūpe kusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. dh. na niruj., no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādhakkhaṇe arūpe akusalānaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte akusala¹-vippayutta-cittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ² tesañ t. akus. dh. na niruj. . . . (as for kus., abyā.).

3.

i. Yassa kus. dh. nirujjhittha tassa akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . . Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. niruj.,³ t. akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj., t. kus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaṇṇasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. niruj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṇ dutiye akus. citte vattamāne tesañ t. akus. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; itaresaṇ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhithhāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaṇ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as in preceding reply). Y. y. akus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. . . . (as for kus., abyā.).

4.

i. Yassa kus. dh. na niruj., tassa akus. dh. na nirujjhithhāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

¹ Br. kusala°.

² Br. omits.

³ Niruj. now = nirujjhitha.

ii. Yattha kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na niruj-jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṇ dutiye akus. citte vattamāne tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsānaṇ *uppatticittassa uppādak-khaṇe*¹ asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. na niruj.; *suddhāvāsānaṇ uppatti-cittassa uppādak-khaṇe*² tesañ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. nirujjhissanti, t. akus. dh. niruj-jhissantīti? Aggamaggassa uppādak-khaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ kus. dh. niruj-jhissanti, no ca tesañ akus. dh. nirujjhissanti, itaresañ³ kus. ca dh. nirujjhissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. nirujjhissanti, t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Agga-maggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ tesañ abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesañ kus. dh. niruj.;⁴ itaresañ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. akus. dh.

niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ

1 * to * Br. substitutes dutiye citte vattamāne.

2 * to * Br. : suddhāvāsāṇ upapajjantānaṇ.

3 Br. omits tesañ. 4 Niruj. now = nirujjhissanti.

y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ akus. dh. niruj.; itaresañ¹ abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ tattha kus. dh. niruj., no ca tesañ t. akus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ tesañ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. abyā. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. y.

kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantāṇaṇ asaṇṇasattāṇaṇ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. niruj. Y. y. akus. dh.

niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggasamangīṇaṇ arahantāṇaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti asaṇṇasattāṇaṇ tesañ t. abyā. dh. niruj. no ca tesañ t. akus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ tesañ t. abyā. ca dh. niruj., akus. ca dh. niruj.

6.

i. Yassa kus. dh. na niruj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Aggamaggassa uppādakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ akus. dh. na niruj., no ca tesañ kus. dh. na niruj.; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantāṇaṇ tesañ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh.

na nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantāṇaṇ tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus. ca

¹ Br. inserts tesañ.

² Br. omits.

dh. na niruj.; abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamagga-samangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tesañ akus. dh. na niruj., no ca tesañ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppādak-khaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ t. akus. dh. na niruj., no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti asaṇṇasattānaṇ tesañ t. akus. dh. na niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. akus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā.

7.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. niruj-jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .
²Cittassa uppādak-khaṇe kuslavippayuttacittassa bhangak-

¹ Br. *omits*.

² Br. *inserts sabbesañ*.

khāṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesāṇ akus. dh. nirujjhittha, no ca tesāṇ kus. dh. nirujjhanti; kusalānaṇ bhangakkhāṇe tesāṇ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. nirujjhanti. Y. kus. dh. niruj.,¹ t.

abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha. . . . ²Cittassa uppādakkhāṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhāṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesāṇ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesāṇ kus. dh. niruj. ; kusalānaṇ bhangakkhāṇe tesāṇ abyā. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. niruj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., t. t. akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhittha . . . Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittassa uppādakkhāṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhāṇe tesāṇ t. akus. dh. nirujjhittha, no ca tesāṇ t. kus. dh. niruj. ; catuvokāre³ pañcavokāre³ kusalānaṇ bhangakkhāṇe tesāṇ t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. niruj. . . . (kus., abyā., as in preceding pair, inserting asaṇṇasattānaṇ after bhangakkhāṇe, first occurrence. So also for akus., abyā., K. and S. omitting asaṇṇasattānaṇ).

8.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhanti, t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Nirujjhittha. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhittha . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).⁴

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., t. t. akus. dh. na nirujjhitthāti? Catuvokāre³ pañcavokāre^{3 2} cittassa uppādakkhāṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhāṇe tesāṇ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṇ t. akus. dh. na nirujjhittha ;

¹ Niruj. now = nirujjhanti.

² Br. inserts sabbesaṇ.

³ Br. omits.

⁴ The last pair is repeated in K. ; doubtless a misprint.

suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ¹ asaññasattānaṇ tesāṇ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhittā. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhittā . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhittāti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 3} cittassa uppādakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṇ tesāṇ t. kus. dh. na niruj., no ca tesāṇ t. abyā. dh. na nirujjhittā; suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhittā. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhittā . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. nirujjhanti, tassa akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ kus. dh. niruj., no ca tesāṇ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṇ kusalanāṇ bhangakkhaṇe tesāṇ kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe kusala-vippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpānānaṇ asaññasattānaṇ tesāṇ akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṇ kus. dh. niruj.; kusalanāṇ bhangakkhaṇe tesāṇ akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. kus. dh. niruj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . ³Cittassa uppādakkhaṇe . . . (as for abyā., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. niruj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti tassa cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ tattha kus. dh. niruj., no ca tesāṇ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṇ catuvokāre² pañcavokāre² kusalanāṇ bhangakkhaṇe tesāṇ t. kus. ca dh. niruj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y.

¹ Br. Suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts sabbesaṇ.

akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1,2} cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesañ t. kus. dh. niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalanāṇaṇ bhangakkhaṇe tesañ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. niruj. Y. y. kus. dh. niruj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ . . . (*as for akus., kus., inserting asaṇṇasattānaṇ after bhangakkhaṇe, first occurrence. Akus., abyā., as for preceding pair*).

10.

i. Y. kus. dh. na niruj., t. akus., dh. na nirujjhissantīti ?² Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggāṇaṇ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṇaṇ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesañ akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesañ kus. dh. na niruj. ; aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggāṇaṇ paṭilabhissanti t. cittassa uppādakkhaṇe tesañ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. kus. dh. na niruj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti ? ²Cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesañ kus. dh. na niruj., no ca tesañ abyā. dh. na nirujjhissanti ; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (*so for akus., abyā.*).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na niruj., tassa tattha akus.

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesañ.

dh. na nirujjhissanti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa uppāḍakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. akus. dh. na nirujjhissanti; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppāḍakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppāḍakkhaṇe asaṇṇasattānaṃ tesañ t. kus. ca dh. na niruj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa bhangakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesañ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesañ t. kus. dh. na niruj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggassa uppāḍakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppāḍakkhaṇe asaṇṇasattānaṃ tesañ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na niruj. Y. y. kus. dh. na niruj., t. t. abyā. dh. na nirujjhissanti? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa uppāḍakkhaṇe kuslavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṃ tesañ t. kus. dh. na niruj., no ca tesañ t. abyā. dh. na nirujjhissanti; catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. na niruj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. nirujjhitha, t. akus. dh. nirujjhissanti? Aggamaggasamāgānaṃ arahantānaṃ y. cittassa anantarā aggamaggāṃ paṭilabhissanti tesañ kus. dh. nirujjhitha, no ca tesañ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ kus. ca dh. nirujjhitha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. nirujjhitha, t. abyā. dh. nirujjhissanti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus. dh. nirujjhitha, no ca tesañ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ²

¹ Br. omits.² Br. inserts sabbesaṃ.

kus. ca dh. nirujjhittha, abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

ii. *Yattha kus. dh. . . . pe . . . *

iii. Yassa yattha kus. dh. nirujjhittha, tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ yassa cittaassa anantārā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ tattha kus. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. nirujjhittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ² tesāṃ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. nirujjhittha; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus.³ ca dh. nirujjhissanti, akus.³ ca dh. nirujjhittha.

Y. y. kus. dh. nirujjhittha, t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-cittaassa bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. nirujjhittha, no ca tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. nirujjhittha, abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ² asaṇṇasattānaṃ tesāṃ . . . (as for akus., kus. Akus., abyā., as for preceding pair).

12.

i. Yassa kus. dh. na nirujjhittha, t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti. . . . Nirujjhittha . . . (so also for kus. abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na nirujjhittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaṃ uppajjantānaṃ² tesāṃ t. kus. dh. na nirujjhittha, no ca tesāṃ t. akus. dh. na

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

³ Br. inverts order.

nirujjhissanti; asaṇṇhasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na nirujjhitttha, akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamāgināṃ arahantānaṃ y. cittaṣsa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesāṃ t. kus. dh. na nirujjhitttha; asaṇṇhasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na nirujjhitttha. Y. y. kus. dh. na nirujjhitttha, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Nirujjhitttha . . . (so for akus., abyā.).

Nirodhavāraṃ nīṭṭhitaṃ.

[Uppāda-nirodha-vāro.]

1.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. akus. dh. nirujjhanti . . . No . . . (same reply for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. niruj. ? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaṇṇhasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhantīti? No. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhanti . . . No. . . . (same reply for kus., abyā.; akus., abyā.).

2.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., tassa akus. dh. na nirujjhantīti? Akusalānaṃ bhāṅgakkhaṇe tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ akus. dh. na niruj.; kusālavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhāṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṇṇhasattānaṃ tesāṃ

¹ Br. omits.

kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; *kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*¹ nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ tesāṃ akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj.

Y. kus. dh. na uppajjanti, t. abyā. dh. na nirujjantīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe *nirodhasamāpannānaṃ asaṅghasattānaṃ*² tesāṃ kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ abyā. dh. na niruj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ abyā. dh. na niruj., no ca tesāṃ kus. dh. na uppaj.; sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na nirujjantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjantīti? Nirujjanti. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjantīti? Akusalānaṃ bhangakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe asaṅghasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Kusalānaṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ t. akus. dh. na niruj., no ca tesāṃ t. kus. dh. na uppaj.;³ *kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe* *akusalavippayuttacittassa bhangakkhaṇe*¹ asaṅghasattānaṃ tesāṃ t. akus. ca

* * ¹ Br. *inverts order of these two phrases.*

* * ² Br. *omits.*

³ S. *inserts sabbesaṃ uppajjantānaṃ pavatte*

dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. y.
 kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhantīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ¹ tesā t. kus. dh. na uppaj., no ca tesā t. abyā. dh. na niruj.; sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte kusavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe arūpe kusalānaṇ² bhangakkhaṇe tesā t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesā t. abyā. dh. na niruj., no ca tesā t. kus. dh. na uppaj.; sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte kusavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe arūpe kusalānaṇ² bhangakkhaṇe tesā t. abyā. ca dh. na niruj., kus. ca dh. na uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . . Āmantā . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. uppajjittha, tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj.³ . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha . . . Asaṇṇasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṇ dutiye akusale citte vattamāne tesā t. akus. dh. niruj., no ca tesā t. kus. dh. uppaj.; itaresaṇ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesā t. akus. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaṇ tesā t. abyā. dh. niruj., no ca . . . (as for kus., akus. Akus., abyā., as for kus., abyā.).

¹ Br. omits.² Br. kusalākusalānaṇ.³ Uppaj., niruj. now = uppajjittha, nirujjhittha.

4.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na niruj-jhitthāti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhitthā . . . Natthi . . . (so also for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. na uppaj. tattha akus. dh. na niruj-jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Amantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhitthāti? Niruj. Y. v. p. abyā. dh. na niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesāṃ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na niruj.; suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ asaṇṇasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. akus. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. kus. dh. na uppajjittha, t. t. abyā. dh. na niruj-jhitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaṇṇa-sattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na niruj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppāda-khaṇe¹ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

5.

i. Yassa kus. dh. uppajjissanti, tassa akus. dh. niruj-jhissanti? Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭila-bhissanti, tesāṃ kus. dh. uppajjissanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresāṃ kus. ca dh. uppajjissanti, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. niruj-jhissanti . . . Āmantā. Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. nirujjhissanti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṃ arahantānaṃ tesāṃ abyā. dh. niruj., no ca tesāṃ kus. dh. uppaj.; itaresāṃ abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. Y.

¹ Br. Suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

² Uppaj., niruj. now = uppajjissanti, nirujjhissanti.

akus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabbhissantī, tesañ abyā. dh. niruj., no ca tesañ akus. dh. uppaj.; itaresañ abyā. ca . . . akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. uppaj., t. akus. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj., t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj. . . . Asaññasatte t. abyā. dh. niruj., no ca t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre pañcavokāre t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for akus., abyā.*)

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabbhissantī, tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. niruj.; itaresañ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. niruj. Y. v. p. y. akus. dh. niruj. . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissantī . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ asaññasattānaṇ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. kus. dh. uppaj.; itaresañ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. abyā. ca dh. niruj., kus. ca dh. uppaj.

Y. y. akus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabbhissantī asaññasattānaṇ tesañ t. abyā. dh. niruj., no ca tesañ t. akus. dh. uppaj.; itaresañ . . . *pe* . . .

6.

i. Yassa kus. dh. na uppajjissanti, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . . Yassa cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabbhissantī,

¹ Br. *omits*.

tesaṇ akus. dh. na niruj., no ca tesaṇ kus. dh. na uppaj.;
aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ tesaṇ akus. ca dh. na
niruj., kus. ca dh. na uppaj. Y. kus. dh. na

uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Aggamaggasam-
angīnaṇ arahantānaṇ tesaṇ kus. dh. na uppaj., no ca
tesaṇ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe
tesaṇ kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj. Y. v. p.
abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. akus.

dh. na uppaj., t. abyā. dh. na nirujjhissantīti? Agga-
maggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā agga-
maggaṇ paṭilabhissanti tesaṇ akus. dh. na uppaj., no
ca tesaṇ abyā. dh. na niruj.; pacchimacittassa . . .
pe . . .

ii. Yattha kus. dh. na uppaj., tattha akus. dh. na niruj-
jhissantīti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. na niruj. . . .
Āmantā. Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. na
niruj. . . . Natthi . . . (so for akus., abyā.).

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh.
na niruj. . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa
anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesaṇ tattha akus.
dh. na niruj., no ca tesaṇ t. kus. dh. na uppaj.; catuvo-
kāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ
asaññasattānaṇ tesaṇ t. akus. ca dh. na niruj., kus. ca dh.
na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t.

abyā. dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹
aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ asaññasattānaṇ tesaṇ
t. kus. dh. na uppaj., no ca tesaṇ t. abyā. dh. na niruj.;
catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe
tesaṇ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na niruj.
Y. v. p. y. abyā. dh. na niruj. . . . Āmantā. Y. y. akus.
dh. na uppajjissanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ aggamaggasamangīnaṇ arahantā-
naṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti
asaññasattānaṇ tesaṇ t. akus. dh. na uppaj., no ca tesaṇ t.

¹ Br. omits.

abyā. dh. na niruj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchima-cittassa . . . *pe* . . .

7.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, tassa akus. dh. niruj-jhitthāti? Āmantā. Y. v. p. akus. dh. nirujjhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe kusavippayuttacittassa uppādak-khaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesañ akus. dh. nirujjhittha, no ca tesañ kus. dh. uppajjanti ; kusalānaṇ uppādakkkhaṇe tesañ akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppajjanti.

Y. kus. dh. uppaj. ;³ t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. niruj-jhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe kusavippayutta-cit-tassa uppādakkkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesañ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesañ kus. dh. uppaj. ; kusalānaṇ uppādakkkhaṇe tesañ abyā. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj.

Y. akus. dh. uppajjanti, t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhittha . . .² Cittassa bhangakkhaṇe akusavippa-yuttacittassa uppādakkkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asañña-sattānaṇ tesañ abyā. dh. nirujjhittha, no ca tesañ akus. dh. uppaj. ; akusalānaṇ uppādakkkhaṇe tesañ abyā. ca dh. nirujjhittha, akus. ca dh. uppaj.

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. akus. dh. niruj-jhittha . . . Catuvokāre¹ pañcavokāre¹² cittassa bhan-gakkhaṇe kusavippayuttacittassa uppādakkkhaṇe tesañ t. akus. dh. nirujjhittha, no ca tesañ t. kus. dh. uppaj. ; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalānaṇ uppādakkkhaṇe tesañ t. akus. ca dh. nirujjhittha, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhittha, t. t. kus. dh. uppajjanti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹² cittassa bhan-

¹ Br. *omits*.

² Br. *inserts* Sabbesaṇ.

³ Uppaj. *now* = uppajjanti.

gakkhaṇe kusavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe asaṇṇasattānaṃ tesāṃ t. abyā. dh. nirujjhita, no ca tesāṃ t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ kusalanāṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ t. abyā. ca dh. nirujjhita, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

8.

i. Yassa kus. dh. na uppajjanti, tassa akus. dh. na nirujjhita? Nirujjhita. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhita . . . Natthi . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus. dh. na nirujjhita? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhaṇe kusavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. akus. dh. na nirujjhita; suddhāvāsāṃ uppajjantānaṃ³ asaṇṇasattānaṃ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhita. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhita . . . Āmantā.

Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t. abyā. dh. na nirujjhita? Catuvokāre¹ pañcavokāre^{1 2} cittassa bhangakkhaṇe kusavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe asaṇṇasattānaṃ tesāṃ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesāṃ t. abyā. dh. na nirujjhita; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa uppāḍakkhaṇe⁴ tesāṃ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhita. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhita . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

9.

i. Yassa kus. dh. uppajjanti, t. akus. dh. nirujjhissanti? Aggamaggassa uppāḍakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ kus. dh. uppajjanti, no ca tesāṃ akus. dh. nirujjhissanti; itaresaṃ kusalanāṃ uppāḍakkhaṇe tesāṃ

¹ Br. omits.

² Br. inserts sabbesaṃ.

³ Br. suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne.

⁴ Br. suddhāvāsāṃ upapajjantānaṃ.

kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Cittassa¹ bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe nirodhasāmapannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesā kus. dh. nirujjhissanti, no ca tesā kus. dh. uppaj.; kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesā akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (*so for kus., abyā.; akus., abyā.*).

ii. Yattha kus. dh. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., tassa tattha akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppāḍakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa uppāḍakkhaṇe tesā t. kus. dh. uppaj., no ca tesā t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresā catuvokāre² pañcavokāre² kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesā t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesā t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesā t. kus. dh. uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² kusalānaṇ uppāḍakkhaṇe tesā t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj.

Y. y. kus. dh. uppaj., t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Āmantā. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre²¹ cittassa bhangakkhaṇe . . . (*as for akus., kus. Akus., abyā.: as for kus., abyā.*).

10.

i. Yassa kus. dh. na uppaj., t. akus. dh. na nirujjhissantīti?¹ Cittassa bhangakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe nirodhasāmapannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesā kus. dh. na uppaj., no ca tesā akus. dh. na nirujjhissanti; aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe tesā kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Aggamaggassa uppāḍakkhaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti t. cittassa uppāḍakkhaṇe tesā

¹ Br. *inserts sabbesaṇ.*

² Br. *omits.*

akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesañ kus. dh. na uppaj. ;
aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa
anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangak-
khaṇe tesañ akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na
uppaj.

Y. kus. dh. na uppaj., t. abyā. dh.
na nirujjhissantīti? ¹Cittassa bhangakkhaṇe kuslavippa-
yuttacittassa uppādakkaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṅṅa-
sattānaṃ tesañ kus. dh. na uppaj., no ca tesañ abyā. dh. na
nirujjhissanti; pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus.
ca dh. na uppaj., abyā. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p.
abyā. dh. na nirujjhissanti. . . . Āmantā . . . (so for
akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppaj., tassa tattha akus.
dh. na nirujjhissantīti? Catuvokāre² pañcavokāre^{2 1}
cittassa bhangakkhaṇe kuslavippayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesañ tattha kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus.
dh. na nirujjhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² agga-
maggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa anantarā
aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangakkhaṇe
asaṅṅasattānaṃ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh.
na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti
. . . . Catuvokāre² pañcavokāre² aggamaggassa uppādak-
khaṇe y. cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t.
cittassa uppādakkaṇe tesañ t. akus. dh. na nirujjhissanti,
no ca tesañ t. kus. dh. na uppaj.; catuvokāre² pañcavo-
kāre² aggamaggassa bhangakkhaṇe arahantānaṃ y. cittassa
anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti t. cittassa bhangak-
khaṇe asaṅṅasattānaṃ tesañ t. akus. ca dh. na niruj-
jhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus.

dh. na uppajanti, t. t. abyā. dh. na nirujjhissantīti?
Catuvokāre² pañcavokāre^{2 1} cittassa bhangakkhaṇe kusala-
vippayuttacittassa uppādakkaṇe asaṅṅasattānaṃ tesañ t.
kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. na niruj-
jhissanti; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa
bhagakkhaṇe tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., abyā. ca dh.

¹ Br. inserts Sabbesaṃ.

² Br. omits.

na nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Āmantā . . . (so for akus., abyā.).

11.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, t. akus. dh. nirujjhissantīti? Aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ kus. dh. uppajjittha, no ca tesañ akus. dh. nirujjhissanti; itaresañ¹ kus. ca dh. uppajjittha, akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. akus. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā.

Y. kus. dh. uppaj.,² t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ kus. dh. uppaj., no ca tesañ abyā. dh. nirujjhissanti; itaresañ³ kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. abyā. dh. nirujjhissanti . . . Āmantā. Y. akus. dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. uppaj., t. t. akus. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ aggamaggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā aggamaggaṇ paṭilabhissanti, tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. nirujjhissanti; itaresañ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. kus. ca dh. uppaj., akus. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. nirujjhissanti
Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ⁴ tesañ t. akus. dh. nirujjhissanti, no ca tesañ t. kus. dh. uppaj.; itaresañ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. akus. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. Y. y. kus. dh. uppajjittha, t. t. abyā. dh. nirujjhissantīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesañ t. kus. dh. uppaj., no ca tesañ t. abyā. dh. nirujjhissanti; itaresañ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. kus. ca dh. uppaj., abyā. ca dh. nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. nirujjhissanti
Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ⁴ asaṇṇa-

¹ Br. inserts tesañ.

² Uppaj. now = uppajjittha.

³ Br. omits.

⁴ Br. suddhāvāsaṇaṇ dutiye citte vattamāne.

sattānaṇ tesañ t. abyā. dh. nirujjhissanti, no ca tesañ t. kus. dh. uppaj.; itaresañ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ tesañ t. abyā. ca dh. nirujjhissanti, kus. ca dh. uppaj. . . . (so for akus., abyā.).

12.

i. Yassa kus. dh. uppajjittha, tassa akus. dh. na nirujjhissantīti? Natthi. Y. v. p. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for kus., abyā.; akus., abyā.).

ii. Yattha kus. dh. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha kus. dh. na uppajjittha, t. t. akus. dh. na nirujjhissantīti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ¹ tesañ t. kus. dh. na uppaj., no ca tesañ t. akus. dh. na nirujjhissanti; asaṇṇasattānaṇ tesañ t. kus. ca dh. na uppaj., akus. ca dh. na nirujjhissanti. Y. v. p. y. akus. dh. na nirujjhissanti . . . Catuvokāre² pañcavokāre² agga-maggasamangīnaṇ arahantānaṇ y. cittassa anantarā agga-maggaṇ paṭilabbhissanti, tesañ t. akus. dh. na nirujjhissanti, no ca tesañ t. kus. dh. na uppaj.; asaṇṇasattānaṇ tesañ t. akus. ca dh. na nirujjhissanti, kus. ca dh. na uppaj. Y. y. kus. dh. na uppaj., t. t.

abyā. dh. na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti. Y. v. p. y. abyā. dh. na nirujjhissanti . . . Uppajjittha . . . (so for akus., abyā.).³

Uppāda-nirodha-vāraṇ niṭṭhitaṇ.⁴

DHAMMAYAMAKAṆ SAMATTAṆ.⁵

¹ Br. suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne.

² Br. omits.

³ Br. inserts: Yo kusalaṇ dhammaṇ bhāveti, so akusalaṇ dhammaṇ pajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akusalaṇ dhammaṇ pajahati, so kusalaṇ dhammaṇ bhāvetīti? Āmantā. Yo kus. dh. na bhāveti, so akus. dh. nappajahatīti? Āmantā. Yo v. p. akus. dh. nappajahati, so kus. dh. bhāvetīti? Āmantā . . . pe . . .

⁴ K. omits.

⁵ Br. substitutes dhammayamakaṇ niṭṭhitaṇ.

X.

[INDRIYAYAMAKAṆ].

PAṆṆATTIVĀRO.

Uddesavāro].¹

Bāvisatindriyāni :

1. cakkhundriyaṇ.	4. jivhindriyaṇ.
2. sotindriyaṇ.	5. kāyindriyaṇ.
3. ghānindriyaṇ.	6. manindriyaṇ.
7. itthindriyaṇ.	
8. purisindriyaṇ.	
9. jīvitindriyaṇ.	
10. sukhindriyaṇ.	15. saddhindriyaṇ.
11. dukkhindriyaṇ.	16. viriyindriyaṇ. ²
12. somanassindriyaṇ.	17. satindriyaṇ.
13. domanassindriyaṇ.	18. samādhindriyaṇ.
14. upekkhindriyaṇ.	19. paññindriyaṇ.
20. anaññātāññassāmītindriyaṇ. ³	
21. aññindriyaṇ.	
22. aññātāvindriyaṇ.	

1.

1. Cakkhu⁴ cakkhundriyaṇ, cakkhundriyaṇ cakkhu⁴ ;
2. soṭaṇ sotindriyaṇ, sotindriyaṇ soṭaṇ ;
3. ghāṇaṇ ghānindriyaṇ, ghānindriyaṇ ghāṇaṇ ;
4. jivhā jivhindriyaṇ, jivhindriyaṇ jivhā ;

¹ Br. *inserts* Namo tassa, etc.

² Br. vīrindriyaṇ *always*.

³ K. anaññat^o *always*.

⁴ S. cakkhuṇ.

5. kāyo kāyindriyaṇ, kāyindriyaṇ kāyo ;
 6. mano manindriyaṇ, manindriyaṇ mano ;
 7. itthī itthindriyaṇ . . . *pe* . . . (*so for 8-19*) . . .
 20. anaññātaññassāmīti¹ anaññātaññassāmītindriyaṇ,¹
 anaññātaññassāmītindriyaṇ¹ anaññātaññassāmīti ;¹
 21. aññā² aññindriyaṇ, aññindriyaṇ aññā ;²
 22. aññātāvī aññātāvindriyaṇ, aññātāvindriyaṇ aññātāvī.

2.

1. Na cakkhu na cakkhund.,³ na cakkhund. na cakkhu ;
 2. na sotaṇ na sotind.,³ na sotind. na sotaṇ ;
 3. na ghānaṇ na ghānind., na ghānind. na ghānaṇ ;
 4. na jivhā na jivhind., na jivhind. na jivhā ;
 5. na kāyo na kāyind., na kāyind. na kāyo ;
 6. na mano na manind., na manind. na mano.
 7. na itthī na itthindriyaṇ . . . *pe* . . . (*so for 8-22*).

3.

- 1-2. Cakkhu cakkhund., indriyā sotind.
 1-8. Cakkhu cakkhund., indriyā ghānind . . . *pe* . . .
 cakkhu cakkhund. indriyā aññātāvind.
 2-1. Sotaṇ sotind., indriyā cakkhund. ; . . . *pe* . . . sotaṇ
 sotind., indriyā aññātāvind . . . *pe* . . . (*so for 3-21*) . . .
 22-1. Aññātāvī aññātāvind., indriyā cakkhund . . . *pe* . . .
 indriyā aññindriyaṇ.

4.

- 1-2. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na sotind.
 1-22. Na cakkhu na cakkhund., na indriyā na ghānind
 . . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvind.
 2-1. Na sotaṇ na sotind., na indriyā na cakkhund.
 2-22. Na sotaṇ na sotind . . . *pe* . . . na indriyā na
 aññātāvind . . . (*so for 3-21*).
 22-1. Na aññātāvī na aññātāvind., na indriyā na cak-
 khund . . . *pe* . . . na indriyā na aññātāvindriyaṇ.

¹ K. anaññat°. *throughout*.² Br. aññay.³ For cakkhundriyaṇ, sotindriyaṇ, etc.

5.

1, 2. Cakkhu indriyaṇ, indriyā cakkhund.;¹ sotaṇ indriyaṇ, indriyā sotind . . . *pe* . . . (so for 8-20).

21. aññā² ind., indriyā aññind ;

22. aññātāvī ind., indriyā aññātāvind.

6.

1. Na cakkhu na ind., na indriyā na cakkhund ;³

2. na sotaṇ na ind., na indriyā na sotind. ;³

3. na ghānaṇ na ghānind., na indriyā na ghānind. ; . . .
(so for 4-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyaṇ, indriyā sotind.⁴

1, 3. Cakkhu indriyaṇ, indriyā ghānind.⁴ . . . (so for 1, 4 to 1, 22).

2, 1. Sotaṇ ind., indriyā cakkhund. ;⁵ . . . *pe* . . . indriyā aññātāvind⁶ . . . *pe* . . . Sukhaṇ ind., indriyā cakkhund. ;
. . . *pe* . . . indriyā aññātāvind.

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyaṇ, na indriyā na sotind. ;⁷

1, 3. na cakkhu na indriyaṇ, na indriyā na ghānind. ;
. . . *pe* . . .

2, 1. na sotaṇ na indriyaṇ, na indriyā na cakkhund. ;
. . . *pe* . . .

3, 1. na ghānaṇ na indriyaṇ, na indriyā na ghānindriyaṇ
. . . *pe* . . . (so for 4-22).

Uddesavāraṇ nitthitaṇ.

¹ B. and S. : cakkhu.

² Br. S. : aññaṇ always.

³ Br. S. cakkhu, sotaṇ, etc.

⁴ Br. substitutes sotaṇ, ghānaṇ, etc.

⁵ Br. S. have indriyā cakkhu throughout.

⁶ Br. S. : aññātāvī throughout.

⁷ Br. has sotaṇ, ghānaṇ, etc.

[Niddesavāro.]

1.

1. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhu ceva¹ cakkhundriyañ ca. Cakkhund. cakkhūti?² Āmantā.

2. Sotaṇ sotindriyan ti? Dibbasotaṇ taṇhāsotaṇ sotaṇ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca sotind. sotaṇ ti? Āmantā.

3. Ghānaṇ ghānindriyan ti? Āmantā. Ghānind. ghānaṇ ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Kāyo kāyindriyan ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso kāyo kāyo,⁴ na kāyind.; kāyind. kāyo ceva kāyindriyañ ca. Kāyind. kāyo ti? Āmantā.

6. Mano manindriyan ti? Āmantā. Manind. mano ti? Āmantā.

7. Itthī itthindriyan ti? No. Itthind. itthī ti? No . . . (so for 8).

9. Jivitaṇ jivitindriyan ti? Āmantā. Jivitind. jivitaṇ ti? Āmantā . . . (so for 10 (sukhaṇ), 11 (dukkhaṇ), 12 (somanassaṇ), 13 (domanassaṇ)).

14. Upekkhā upekkhindriyan ti? Upekkhind ṭhapetvā avasesā upekkhā upekkhā, na upekkhind.; upekkhind. upekkhā ceva upekkhindriyañ ca. Upekkhind. upekkhā ti? Āmantā.

15. Saddhā saddhindriyan ti? Āmantā. Saddhind. saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

2.

1. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na cakkhund. na⁵ cakkhūti?² Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhund., cakkhu; cakkhuñ⁶ ca cakkhundriyañ⁷ ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca cakkhund.

¹ K. cakkhuñ ceva. S. cakkhuṇ ceva.

² K. S. cakkhun ti.

⁴ Br. S. avasesā.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. cakkhuṇ ca.

⁷ S. cakkhu-indriyaṇ.

2. Na sotaṇ na sotindriyaṇ ti? Āmantā. Na sotind. na sotaṇ ti? Dibbasotaṇ taṇhāsotaṇ na sotind., sotaṇ; sotaṇ ca sotindriyaṇ ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṇ na ca sotind.

3. Na ghānaṇ na ghānindriyaṇ ti? Āmantā. Na ghānind. na ghānaṇ ti? Āmantā . . . (so for 4).

5. Na kāyo na kāyindriyaṇ ti? Āmantā. Na kāyind. na kāyo ti? Kāyind. ṭhapetvā avaseso¹ kāyo² na kāyind., kāyo; kāyaṇ ca kāyindriyaṇ ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyind.

6. Na mano na manindriyaṇ ti? Āmantā. Na manind. na mano ti? Āmantā.

7. Na itthī na itthindriyaṇ ti? Itthind. na itthī, itthind.; itthiṇ ca itthindriyaṇ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthind. Na itthind. na itthī ti? Itthī na itthind., itthī; itthiṇ ca itthindriyaṇ ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca² itthind. . . . (so for 8).

9. Na jivitaṇ na jivitindriyaṇ ti? Āmantā. Na jivitind. na jivitaṇ ti? Āmantā . . . (so for 10-13).

14. Na upekkhā na upekkhindriyaṇ ti? Āmantā. Na upekkhind na upekkhā ti? Upekkhind. ṭhapetvā avasesā upekkhā na upekkhind., upekkhā; upekkhaṇ ca upekkhind. ca ṭhapetvā avasesā na ceva ūpekkhā na ca upekkhind.

15. Na saddhā na saddhind. ti? Āmantā. Na saddhind. na saddhā ti? Āmantā . . . (so for 16-22).

3.

1, 2. Cakkhu cakkhundriyaṇ ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund, cakkhu³ ceva cakkhundriyaṇ ca. Indriyā sotindriyaṇ ti? Sotind. indriyaṇ ceva sotindriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

1-3. Cakkhu cakkhund. ti? Dibbacakkhu . . . pe . . . Indriyā ghānind. ti? Ghānind. indriyaṇ ceva ghānind.

¹ Br. avasesā.

² Br. omits.

³ K. S. cakkhuṇ [ñ] throughout.

ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1-4 . . . 1-21).

1, 22. Cakkhu cakkhundriyan ti? Dibbacakkhu paññā-cakkhu cakkhu, na cakkhund.; cakkhund. cakkhuñ ceva cakkhundriyañ ca.

Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca; avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind.

2-1. Sotaṇ sotindriyan ti? Dibbasotaṇ tanhāsotaṇ sotaṇ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . *pe* . . . (2, 22) sotaṇ sotindriyan ti? Dibbasotaṇ tanhāsotaṇ sotaṇ, na sotind.; sotind. sotañ ceva sotindriyañ ca. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā n' aññind.

3, 1. Ghānaṇ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyan ti? Cakkhund. indriyañ ceva cakkhundriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . *pe* . . . (3, 22) ghānaṇ ghānindriyan ti? Āmantā. Indriyā aññātāvindriyan ti? Aññātāvind. indriyañ ceva aññātāvindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n' aññātāvind. . . . (so for 4, 1, etc.; 5, 1, etc.; 6, 1, etc.).

7, 1. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . .

7, 22. Itthī itthindriyan ti? No. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (so for 8-22).

4.

1, 2. Na cakkhu na cakkhundriyan ti? Āmantā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 1, 3; 1, 4, etc.).

2, 1. Na sotaṇ na sotindriyan ti? Āmantā. Na indriyā na cakkhund. ti? Āmantā *pe* . . . (so for 3-6).

7, 1. Na itthī na itthindriyan ti? Āmantā.¹ Na indriyā

¹ Br. has, instead of Āmantā, itthindriyaṇ na itthī, itthindriyaṇ: itthiñ ca itthindriyañ ca t̥hapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṇ.

na cakkhundriyaṇ ti? Āmantā . . . *pe* . . .¹ Na indriyā na aññātāvindriyaṇ ti? Āmantā.

Na puriso na purisindriyaṇ ti?² Āmantā. Na indriyā na cakkhundriyaṇ ti? Āmantā . . . *pe* . . .³ No indriyā n' aññātāvindriyaṇ ti? Āmantā.

9, 1. Na jīvitaṇ na jīvitindriyaṇ ti? Āmantā. N' indriyā na cakkhundriyaṇ ti? Āmantā . . . *pe* . . . N'indriyā n'aññātāvindriyaṇ ti? Āmantā . . . (*so for* 10-22).

5.

1. Cakkhu indriyaṇ ti? Āmantā. Indriyā cakkhundriyaṇ ti? Cakkhund. indriyaṇ ceva cakkhundriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā,⁴ na cakkhund.

2. Sotaṇ indriyaṇ ti? Āmantā.⁵ Indriyā sotindriyaṇ ti? Sotind. indriyaṇ ceva sotindriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā, na sotind.

3. Ghānaṇ indriyaṇ ti? Āmantā. Indriyā ghānindriyaṇ ti? Ghānind. indriyaṇ ceva ghānindriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā, na ghānind. . . . (*so for* 4).

5. Kāyo indriyaṇ ti? Āmantā.⁶ Indriyā kāyindriyaṇ ti? Kāyind. indriyaṇ ceva kāyindriyaṇ ca, avasesa indriyā, indriyā, na kāyind. -

6. Mano indriyaṇ ti? Āmantā. Indriyā manindriyaṇ

¹ Br. *inserts* na itthī na itthindriyaṇ ti, and repeats p. 66, n. 1.

² Br. *inserts* purisindriyaṇ na puriso, purisindriyaṇ : purisaṇ ca purisindriyaṇ ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaṇ.

³ Br. *inserts* na puriso na purisindriyaṇ ti, and repeats from purisindriyaṇ . . . purisindriyaṇ. Cf. preceding note.

⁴ Br. *omits* the second indriyā throughout.

⁵ Br. *omits* and *inserts* yaṇ sotaṇ indriyaṇ taṇ sotaṇ ceva indriyaṇ ca ; avasesaṇ sotaṇ na indriyaṇ.

⁶ Br. *omits* and *inserts* yo kāyo indriyaṇ, so kāyo ceva indriyaṇ ca, avasesā kāyo na indriyaṇ.

ti? Manind. indriyañ ceva manindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na manind.

7. Itthī indriyan ti? No. Indriyā itthindriyan ti? Itthind. indriyañ ceva itthindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na itthind. . . . (so for 8).

9. Jivitaṇ indriyan ti? Āmantā. Indriyā jivitindriyan ti? Jivitind. indriyañ ceva jivitindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na jivitind. . . . (so for 10-13).

14. Upekkhā indriyan ti? Āmantā.¹ Indriyā upekkhindriyan ti? Upekkhind. indriyañ ceva upekkhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, n'upekkhind.

15. Saddhā indriyan ti? Āmantā. Indriyā saddhindriyan ti? Saddhind. indriyañ ceva saddhindriyañ ca, avasesā indriyā indriyā, na saddhind. . . . (so for 16-22).

6.

1. Na cakkhu na indriyan ti? Cakkhu² ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu,³ indriyā;⁴ cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyan ti? Āmantā.

2. Na sotaṇ na indriyan ti? Sotaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṇ, indriyā, sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṇ na ca indriyā. Na indriyā na sotindriyan ti? Āmantā . . . (so for 3, 4).

5. Na kāyo na indriyan ti? *Kāyaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na kāyo, kāyañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca indriyā.*⁵ Na indriyā na kāyindriyan ti? Āmantā.

6. Na mano na indriyan ti? Manaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā; manañ ca indriye ca ṭhapetvā

¹ Br. omits and inserts yā upekkhā indriyaṇ, sā upekkhā ceva indriyañ ca, avasesā upekkhā na indriyaṇ.

² Br. S. cakkhuṇ throughout.

³ Br. omits.

⁴ Br. cakkhundriyā.

⁵ Br. omits * to *, substituting Āmantā.

avasesā na ceva mano na ca indriyā. Na indriyā na manindriyan ti? Āmantā.

7. Na itthī na indriyan ti? Itthiṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na itthī, indriyā; itthiṇ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca indriyā. Na indriyā na itthin-driyan ti? Āmantā . . . (so for 8-22).

7.

1, 2. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā sotin-driyan ti? Sotind. indriyan ceva sotindriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā,¹ na sotind.

1, 3. Cakkhu indriyan ti? Āmantā. Indriyā ghānin-driyan ti? Ghānind. indriyaṇ ceva ghānindriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā na ghānind. . . . (so for 1, 4—1, 22).

2, 1. Sotaṇ indriyan ti? Āmantā.² Indriyā cakkhund-driyan ti? Cakkhund. indriyaṇ ceva cakkhundriyaṇ ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe . . . (so for 2, 3; 2, 4, etc. So also for 3 and 4).

5, 1. Kāyo indriyan ti? Āmantā.³ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṇ ceva cakkhund. ca, avasesā indriyā indriyā, na cakkhund. . . . pe⁴ . . . (so for 5, 2, etc., to 5, 21).

5, 22. Indriyā aññātāvind. ti? Aññātāvind. indriyaṇ ceva aññātāvind. ca, avasesā indriyā indriyā, na aññātāvind. . . . (so for 6).

7, 1. Itthī indriyan ti? No. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyaṇ ceva . . . pe . . . (so for 7, 2 to 22; so also for 8).

¹ Br. omits the second indriyā throughout.

² Br. omits, inserting yaṇ sotaṇ indriyaṇ, taṇ sotaṇ ceva indriyaṇ ca, avasesaṇ sotaṇ na indriyaṇ.

³ Br. S. omit, substituting (Br.): Yo kāyo indriyaṇ, so kāyo ceva indriyaṇ ca; avasesā kāyo na indriyaṇ. (S.): Yo kāyo indriyaṇ, so indriyaṇ ceva kāyo ca; avasesā kāyo na indriyā.

⁴ Br. as in n. 4; S. here follows Br.

9, 1. Jivitaṇ indriyaṇ ti? Āmantā. Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (so for 10 to 13).

14, 1. Upekkhā indriyaṇ ti? Āmantā.¹ Indriyā cakkhund. ti? Cakkhund. indriyañ ceva . . . *pe* . . . (so for 15-22).

8.

1, 2. Na cakkhu na indriyaṇ ti? Cakkhuṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu no ca indriyā. Na indriyā na sotindriyaṇ ti? Āmantā.

1, 3. Na cakkhu na indriyaṇ ti? Cakkhuṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā; cakkhuñ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā. * Na indriyā na ghānindriyaṇ ti? Āmantā . . . *pe* . . .

1, 22. Na cakkhu na indriyaṇ ti? Cakkhuṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā cakkhuñ na indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.* Na indriyā na aññātāvindriyaṇ ti? Āmantā.

2, 1. Na sotaṇ na indriyaṇ ti? Sotaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṇ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṇ no ca indriyā. Na indriyā na cakkhundriyaṇ ti? Āmantā . . . *pe* . . . Na sotaṇ na indriyaṇ ti? Sotaṇ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṇ, indriyā; sotañ ca indriye ca ṭhapetvā avasesā . . . *pe* . . . Na indriyā na aññātāvindriyaṇ ti? . . . *pe* . . . (so for 3-22).

[Niddesavāraṇ niṭṭhitaṇ.]

Pañnattivāraṇ niṭṭhitaṇ.

¹ Br. S. omit and insert (Br.): Yā upekkhā indriyaṇ, sā upekkhā ceva indriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaṇ. (S.): Yā upekkhā indriyā, sā indriyaṇ ceva upekkhindriyañ ca; avasesā upekkhā na indriyaṇ.

* to * Br. omits.

[PAVATTIVĀRO

Uppādavāro.]

1.

1. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṇ asotakānaṇ uppajjantānaṇ,¹ tesañ cakkhund. uppajjati, no ca tesañ sotind. uppajjati; sacakkhukānaṇ sasotakānaṇ uppajjantānaṇ tesañ cakkhund. ca uppajjati, sotind. ca uppajjati. Yassa vā pana sotind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sasotakānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesañ sotind. uppajjati, no ca tesañ cakkhund. uppajjati; sasotakānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesañ sotindriyaṇ ca uppajjati, cakkhundriyaṇ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesañ cakkhund. uppajjati, no ca tesañ ghānind. uppajjati; sacakkhukānaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesañ cakkhundriyaṇ ca uppajjati, ghānindriyaṇ ca uppajjati. Y. v. p. ghānind. uppajjati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Saghānakānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesañ ghānind. uppajjati, no ca tesañ cakkhund. uppajjati; saghānakānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesañ ghānindriyaṇ ca uppajjati, cakkhundriyaṇ ca uppajjati.²

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṇ na itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesañ cakkhund. uppaj.; no ca tesañ itthind. uppaj.; sacakkhukānaṇ itthīnaṇ uppajjantīnaṇ tāsañ cakkhundriyaṇ ca uppaj.; itthindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. itthind. uppaj., tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaṇ³ itthīnaṇ³ uppajjantīnaṇ tesañ itthind. uppaj., no ca tāsañ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ³ itthīnaṇ³ uppajjantīnaṇ tāsañ itthindriyaṇ ca uppaj., cakkhundriyaṇ ca uppaj. Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind. uppajjatīti?

¹ Br. K. upappajjantānaṇ *throughout*.

² *There should presumably be . . . pe . . . here for 1, 4; 1, 5; 1, 6.*

³ Br. *inverts order*.

Sacakkhukānaṃ na-purisaṇaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. . . . *pe* . . . Y. v. p. purisind. uppaj. . . . tassa cakkhund. uppajjatīti? Acakkhukānaṃ¹ purisaṇaṃ¹ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ jīvitind. . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj., sacakkhukānaṃ somanassena uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., somanassindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhundriyaṃ ca uppaj., upekkhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa cakkhund. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ cakkhund. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.; sacakkhukānaṃ ñāṇena⁸ uppajjantānaṃ

¹ Br. *inverts order*.² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.⁴ Br. *has* sahetukānaṃ acakkhukānaṃ.⁵ Br. *has* sahetukānaṃ sacakkhukānaṃ.⁶ Br. *omits*.⁷ Br. ñāṇavippayuttānaṃ.⁸ Br. ñāṇasampayuttānaṃ.

tesaṇ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . .¹ Acak-
 khukānaṇ ñāṇena² uppajjantānaṇ tesaṇ paññind. uppaj.,
 no ca tesaṇ cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ ñāṇena³
 uppajjantānaṇ tesaṇ . . . *pe* . . . Yassa
 cakkhund. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ acakkhukānaṇ
 uppajjantānaṇ tesaṇ manind. uppaj., no ca tesaṇ cakkhund.
 uppaj.; sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ . . . *pe* . . .³

.

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind⁴ uppajjatīti? Saghān-
 akānaṇ na-itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ ghānind. uppaj.,
 no ca tesaṇ itthind.⁵ uppaj.; saghānakānaṇ itthīnaṇ⁶
 uppajjantānaṇ tesaṇ ghānindriyaṇ ca uppaj., itthindriyaṇ⁷
 ca uppaj. Y. v. p. itthind.⁷ uppaj. . . . Aghānakānaṇ⁸
 itthīnaṇ⁹ uppajjantānaṇ tesaṇ⁹ itthind.⁵ uppaj., no ca
 tesaṇ⁹ ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ⁸ itthīnaṇ⁸ uppaj-
 jantānaṇ tesaṇ⁹ itthindriyaṇ⁵ ca uppaj., ghānindriyaṇ ca
 uppaj.

Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind.¹⁰
 uppajjatīti? Saghānakānaṇ na-purisānaṇ¹⁰ uppajjantānaṇ
 tesaṇ ghānind. uppaj. no ca tesaṇ purisind.¹¹ uppaj.;
 saghānakānaṇ purisānaṇ¹² uppajjantānaṇ tesaṇ ghānin-
 driyaṇ ca uppaj., purisindriyaṇ¹³ ca uppaj. Y. v. p.
 purisind.¹⁰ uppaj. . . . Aghānakānaṇ⁸ purisānaṇ⁸ ¹² uppaj-
 jantānaṇ tesaṇ purisind.¹⁰ uppaj., no ca tesaṇ ghānind.

¹ Br. inserts ñāṇasampayuttānaṇ.

² Br. omits.

³ No *pe* . . . in any of the versions indicates the hiatus here. On manindriyaṇ here see p. 77, n. 10.

⁴ S. substitutes upekkhindriyaṇ.

⁵ S. substitutes upekkhindriyaṇ.

⁶ S. substitutes upekkhāya.

⁷ S. substitutes upekkhindriyaṇ.

⁸ Br. inverts order.

⁹ S. tesaṇ.

¹⁰ S. substitutes saddhind.

¹¹ S. substitutes vinā saddhāya.

¹² S. substitutes saddhāya.

¹³ S. substitutes saddhindriyaṇ.

uppaj. ; saghānakānaṇ¹ purisānaṇ^{1 2} uppajjantānaṇ tesāṇ purisindriyaṇ³ ca uppaj., ghānindriyaṇ ca uppaj.

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ jīvitind. uppaj. . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppaj., no ca tesāṇ somanassind. uppaj.; saghānakānaṇ somanassena uppajjantānaṇ tesāṇ . . . *pe* . . . Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ¹ somanassena¹ uppajjantānaṇ tesāṇ somanassind. uppaj., no ca tesāṇ ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ¹ somanassena¹ uppajjantānaṇ tesāṇ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppaj., no va tesāṇ upekkhind. uppaj.; saghānakānaṇ upekkhāya uppajjantānaṇ tesāṇ . . . *pe* . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṇ tesāṇ . . . (*as in preceding reply*).

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppaj., no ca tesāṇ saddhind. uppaj.; saghānakānaṇ saddhāya⁵ uppajjantānaṇ tesāṇ . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . ⁶Aghānakānaṇ saddhāya⁷ uppajjantānaṇ tesāṇ saddhind. uppaj., no ca tesāṇ ghānind. uppaj.;⁶ saghānakānaṇ saddhāya⁷ uppajjantānaṇ tesāṇ . . . *pe* . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ vinā⁸ ñāṇena⁸ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppaj., no ca tesāṇ paññind. uppaj.;

¹ Br. *inverts order*.

² S. *substitutes saddhāya*.

³ S. *saddhindriyaṇ*.

⁴ Br. *substitutes ahetukānaṇ*.

⁵ Br. *substitutes sahetukānaṇ*.

⁶ Br. *inserts sahetukānaṇ*.

⁷ Br. *omits*.

⁸ Br. *substitutes ñāṇavippayuttānaṇ*.

saghānakānaṃ ñāṇena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .
 Y. v. p. paññind. uppaj., tassa ghānind. uppajjatīti?²
 Aghānakānaṃ ñāṇena² uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj.,
 no ca tesāṃ ghānind. uppaj.;² saghānakānaṃ ñāṇena³
 uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa
 ghānind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ aghānakānaṃ
 uppajjantānaṃ tesāṃ manind. uppaj., no ca tesāṃ ghanind.
 uppaj.; saghānakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . .⁴

.

Yassa itthind uppaj., tassa purisind. uppajjatīti? No.
 Y. v. p. purisind. uppaj., tassa itthind. uppajjatīti? No.
 Yassa itthind. uppaj. . . . Āmantā.
 Yassa vā pana jīvitind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ itthind. uppaj.;
 itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .
 Yassa itthind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti?
 Itthīnaṃ vinā somanassena uppajjantīnaṃ tāsāṃ itthind.
 uppaj., no ca tāsāṃ somanassind. uppaj.; itthīnaṃ soman-
 assena uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. soman-
 assind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ somanassena⁵ uppaj-
 jantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ itthind.
 uppaj.; itthīnaṃ somanassena⁶ uppajjantīnaṃ tāsāṃ
 . . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa
 upekkhind. uppajjatīti? Itthīnaṃ vinā upekkhāya uppaj-
 jantīnaṃ tāsāṃ itthind. uppaj., no ca tāsāṃ upekkhind.
 uppaj.; itthīnaṃ upekkhāya uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . . *pe* . . .
 Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-itthīnaṃ upekkhāya⁶
 uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ
 itthind. uppaj.; itthīnaṃ⁶ upekkhāya⁶ uppajjantīnaṃ tāsāṃ

¹ Br. substitutes ñāṇasampayuttakānaṃ.

² Br. inserts ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. omits.

⁴ Supply always the 'twin' terms, as e.g. p. 74, l. 2. No *pe* . . . in any of the versions indicates the hiatus.

⁵ Br. somanassena na itthīnaṃ.

⁶ Br. inverts order.

. . . *pe* . . . Yassa itthind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Itthīnaṇ vinā¹ saddhāya¹ uppajjantīnaṇ tesaṇ itthind. uppaj., no ca tesaṇ saddhind. uppaj.; itthīnaṇ saddhāya² uppajjantīnaṇ tesaṇ itthindriyaṇ ca uppaj., saddhindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-itthīnaṇ saddhāya³ uppajjantānaṇ⁴ tesaṇ saddhind. uppaj., no ca tesaṇ itthind. uppaj.; ⁵itthīnaṇ saddhāya⁶ uppajjantīnaṇ tesaṇ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Itthīnaṇ vinā ñāṇena⁷ uppajjantīnaṇ tesaṇ itthind. uppaj., no ca tesaṇ paññind. uppaj.; itthīnaṇ ñāṇena⁸ uppajjantīnaṇ tesaṇ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-itthīnaṇ ñāṇena⁹ uppajjantānaṇ tesaṇ paññind. uppaj., no ca tesaṇ itthind. uppaj.; itthīnaṇ ñāṇena⁹ uppajjantīnaṇ tesaṇ . . . *pe* Yassa itthind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ na-itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ manind. uppaj., no ca tesaṇ itthind. uppaj.; sacittakānaṇ⁶ itthīnaṇ uppajjantīnaṇ tesaṇ . . . *pe* . . .

.

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Na-purisānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ jīvitind. uppaj., no ca tesaṇ purisind. uppaj.; purisānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ . . .

Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjatīti? Purisānaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ tesaṇ purisind. uppaj., no ca tesaṇ somanassind. uppaj.; purisānaṇ somanassena uppajjantānaṇ tesaṇ . . . *pe* . . . Y. v. p.

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṇ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṇ.

³ Br. *has* sahetukānaṇ na itthīnaṇ.

⁴ K. upapajjantīnaṇ.

⁵ Br. *inserts* sahetukānaṇ.

⁶ Br. *omits*.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

⁸ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁹ Br. ñāṇasampayuttānaṇ na-itthīnaṇ.

somanassind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ somanassena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ upekkhind. uppaj.; purisānaṃ upekkhāya uppajjantānaṃ tesāṃ . . . Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ upekkhind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṃ tesāṃ. Yassa purisind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā² saddhāya² uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.; purisānaṃ saddhāya³ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ saddhāya⁴ uppajjantānaṃ tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ saddhāya⁵ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Purisānaṃ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ tesāṃ purisind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj., purisind. ñāṇena⁷ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Na-purisānaṃ ñāṇena⁸ uppajjantānaṃ tesāṃ paññind. uppaj.; no ca tesāṃ purisind. uppaj.; purisānaṃ ñāṇena⁹ uppajjantānaṃ tesāṃ . . . *pe* . . . Yassa purisind. uppaj., tassa manind.¹⁰ uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . .

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṃ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. sahetukānaṃ na-purisānaṃ.

⁵ Br. sahetukānaṃ purisānaṃ.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

⁸ Br. ñāṇasampayuttānaṃ na-purisānaṃ.

⁹ Br. ñāṇasampayuttānaṃ purisānaṃ.

¹⁰ It is curious that manindriyaṃ should, here and after, function for indriyas 20-22 (v. p. 61; 78 ff.).

Na-purisaṇaṇ sacittakāṇaṇ¹ uppajjantāṇaṇ tesāṇ manind. uppaj. no ca tesāṇ purisind. uppaj.; purisind. uppajjantāṇaṇ tesāṇ . . .

Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjati? Vinā somanassena uppajjantāṇaṇ pavatte somanassavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe *nirodhasamāpannāṇaṇ asaṇṇasattāṇaṇ* tesāṇ jīvitind. uppaj., no ca tesāṇ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantāṇaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ jīvitindriyaṇ ca uppaj., somanassin-driyaṇ ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjati? Vinā upekkhāya uppajjantāṇaṇ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe *nirodhasamāpannāṇaṇ asaṇṇasattāṇaṇ* tesāṇ jīvitind. uppaj., no ca tesāṇ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantāṇaṇ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ jīvitindriyaṇ . . . upekkhindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. uppajjati? Vinā² saddhāya³ uppajjantāṇaṇ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe *nirodhasamāpannāṇaṇ asaṇṇasattāṇaṇ* tesāṇ jīvitind. uppaj., no ca tesāṇ saddhind. uppaj.; saddhāya³ uppajjantāṇaṇ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ jīvitindriyaṇ . . . saddhindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa paṇṇind. uppajjati? Vina⁴ ṇāṇena⁴ uppajjantāṇaṇ pavatte⁵ ṇāṇavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe *nirodhasamāpannāṇaṇ asaṇṇasattāṇaṇ* tesāṇ jīvitind. uppaj., no ca tesāṇ paṇṇind. uppaj.; ṇāṇena uppajjantāṇaṇ ṇāṇasampayuttacittassa⁴ uppāḍakkhaṇe tesāṇ . . . pe . . .

¹ Br. sacittakāṇaṇ na purisaṇaṇ.

* * Br. omits.

² Br. substitutes ahetukāṇaṇ.

³ Br. substitutes sahetukāṇaṇ.

⁴ Br. substitutes ṇāṇavippayuttāṇaṇ.

⁵ S. omits.

⁶ Br. ṇāṇasampāyuttāṇaṇ upapajjantāṇaṇ pavatte ṇāṇasampayuttacittassa, etc.

Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Nirodhasamāpannānaṃ¹ asaññasattānaṃ¹ tesāṃ jīvitind. uppaj., no ca tesāṃ manind. uppaj., sacittakānaṃ uppajjantānaṃ pavatte cittaassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. manind. uppaj. Āmantā.

Yassa somanassind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjatīti? No. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . No.

Yassa somanassind. uppaj. tassa saddhind. uppajjatīti? *Somanassena vinā saddhāya uppajjantānaṃ^{*} pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ saddhind. uppaj.,² somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassindriyaṃ ca uppaj., saddhindriyaṃ ca uppaj. Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte saddhāsampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ saddhind. uppaj., no ca tesāṃ somanassind. uppaj.;² saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . *pe* . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṃ pavatte somanassasampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ somanassind. uppaj., no ca tesāṃ paññind. uppaj.;⁵ somanassasampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁶ vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṃ paññind. uppaj., no ca

¹ Br. *substitutes* acittakānaṃ upapajjantānaṃ.

* * Br. *omits*.

² Br. *inserts* somanassena upapajjantānaṃ pavatte.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṃ.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

⁵ Br. *inserts* somanassena ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṃ.

tesaṇ somanassind. uppaj.,¹ ñāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ . . . *pe* . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Sacittakāṇaṇ vinā somanassena uppajjantāṇaṇ pavatte somanassavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ manind. uppaj., no ca tesaṇ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantāṇaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ . . . *pe* . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā² saddhāya³ uppajjantāṇaṇ pavatte upekkhāsampayutta-saddhavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ upekkhind. uppaj., no ca tesaṇ saddhind. uppaj.;⁴ upekkhāsampayutta - saddhāsampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ . . . *pe* . . . Y. v. p. saddhind. uppaj. . . . 'Saddhāya'⁵ vinā upekkhāya uppajjantāṇaṇ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ saddhind. uppaj., no ca tesaṇ upekkhind. uppaj.;⁶ saddhāsampayutta - upekkhāsampayutta - cittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ . . . *pe* . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa paññind. uppajjatīti? Upekkhāya vinā⁷ ñāṇena⁸ uppajjantāṇaṇ pavatte upekkhāsampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ upekkhind. uppaj., no ca tesaṇ paññind. uppaj.;⁹ upekkhāsampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesaṇ . . . *pe* . . . Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena⁸

¹ Br. *inserts* ñāṇasampayuttāṇaṇ somanassena upapajjantāṇaṇ pavatte.

² Br. *substitutes* ahetukāṇaṇ.

³ Br. *inserts* upekkhāya sahetukāṇaṇ upapajjantāṇaṇ pavatte.

⁴ Br. *substitutes* sahetukāṇaṇ.

⁵ Br. *inserts* sahetukāṇaṇ upekkhāya upapajjantāṇaṇ pavatte.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttāṇaṇ.

⁷ Br. *inserts* upekkhāya ñāṇasampayuttāṇaṇ upapajjantāṇaṇ pavatte.

⁸ Br. ñāṇasampayuttāṇaṇ.

vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte nāṇasampayutta-
upekkhāvippayuttacittassa¹ uppādakkhaṇe tesañ paññind.
uppaj.; no ca tesañ upekkhind. uppajjati;¹ nāṇasampa-
yutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ . . .
pe . . . Yassa upekkhind. uppaj., tassa

manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj.
. . . Sacittakānaṇ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte
upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ manind.
uppaj., no ca tesañ upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppaj-
jantānaṇ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesañ . . . *pe . . .* Yassa saddhind.

uppaj., tassa paññind. uppajjati? Saddhāya² vinā²
nāṇena² uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayutta-nāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ saddhind. uppaj.,
no ca tesañ paññind. uppaj.;³ saddhāsampayutta-nāṇa-
sampayuttacittassa. uppādakkhaṇe tesañ . . . *pe . . .*
Y. v. p. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa saddhind. uppaj., tassa manind. uppajjati?
Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., tassa saddhind. uppaj-
jati? Sacittakānaṇ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ
pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ
manind. uppaj., no ca tesañ saddhind. uppaj.; saddhāya⁵
uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādak-
khaṇe tesañ . . . *pe . . .* Yassa paññind.

uppaj., tassa manind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ vinā⁶ nāṇena⁶ uppaj-
jantānaṇ pavatte nāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe
tesañ manind. uppaj.; no ca tesañ paññind. uppaj.;
nāṇena⁷ uppajjantānaṇ pavatte nāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesañ . . . *pe . . .*

¹ Br. *inserts* nāṇasampayuttānaṇ upekkhāya upapaj-
jantānaṇ pavatte.

² Br. *substitutes* sahetukānaṇ nāṇavippayuttānaṇ.

³ Br. *inserts* sahetukānaṇ nāṇasampayuttānaṇ upapaj-
jantānaṇ pavatte.

⁴ Br. *substitutes* sahetukānaṇ.

⁵ Br. sahetukānaṇ.

⁶ Br. nāṇavippayuttānaṇ.

⁷ Br. nāṇasampayuttānaṇ.

ii. Yattha cakkhund. uppaj., tattha sotind. uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppaj., tattha cakkhund. uppajjatīti? Āmantā. Yattha cakkhund. uppaj., tattha ghānind. uppajjatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha cakkhundriyañ ca uppaj., ghānindriyañ na uppaj. Y.¹ v. p. ghānind. uppaj. . . . Āmantā.

.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca tattha purisind. uppaj., kāmāvacare tattha cakkhundriyañ . . . purisindriyañ ca uppaj. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe² asaññasatte² tattha jīvitind. uppaj. no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha jīvitindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Arūpe tattha upekkhind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha upekkhindriyañ . . . cakkhundriyañ ca uppaj.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. . . . uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca tattha cakkhund. uppaj.; pañcavokāre tattha . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj., tattha ghānind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyañ . . . *pe* . . .

¹ = Yattha.

² Br. *inverts order*.

Yattha ghānind. uppaj., tattha somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. Rūpāvacare tattha somanassind. uppaj., no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha somanassindriyaṃ . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha upekkhind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppaj.; no ca tattha ghānind. uppaj.; kāmāvacare tattha upekkhindriyaṃ . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. uppaj., no ca t. ghānind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ . . . *pe* . . .

Yattha itthind. uppaj., tattha purisind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Rūpāvacare¹ t. jīvitind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare tattha jīvitindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Rūpāvacare t. somanassind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. somanassindriyaṃ . . .

Yattha purisind. uppaj., t. upekkhind. *uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppaj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. upekkhind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yattha purisind. uppaj.,* t. saddhind. . . . paññind. . . . manind.² uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj., t. purisind. uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. manindriyaṃ ca uppaj., purisindriyaṃ ca uppaj.

Yattha jīvitind. uppaj., t. somanassind. uppajjatīti? Asaññasatte t. jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppaj.;

¹ Br. inserts arūpāvacare.

* * K. omits.

² All three versions agree in placing manindriyaṃ here, where it is out of its place according to the list on p. 61.

. . .¹ pañcavokāre t. jīvitindriyaṇ . . . somanassindriyaṇ
ca uppaj. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha jīvitind. uppaj., t. upekkhind. . . .
pe . . . saddhind. paññind. manind.² uppajjatīti? Asañña-
satte t. jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppaj.; catuvo-
kāre pañcavokāre t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind.
uppaj., t. jīvitind. uppajjatīti. Āmantā.

Yattha somanassind. uppaj., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha upekkhind. uppaj., t. somanassind. . . . *pe* . . .
paññind. . . . manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha saddhind. uppaj., t. paññind. . . . *pe*³ . . . manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha paññind. uppaj., t. manind. uppaj-
jatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind.
uppajjatīti? Sacakkhukānaṇ asotakānaṇ uppajjantānaṇ
tesaṇ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesaṇ tattha sotind.
uppaj.; sacakkhukānaṇ sasotakānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ
tattha cakkhundriyaṇ ca uppaj., sotindriyaṇ ca uppaj.
Yassa vā pana yattha sotind. uppaj., tassa tattha cak-
khund. uppajjatīti? Sasotakānaṇ acakkhukānaṇ uppaj-
jantānaṇ tesaṇ tattha sotind. uppaj., no ca tesaṇ tattha
cakkhund. uppaj.; sasotakānaṇ sacakkhukānaṇ uppaj-
jantānaṇ tesaṇ tattha sotindriyaṇ ca uppaj., cakkhun-
driyaṇ ca uppaj.

Y. y. cakkhund. uppaj.,
t. t. ghānind. uppajjatīti? Sacakkhukānaṇ aghānakānaṇ
uppajjantānaṇ tesaṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t.
ghānind. uppaj.; sacakkhukānaṇ saghānakānaṇ uppaj-
jantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca uppaj., ghānindriyaṇ ca
uppaj. Y. v. p. y. ghānind. uppaj., t. t. cakkhund. uppaj-

¹ Br. S. insert catuvokāre.

² See n. 2, p. 83.

³ Br. S. insert uppajjatīti? Āmantā. Yattha vā pana
paññindriyaṇ uppajjati, tattha saddhindriyaṇ uppajjatīti?
Āmantā. Yattha saddhindriyaṇ uppajjati, tattha . . .

jaṭīti? Saghānakānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppajjati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; saghānakānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjati, tassa t. na-itthind. uppajjati? Sacakkhukānaṇ na-itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppaj.; sacakkhukānaṇ itthīnaṇ uppajjantīnaṇ tāsaṇ tattha cakkhund. . . . itthindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Acakkhukānaṇ¹ itthīnaṇ¹ uppajjantīnaṇ tāsaṇ t. itthind. uppaj., no ca tāsaṇ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ¹ itthīnaṇ¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj. tassa t. purisind. uppajjati? Sacakkhukānaṇ na-purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. uppaj., no ca tesāṇ t. purisind. uppaj.; sacakkhukānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . uppaj. Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Acakkhukānaṇ¹ purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. purisind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ¹ purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjati? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ² ca uppaj., cakkhund.³ ca uppaj.

Y. y. cakkhund. uppaj. t. t. somanassind. uppajjati? Sacakkhukānaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; sacakkhukānaṇ somanassena uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj., t. t. cakkhund. uppajjati? *Acakkhukānaṇ somanassena uppajjantānaṇ t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ somanassena uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ . . . uppaj.*

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upek-

¹ Br. *inverts order*.

² K. *wrongly inverts order of these phrases*.

* * Br. *omits*.

khind. uppajjatitī ? Sacakkhukānaṇ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ tesā t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. uppekkhind. uppaj.; sacakkhukānaṇ upekkhāya uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Acakkhukānaṇ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṇ tesā t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṇ t. t. upekkhindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatitī ? Sacakkhukānaṇ vinā² saddhāya² uppajjantānaṇ tesā t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sacakkhukānaṇ saddhāya³ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . .⁴ Acakkhukānaṇ saddhāya⁵ uppajjantānaṇ tesā t. saddhind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;⁴ sacakkhukānaṇ saddhāya⁵ uppajjantānaṇ t. t. saddhindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. paññind. uppajjatitī ? Sacakkhukānaṇ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṇ tesā t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; sacakkhukānaṇ ñāṇena⁷ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .⁸ Acakkhukānaṇ ñāṇena⁵ uppajjantānaṇ tesā t. paññind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.;⁸ sacakkhukānaṇ ñāṇena⁵ uppajjantānaṇ t. t. paññindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., tassa t. manind. uppajjatitī ? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Acakkhukānaṇ⁹ sacittakānaṇ⁹ uppajjantānaṇ tesā t. manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj.,

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṇ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṇ.

⁴ Br. *inserts* sahetukānaṇ.

⁵ Br. *omits*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

⁷ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁸ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁹ Br. *S. invert order*.

t. t. itthind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ na-itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj.; no ca t. t. itthind. uppaj.; saghānakānaṇ itthīnaṇ uppajjantīnaṇ tāsāṇ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ¹ itthīnaṇ¹ uppajjantīnaṇ tāsāṇ tattha itthind. uppajjati, no ca tāsāṇ t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ itthīnaṇ¹ uppajjantīnaṇ tāsāṇ t. itthindriyaṇ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., tassa t. purisind.

uppajjatīti? Saghānakānaṇ na-purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca tesāṇ t. purisind. uppaj.; saghānakānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ¹ purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. purisind. uppaj., no ca t. t. ghānind uppaj.; saghānakānaṇ¹ purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. y. ghānind.

uppaj., t. t. jīvitind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca.

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; saghānakānaṇ somanassena. uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ¹ somanassena¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ¹ somanassena¹ uppajjantānaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Saghānakānaṇ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saghānakānaṇ upekkhāya uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . Aghānakānaṇ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. ghānind. uppaj., saghānakānaṇ¹ upekkhāya¹ uppajjantānaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind.

upparjattiti? Saghānakānaṇ vinā¹ saddhāya¹ upparjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. upparj., no ca t. t. saddhind. upparj.; saghānakānaṇ saddhāya² upparjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. upparj. . . .³ Aghānakānaṇ saddhāya⁴ upparjantānaṇ tesāṇ t. saddhind. upparj.; no ca t. t. ghānind. upparj.;⁵ saghānakānaṇ saddhāya⁴ upparjantānaṇ t. t. saddhindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. upparj., t. t. paññind. upparjattiti? Saghānakānaṇ vinā⁶ ñāṇena⁶ upparjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. upparj., no ca t. t. paññind. upparj.; saghānakānaṇ ñāṇena⁶ upparjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paññind. upparj. . . .⁷ Saghānakānaṇ⁸ vinā⁹ ñāṇena⁴ upparjantānaṇ tesāṇ tattha ghānind¹⁰ upparj., no ca t. t. paññind.¹¹ upparjati;⁷ saghānakānaṇ ñāṇena⁴ upparjantānaṇ t. t. paññindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. upparj., t. t. manind. upparjattiti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. upparj. . . . Sacittakānaṇ aghānakānaṇ upparjantānaṇ tesāṇ t. manind. upparj., no ca t. t. ghānind. upparj.; saghānakānaṇ upparjantānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind. upparj., t. t. purisind. upparjattiti? No. Y. v. p. y. purisind. upparj. . . . No.

Y. y. itthind. upparj., t. t. jīvitind. upparjattiti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. upparj. . . . Na-itthinaṇ upparjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. upparj., no ca t. t. itthind. upparj.; itthinaṇ upparjantānaṇ tāsāṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind. upparj.,

¹ Br. *substitutes* ahetukānaṇ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṇ.

³ Br. *inserts* sahetukānaṇ.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁷ Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṇ.

⁸ Br. S. *substitute* aghānakānaṇ.

⁹ Br. S. *omit*.

¹⁰ Br. S. *substitute* paññind.

¹¹ Br. S. *substitute* ghānind.

t. t. somanassind . . . pe¹ . . . upekkhind. . . . saddhind.
 . . . paññind. . . . uppajjatīti? Itthīnaṇ vinā² ñāṇena³
 uppajjantīnaṇ tesaṇ t. itthind. uppaj., no ca tāsā t.
 paññind. uppaj.; itthīnaṇ ñāṇena³ uppajjantīnaṇ tesaṇ t.
 itthindriyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . .
 Na-itthīnaṇ⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ tesaṇ t. paññind.
 uppaj., no ca tesaṇ t. itthind. uppaj.; itthīnaṇ⁵ ñāṇena⁵
 uppajjantīnaṇ tesaṇ t. paññindriyañ ca . . .

Y. y. itthind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
 Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ na-itthīnaṇ
 uppajjantānaṇ tesaṇ t. manind. uppaj., no ca t. t. itthind.
 uppaj.; itthīnaṇ uppajjantīnaṇ tesaṇ t. manindriyañ ca
 . . . Y. y. purisind. uppaj., t. t. jīvitind.

uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj. . . .
 Na-purisānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ t. jīvitind. uppaj., no
 ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaṇ uppajjantānaṇ t. t.
 jīvitindriyañ ca . . . Y. y. purisind. uppaj.,

t. t. somanassind. . . . pe⁶ . . . upekkhind. . . . saddhind.
 . . . paññind. uppajjatīti? Purisānaṇ vinā² ñāṇena²
 uppajjantānaṇ tesaṇ t. purisind. uppaj., no ca t. t. paññind.
 uppaj.; purisānaṇ ñāṇena³ uppajjantānaṇ t. t. purisin-

¹ So K. Br. S. here give the pairs: itthind.-somanassind.; itthind.-upekkhind.; itthind.-saddhind., in full. The qualifying phrases are: itthīnaṇ vinā somanassena upapajjantīnaṇ; itthīnaṇ somanassena upap^o; somanassena na-itthīnaṇ, somanassena itthīnaṇ; so for the second pair. In the third pair: itthīnaṇ ahetukānaṇ [S. vinā saddhāya] upapajjantīnaṇ, itthīnaṇ sahetukānaṇ [S. saddhāya]; sahetukānaṇ na-itthīnaṇ [S. saddhāya]; sahetukānaṇ itthīnaṇ [S. saddhāya].

² Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṇ.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

⁴ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ na-itthīnaṇ.

⁵ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ itthīnaṇ.

⁶ Br. S. give the pairs: purisind.-somanassind.; -upekkhind., -saddhind in full. The qualifying phrases are analogous to those in the itthind. pairs above.

driyañ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . Na-
purisānaṃ nāṇena¹ uppajjantānaṃ tesāṃ t. paññind. uppaj.,
no ca t. t. purisind. uppaj.;² purisānaṃ nāṇena³ uppajjan-
tānaṃ t. t. paññindriyañ ca . . . Y. y.

purisind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā.
Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṃ na-purisānaṃ
uppajjantānaṃ tesāṃ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind.
uppaj.; purisānaṃ uppajjantānaṃ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. uppaj. t. t. somanassind.
uppajjatīti? *Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte
somanassa vip̐payuttacittassa uppādakkhaṇe⁴ tesāṃ t.
jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanas-
sena uppajjantānaṃ pavatte somanassa sampayuttacittassa
uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v. p. y. somanas-
sind. uppaj. . . . Āmantā. Y. y. jīvitind.

uppaj., t. t. upekkhind. uppajjatīti? Vinā upekkhāya
uppajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind.
uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṃ pavatte upekkhāsam̐pa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitind. ca . . . Y. v.
p. y. upekkhind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjatīti? Vinā
saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesāṃ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. saddhind.
uppaj.; saddhāya⁵ uppajjantānaṃ pavatte saddhāsam̐pa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . .
Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t.* paññind. uppajjatīti? Vinā
ñāṇena⁶ uppajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa
uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ³ tesāṃ t. jīvitind. uppaj.,

¹ Br. ñāṇasampayuttānaṃ na purisānaṃ.

² Br. *inserts* ñāṇasampayuttānaṃ.

³ Br. *omits*.

* K. *omits*, with *pe* . . . *only*.

⁴ S. *inserts* asaññasattānaṃ.

⁵ Br. *substitutes* ahetukānaṃ, sahetukānaṃ *respectively*.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṃ.

no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena¹ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. manind. uppajjati? Acittakānaṇ² uppajjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.; sacittakānaṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjati? No. Y. v. p. y. upekkhind. uppaj. . . . No.

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. saddhind. uppajjati? Somanassena vinā³ saddhāya uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayutta - saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṇ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya⁴ vinā somanassena uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayutta - somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj., somanassena uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṇ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. paññind. uppajjati? Somanassena vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayutta - ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; somanassena ñāṇena¹ uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj., t. t. . . . Nāṇena¹ vinā somanassena uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayutta-somanassavippayuttacittassa

¹ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

² S. substitutes "asaññasattānaṇ."

* * K. omits. Br. omits words before pavatte.

³ Br. Sahetukānaṇ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṇ.

uppādakkhane t. t. paññind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; ñāṇena¹ somanassena uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayutta - somanassasampayuttacittassa uppādakkhane t. t. paññindriyaṇ ca . . . Y. y. somanassind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhane tesāṇ t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhane t. t. manindriyaṇ ca . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. saddhind. *uppajjatīti? Upekkhāya vinā saddhāya² uppajjantānaṇ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhane tesāṇ t. upekkhindriyaṇ uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; upekkhāya saddhāya² uppajjantānaṇ pavatte upekkhāsampayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhane t. t. upekkhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. saddhind. uppaj. . . . Saddhāya³ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhane t. t. saddhind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; saddhāya³ upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayutta - upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhane t. t. saddhind. ca. . . . Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. paññind.* uppajjatīti? Upekkhāya vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhane tesāṇ t. upekkhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; upekkhāya ñāṇena¹ uppajjantānaṇ pavatte upekkhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhane t. t. upekkhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Ñāṇena¹ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhane t. t. paññind. uppaj.,

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

* * K. *omits*.

² Br. *substitutes* ahetukānaṇ, sahetukānaṇ *respectively*.

³ Br. sahetukānaṇ.

⁴ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

no ca t. t. upekkhind. uppaj.; ñāṇena¹ upekkhāya uppaj-jantānaṇ pavatte ñāṇasampayutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. paññindriyaṇ ca . . .

Y. y. upekkhind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhāṇe tesāṇ t. manind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppaj.; upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. uppajjatīti? Saddhāya² vinā ñāṇena² uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhāṇe tesāṇ t. saddhind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; saddhāya³ ñāṇena³ uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayutta-ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. saddhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paññind. uppaj. . . . Āmantā.

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ vinā⁴ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; saddhāya⁵ uppajjantānaṇ *pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhāṇe* t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. paññind. uppaj., t. t. manind. uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj. . . . Sacittakānaṇ vinā⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. manind. uppaj., no ca t. t. paññind. uppaj.; ñāṇena¹ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

² Br. *substitutes* sahetukānaṇ ñāṇavippayuttānaṇ.

³ Br. *substitutes* sahetukānaṇ ñāṇasampayuttānaṇ.

⁴ Br. *substitutes* ahetukānaṇ.

⁵ Br. *substitutes* sahetukānaṇ.

* * K. omits.

⁶ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

2.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa satind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā cakkhund. na uppajjati, no ca tesā sotind. na uppajjati; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ asotakānaṇ uppajjantānaṇ tesā cakkhundriyaṇ ca na uppajjati, sotindriyaṇ ca¹ na uppajjati. Yassa vā pana sotind. na uppajjati, tassa cakkhund. na uppajjatīti? Asotakānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā sotind. na uppajjati, no ca tesā cakkhund. na uppajjati; sabbesaṇ cavantānaṇ asotakānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā sotindriyaṇ ca na uppajjati, cakkhundriyaṇ ca na uppajjati. Y. cakkhund. na uppaj., t. ghānind. na uppajjatīti? . . . Acakkhukānaṇ saghānakānaṇ . . . Y. v. p. ghānind. na uppaj. . . (*as for preceding pair*).

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ itthīnaṇ uppajjantānaṇ tāsa cakkhund. na uppaj., no ca tāsa itthind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesā cakkhundriyaṇ ca na uppaj., itthindriyaṇ ca na uppaj. Y. v. p. itthind. na uppaj. . . Na-itthīnaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā itthind. na uppaj. no ca tesā cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ na-itthīnaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā itthindriyaṇ ca . . . (*So for cakkhund. purisind.*)

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā cakkhund. na uppaj., no ca tesā jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ tesā cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . .

Āmantā. Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . Vinā somanassena sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā somanassind. na uppaj., no ca tesā cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ vinā somanassena acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesā somanassindriyaṇ

¹ S. sotindriyaṇ ca.

* * (p. 95) K. omits.

ca . . . Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ upekkhāya uppajantānaṇ tesā cakkhund. na uppaj., no ca tesā upekkhind. na uppaj., sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ vinā upekkhāya uppajantānaṇ tesā cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya sacakkhukānaṇ . . . (*as for somanassind*).

Yassa cakkhund. na uppaj, tassa saddhind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ sahetukānaṇ uppajantānaṇ tesā cakkhund. na uppaj., no ca t. saddhind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ vinā saddhāya¹ uppajantānaṇ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya¹ sacakkhukānaṇ uppajantānaṇ t. saddhind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ vinā saddhāya acakkhukānaṇ uppajantānaṇ t. saddhindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund.* na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ ñāṇena² uppajantānaṇ tesā cakkhund. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ vinā³ ñāṇena³ uppajantānaṇ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . .⁴ Sacakkhukānaṇ vinā⁵ ñāṇena⁵ uppajantānaṇ tesā paññind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ⁴ acakkhukānaṇ vinā⁵ ñāṇena⁵ uppajantānaṇ t. paññindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ sacittakānaṇ uppajantānaṇ tesā cakkhund. na uppajjati, no ca t. manind. na uppaj., sabbesaṇ cavantānaṇ acittakānaṇ acakkhukānaṇ⁶ uppajantānaṇ tesā cakkhundriyañ ca na uppaj., manindriyañ ca na uppaj. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjatīti? Aghānakānaṇ itthīnaṇ uppajantānaṇ tesā

¹ Br. ahetukānaṇ.

* * See p. 94 * *.

² Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

³ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

⁴ Br. *inserts* Ñāṇavippayuttānaṇ.

⁵ Br. *omits*.

⁶ Br. K. *omit*.

ghānind. na uppaj., no ca tāsaj itthind. na uppaj.;
 sabbesaj cavantānaṇ aghānakānaṇ na-itthīnaṇ uppajjan-
 tānaṇ tesaj ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na
 uppaj. . . . Na-itthīnaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ
 tesaj itthind. na uppaj., no ca t. ghānind. na uppaj.;
 sabbesaj cavantānaṇ itthīnaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ
 t. itthindriyañ ca . . .

Yassa ghānind na
 uppaj., tassa purisind. na uppajjatīti? (*Answer as for*
itthind.) . . .

Yassa ghānind. na uppaj.,
 tassa jīvitind. na uppajjatīti? . . . (*as for itthind.*)
 Y. v. p. jīvitind. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjatīti?
 Āmantā.

Yassa ghānind. na uppaj., tassa
 somanassind.^{1*} . . . *pe* . . . upekkhind. . . . saddhind.*
 . . . paññind. na uppajjatīti? Aghānakānaṇ ñāṇena²
 uppajjantānaṇ tesaj ghānind. na uppaj., no ca t. pañ-
 ñind. na uppaj.; sabbesaj cavantānaṇ aghānakānaṇ vinā³
 ñāṇena³ uppajjantānaṇ tesaj ghānindriyañ ca . . . Y. v. p.
 paññind. na uppaj. . . .⁴ Saghānakānaṇ vinā⁵ ñāṇena⁵
 uppajjantānaṇ tesaj paññind. na uppaj., no ca t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesaj cavantānaṇ⁴ aghānakānaṇ vinā⁵
 ñāṇena⁵ uppajjantānaṇ t. paññindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti?
 Aghānakānaṇ sacittakānaṇ uppajjantānaṇ tesaj ghānind.
 na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaj cavan-
 tānaṇ acittakānaṇ uppajjantānaṇ t. ghānindriyañ ca . . .
 Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind. na uppajjatīti?
 Purisānaṇ⁶ uppajjantānaṇ tesaj itthind. na uppaj., no ca
 tesaj purisind. na uppaj., sabbesaj cavantānaṇ na-itthīnaṇ

¹ * * Br. S. give these three pairs in full, the replies being
 analogous to the foregoing pairs where cakkhund. replaces
 ghānind.

² Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

³ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṇ.

⁴ Br. inserts ñāṇavippayuttānaṇ.

⁵ Br. omits.

⁶ S. substitutes na-itthīnaṇ.

na-purisaṇaṇ uppajjantānaṇ t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppaj. . . . Itthinaṇ uppajjantānaṇ tassa purisind. na uppaj., no ca tassa itthind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ na-itthinaṇ¹ na-purisaṇaṇ¹ uppajjantānaṇ tesaṇ purisindriyaṇ ca . . . Yassa

itthind. *uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? Na-itthinaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ itthind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj., sabbesaṇ cavantānaṇ t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppaj., tassa somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjatīti? (*Answers analogous to those for these terms coupled with cakkhund.*)

Yassa purisind. uppaj., tassa jīvitind. na uppajjatīti? (*Answer as for itthind.-jīvitind.*)

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatīti? * Na-purisaṇaṇ somanassena uppajjantānaṇ tesaṇ purisind. na uppaj., no ca tesaṇ somanassind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ na-purisaṇaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ tesaṇ purisind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena purisaṇaṇ tesaṇ somanassind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ vinā somanassena na-purisaṇaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ . . . Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? . . . (*as for previous pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? . . . (*as for previous pair, Br. substituting, as before, sahetukānaṇ, ahetukānaṇ for saddhāya, vinā saddhāya, respectively*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti? Na-purisaṇaṇ ñānena² uppajjantānaṇ tesaṇ purisind. na uppaj., no ca t. paññind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ na-purisaṇaṇ vinā³ ñānena³ uppajjantānaṇ tesaṇ purisindriyaṇ ca . . .

¹ Br. *inverts order*.

* * K. *omits*; Br. S. *give in full*.

² Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

³ Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . ¹Purisānaṇ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṇ tesāṇ paññind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjati; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ na-purisānaṇ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṇ t. paññindriyañ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Na-purisānaṇ sacittakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acittakānaṇ uppajjantānaṇ t. purisind. ca . . .

Y. v. p. manind. uppaj. . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. *na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassa-vippayuttacittassa uppādakkhaṇe †t. somanassind.† na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. somanassind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte upekkhavippayuttacittassa uppādakkhaṇe³ tesāṇ upekkhind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. upekkhind. ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. saddhind. na uppaj. . . . Vinā saddhāya uppajjantānaṇ pavatte saddhavippayuttacittassa . . . (as for somanassind-jīvitind. Br. substituting ahetukānaṇ for vinā saddhāya).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa* paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ nāṇena⁴ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṇ paññind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ

¹ Br. inserts ñāṇavippayuttānaṇ.

² Br. omits.

* K. omits.

† † S. omits, and substitutes nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesāṇ somanassindriyaṇ.

³ S. inserts nirodhasamāpaññānaṇ asaññasattānaṇ.

⁴ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṇ.

cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. paññindriyaṇ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Nirodhasamāpanānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ tesāṇ manind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa somanassind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjati? Vinā² somanassena² upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte somanassavip-payutta-upekkhāsampayutta-cittassa uppādakkaṇe tesāṇ somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayutta-upekkhāvippayutta-cittassa uppādakkaṇe nirodhasamāpanānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā² upekkhāya² somanassena uppajjantānaṇ . . . (as in previous reply, inverting order of somanassa, upekkhā).

Yassa somanassind. *uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Vinā somanassena saddhāya uppajjantānaṇ pavatte . . . (as for somanassa-upekkhā, Br. substituting sahetukānaṇ for saddhāya, as before).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjati? Vinā somanassena ñāṇasampayuttānaṇ uppajjantānaṇ pavatte . . . (as for somanassa-upekkhā).

Yassa somanassind. na uppaj., tassa manind. na uppajjati? Vinā somanassena sacittakānaṇ uppajjantānaṇ pavatte . . . (as for somanassa-upekkhā, but) . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind. na uppajjati? Vinā upekkhāya saddhāya uppajjantānaṇ pavatte . . . (as for somanassa-upekkhā, Br. substituting sahetukānaṇ, etc., for saddhāya, etc., as before).

Yassa upekkhind. na uppaj., t. *paññind. na uppajjati? Vinā upekkhāya ñāṇena³ uppajjantānaṇ

¹ Br. substitutes acittakānaṇ upapajjantānaṇ.

² Br. omits.

* * Kr. omits.

³ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

pavatte upekkhā-vippayutta-nānasampayutta-cittassa up-
pādakkhaṇe tesañ upekkhind. na uppaj., no ca t. paññind.
na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhan-
gakkhaṇe upekkhāvippayutta-ñānavippayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. upek-
khindriyaṇ ca . . . Y. v. p. paññind. na uppaj. . . .
Vinā² ñāṇena³ upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte ñānavip-
payutta-upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ
paññind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppaj.;
sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe
ñānavippayutta-upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe
nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. paññindriyaṇ ca
. . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa
manind. na uppajjatīti? Sacittakānaṇ vinā upekkhāya³
uppajjantānaṇ pavatte . . . (*as for* upekkhā-paññind.).
Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paññind. na uppajjatīti?
Āmantā. Y. v. p. paññind. na uppaj. . . . Vinā⁴ ñāṇena⁴
saddhāya⁴ uppajjantānaṇ pavatte . . . (*as for* upekkhā-
paññind.).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa
manind. na uppajjatīti? Vinā saddhāya sacittakānaṇ
uppajjantānaṇ pavatte . . . (*as for* saddhind.-paññind., Br.
substituting ahetukānaṇ *as before*).

Yassa
paññind. na uppaj., tassa manind. na uppajjatīti? Sacit-
takānaṇ⁵ vinā¹ ñāṇena¹ uppajjantānaṇ pavatte ñānavip-
payuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ paññind. na uppaj.,
no ca t. manind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹
cittassa bhangakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇasat-
tānaṇ t. paññindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj.
. . . . Āmantā.

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na uppaj-
jatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. na uppaj.,

¹ Br. *omits*.

² Br. *substitutes* ñānavippayuttānaṇ.

³ Br. *vinā* upekkhāya *precedes*.

⁴ Br. *substitutes* ñānavippayuttānaṇ sahetukānaṇ.

⁵ Br. *inserts* ñānavippayuttānaṇ.

tattha cakkhund. na uppajjatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha v. p. ghānind. na uppaj. . . . Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. cakkhund. na uppaj.; arūpe¹ asaṇṇasatte¹ t. ghānindriyaṇ ca . . .

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha itthind . . . pe . . . purisind. na uppaj-jatīti? . . . (as for ghānind.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjatīti? Uppaj-jati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.

Yattha cakkhund. na uppajjati, tattha somanassind na uppajjatīti? Āmantā . . . (as for y. v. p.).

Yattha cakkhund. na uppaj., tattha upekkhind.² . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. no uppaj.; asaṇṇasatte t. cakkhundriyaṇ ca na uppajjati, manindriyaṇ ca na uppajjati. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha jīvitind. na uppajjatīti? Uppajjati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . N'atthi.

Yattha ghānind. na uppaj., tattha soman-assind. na uppajjatīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaṇṇasatte¹ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppajjati, tattha upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaṇṇasatte t. ghānind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha itthind. na uppaj., tattha purisind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha itthind.⁴ . . . pe . . . purisind. na uppaj., tattha

¹ Br. inverts order.

² This and the two following pairs as for cakkhundriyaṇ-manindriyaṇ.

³ These three pairs as in ghānind.-manind. ⁴ Br. omits.

jivitind. na uppajjatīti? Uppajjati. Y. v. p. jivitind. na uppaj. . . . N'atthi. Yattha purisind. na

uppaj., tattha somanassind. na uppajjatīti? Rūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha purisind. na

uppaj., tattha upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisind. na uppaj., no ca tattha manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisind. ca . . . Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha jivitind. na uppaj., t. somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjatīti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Uppaj. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha upekkhind. * na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha somanassind. na uppaj.,

tattha * saddhind. . . . paññind. . . . manind na uppajjatīti? † Arūpe tattha somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . † Y. v. p. . . . Āmantā. Yattha upekkhind.

. . . pe . . . saddhind. . . . paññind. na uppaj., tattha manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhundriyaṇ na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ sasotakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. cakkhund. ca na uppaj., sotind. ca na uppaj. Y. v. p. yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjatīti? Asotakānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. sotind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ asotakānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. sotind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjatīti? (Both replies analogous to

¹ Br. inverts order.

* * K. omits.

† † Br. S. substitute Āmantā.

preceding pair.)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ itthinaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ tattha cakkhund. na uppaj., no ca tesaṇ t. itthind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ na-itthinaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Na-itthinaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ t. itthind. na uppaj., no ca tesaṇ t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ na-itthinaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. itthind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjatīti? . . . (*Answers analogous to preceding pair.*)

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ tattha cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ t. t. cakkhund. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. * na uppajjatīti? Āmantā.¹ Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Vinā somanassena sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ vinā somanassena acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. t. somanassind. ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.* ²upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ ñāṇena³ uppajjantānaṇ tesaṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ

* * K. omits.

¹ S. *substitutes* acakkhukānaṇ somanassena uppajjantānaṇ tesaṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanass. . . . sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ vinā somanassena uppajjantānaṇ t. t. . . .

² Br. S. *give this and the next pair in full*, Br. *substituting, as before*, sahetukānaṇ, ahetukānaṇ *for* saddhāya, vinā saddhāya, *in the second pair*.

³ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

vinā ñāṇena¹ uppajjantānaṇ t. t. cakkhund. ca . . .
 Y. v. p. y. paññind. na uppaj., tassa tattha cakkhund.
 na uppajjatīti?² Sacakkhukānaṇ ²vinā³ ñāṇena³ uppaj-
 jantānaṇ tesā t. paññind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund.
 na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ ²acakkhukānaṇ vinā³
 ñāṇena³ uppajjantānaṇ t. t. paññindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t.
 manind. na uppajjatīti? Acakkhukānaṇ sacittakānaṇ
 uppajjantānaṇ tesā t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t.
 manind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acittakānaṇ
 uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca. . . . Y. v. p. y.
 manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha
 ghānind. na uppaj., t. t. itthind.⁴ . . . pe . . . purisind.
 na uppajjatīti? Aghānakānaṇ purisānaṇ⁵ uppajjantānaṇ
 tesā t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.;
 sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ na-purisānaṇ uppaj-
 jantānaṇ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind.
 na uppaj. . . . Saghānakānaṇ⁵ na-purisānaṇ⁵ uppaj-
 jantānaṇ tesā t. purisind. na uppaj., no ca t. t. ghānind.
 na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ⁵ na-
 purisānaṇ⁵ uppajjantānaṇ t. t. purisindriyañ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., t. t.
 jīvitind. na uppajjatīti? Aghānakānaṇ uppajjantānaṇ
 tesā t. ghānind. na uppaj., na ca t. t. jīvitind. na uppaj. :
 sabbesaṇ cavantānaṇ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y.
 jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa
 yattha ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁶ . . .
 upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti?
 Aghānakānaṇ ñāṇena⁷ uppajjantānaṇ tesā t. ghānind.

¹ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṇ.

² Br. inserts ñāṇavippayuttānaṇ.

³ Br. omits.

⁴ Answers as for ghānind.-purisind.

⁵ Br. inverts order.

⁶ Br. S. give the three pairs in full. Answers analogous to ghānind.-paññind., Br. substituting, as before, sahetukānaṇ in ghānind.-saddhind.

⁷ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṃ cavan-
tānaṃ aghānakānaṃ vinā¹ ñāṇena¹ uppajjantānaṃ t. t.,
ghānindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .²
Saghānakānaṃ vinā³ ñāṇena³ uppajjantānaṃ tesāṃ t.
paññind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ² aghānakānaṃ vinā³ ñāṇena³ uppaj-
jantānaṃ t. t. paññindriyaṃ ca . . . Yassa

yattha ghānind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti?
Aghānakānaṃ sacittakānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. ghānind.
na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; sabbesaṃ
cavantānaṃ acittakānaṃ uppajjantānaṃ t. t. ghānindriyaṃ
ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., t. t.
purisind. na uppajjatīti? Purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ
t. itthind. na uppaj., no ca tesāṃ t. purisind. no uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ na-itthīnaṃ na-purisānaṃ uppaj-
jantānaṃ t. t. itthindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na
uppaj. . . . itthind. . . .? Itthīnaṃ uppajjantīnaṃ tāsāṃ . . .
t. purisind. na uppaj., no ca tāsāṃ t. itthind. na uppaj.;
sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ na-itthīnaṃ uppaj-
jantānaṃ tesāṃ t. purisind. ca . . . Yassa

yattha itthind. . . . pe⁴ . . . Yassa yattha
purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatīti? Na-
purisānaṃ uppajjantānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no
ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṃ cavantānaṃ t. t.
purisind. ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . .
Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj.,
t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind.

¹ Br. substitutes ñāṇavippayuttānaṃ.

² Br. inserts ñāṇavippayuttānaṃ.

³ Br. omits.

⁴ Br. S. continue with itthind. as the former term;
itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind.
(Br. here substituting, as before, sahetukānaṃ, etc.),
-paññind., manind. The answers are all analogous to those
for purisind.-paññind. below.

⁵ Br. S. give the three pairs in full. For answers cf. pre-
ceding n.

. . . paññind. na uppajjatīti? Na-purisānaṇ ñāṇena¹ uppajjantānaṇ tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ na-purisānaṇ vinā² ñāṇena² uppajjantānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . .³ Purisānaṇ vinā⁴ ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ tesāṇ t. paññind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ³ na-purisānaṇ vinā¹ ñāṇena¹ uppajjantānaṇ t. t. paññindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha purisind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Na-purisānaṇ sacittakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na' uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ acittakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. . . . pe⁵ . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. paññind. na uppaj. . . . Vinā² ñāṇena² uppajjantānaṇ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ¹ t. t. paññind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. t. paññindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., t. t. manind. na uppajjatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Acittakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe t. t. manindriyaṇ ca.

Yassa yattha somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjatīti? Vinā⁴ somanassena⁴ upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte somanassavippayutta-

¹ Br. *substitutes* ñāṇasampayuttānaṇ.

² Br. *substitutes* ñāṇavippayuttānaṇ.

³ Br. *inserts* ñāṇavippayuttānaṇ.

⁴ Br. *omits*.

⁵ Br. S. *give these three pairs in full; answers analogous to jīvitind.-paññind., Br. substituting, as before, sahetukānaṇ, etc., for saddhāya, etc., and omitting asaṇṇasattānaṇ in jīvitind.-somanassind.*

upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; sabbesañ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttupekkhāvippayuttacittassa² uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Vinā¹ upekkhāya¹ somanassena uppajjantānaṇ pavatte upekkhāvippayutta-somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; sabbesañ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta - somanassavippayuttacittassa³ uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha somanassind.* na uppaj., t. t. saddhind. na uppajjatīti? Vinā somanassena saddhāya uppajjantānaṇ pavatte somanassavippayutta-saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassind. uppaj., no ca t. t. saddhind. uppaj.; sabbesañ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe somanassavipp.^o-saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ t. t. somanassind. ca . . . Y. v. p. y. saddhind. . . . (*answer analogous to upekkhind.-paññind below*).⁴

Yassa yattha* upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.⁵ paññind. na uppajjatīti? Paññind. na uppajjatīti? Vinā upekkhāya ñāṇena⁶ uppajjantānaṇ pavatte upekkhāvippayutta - ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. paññind. na uppaj.; sabbesañ cavantānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayutta-ñāṇavippayuttacittassa uppā-

¹ Br. omits.

² Br. °vippayutta-upekkhā°.

³ S. omits somanassavippayutta.

* * K. omits.

⁴ Br. S. here give the pairs somanassind.-paññind. somanassind.-manind.

⁵ Br. S. give this pair in full. Answer analogous to those of next pair.

⁶ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

⁵ Br. S. *add* Paccuppannavūraṇaṇiṭṭhitaṇ.

8.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa va pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā. *So for* -ghānind., . . . -itthind., -purisind., -jīvitind., -somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. *So also for* ghānind. . . . itthind., purisind., jīvitind., somanassind., upekkhind., saddhind., paññind.

ii. Yattha cakkhund. uppajjittha, t. tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjittha, tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj.,¹ tattha ghānind.² . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppaj.; kāmāvacare t. cakkhundriyaṇ ca uppajjittha, purisindriyaṇ ca uppajjittha. Yattha v. p. purisind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppaj. . . . Arūpe³ asaṇṇasatte⁴ t. jīvitind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yattha cakkhund. uppaj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppaj. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppaj., tattha upekkhind.⁴ . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj. . . . Arūpe tattha manind. uppaj., no ca t. cakkhund. uppaj.; pañcavokāre t. manindriyaṇ ca . . .

Yattha ghānind.⁵ . . . *pe* . . . itthind.

¹ Uppaj. now = uppajjittha.

² Br. S. give the answers in this pair as analogous to cakkhund.-purisind below. ³ Br. inverts order.

⁴ Answers analogous to the following pair.

⁵ Br. gives the pairs ghānind.-itthind., ghānind.-purisind., -jīvitind.-somanassind., -upekkhind., -saddhind., -paññind., -manind. as analogous to purisind.-jīvitind. given in full above.

up paj., tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. up paj., tattha itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. up paj., tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. up paj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. uppajjittha, no ca t. purisind. up paj.; kāmāvacare t. jīvitindriyañ ca up paj., purisindriyañ up paj.

Yattha purisind. up paj., tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. up paj. . . . Rūpāvacare tattha somanassind. up paj., no ca t. purisind. up paj.; kāmāvacare t. somanassindriyañ ca . . .

Yattha purisind. up paj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. up paj. . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. up paj., no ca t. purisind. up paj.; kāmāvacare t. manindriyañ ca . . .

Yattha jīvitind. uppajjittha, tattha somanassind . . .¹ *pe* . . . upekkhind. saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaññasatte tattha jīvitind. up paj.; no ca t. manind. up paj.; catuvokāre pañcavokāre t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. up paj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. up paj., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. up paj., tattha somanassind. uppajjitthāti? *Arūpe tattha manind. up paj., no ca t. somanassind. up paj.; pañcavokāre t. manindriyañ ca* . . .

Yattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. paññind. up paj., tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. up paj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tassa tattha sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. yattha sotind. up paj., tassa tattha cakkhind. uppajjitthāti? Āmantā.

¹ Answers in the following analogous to the pair next below.

* * Br. omits. S. Āmantā only.

Yassa yattha cakkhund. uppaj.,¹ tassa tattha ghānind. . . . *pe* . . . itthind. . . . purisind. . . . uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṇ tesāṇ tattha cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca uppaj., purisindriyaṇ ca uppaj. Y. v. p. yattha purisind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha cakkhund. uppajjitthāti? Arūpānaṇ tesāṇ tattha manind. uppaj., no ca t. t. cakkhund. uppaj.; pañcavokārānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind.¹ . . . *pe* . . . itthind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppaj., t. t. itthind. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha purisind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesāṇ t. manind. uppaj., no ca t. t. purisind. uppaj.; kāmāvacarānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṇ

¹ Br. *inverts order*.

dutiye citte vattamāne asaṇṇasattānaṇ tesan t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṇ¹ pañcavokārānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha jīvitind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. uppajjitthāti? Asaṇṇasattānaṇ tesan tattha jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppaj.;² catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha somanassind. uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paṇṇind. manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne tesan t. manind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppaj.; itaresaṇ¹ pañcavokārānaṇ t. t. manindriyaṇ ca uppaj., somanassindriyaṇ ca uppaj. Yassa yattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paṇṇind. uppajjittha, tassa tattha manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppaj., tassa tattha paṇṇind. uppajjitthāti? Āmantā.

4.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. . . . pe . . . ghānind. . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . manind. . . . na uppajjitthāti? Natthi. Yassa vā pana manind. na uppaj., tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Natthi. Yassa ghānind. . . . pe . . . itthind. . . . purisind. . . . jīvitind. . . . somanassind. . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paṇṇind. . . . na uppaj., tassa manind. na uppajjitthāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., tassa paṇṇind. na uppajjitthāti? Natthi.³

ii. Yattha cakkhund. na uppaj., tattha sotind. na

¹ Br. inserts catuvokārānaṇ.

² S. inserts itaresaṇ.

³ K. Āmantā.

uppañjittāti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppañ.,
tattha cakkhund. na uppañjittāti? Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppañ., tattha ghānind. . . . *pe* . . .
itthind.¹ . . . purisind. na uppañjittāti? Āmantā. Yattha
v. p. purisind. na uppañ. . . . Rūpāvacare tattha purisind.
na uppañ., no ca tattha cakkhund. na uppañ.; arūpe
asaññasatte tattha purisindriyañ ca na uppañ., cakkhun-
driyañ ca na uppañ.

Yattha cakkhund. na
uppañ., tattha jīvitind. na uppañjittāti? Uppañjittha.
Y. v. p. jīvitind. na uppañ., tattha cakkhund. na uppañ-
jittāti? Natthi.

Yattha cakkhund. na
uppañ., tattha somanassind. na uppañjittāti? Āmantā.
Y. v. p. . . . Āmantā.

Yattha cakkhund.
na uppañ., tattha upekkhind. . . . *pe* . . . saddhind. . . .
paññind. . . . manind. na uppañjittāti? Arūpe tattha
cakkhund. na uppañ., no ca tattha manind. na uppañ.;
asaññasatte tattha cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind.
na uppañ., tattha cakkhund. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. * na uppañ., tattha * itthind. . . . purisind.
. . . . Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā. Yattha
ghānind. na uppañ., t. jīvitind. . . . Uppañjittha. Yattha
v. p. jīvitind. na uppañ. . . . Natthi.

Yattha
ghānind. na uppañ., t. somanassind. na uppañjittāti?
Rūpāvacare t. ghānind. na uppañ., no ca t. somanassind. na
uppañ. . . . Y. v. p. somanassind. . . . *pe* . . .

Yattha ghānind. na uppañ., t. upekkhind. . . . *pe* . . .
Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. . . . ; asaññasatte t.
ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. . . . (*so for ghānind.*
-saddhind., -paññind., -manind., omitting arūpāvacare).

Yattha itthind. na uppañ., t. purisind. na uppañjittāti?
Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppañ., tattha itthind. na
uppañjittāti? Āmantā.

Yattha itthind.
. . . . *pe* . . . purisind. na uppañ., t. jīvitind. na uppañ-
jittāti? Uppañjittha. Y. v. p. jīvitind. na uppañ. . . .
Natthi.

Yattha purisind. na uppañ., t.

¹ *Answers as in the pair cakkhund.-purisind.*

* * K. omits, Br. S. give the following pairs.

somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.; arūpe¹ asaññasatte¹ t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha purisind. na

uppaj., t. upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha jīvitind. na

uppaj., t. somanassind.³ . . . pe . . . upekkhind. . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Natthi. Y. v. p. manind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjitthāti? Uppajjittha. Yattha somanassind.

na uppaj., t. upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpe⁴ t. somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppaj.; asaññasatte t. somanassind. ca . . . Y. v. p. manind. na uppaj., t. somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind. na uppaj., manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaj., tattha paññind. uppajjitthāti? Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana yattha sotind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā. Yassa yattha cakkhund. na uppaj.,

tassa tattha ghānind.⁵ . . . pe . . . itthind. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; suddhāvasānaṃ arūpānaṃ⁶ asaññasattānaṃ⁶ t. t.

¹ Br. *transposes*.

² Br. S. *give here the reply* : Natthi.

³ Br. S. *give here the reply* : Āmantā.

⁴ Br. S. *substitute the one word* : Āmantā.

⁵ *Answers as for cakkhund.-purisind.*

⁶ Br. S. *transpose*.

purisindriyaṇ ca Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Arūpānaṇ¹ āsaññasattānaṇ¹ tesañ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā.² Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind.³ . . . pe . . . saddhind. . . paññind. . . . manind. na uppajjitthāti? Arūpānaṇ tesañ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj., suddhāvāsānaṇ āsaññasattānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. n uppaj., t. t. cakkhund. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind.⁴ . . . pe . . . itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha itthind. . . . pe . . . purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesañ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj., tassa t. purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṇ tesañ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; suddhāvāsānaṇ uppatticittassa⁵

¹ Br. S. transpose.

² S. substitutes arūpānaṇ tesañ tattha cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; suddhāvāsānaṇ āsaññasattānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . .

³ Answers as for cakkhund.-manind.

⁴ Br. S. give, for ghānind.-jīvitind., answers as for purisind.-jīvitind. below. So also for ghānind.-upekkhind., ghānind.-saddhind. For ghānind.-somanassind. same answers, but omitting arūpāvacarānaṇ.

⁵ Br. omits.

uppāḍakkhaṇe¹ arūpānaṃ² asaṅkhasattānaṃ³ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind.⁴

. . . pe . . . saddhind. . . . pañhind. . . . manind. na uppajjitthāti? Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesāṃ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa⁴ uppāḍakkhaṇe⁴ asaṅkhasattānaṃ t. t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjitthā, tassa tattha purisind. na uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne arūpānaṃ⁵ asaṅkhasattānaṃ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa⁶ uppāḍakkhaṇe⁶ tesāṃ tattha somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind. . . . pañhind. . . . manind. na uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjitthāti? Asaṅkhasattānaṃ tesāṃ t. manind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa⁷ uppāḍakkhaṇe t. t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. . . . pe . . . saddhind.

. . . pañhind. . . . manind. na uppajjitthāti? Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne arūpānaṃ⁶ tesāṃ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; suddhāvāsānaṃ uppatticittassa⁸ uppāḍakkhaṇe⁷ asaṅkhasattānaṃ t. t. somanassindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjitthāti?

¹ Br. omits.

² Br. transposes.

³ Answers as for purisind.-manind.

⁴ Br. S. omits.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. omits. S. substitutes uppajjantānaṃ.

⁷ Br. upapatticittassa.

⁸ Br. substitutes upapajjantānaṃ.

Āmantā.

Yassa yattha upekkhind. . . . *pe* . . .
saddhind. . . . paññind. na uppaj., tassa tattha manind. na
uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj.,
tassa tattha paññind. na uppajjitthāti? Āmantā.

5.

i. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa sotind. uppaj-
jissatīti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjissati,
tassa cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti?
Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ cak-
khund. uppajjissati, no ca tesāṇ ghānind. uppajjissati;
itaresaṇ cakkhundriyaṇ¹ ca uppajjissati, ghānindriyaṇ¹ ca
uppajjissati. Y. v. p. ghānind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa itthind.
uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā² parinibbāyis-
santi ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā
parinibbāyissanti, tesāṇ cakkhund. uppajjissati, no ca
tesāṇ itthind. uppajjissati; itaresaṇ cakkhundriyaṇ ca . . .
Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti?
Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyassanti, yā ca itthiyo
eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti,
tesāṇ cakkhund. uppajjissati, no ca tesāṇ purisind.
uppajjissati; itaresaṇ cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p.
purisind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti.
Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye
arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ jīvitind.
uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresaṇ
jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund.
uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye sa-
cakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ
cakkhund. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppaj-
jissati; itaresaṇ cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. soman-

¹ K. *inverts order*.

² K. Br. *upapajjitvā always*.

assind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresañ upekkhindriyañ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Ye arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; itaresañ manindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresañ ghānindriyañ . . . Y. v. p. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā parinibbāyissanti, tāsañ ghānind. uppajjissati, no ca tāsañ purisind. uppajjissati; itaresañ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresañ ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind.

uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresañ somanassindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā

somanassena uppajjitvā . . . (*analogously to preceding pair*).

Yassa ghānind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ manind. uppajjissati, no ca tesāṇ ghānind. uppajjissati; itaresaṇ manindriyaṇ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesaṇ itthind. uppajjissati, no ca tesaṇ purisind. uppajjissati; itaresaṇ itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ purisind. . . . (*analogously to preceding answer*.)

Yassa itthind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti,* tesāṇ jīvitind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yā itthiyo¹ upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ itthind. uppajjissati, no ca tesaṇ somanassind. uppajjissati; itaresaṇ itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṇ upapajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ somanassind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa itthind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yā itthiyo² somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ itthind. uppajjissati, no ca tesaṇ upekkhind. uppajjissati; itaresaṇ itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāva-

* * S. omits.

¹ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

carañ arūpāvacaraṇ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ upekkhind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresañ upekkhindriyaṇ ca Yassa itthind. uppajjissati,

tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ . . . (analogously to preceding y. v. p.). Yassa

purisind. uppajjissati, tassa jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jivitind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ jivitind. uppajjissati, no ca tesañ purisind. uppajjissati; itaresañ jivitindriyaṇ ca . . .

Yassa purisind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Ye purisā² upekkhāya upapajjitvā, parinibbāyissanti, tesañ purisind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresañ purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (analogously to preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā³ parinibbāyissanti, tesañ purisind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ upapajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . (analogously to two preceding y. v. p.).

Yassa purisind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena . . . *pe* Yassa

¹ K. omits.

² Br. inserts eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā.

³ Br. S. insert somanassena up[a]pajjitvā.

jīvitind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittañ uppajjissati, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittañ uppajjissati, tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa jīvitind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittañ uppajjissati, tesañ somanassind. uppajjissati, no ca t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittañ uppajjissati, tesañ upekkhind. . . . (*as for preceding answer.*)

Yassa somanassind. uppajjissati, tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā . . . (*analogously to preceding y. v. p.*)

Yassa upekkhind. uppajjissati tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittañ uppajjissati, tesañ manind. . . . (*analogously to preceding y. v. p.*)

Yassa saddhind. uppajjissati, tassa paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa saddhind. uppajjissatīti? Āmantā (*so for paññind.-manind.*).

ii. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha sotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yattha vā pana sotind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha

cakkhund. uppajjissati, no ca tattha ghānind. uppajjissati; kāmāvacare tattha cakkhundriyaṃ ca uppajjissati, ghānindriyaṃ ca uppajjissati. Yattha vā pana ghānind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha cakkhund. uppajjissati, no ca tattha purisind.¹ uppajjissati, kāmāvacare tattha cakkhundriyaṃ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati; tattha cakkhund. uppajjissatīti? Āmantā.

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jivitind. uppajjissati . . . Arūpe² asaṇṇasatte² tattha jivitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre tattha jivitindriyaṃ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe tattha upekkhind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yattha cakkhund. uppajjissati, tattha saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha cakkhund. uppajjissatīti? Arūpe . . . (as for preceding y. v. p.)

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha jivitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jivitind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. jivitind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacare t. jivitindriyaṃ ca . . .

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare tattha somanassind. uppajjissati, no ca . . . (as for preceding y. v. p.)

¹ S. substitutes jīvitind.

² Br. inverts.

Yattha ghānind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . (as for preceding y. v. p.). Yattha

ghānind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . ^{pe} . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha manind. . . . (as for preceding y. v. p.).

Yattha itthind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha itthind. . . . ^{1pe} . . .

purisind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitind. . . . (as for preceding y. v. p.) Yattha purisind.

uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacare t. somanassind. uppajjissati, no ca (as for preceding y. v. p.). Yattha purisind.

uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhind. uppajjissati, no ca . . . ^{pe} . . .

Yattha purisind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . ^{pe} . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacare arūpāvacare t. manind. uppajjissati, no ca . . . ^{pe} . . .

Yattha jīvitind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti? Arūpe² asaṇṇasatte t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati;³ pañcavokāre t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā. Yattha jīvitind.

uppajjissati tattha upekkhind. . . . ^{pe} . . . saddhind. paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Asaṇṇasatte tattha

¹ Br. S. give (with, in Br., many a 'pe') itthind.-jīvitind., -somanassind., -upekkhind., saddhind., -paññind., -manind.

² Br. omits.

³ Br. inserts catuvokāre, K. S. omit.

jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati; catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. *Yattha somanassind.

uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti? Āmantā.

Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpe t. manind.

uppajjissati, no ca t. somanassind. uppajjissati; pañcavokāre t. upekkhindriyaṇ ca . . . *

Yattha somanassind uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe . . .

paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.¹ Y. v. p.

*manind. uppajjissati, tattha somanassind. uppajjissatīti?

Arūpe tattha manind. uppajjissati, no ca t. somanassind.

uppajjissati; pañcavokāre tattha manindriyaṇ ca . . . *

Yattha upekkhind. uppajjissati, tattha saddhind. . . . pe

. . . paññind. manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p.

manind. uppajjissati, tattha upekkhind. uppajjissatīti?²

Āmantā. Yattha saddhind. uppajjissati,

tattha paññind. . . . pe . . . manind. uppajjissatīti?

Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjissati, tattha saddhind.

uppajjissati ti? Āmantā. Yattha paññind.

uppajjissati, tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā.

Y. v. p. manind. . . . paññind. . . . Āmantā.

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha

śotind. uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha

śotind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

yattha cakkhund. uppajjissati, tassa tattha ghānind.

uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ tesāṇ tattha cakkhund.

uppajjissati, no ca tesāṇ tattha ghānind. uppajjissati;

kāmāvacarānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca uppajjissati,

ghānindriyaṇ ca uppajjissati. Yassa vā pana yattha

* * B. S. omit.

¹ S. omits and inserts asaṇṇasatte tattha jīvitind. uppajjissati, no ca tattha manind. uppajjissati, catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyaṇ ca, etc.

* * Br. omits.

² S. substitutes answer analogous to that in preceding y. v. p.

ghānind. uppajjissati . . . Āmantā. Yassa
yattha cakkhund. uppajjissati, t. t. itthind. uppajjissatīti?
Rūpāvacarānaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī
bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyis-
santi, tesāṇ t. cakkhund. uppajjissati, no ca t. t. itthind.
uppajjissati; itaresaṇ kāmāvacarānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ
ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa
tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ yā ca
itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāva-
caraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesāṇ t. cakkhund.
uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ kāmā-
vacarānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ. . . . Y. v. p. y. purisind.
uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha
cakkhund. uppajjissati, tassa tattha jivitind. uppajjissatīti?
Āmantā. Y. v. p. y. jivitind. uppajjissati . . . Arūpānaṇ²
asaññasattānaṇ² tesāṇ t. jivitind. uppajjissati, no ca t. t.
cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaṇ t. t. jivitindriyaṇ
ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati,
tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā
upekkhāya uppajjitvā³ parinibbāyissanti, tesāṇ t. cak-
khund. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;
itaresaṇ pañcavokārānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . .
Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. uppajjissati, tassa
tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye sacakkhukā soman-
assena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ tattha cakkhund
uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṇ
pañcavokārānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y.
upekkhind. uppajjissati, tassa tattha cakkhund. uppaj-
jissatīti? Arūpānaṇ tesāṇ t. upekkhind. uppajjissati, no
ca t. t. cakkhund. uppajjissati; pañcavokārānaṇ t. t.
upekkhindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cak-
khund. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . .
paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y.

¹ Br. omits.

² Br. inverts order.

³ Br. upapajjitvā always.

manind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjissatīti? Arūpānaṇ tesañ tattha manind. . . . (analogously to preceding y. v. p. y.)

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesañ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. itthind. . . . Āmantā.

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṇ tattha ghānind. uppajjissati, no ca tesaṇ t. purisind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṇ tesañ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesañ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye saghānakā upekkhāya kāmāvacaraṇ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṇ tesañ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati; kāmāvacarānaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye saghānakā somanassena kāmāvacaraṇ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. ghānind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, tassa tattha ghānind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjissati;

¹ Br. omits.

² Br. S. omit.

kāmāvacaraṇaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā.

Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacaraṇaṇ . . . (analogously to preceding y. v. p. y.) Yassa

yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṇ tattha itthind. uppajjissati, no ca tesaṇ t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ kāmāvacaraṇaṇ tesaṇ t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṇ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ kāmāvacaraṇaṇ . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Rūpāvacaraṇaṇ arūpāvacaraṇaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ t. itthind. uppajjissati, no ca tesaṇ t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ . . . *pe* . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacaraṇaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ . . . *pe* . . .

Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Yā itthiyo² somanassena kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ t. itthind. uppajjissati, no ca tesaṇ t. upekkhind. uppajjissati, itaresaṇ . . . *pe* . . .

¹ Br. *omits*.

² Br. S. *insert* eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṇ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya kāmāvacaraṇ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ . . . pe . . . Yassa yattha itthind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ ye ca purisā . . . (analogously to preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha jīvitind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā kāmāvacaraṇ² uppajjitvā² parinibbāyissanti, tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṇ t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ . . . pe . . . Yassa

yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Ye purisā³ upekkhāya kāmāvacaraṇ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ . . . pe . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . .

Rūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena kāmāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. somanassind. uppajjissati, no ca tesāṇ t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ . . . pe . . .

Yassa yattha purisind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Ye purisā³ somanassena kāmāvacaraṇ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṇ . . . pe . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . .

Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo³ upekkhāya kāmāvacaraṇ² uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. upekkhind. uppajjissati, no ca tesāṇ t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ . . . pe . . . Yassa yattha purisind.

uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind.

¹ S. inserts arūpā°.

² Br. omits.

³ Br. S. insert eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā.

... manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā kāmāvacaraṇ¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti . . . (*analogously to preceding*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṇ uppajjissati asaṇṇasattāṇaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ³ pañcavokārāṇaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca uppajjissati, somanassindriyaṇ ca uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṇ uppajjissati asaṇṇasattāṇaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṇ catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . pe . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . pe . . . pañṇind. . . . manind. uppajjissatīti? Asaṇṇasattāṇaṇ tesāṇ tattha jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. manind. uppajjissati; catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha somanassind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṇ uppajjissati, tesāṇ tattha somanassind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṇ³ pañcavokārāṇaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṇ uppajjissati . . . (*analogously to preceding* Y. v. p. y., Br. S. inserting catuvokārāṇaṇ.)

Yassa yattha somanassind. uppajjissati,

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

³ Br. inserts catuvokārāṇaṇ.

tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā upekkhāsam-
payuttapacchimacittaṇ uppajjissati, tesā t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ² pañcavokārānaṇ . . . *pe* . . .

Yassa yattha upekkhind. uppajjissati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati, tassa tattha upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre¹ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati, tesā t. manind. uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresaṇ catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha saddhind. uppajjissati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa yattha paññind. uppajjissati, tassa tattha manind. uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. . . . Āmantā.

6.

i. Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa v. p. sotind. . . . cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. . . . ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesā ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ¹ t. ghānindriyaṇ ca na uppajjissati, cakkhundriyaṇ ca na uppajjissati.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesā

¹ Br. omits.

² Br. S. insert catuvokārānaṇ.

itthind. na uppajjissati no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ itthindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati, tassa cakkhund. . . . Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ purisind. na uppajjissati, no ca tesāṇ cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantāṇaṇ t. . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ t. cakkhundriyaṇ ca na uppajjissati, jīvitindriyaṇ² ca na uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. upekkhind. na uppajjissati; pacchima-cittasabhavikāṇaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjissatīti? Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ upekkhind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppajjissati . . . (as in preceding y. v. p.)

Yassa cakkhund. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Ye arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ cakkhund. na uppajjissati, no ca t. manind. na uppajjissati; pacchima-

bhavikāṇaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa ghānind.

na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. itthindriyaṇ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tāsaṇ purisind. na uppajjissati, no ca tāsaṇ ghānind. na uppajjissati; pacchimbhavikāṇaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ purisindriyaṇ ca . . .

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ ghānind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ ghānind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchimbhavikāṇaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa ghānind. na uppajjissatīti?¹ Āmantā.

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṇ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ

¹ Br. S. *substitute* ye saghānikā upekkhāya [S. kāmāvacaraṇ uppajjitvā] parinibbāyissanti, tesāṇ somanassind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppajjissati; pacchimabhavikāṇaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, t. somanassind. ca . . .

ye ca somanassena rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti t. ghānind. ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa na uppajjissatīti? Āmantā.¹

Yassa ghānind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṇ manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ tesāṇ ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā. Yassa

itthind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ itthind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tāsaṇ purisind. na uppajjissati, no ca tāsaṇ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ purisindriyaṇ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ itthind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. . . . (as for preceding reply). Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā² parinibbāyissanti, tesāṇ itthind. na uppajjissati, no ca tesāṇ somanassind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,

* * K. S. omit.

¹ Br. S. substitute ye saghānakā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti . . . (as in preceding y. v. p.).

² Br. inserts somanassena upapajjitvā.

tesaṇ itthindriyaṇ ca . . . somanassind. ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ somanassind. na uppajjissati, no ca tesaṇ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassindriyaṇ ca . . . itthind. ca na uppajjissati.

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti; ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya¹ uppajjitvā¹ parinibbāyissanti, tesaṇ itthind. na uppajjissati, no ca tesaṇ upekkhind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ *ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti* tesaṇ itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati, tassa itthind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesaṇ upekkhind. na uppajjissati, no ca tesaṇ itthind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesaṇ upekkhindriyaṇ ca . . .

Yassa itthind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesaṇ itthind. na uppajjissati no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimabhavikānaṇ t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten'

¹ S. omits.

* * S. omits.

eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesañ purisind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppajjissati ; pacchimabhavikānaṇ t. purisindriyañ ca Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Āmantā.

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa somanassind. na uppajjissatīti ? Ye rūpāvacaraṇ¹ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ purisind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppajjissati ; pacchimabhavikānaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. purisindriyañ ca Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti ? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppajjissati . . . (as in preceding reply).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa upekkhind. na uppajjissatīti ? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā upekkhāya uppajjitvā, parinibbāyissanti, tesañ purisind. na uppajjissati, no ca tesañ upekkhind. na uppajjissati . . . (as in preceding reply). Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ upekkhind. na uppajjissati, no ca . . . (as in preceding y. v. p.).

Yassa purisind. na uppajjissati, tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissantīti ? Ye rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo . . . (analogously to preceding yassa). Y. v. p. manind. na uppajjissati, tassa purisind. na uppajjissatīti ? Āmantā.

Yassa jīvitind. na uppajjissati tassa somanassind na uppajjissatīti ? Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppajjissati Yassa cittassa anantarā

¹ S. inserts arūpa°.

upekkhāsampayuttapacchimaṇṇaṇ uppaṇṇissati, tesāṇ somanassind. na uppaṇṇissati, no ca t. jīvitind. na uppaṇṇissati; pacchimaṇṇaṇ t. somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaṇṇissati, tassa upekkhind. na uppaṇṇissatīti? Āmantā. Y. v. p. upekkhind. na uppaṇṇissati . . . Yassa cittaṇṇa anantaṛā somanassasampayuttapacchimaṇṇaṇ uppaṇṇissati, tesāṇ upekkhind. na uppaṇṇissati; no ca . . . (*as in preceding y. v. p.*).

Yassa jīvitind. na uppaṇṇissati, tassa saddhind. . . pe . . . paṇṇind. . . manind. na uppaṇṇissatīti? Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaṇṇissati . . . Āmantā.

Yassa somanassind. na uppaṇṇissati, tassa upekkhind. na uppaṇṇissatīti? Yassa cittaṇṇa anantaṛā upekkhāsampayuttapacchimaṇṇaṇ uppaṇṇissati, tesāṇ somanassind. na uppaṇṇissati, no ca . . . (*as for penultimate Y. v. p.*) Y. v. p. upekkhind. na uppaṇṇissati, tassa somanassind. na uppaṇṇissatīti? Yassa cittaṇṇa anantaṛā somanassasampayuttapacchimaṇṇaṇ uppaṇṇissati, tesāṇ upekkhind. na uppaṇṇissati, no ca . . .¹ (*as for preceding answer*).

Yassa somanassind. na uppaṇṇissati, tassa saddhind. . . pe . . . paṇṇind. . . manind. na uppaṇṇissatīti? Yassa cittaṇṇa anantaṛā upekkhāsampayuttapacchimaṇṇaṇ uppaṇṇissati, tesāṇ somanassind. na uppaṇṇissati, no ca . . . (*as for preceding answer*). Y. v. p. manind. na uppaṇṇissati, tassa somanassind. na uppaṇṇissatīti? Āmantā.

Yassa upekkhind. na uppaṇṇissati, tassa saddhind. . . pe . . . paṇṇind. . . manind. na uppaṇṇissatīti? Yassa cittaṇṇa anantaṛā somanassasampayuttapacchimaṇṇaṇ uppaṇṇissati, tesāṇ upekkhind. na uppaṇṇissati, no ca tesāṇ manind. na uppaṇṇissati . . . (*as in preceding yassa*). Y. v. p. manind. na uppaṇṇissati . . . Āmantā.

Yassa saddhind. na uppaṇṇissati, tassa paṇṇind. . . pe . . . manind. . . Āmantā. Y. v. p. manind. na uppaṇṇissati, tassa saddhind. . . Āmantā. (*So for paṇṇind.-manind.*)²

ii. Yattha cakkhund. na uppaṇṇissati, tattha sotind. na

¹ S. substitutes āmantā.

² S. inserts puggala-vāraṇ nīṭṭhitāṇ.

uppañjissatīti? Āmantā. Yattha v. p. sotind. na uppañjissati . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppañjissati, tattha ghānind. . . . Āmantā. Y. v. p. ghānind. na uppañjissati, tattha cakkhund. na uppañjissatīti? Rūpāvacare tattha ghānind. na uppañ., no ca tattha cakkhund. na uppañ.; arūpe¹ asaṇṇasatte¹ tattha ghānindriyaṇ ca na uppañ., cakkhundriyaṇ ca na uppañ.

Yattha cakkhund. na uppañ., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppañjissatīti? Āmantā. Y. v. p. purisind. na uppañjissati . . . Rūpāvacare tattha purisind. na uppañjissati, no ca . . . (*as for preceding Y. v. p.*).

Yattha cakkhund. na uppañ., tattha jīvitind. na uppañjissatīti? Uppañjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppañ. . . . Natthi. Yattha cakkhund. na uppañ., tattha

somanassind. . . . Āmantā. Y. v. p. somanassind. na uppañ. . . . Āmantā. Yattha cakkhund. na

uppañ., tattha upekkhind. na uppañjissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppañ., no ca t. upekkhind. na uppañ.; asaṇṇasatte t. cakkhundriyaṇ ca na uppañ., upekkhindriyaṇ ca na uppañ. Y. v. p. upekkhind. na uppañjissati . . . Āmantā.

Yattha cakkhund. na uppañ., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . . manind. na uppañjissatīti? Arūpe tattha cakkhund. na uppañ. . . . (*as for preceding pair*).

Yattha ghānind. na uppañ., tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. na uppañjissatīti? Āmantā. (*So for purisind.-ghānind.*).

Yattha ghānind. na uppañ., tattha jīvitind. na uppañjissatīti? Uppañjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppañjissati . . . Natthi.

Yattha ghānind. na uppañ., tattha somanassind. na uppañjissatīti? Rūpāvacare t. ghānind. na uppañ., no ca t. somanassind. na uppañ.; arūpe¹ asaṇṇasatte¹ tattha ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppañ. . . . Āmantā.

Yattha ghānind. na uppañ., t. upekkhind. na uppañjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. ghānind. na uppañ., no ca t. upekkhind. na uppañ.; asaṇṇasatte t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p.

¹ Br. *inverts order*.

upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā. Yattha
 ghānind. na uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind.
 . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare
 . . . (*as for preceding pair*). Yattha itthind.

na uppajjissati, tattha purisind. . . . Āmantā. (*So for converse*). Yattha itthind. . . . *pe* . . .

purisind. na uppaj., t. jīvitind. na uppajjissatīti?
 Uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. na uppaj. . . . Natthi.

Yattha purisind. na uppaj., tattha
 somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacare t.
 purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppaj.;
 arūpe¹ asaṇṇasatte¹ t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p.
 somanassind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppaj-
 jissatīti? Rūpāvacare arūpāvacare t. purisind. na uppaj.,
 no ca t. upekkhind. na uppaj., asaṇṇasatte t. purisindriyaṇ
 ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha purisind. na uppaj., tattha sad-
 dhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti?
 Rūpāvacare arūpāvacare . . . (*as for preceding pair*).

Yattha jīvitind. na uppaj., tattha soman-
 assind. na uppajjissatīti? Natthi. Y. v. p. somanassind.
 na uppaj. . . . Uppajjissati. (*So for jīvitind.-upekkhind.,*
-saddhind., -paññind., -manind.). Yattha

somanassind. na uppaj., tattha upekkhind. na uppaj-
 jissatīti? Arūpe t. somanassind. na uppaj., no ca t.
 upekkhind. na uppaj.; asaṇṇasatte t. somanassindriyaṇ
 ca . . . Y. v. p. upekkhind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yattha somanassind. na uppajjissati, tattha
 saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. na uppajjissatīti?
 Arūpe . . . (*as for preceding pair*).² Yattha

upekkhind. na uppaj., tattha saddhind. . . . *pe* . . .
 paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*So*
for the converse). (*So for saddhind.-paññind.,*
-manind.; paññind.-manind.)

¹ Br. *inverts order*.

² In the Yattha Br. *substitutes āmantā*.

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. (*So for the converse*).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa vā pana yattha ghānind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ tesāṇ tattha ghānind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaññasattānaṇ¹ tesāṇ tattha ghānindriyañ ca na uppaj., cakkhundriyañ ca na uppaj.

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. . . . Rūpāvacarānaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ tattha itthind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaññasattānaṇ¹ t. t. itthindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Rūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre . . . (*as for preceding y. v. p. y.*).

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Arūpānaṇ¹ asaññasattānaṇ¹ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjissati, tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaññasattānaṇ¹ t. t. somanassindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj.,

² Br. omits.

³ Br. S. omit.

no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Ye sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Yassa

yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimabhavikānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa

yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha itthind. . . . Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppaj. t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ t. t. itthindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavedassetvā parinibbāyissanti, tāsāṇ t. purisind. na uppaj., no ca tāsāṇ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavikānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesāṇ tattha ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṇ t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa

yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ tesāṇ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ t. t.

¹ Br. S. omit.

² Br. omits.

ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj.
 . . . Ye saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti
 t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na
 uppaj.; pañcavokāre pacchimacittasamangīnaṇ arūpānaṇ
 asaññasattānaṇ t. t. somanassind. . . . Yassa

yattha ghānind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na
 uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesāṇ t.
 ghānind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.;
 catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṇ asaññasat-
 tānaṇ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind.
 na uppaj. . . . Ye saghānakā somanassena uppaj-
 jitvā, parinibbāyissanti t. t. upekkhind. na uppaj.,
 no ca t. t. ghānind. na uppaj.; catuvokāre² pañca-
 vokāre² pacchimabhavikānaṇ asaññasattānaṇ t. t. upekk-
 hindriyañ ca . . . Yassa yattha ghānind.

na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . .
 manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāva-
 carānaṇ tesāṇ tattha ghānind. na uppaj., no ca
 t. t. manind. . . . (*analogously to preceding answer*).
 Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha purisind. na
 uppajjissatīti? Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē
 dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. itthind. na uppaj., no
 ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare pacchimabhavi-
 kānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ t. t. itthindriyañ ca
 . . . Y. v. p. y. purisind. na uppaj., tassa tattha itthind.
 na uppajjissatīti? Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī
 bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tāsāṇ t. purisind. na
 uppaj., no ca tāsāṇ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare . . .
 (*as for preceding answer*). Yassa yattha

itthind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti?
 Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ ye ca purisā eten' eva
 bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t.
 itthind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvo-
 kāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṇ t. t. itthindriyañ

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *omits*.

ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabbhavikāṇaṇ arūpāṇaṇ¹ asaññasattāṇaṇ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. itthindriyañ ca somanassind. ca. . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tāsaṇ t. somanassind. na uppaj., no ca tāsaṇ t. itthind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabbhavikāṇaṇ arūpāṇaṇ¹ asaññasattāṇaṇ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassindriyañ ca itthind. ca na uppajjissati . . .

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabbhavikāṇaṇ asaññasattāṇaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena . . . (*as for last Y. y.*), Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yā itthiyo eten' eva . . . (*analogously with preceding Y. v. p. y., but inserting catuvokāre, Br. omitting, and omitting arūpāṇaṇ*).

Yassa yattha itthind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ ye ca purisā eten' eva . . . (*as for preceding y. y.*). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā. Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ yā ca itthiyo eten' eva . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

(analogously to preceding pair, omitting asaṇṇasattānaṇ).

Yassa aṭṭha purisind. na uppaj., tassa tattha somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ t. purisindriyaṇ ca na uppajjissati, somanassindriyaṇ ca na uppajjissati. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Ye purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppaj.; pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding answer).

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā upekkhāya . . . (analogously to preceding y. y., inserting catuvokāre, omitting arūpānaṇ. So for Y. v. p. y.)

Yassa yattha purisind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimabhavikānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha somanassind. . . . na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppaj. . . . Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimakittaṇ uppaj., asaṇṇasattānaṇ tesāṇ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; catuvokāre² pañcavokāre² pacchimakittasamangīnaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

¹ Br. inverts order.

² Br. S. omit.

Yassa yattha jīvitind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cīttassa anantarā somanassa. . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Yassa yattha

jīvitind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . *Yassa cīttassa anantarā pacchimacittañ uppajjissati,* asaññasattānañ tesañ t. manind. . . . (as for preceding y. v. p. y.).

Yassa yattha somanassind. na uppaj., tassa tattha upekkhind. na uppajjissatīti? Yassa cīttassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittañ uppaj., tesañ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppaj.; catuvokāre¹ pañcavokāre¹ pacchimacittasamangīnañ asaññasattānañ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppaj. . . . Yassa cīttassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittañ . . . (analogously to preceding answer). Yassa yattha somanassind.

na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cīttassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittañ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppaj. . . . Āmantā.

Yassa yattha upekkhind. na uppaj., tassa tattha saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Yassa cīttassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittañ . . . (as for preceding pair).

Yassa yattha saddhind. na uppaj., tassa tattha paññind. . . . pe . . . manind. . . . (so for Y. v. p. y. So also for paññind.-manind.).

7.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana sotind. uppajjittha, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesañ cavantānañ acakkhukānañ uppajjantānañ² tesañ sotind. uppajjittha, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānañ uppajjantānañ t.

* * Br. omits.

¹ Br. omits.

² Br. K. uppajjantānañ always.

soṭindriyaṇ ca uppajjittha, cakkhundriyaṇ ca uppajjati.

Yassa cakkhund uppajjati, tassa ghānind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa v. p. ghānind. uppajjittha . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ . . . (as for preceding y. v. p.).

So also for cakkhund.-itthind., -purisind., -jīvitind., somanassind., -upekkhind., etc. . . . manind.).

Yassa ghānind. uppajjati, tassa itthind. . . . pe . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. purisind. uppajjittha . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisind. uppajjittha, no ca t. ghānind. uppajjati; saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. purisindriyaṇ ca uppajjittha, ghānindriyaṇ ca uppajjati. (So also for ghānind.-jīvitind., somanassind., etc. . . . manind.).

Yassa itthind. uppajjati, tassa purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Yassa vā pana purisind. uppajjittha, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ na itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaṇ uppajjantīnaṇ tāsaṇ purisindriyaṇ ca uppajjittha itthindriyaṇ ca uppajjati.

Yassa itthind. uppajjati, tassa jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. jīvitind. . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ itthīnaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ jīvitind. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjati; itthīnaṇ uppajjantānaṇ tāsaṇ jīvitind. ca . . .

Yassa itthind. uppajjati, tassa somanassind. . . . pe . . . manind. uppajjitthāti? Sabbesaṇ . . . (as for itthind.-purisind.).

(Purisind.-jīvitind., etc. . . . manind. analogously to itthind.-jīvitind., etc.).

Yassa jīvitind. uppajjati, tassa somanassind.-uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. somanassind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ somanassind. uppajjittha, no ca t. jīvitind. uppajjati; sabbesaṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppāḍakkhaṇe t. somanassind. ca . . .

Yassa somanassind. uppajjati, tassa uppekkhind. . . . pe . . . saddhind. paññind. manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppaj-

jitttha, tassa somanassind. uppajjati? Sabbesaṇ cavan-
tānaṇ¹ pavatte¹ cittassa bhangakkhaṇe somanassavip-
payuttacittassa uppādakkhāṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇ-
ñasattānaṇ tesāṇ manind. uppajjittha, no ca t. soman-
assind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṇ pavatte
somanassasampayuttacittassa uppādakkhāṇe tesāṇ manin-
driyaṇ ca . . .

Yassa upekkhind. uppajjati,
tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppaj-
jitthāti? Āmantā. Y. v. p. manind. uppajjittha . . .
Sabbesaṇ . . . (*analogously to preceding Y. v. p. So also for*
saddhind. -paññind., -manind., Br. substituting sahetukānaṇ
for saddhāya, as before). Yassa paññind.

uppajjati, tassa manind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p.
manind. uppajjittha . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ¹ pavatte¹
cittassa bhangakkhaṇe ñānavippayuttacittassa uppādak-
khāṇe, nirodhasamāpannānaṇ asaṇñasattānaṇ tesāṇ
manind. uppajjittha, no ca t. paññind. uppajjati; ñānena²
uppajjantānaṇ pavatte ñānasampayuttacittassa uppādak-
khāṇe tesāṇ manindriyaṇ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha
sotind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ
t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. sotind. uppajjittha;
itaresaṇ pañcavokāraṇ³ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ
ca uppajjati, sotindriyaṇ ca uppajjittha.

Yassa vā pana yattha sotind. uppajjittha . . . Pañcavo-
kāra cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppaj-
jantānaṇ tesāṇ t. sotind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund.
uppajjati; sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ¹ uppajjantānaṇ
t. t. sotindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cak-
khund. uppajjati, tassa tattha ghānind. uppajjitthāti?
Sacakkhukānaṇ¹ rūpāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cak-
khund. uppajjati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; sacak-
khukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ

¹ Br. omits.

² Br. substitutes ñāpasampayuttānaṇ.

³ Br. substitutes sacakkhukānaṇ.

ca . . . Y. v. p. y. ghānind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesā t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Yassa yattha cakkhund.

uppajjati, tassa tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Sacakkhukānaṇ¹ rūpāvacaraṇ . . . (*as for preceding pair*).

Yassa yattha cakkhund. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ tesā t. cakkhund. uppajjati, no ca t. t. jīvitind. uppajjittha; itaresāṇ sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Pañcavokārā² cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ¹ uppajjantānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ tesā t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . (*So for*

cakkhund.-somanassind., *all omitting* arūpānaṇ asaṇṇasattānaṇ. *So also for* cakkhund.-upekkhind., *all omitting* pañcavokāraṇ *in former reply, restoring* arūpānaṇ *in latter. So also for* cakkhund.-saddhind., *etc.* . . . manind.).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesā t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānaṇ kāmāvacaraṇ¹ uppajjantānaṇ¹ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha . . . Kāmāvacarā² cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ¹ uppajjantānaṇ rūpāvacaraṇaṇ¹ arūpāvacaraṇaṇ¹ t. t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. ghānind. uppajjati; saghānakānaṇ . . . (*as in preceding y. v. p. y.*).

Yassa yattha ghānind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? . . . (*as for pre-*

¹ Br. omits.

² Br. substitutes sabbesaṇ.

ceding pair, omitting arūpāvacaraṇaṇ. So also for ghānind.-upekkhind, restoring arūpāvacaraṇaṇ. So also for ghānind.-saddhind, etc. . . . manind.).¹

Yassa yattha itthind. uppajjati, tassa tattha purisind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. uppajjittha, tassa tattha itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-itthīnaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesā t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjati; itthīnaṇ kāmāvacaraṇ² uppajjantānaṇ³ tesaṇ tattha purisindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppajjati, tassa tattha jīvitind. uppajjitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. jīvitind. uppajjittha, tassa tattha purisind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-purisaṇaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacaraṇaṇ arūpāvacaraṇaṇ tesā t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjati; purisaṇaṇ kāmāvacaraṇ² uppajjantānaṇ t. t. jīvitind. ca . . . (*so for purisind.-somanassind., etc. . . . manind., inserting in each case arūpāvacaraṇaṇ after rūpāvacaraṇaṇ*).

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha somanassind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ⁴ asaṇṇasattaṇ uppajjantānaṇ tesā t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. somanassind. uppajjittha; itaresaṇ⁵ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppāḍakkhaṇe tesā tattha jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjittha . . . ⁵Pañcavokārā cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesā t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; ⁴pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppāḍakkhaṇe t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha jīvitind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ asaṇṇasattaṇ . . . (*as for preceding pair, inserting catuvokāraṇ, -ā, before pañcavok°*). Yassa yattha jīvitind. uppaj-

¹ Br. omits, in each converse, kāmāvacaraṇ after saghāmakānaṇ.

² Br. omits.

³ Br. S. up[a]pajjantānaṇ.

⁴ Br. inserts cittassa uppāḍakkhaṇe.

⁵ Br. inserts catuvokāraṇ.

jati, tassa tattha saddhind. . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ¹ tesā t. jīvitind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresā catuvokāraṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . Catuvokārā pañcavokārā cavan-tānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesā t. manind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjati; catuvokāraṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādak-khaṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha somanassind. uppajjati, tassa tattha upekkhind. uppaj-jitthāti? Āmantā. Y. v. p. y. upekkhind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa up-pādakkhaṇe tesā t. upekkhind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjati; somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṇ ca . . . (so also for somanassind.-saddhind., -paññind., -manind.).

Yassa yattha upek-khind. uppajjati, tassa tattha saddhind.² . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppaj-jantānaṇ tesā tattha upekkhind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha; itaresā catuvokāraṇ² pañcavokāraṇ² upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte upekkhāsampayutta-cittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . *Catuvokārā pañca-vokārā cavantānaṇ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upek-khāvipayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppaj-jittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjati; catuvokāraṇ² pañcavokāraṇ² upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte upek-khāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha saddhind. uppajjati, tassa tattha paññind. . . . *pe* . . . manind. uppajjitthāti? Sud-dhāvāsaṇ uppajjantānaṇ tesā t. saddhind. uppajjati, no ca

¹ Br. *inserts* asaññasattānaṇ upapajjantānaṇ.

* to * Br. *substitutes* sabbesaṇ only.

² Br. *omits*.

t. t. manind. uppajjittha ; itaresaṇ *catuvokāraṇ pañcavo-
kāraṇ saddhāya* uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampa-
yuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. saddhindriyaṇ ca . . .
Y. v. p. y. manind. uppajjittha . . . †Catuvokārā pañcavo-
kāraṇ cavantānaṇ pavatte† saddhāvippayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe tesāṇ tattha manind. uppajjittha, no ca tesāṇ
tattha saddhind. uppajjati ; *catuvokāraṇ pañcavokāraṇ
saddhāya* uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayuttacit-
tassa uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha paññind. uppajjati, tassa tattha manind.
uppajjitthāti? Suddhāvāsaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. pañ-
ñind. uppajjati, no ca t. t. manind. uppajjittha ; itaresaṇ
†catuvokāraṇ pañcavokāraṇ ñāṇena† uppajjantānaṇ ¹t. t.
paññindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjittha,
tassa tattha paññind. uppajjati? †Catuvokārā pañcavo-
kāraṇ cavantānaṇ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe ñāṇa-
vippayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. manind. uppajjittha,
no ca t. t. paññind. uppajjati ; †catuvokāraṇ pañcavokāraṇ
ñāṇena‡ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayuttacittassa
uppādakkhaṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

8.

i. Yassa cakkhund. na uppajjati, tassa sotind. na
uppajjitthāti? Uppajjittha. Y. v. p. sotind. na uppaj-
jittha, tassa cakkhund. na uppajjati? Natthi . . .
pe . . . (so for cakkhund.-ghānind., -itthind. . . .
manind.) . . . ²

* to * Br. substitutes sahetukānaṇ.

† to † Br. substitutes sabbesaṇ cittassa bhangakkhaṇe.
So S., omitting sabbesaṇ.

‡ to ‡ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

¹ Br. inserts pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppā-
dakkhaṇe.

§ to § Br. substitutes sabbesaṇ.

² K. footnote : Ito paraṇ dissamānapotthakesu peyyālaṇ
kataṇ.

9.

i. Yassa cakkhund. uppajjati, tassa sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ *sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. uppajjati.* no ca t. sotind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca uppajjati, sotindriyaṇ ca uppajjissati. Y. v. p. sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ sotind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. sotindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. uppajjati, tassa ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ †sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ† tesāṇ cakkhund. uppajjati, no ca t. ghānind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. ghānind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppajjati; itaresaṇ¹ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. ghānindriyaṇ ca uppajjissati cakkhundriyaṇ ca uppajjati.

Yassa cakkhund. uppaj., tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisaṇ eten' eva bhāvena katicci bhava dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ uppajjantānaṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ . . . (as for preceding yassa). Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjati? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ itthind. uppajjissati, na ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ itthinaṇ² uppajjantānaṇ³ t. itthindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa purisind.

* to * Br. S. *substitute* pañcavokāraṇ upapajjantānaṇ ye ca arūpaṇ upapajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ upapajjantānaṇ tesāṇ cakkhundriyaṇ uppajjati. . . .

† to † Br. S. *substitutes* pañcavokāraṇ.

¹ Br. S. *omit*.

² Br. *omits*.

³ Br. upapajjantānaṇ.

uppajjissatīti? ¹ * Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhavedassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ uppajjantānaṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ purisānaṇ² uppajjantānaṇ tesāṇ purisindriyaṇ ca uppajjissati, cakkhundriyaṇ ca uppaj.*

Yassa cakkhund. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ³ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. uppaj., no ca tesāṇ jīvitind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhundriyaṇ ca uppaj., jīvitindriyaṇ ca uppajjissati. Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjātīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ jīvitind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ⁴ uppajjantānaṇ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjātīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā . . . (as for preceding pair).

Yassa cakkhund. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhu-

¹ Br. inserts sadisaṇ, and omits * to *.

² S. omits.

³ Br. substitutes pañcavokāraṇ.

⁴ Br. substitutes pañcavokāraṇ throughout in this phrase.

kānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ manind. uppajjissati, no ca t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ uppajjantānaṇ t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ¹ uppajjantānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjivā parinibbāyissanti tesāṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ t. ghānind. uppaj., no ca t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. ghānindriyaṇ ca uppaj., itthindriyaṇ ca uppajjissati. Y. v. p. itthind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ itthind. uppajjissati, no ca t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. itthindriyaṇ ca . . .

Yassa ghānind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ¹ uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjivā parinibbāyissanti *tesāṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ,* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tāsaṇ uppajjantānaṇ,² tesāṇ ghānind. uppaj., no ca tesāṇ purisind. uppajjissati; itaresaṇ . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghānind. uppaj., tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ³ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppaj., no ca t. jīvitind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ . . . (as for preceding y. v. p.).

Yassa ghānind. uppaj., tassa

¹ Br. substitutes kāmāvacaraṇ.

* to * Br. omits.

² Br. tesāṇ upapajjantānaṇ.

³ Br. substitutes kāmāvacaraṇ throughout in this phrase.

somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. ghānind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ . . . (*as for preceding Y. v. p.*)

Yassa ghānind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca saghānakā . . . (*as for preceding pair.*)

Yassa ghānind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa ghānind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ . . . *pe* . . .

Yassa itthind. uppaj., tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ itthinaṇ uppajjantānaṇ, yā ca¹ rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ itthind. uppaj., no ca tesaṇ purisind. uppajjissati; itarāsaṇ itthinaṇ uppajjantānaṇ tesaṇ itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. purisind. uppajjissati, tassa itthind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ na itthinaṇ [uppajjantānaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ*] uppajjantānaṇ, t. purisind. uppajjissati, no ca t. itthind. uppaj.; itthinaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisindriyaṇ ca uppajjissati, itthindriyaṇ ca uppaj.

Yassa itthind. . . . *pe* . . . purisind. uppaj, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisind. uppaj., no ca tesāṇ jīvitind. uppajjissati; itaresaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ t. purisind. ca . . . Y. v. p. jīvitind. uppajjissati, tassa purisind. . . . Sabbesaṇ

¹ Br. *inserts* itthiyo.

* Br. S. *omit bracketed clause.*

cavantānaṇ na purisānaṇ uppajjantānaṇ tesañ jīvitind. uppajjissati, no ca t. purisind. uppaj.; purisānaṇ uppaj-jantānaṇ t. jīvitind. ca . . .

Yassa purisind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchima-bhavikānaṇ uppajjantānaṇ ye ca purisā upekkhāya uppaj-jitvā parinibbāyissanti tesañ uppajjantānaṇ, t. purisind. uppaj., no ca tesañ somanassind. uppajjissati; itaresañ purisānaṇ uppajjantānaṇ tesañ purisindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa purisind. uppaj-jatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ na purisānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p.).

Yassa purisind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ . . . (as for preceding pair). (So also for purisind.-saddhind., -paññind., -manind.).

Yassa jīvitind. uppaj., tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittañ uppajjissati tassa cit-tassa uppādakkhaṇe tesañ jīvitind. uppaj., no ca t. somanassind. uppajjissati; itaresañ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesañ jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. somanassind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesañ somanassind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesaṇ¹ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t somanassindriyañ ca . . .

Yassa jīvitind. uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa . . . (as for preceding pair).

Yassa jīvitind. uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. manind. uppajjissatīti? Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā pacchimacittañ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesañ jīvitind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; itaresañ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa jīvitind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavan-tānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesañ manind. uppajjissati, no ca t. jīvitind. uppaj.; sabbesaṇ uppaj-

¹ S. itaresañ.

jantānaṇ pavatte cittassa uppāḍakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .

Yassa somanassind. uppaj. tassa upekkhind. uppajjissatīti? Somanassasampayuttapacchimacittassa uppāḍakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ somanassind. uppaj., no ca t. upekkhind. uppajjissati; [itaresaṇ]¹ somanassena uppaj-jantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. upekkhind. uppajjissati . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe³ tesāṇ upekkhind. uppajjissati, no ca tesāṇ somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ upekkhindriyañ ca . . .

Yassa somanassind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind., manind. uppajjissatīti? Somanassasampayuttapacchimacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ somanassind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati; ⁴somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa somanassind. uppajjatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ tesāṇ manind. uppajjissati, no ca t. somanassind. uppaj.; somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe t. manindriyañ ca . . .

Yassa upekkhind. uppaj., tassa saddhind. . . . *pe* . . . paññind., manind. uppajjissatīti? Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ upekkhind. uppaj., no ca tesāṇ manind. uppajjissati; itaresaṇ⁵ upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte . . . *pe* . . . Y. v. p. manind. uppajjissati . . . Sabbesaṇ cavantānaṇ² pavatte² cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa . . . (as for pre-

¹ S. K. omit.

² Br. omits.

³ Br. inserts nirodhasamāpannānaṇ asaññasattānaṇ.
Br. inserts itaresaṇ.

⁵ S. omits.

ceding y. v. p.).

Yassa saddhind.¹ . . . *pe* . . . paññind. uppaj., tassa manind. uppajjissatīti? Pacchima-cittassa uppādakkhāṇe tesāṇ paññind. uppaj., no ca tesāṇ manind. uppajjissati; ñāṇena² uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. paññindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. uppajjissati, tassa paññind. uppaj-jatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ³ pavatte³ cittassa bhangak-khāṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhāṇe nirodhasamā-pannānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. manind. uppajjissati, no ca t. paññind. uppaj.; ñāṇena⁴ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇa-sampayuttacittassa uppādakkhāṇe t. manindriyaṇ ca . . .

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa tattha sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ tattha cakkhund. uppaj., no ca tesāṇ tattha sotind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ pañca-vokāraṇ³ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhundriyaṇ ca uppaj., sotindriyaṇ ca uppajjissati. Y. v. p. y. sotind. uppaj-jissati, tassa tattha cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. sotind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj. sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ³ uppajjantānaṇ t. t. sotin-driyaṇ ca uppajjissati, cakkhundriyaṇ ca uppaj.

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. ghānind. uppaj-jissatīti? Pacchimabhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppaj-jantānaṇ⁵ rūpāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. uppaj., no ca tesāṇ t. ghānind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cak-khundriyaṇ ca uppaj., ghānindriyaṇ ca uppajjissati. Y. v. p. y. ghānind. uppajjissati, tassa t. cakkhund. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ acakkhukānaṇ

¹ In the pairs saddhind.-paññind., -manind., Br. has sahetukānaṇ for saddhāya, as before.

² Br. substitutes itaresaṇ ñāṇasampayuttānaṇ.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes ñāṇasampayuttānaṇ.

⁵ S. inserts sacakkhukānaṇ.

kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppajjissati, no ca tesāṇ t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānindriyañ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. uppaj., tassa t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ¹ rūpāvacaraṇ uppajjantānaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī² dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, tesāṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresaṇ sacakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppaj-jatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. cakkhund. uppaj., t. t.

purisind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ¹ rūpāvacaraṇ uppajjantānaṇ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tesaṇ uppajjantānaṇ, tesāṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ³ sacakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppaj-jatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. cakkhund. uppaj., t. t.

jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ sacakkhukānaṇ⁴ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaṇ sacak¹ khukānaṇ kāmāvacaraṇ⁴ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppaj-jatīti? Kāmāvacarā⁵ cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ⁴ uppajjantānaṇ arūpānaṇ⁴ asaññasattānaṇ⁴ tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppaj.; sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ⁴ uppajjantānaṇ t. t. jīvitindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ, ye ca⁶ upekkhāya

¹ S. inserts sacakkhukānaṇ.

² Br. inserts bhava.

³ S. omits.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. substitutes sabbesaṇ.

⁶ Br. inserts sacakkhukā.

uppajjitvā parinibbāyissanti tesañ uppajjantānaṇ, tesañ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresañ sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavan-tānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesañ t. somanassind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ sacakkhukānaṇ¹ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavan-tānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ arūpānaṇ tesañ t. upekkhind. . . . (as for preceding Y. v. p. y.) Y. y. cak-

khund. uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ sacakkhukānaṇ¹ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ tesañ t. cakkhund. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresañ sacakkhukānaṇ pañcavokāraṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjatīti? Pañcavokārā cavan-tānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. ghānind. uppaj.,

t. t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabbhavikānaṇ saghānakānaṇ³ uppajjantānaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicci bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesañ uppajjantānaṇ t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresañ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyañ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavan-tānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesañ t. itthind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ uppajjantānaṇ⁴ t. tattha itthindriyañ ca . . .

Y. y. ghānind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti?

¹ Br. omits.

² Br. gives cakkhund.-saddhind. in full, then the other two pairs together as above.

³ Br. substitutes kāmāvacaraṇ.

⁴ S. kāmāvacaraṇ.

Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ¹ uppajjantānaṇ,² yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsaṇ uppajjantīnaṇ, tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca tesāṇ t. purisind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ³ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p. y.). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ⁴ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā⁵ cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ⁶ uppajjantānaṇ [rūpāvacarānaṇ⁷ arūpāvacarānaṇ]⁸ tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppaj.; saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. y. ghānind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhāvikānaṇ saghānakānaṇ⁹ uppajjantānaṇ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. ghānind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ tesāṇ t. somanassind. . . . (as for preceding y. v. p. y.). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṇ after rūpāvacarānaṇ). Y. y. ghānind. uppaj., t. t. saddhind . . . ⁶pe . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ¹ uppajjantānaṇ tesāṇ

¹ Br. substitutes kāmāvacaraṇ.

² S. inserts kāmāvacaraṇ.

³ S. inserts, Br. substitutes, kāmāvacaraṇ.

⁴ Br. substitutes sabbesaṇ.

⁵ Br. omits.

⁶ Br. gives ghānind.-saddhind. in full, first.

t. ghānind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresaṇ saghānakānaṇ uppajjantānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. ghānind. uppaj-jatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (as for two pre-ceding Y. v. p. y.'s, adding arūpāvacarānaṇ).

Y. y. itthind. uppaj., t. t. purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ itthīnaṇ¹ uppajjantīnaṇ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṇ uppajjantīnaṇ, tesaṇ t. itthind. uppaj., no ca tesaṇ t. purisind. uppajjissati; itarāsaṇ itthīnaṇ¹ uppajjantīnaṇ tesaṇ t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. uppaj-jissati, t. t. itthind. uppajjatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-itthīnaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. purisind. uppajjissati, no ca t. t. itthind. uppaj., itthīnaṇ uppaj-jantīnaṇ tesaṇ t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind. . . . pe² . . . purisind. uppaj., t. t. jīvitind. uppaj-jissatīti? Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. purisind. uppaj., no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, tassa tattha purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-purisānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāva-cārānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṇ purisind. uppaj.; purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. soman-assind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinib-bāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. purisind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresaṇ purisānaṇ¹ uppajjantānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. purisind. uppaj-jatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-purisānaṇ kāmā-vacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ³ tesāṇ t. soman-assind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppaj.; purisānaṇ

¹ S. inserts kāmāvacaraṇ.

² Br. first gives itthind.-jīvitind. in full.

³ S. inserts arūpāva°.

uppañjantānaṇ t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. purisind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ¹ . . . (as for preceding pair, inserting arūpāvacaraṇaṇ) . . . no ca tesāṇ t. purisind. uppaj.; purisānaṇ¹ uppañjantānaṇ t. t. upekkhindriyañ ca . . .

Y. y. yassa yattha purisind. uppaj., t. t. saddhind. . . .²pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ¹ uppañjantānaṇ tesāṇ t. purisind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṇ purisānaṇ uppañjantānaṇ t. t. purisindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. purisind. uppajjātīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. somanassind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhāṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittaṇ uppañjissati tassa cittassa uppādakkhāṇe asaññasattaṇ uppañjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṇ catuvokāraṇ⁴ pañcavokāraṇ uppañjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhāṇe t. t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjātīti? Catuvokārā⁴ pañcavokārā cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhāṇe tesāṇ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. uppaj.; catuvokāraṇ⁴ pañcavokāraṇ uppañjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhāṇe t. t. somanassindriyañ ca . . .

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pacchima-cittassa uppādakkhāṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchima-cittaṇ uppañjissati tassa cittassa uppādakkhāṇe asaññasattaṇ uppañjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresāṇ catuvokāraṇ pañcavokāraṇ uppañjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhāṇe tesāṇ t. jīvitindriyañ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppaj-

¹ S. inserts kāmāvacaraṇaṇ.

² Br. first gives purisind.-saddhind. in full.

³ Br. omits.

⁴ K. omits.

jatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. jīvitind. uppaj., t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre¹ pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe³ tesañ t. jīvitind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati;⁴ catuvokāraṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ pavatte cittassa uppādakkhaṇe t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. jīvitind. uppajjatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. somanassind. uppaj., t. t. upekkhind. uppajjissatīti?⁴ Pañcavokāre⁵ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttacittañ⁶ uppajjissati, tassa cittassa uppādakkhaṇe tesañ t. somanassind. uppaj., no ca t. t. upekkhind. uppajjissati; itaresañ somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj.,⁷ somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. somanassind. uppaj.; t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre¹ somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. somanassind. uppa., no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresañ somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. somanassind. uppajjatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassa-

¹ Br. omits.

² Br. S. omit.

³ Br. inserts asaññasattaṇ upapajjantānaṇ.

⁴ Br. inserts itaresañ.

⁵ S. inserts catuvokāre.

⁶ Br. somanassasampayuttapacchimacittañ.

* to * Br. omits, inserting sabbesañ. ⁷ S. inserts itaresañ.

vippayuttacittassa uppādakkaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. somanassind. uppaj. ; somanassena uppajjantānaṇ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkaṇe t. t. manindriyaṇ ca . . . Y. y.

upekkhind. uppaj., tassa t. saddhind.¹ . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² upekkhasampayuttapacchimakittassa . . . (*as for preceding pair*).

Y. y. saddhind. uppaj., t. t. paññind. . . . *pe* . . .³ manind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimakittassa uppādakkaṇe tesañ t. saddhind. uppaj., no ca t. manind. uppajjissati ; itaresañ saddhāya⁴ uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkaṇe tesañ t. saddhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. saddhind. uppajjati? Catuvokārā⁴ pañcavokārā⁴ cavantānaṇ⁴ pavatte⁴ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. saddhind. uppaj. ; saddhāya⁵ uppajjantānaṇ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkaṇe t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. paññind. uppajjissati, t. t. manind. uppajjissatīti? Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimakittassa uppādakkaṇe tesañ t. paññind. uppaj., no ca t. t. manind. uppajjissati ; itaresañ catuvokāraṇ⁶ pañcavokāraṇ⁶ ñāṇena⁶ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkaṇe t. t. paññindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati, t. t. paññind. uppajjati? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkaṇe tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. paññind. uppaj. ; ñāṇena⁶ uppajjantānaṇ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkaṇe tesañ t. manindriyaṇ ca uppajjissati, paññindriyaṇ ca uppajjati.

¹ Br. gives this in full.

² Br. omits.

³ Br. gives saddhind.-paññind., as well.

⁴ Br. omits, substituting sabbesaṇ.

⁵ Br. substitutes sahetukānaṇ.

⁶ Br. omits, and inserts ñāṇasampayuttānaṇ.

* to * Br. substitutes sabbesaṇ.

10.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa sotind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca t. sotind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ, t. cakkhundriyaṇ ca na uppaj., sotindriyaṇ ca na uppajjissati. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ² uppajjantānaṇ, ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ sacakkhukānaṇ³ uppajjantānaṇ, t. sotind. na uppajjissati, no ca tesāṇ cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ, t. sotindriyaṇ ca . . . cakkhundriyaṇ ca na uppajjati.

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa ghānind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṇ ghānind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ . . . Y. v. p. ghānind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ² uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ sacakkhukānaṇ³ uppajjantānaṇ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. ghanindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca tesāṇ itthind. na uppajjissati;¹ parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena

¹ Br. *inserts* pañcavokāre.

² Br. *substitutes* pañcavokāraṇ.

³ Br. *omits*.

katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati, tassa . . . Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ¹ uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ sacakkhukānaṇ¹ uppajjantānaṇ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;² parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. itthindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa purisind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as for preceding pair).³ Yassa cakkhund.

na uppaj.; tassa jīvitind. na uppajjissatīti. Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati;² parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ⁴ uppajjantānaṇ tesāṇ jīvitind. na uppajjissati, no ca tesāṇ cakkhund. na uppaj.;² parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acakkhukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati;² parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ sacakkhukānaṇ⁴ uppajjantānaṇ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.;⁵ parinib-

¹ Br. omits.

² Br. inserts pañcavokāre.

³ Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā.

⁴ Br. substitutes pañcavokāraṇ.

⁵ Br. inserts pañcavokāre throughout.

bantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. somanassin-driyañ ca . . .

Yassa cakkhund. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (as for preceding pair).¹ Yassa cakkhund.

na uppaj., tassa saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ acak-khukānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ cakkhund. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaṇ arūpe pac-chimabhavikānaṇ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ sacak-khukānaṇ³ uppajjantānaṇ tesāṇ manind. na uppajjissati, no ca t. cakkhund. na uppaj.; parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ t. manindriyañ . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa itthind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. na uppaj., no ca t. itthind. na uppajjissati;⁴ parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavi-kānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ⁵ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. ghānin-driyañ ca . . . Y. v. p. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ⁶ uppajjantānaṇ, ye ca saghānakā rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinib-bāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, t. uppajjantānaṇ, t. itthind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinib-bantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ t. itthindriyañ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj., tassa purisind.

¹ In the latter half, for arūpe Br. substitutes yaṇ rūpe.

² Br. first gives cakkhund.-saddhind. in full.

³ Br. substitutes pañcavokāraṇ.

⁴ Br. inserts henceforward kāmāvacare.

⁵ S. omits.

⁶ Br. substitutes kāmāvacaraṇ.

na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ . . . (*analogously with preceding pair*).¹ Yassa

ghānind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ² uppajjantānaṇ tesāṇ jīvitind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . . Yassa

ghānind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ aghānakānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ ghānind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, tesāṇ ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ² uppajjantānaṇ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. ghānind. na uppaj.; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. somanassindriyaṇ ca . . .

Yassa ghānind. na uppaj.; tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ . . . (*analogously with preceding pair*). Yassa ghānind. na uppaj.,

tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ . . . pe . . . rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ tesāṇ ghānindriyaṇ ca na uppaj., manindriyaṇ ca na uppajjissati. Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ saghānakānaṇ² . . . (*as for ghānind.-jīvitind.*).

Yassa itthind. na uppaj., tassa purisind.

¹ *Substituting yā ca itthiyo for ye ca purisā, and tāsaṇ cavantānaṇ for tesāṇ cavantānaṇ.*

² *Br. substitutes kāmāvacaraṇ.*

na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ na itthinaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ itthind. na uppaj., no ca t. purisind. na uppajjissati; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ, t. itthindriyaṇ ca na uppaj. . . . Y. v. p. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ itthinaṇ uppajjantānaṇ, ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ¹ uppajjantānaṇ,² tesāṇ¹ purisind. na uppajjissati, no ca tesāṇ¹ itthind. na uppaj.; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti t. cavañtānaṇ, t. purisindriyaṇ ca . . . Yassa

itthind.³ . . . pe . . . purisind. na uppaj., tassa jīvitind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ na-purisānaṇ uppajjantānaṇ, tesāṇ purisind. na uppaj., no ca t. jīvitind. na uppajjissati; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cavantānaṇ na-purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ purisind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavañtānaṇ, t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca

¹ So K. S.; Br. tāsaṇ.

² Br. uppajjantānaṇ.

³ Br. *first gives itthind.-jīvitind. in full, giving feminine inflexions as above.*

purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesā uppaj-jantānaṃ, t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṃ, t. somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa purisind. na uppaj., tassa upekkhind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa purisind. na uppaj., tassa saddhind . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ na-purisānaṃ uppajjantānaṃ tesā purisind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. purisindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ tesā manind. na uppajjissati, no ca t. purisind. na uppaj.; parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa somanassind. na uppajjatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesā jīvitind. na uppaj., no ca t. somanassind. na uppajjissati; pacchima-cittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāṃ uppajjissati tassa cit-tassa bhangakkhaṇe tesā jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. somanassind. na uppajjissati, tassa jīvitind. na uppaj-jatīti? Pacchima-cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchima-cittāṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesā somanassind. na uppaj-jissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchima-cittassa bhangakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampa-yuttapacchima-cittāṃ uppajjissati tassa cittassa bhangak-khaṇe tesā somanassindriyaṃ ca . . .

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa upekkhind. uppajjissatīti? Sabbesaṃ cavantānaṃ . . . (*analogously with preceding pair*).

Yassa jīvitind. na uppaj., tassa saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti?

¹ S. inserts purisānaṃ.

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṃ jīvitind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. jīvitindriyaṃ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ manind. na uppajjissati, no ca t. jīvitind. na uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyaṃ ca . . .

Yassa somanassind. na uppaj, tassa upekkhind. na uppajjissatīti? *Vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaṇṇasattānaṃ tesāṃ somanassind. na uppaj., no ca t. upekkhind. na uppajjissati; ²pacchimacittassa bhangakkhaṇe ³upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppāḍakkhaṇe t. somanassindriyaṃ ca. Y. v. p. upekkhind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppāḍakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati tassa cittassa uppāḍakkhaṇe t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj., ⁴pacchimacittassa bhangakkhaṇe *upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppāḍakkhaṇe* t. upekkhindriyaṃ ca . . .

Yassa somanassind. na uppaj., tassa saddhind. . . . ⁵pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṃ cittassa bhangakkhaṇe †vinā somanassena uppajjantānaṃ pavatte† somanassavippayuttacittassa uppāḍakkhaṇe nirodhasamāpan-

¹ S. *inserts* parinibbantānaṃ.

* to * Br. *omits*, *substituting* sabbesaṃ.

² Br. *inserts* somanassasampayutta°.

³ Br. *reads* upekkhāsampayuttapacchimacittasamāgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe . . .

⁴ Br. *inserts* somanassasampayutta° *and reads* * * *thus* : Upekkhāsampayuttapacchimacittasamāgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṃ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe . . .

⁵ Br. *first gives* somanassind.-saddhind. *in full*.

† to † Br. *omits*.

nānaṇ asaṇṇāsattānaṇ tesāṇ somanassind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ¹pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p.

manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṇ manind. na uppajjissati, no ca t. somanassind. na uppaj.; ¹ pacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa upekkhind. na uppaj., tassa saddhind. ⁴ . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cittassa bhangakkhaṇe *vinā upekkhāya uppajjantānaṇ pavatte* upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇāsattānaṇ tesāṇ upekkhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; ⁵pacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittassa ² uppādakkhaṇe ³ tesāṇ upekkhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Upekkhāsampayuttapacchimacittassa . . . (analogously with preceding Y. v. p.).

Yassa saddhind. na uppaj., tassa paṇṇind. ⁶ . . . pe . . . manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cittassa bhangakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṇ asaṇṇāsattānaṇ tesāṇ saddhind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati, pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. saddhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesāṇ manind. na uppajjissati, no ca t. saddhind. na uppaj., pacchimacittassa bhangakkhaṇe tesāṇ manindrindriyaṇ ca . . .

Yassa paṇṇind. na uppaj., tassa manind. na uppajjissatīti? Sabbesaṇ cittassa bhangakkhaṇe pavatte ³ ṇānavippayuttacittassa uppādakkhaṇe niro-

¹ Br. inserts somanassasampayutta°.

² Br. °cittasamangīnaṇ.

³ Br. omits.

⁴ Br. writes in full with saddhind., repeating with paṇṇind. manind.

* to * Br. S. omit. ⁵ Br. inserts upekkhāsampayutta°.

⁶ Br. gives saddhind.-paṇṇind. first in full.

dhasamāpannānaṇ asaṇṇasattānaṇ tesāṇ paṇṇind. na uppaj., no ca t. manind. na uppajjissati; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. paṇṇindriyaṇ ca . . . Y. v. p. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṇ manind. na uppajjissati, no ca t. paṇṇind. nā uppaj.; pacchimacittassa bhangakkhaṇe t. manindriyaṇ ca na uppajjissati, paṇṇindriyaṇ ca na uppajjati.

ii. Yattha cakkhund. . . . *pe* . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha sotind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ tassa cakkhund. na uppaj., no ca t. t. sotind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ t. t. cakkhundriyaṇ ca na uppaj., sotindriyaṇ ca na uppajjissati. Yassa vā pana yattha sotind. na uppajjissati, t. t. cakkhund. na uppajjati? Pacchimabhavikānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ t. t. sotindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., tassa tattha ghānind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. ghānind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacarā cavantānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacarā cavantānaṇ arupānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (as for preceding Y. y.).²

¹ Br. *inverts order*.

² Br. *inserts after* arūpānaṇ asaṇṇasattānaṇ : ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ.

Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ, kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacaraṇ uppajjantānaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacarā cavantānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ¹ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. itthindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatitī? Kāmāvacarā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacarā cavantānaṇ arūpānaṇ asaṇṇasattānaṇ² tesāṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ kāmāvacaraṇ . . . (*analogously with preceding Y. v. p. y.*)*

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjatitī? Pañcavokārā³ cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ⁴ uppajjantānaṇ arūpānaṇ⁴ asaṇṇasattānaṇ⁴ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ tesāṇ t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj.; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha cakkhund. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatitī? Pañcavokārā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpānaṇ asaṇṇasattānaṇ, ye ca sacakkhukā

¹ Br. *inverts order throughout.*

² Br. *inserts* yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsaṇ cavantānaṇ.

* *Substituting* yā ca itthiyo . . . tāsaṇ cavantānaṇ.

³ Br. *substitutes* sabbesaṇ.

⁴ Br. *omits.*

upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpānaṇ asaññasattānaṇ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ t. t. somanassind. ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ arūpānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ asaññasattānaṇ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. cakkhundriyaṇ ca. Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ asaññasattānaṇ, ye ca sacakkhukā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppaj., t. t. saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind. na uppajjissatīti? Pañcavokārā cavantānaṇ acakkhukānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ arūpānaṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati ; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ asaññasattānaṇ, t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ pañcavokāraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppaj. ; pañcavokāre parinibbantānaṇ arūpe pacchimabhavikānaṇ asaññasattānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. itthind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ aghānakānaṇ

¹ Br. first gives this pair in full.

kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. itthind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantaṇaṇ rūpāvacaraṇaṇ arūpāvacaraṇaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ cavantānaṇ, t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Pacchimabbhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantaṇaṇ rūpāvacaraṇaṇ arūpāvacaraṇaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhava dassetvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. itthindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (*analogously with preceding pair*).¹

Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā² cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ³ uppajjantānaṇ rūpāvacaraṇaṇ³ arūpāvacaraṇaṇ³ tesāṇ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantaṇaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabbhavikānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabbhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca tesāṇ t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantaṇaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabbhavikānaṇ tesāṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacaraṇaṇ tesāṇ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantaṇaṇ rūpāvacare pacchimabbhavikānaṇ arūpānaṇ⁴ asaṇṇāsattānaṇ,⁴ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. ghānindriyaṇ ca . . .

¹ *Substituting yā ca itthiyo as before, and tāsaṇ cavantānaṇ, K. S. cavantānaṇ.*

² *Br. substitutes sabbesaṇ.*

³ *Br. omits.*

⁴ *Br. inverts order.*

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ, ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ¹ asaṇṇasattānaṇ,¹ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ . . . (*analogously with preceding pair, adding arūpāvacar-ānaṇ, -e, to rūpāvacar-ānaṇ, -e; and omitting arūpānaṇ both times*). Y. y. ghānind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ aghānakānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesāṇ t. ghānind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca. . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . . Y. y. itthind. na uppaj., t. t. purisind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-itthīnaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. itthind. na uppaj., no ca t. t. purisind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsaṇ cavantīnaṇ,³ t. t. itthindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ itthīnaṇ uppajjantīnaṇ,⁴ yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsaṇ uppajjantīnaṇ, tāsaṇ t. purisind. na uppajjissati, no ca tāsaṇ t. itthind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ

¹ Br. *inverts order*.² Br. *in full, as before*.³ K. S. tāsaṇ cavantānaṇ.⁴ K. S. uppajjantānaṇ.

rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti tāsaṇ cavantānaṇ,¹ tesāṇ t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind.² . . . *pe* . . . purisind. na uppaj., t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ purisānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ³ tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-purisānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ⁴ tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ⁵ asaṇṇasattānaṇ,⁶ ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti t. cavantānaṇ, t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pacchimabhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ uppajjantānaṇ, t. t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare pacchimabhavikānaṇ arūpānaṇ asaṇṇasattānaṇ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti tesāṇ cavanātnaṇ, t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Kāmāvacara cavantānaṇ . . . (*as for preceding pair, adding arūpāvacarānaṇ, -e, and omitting arūpānaṇ as before*).

Y. y. purisind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . *pe* . . .

¹ K. S. tāsaṇ cavantānaṇ.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaṇṇasattānaṇ.

⁴ S. inserts arūpā°.

⁵ Br. inverts order always.

paññind. . . . manind. . . . na uppajjissatīti? Kāmāvacarā cavantānaṇ na-purisānaṇ kāmāvacaraṇ uppajjantānaṇ rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesāṇ t. purisind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ asaṇñasattānaṇ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchima-bhavikānaṇ purisānaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppaj.; kāmāvacare parinibbantānaṇ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ asaṇñasattānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. somanassind. na uppajjissatīti? ¹ Pañcavokārā cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṇ asaṇñasattā cavantānaṇ* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe ² tesāṇ t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Catuvokāre ³ pañcavokāre ³ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṇñasattaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṇ asaṇñasattā cavantānaṇ* yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe ² t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantānaṇ asaṇñasattā cavantānaṇ* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ up-

¹ Br. inserts catuvokārā.

* to * Br. substitutes pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

² Br. inserts asaṇñasattā cavantānaṇ.

³ Br. omits.

pajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe ¹t. . jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre³ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṇ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattaṇ uppajjantānaṇ t. t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; *catuvokāre pañcavokāre parinibbantaṇaṇ asaṇṇasattā cavantānaṇ⁴ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe¹ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. jīvitind. na uppaj., t. t. saddhind.⁵ . . . pe . . . pañṇind. . . manind. na uppajjissatīti ? Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte cittassa bhangakkhaṇe tesāṇ t. jīvitind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantaṇaṇ⁴ asaṇṇasattā cavantānaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre² pañcavokāre² pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaṇṇasattaṇ uppajjantānaṇ tesāṇ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. jīvitind. na uppaj. ; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ parinibbantaṇaṇ⁴ asaṇṇasattā cavantānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. upekkhind. na uppajjissatīti ? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesāṇ t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati ; †catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe†⁵ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittāṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ t. t.

¹ Br. *inserts* asaṇṇasattā cavantānaṇ.

² Br. *omits*.

* to * Br. *substitutes* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

³ Br. *expands as before*.

⁴ Br. *omits, substituting* pacchimacittassa bhangakkhaṇe.

† to † Br. *omits, substituting* sabbesaṇ.

⁵ For † to † Br. *substitutes* somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchima-cittasamangīnaṇ.

somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . ¹Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa uppā-dakkhaṇe tesā t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe* yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati tassa cittassa bhangakkhaṇe asaṇṇasattānaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . . Y. y. somanassind. na uppaj., t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte† cittassa bhangakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppā-dakkhaṇe tesā t. somanassind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; §catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇeṣ asaṇṇasattānaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Somanassasampayuttapacchimacittassa uppā-dakkhaṇe tesā t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppaj.; §catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇeṣ asaṇṇasattānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . . Y. y. upekkhind. na uppaj., t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? *Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṇ pavatte* cittassa bhangakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppā-dakkhaṇe tesā t. upekkhind. na uppaj., no ca t. t. manind. na uppajjissati; *catuvokāre pañcavokāre pacchimacittassa bhangakkhaṇe*³ asaṇṇasattānaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca

¹ Br. inserts somanassasampayuttapacchimacittassa uppā-dakkhaṇe. * to * Br. omits, substituting sabbesaṇ.

† to † Br. substitutes somanassasampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamangīnaṇ.

§ § Br. substitutes somanassasampayuttapacchimacittassa . . . pe . . . as before. ² Br. expands as before.

³ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhangakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittasamangīnaṇ.

. . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Upek-
khāsampayuttapacchima-cittassa uppādakkhaṇe tesañ t.
manind. na uppajjissati, no ca t. t. upekkhind. na uppaj.;
*catuvokāre pañcavokāre pacchima-cittassa bhangakkhaṇe*¹
asaññasattānaṇ t. t. manindriyañ ca . . .

Y. y. saddhind. na uppaj., t. t. paññind. . . . pe² . . .
manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā pañcavokārā
cavantānaṇ†³ cittassa bhangakkhaṇe pavatte⁴ saddhāvip-
payuttacittassa uppādakkhaṇe tesañ t. saddhind. na uppaj.,
no ca t. t. manind. na uppajjissati; catuvokāre⁵ pañca-
vokāre⁵ pacchima-cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṇ
tesañ t. saddhindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na
uppajjissati . . . Catuvokāre⁶ pañcavokāre⁶ pacchima-
cittassa uppādakkhaṇe tesañ t. manind. na uppajjissati, no
ca t. t. saddhind. na uppaj., catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴
pacchima-cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṇ t. t.
manindriyañ ca . . .

Y. y. paññind. na
uppaj., t. t. manind. na uppajjissatīti? †Catuvokārā
pañcavokārā cavantānaṇ pavatte† ñāṇavippayuttacittassa
uppādakkhaṇe tesañ t. paññind. na uppaj., no ca t. t.
manind. na uppajjissati; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pac-
chima-cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṇ tesañ t.
paññindriyañ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati
. . . Catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchima-cittassa uppā-
dakkhaṇe tesañ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t.
paññind. na uppaj.; catuvokāre⁴ pañcavokāre⁴ pacchima-
cittassa bhangakkhaṇe asaññasattānaṇ t. t. manindriyañ
ca na uppajjissati, paññindriyañ ca na uppajjati.

¹ For * to * Br. substitutes upekkhāsampayuttapacchima-
cittassa . . . pe . . . as before.

² Br. expands as before.

³ † to † Br. omits, substituting sabbesaṇ.

⁴ Br. omits.

⁵ Br. S. omit.

† to † Br. omits, substituting sabbesaṇ cittassa bhangak-
khane.

11.

i. Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa sotind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca arūpaṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca tesañ sotind. uppajjissati; itaresañ cakkhundriyañ ca uppajjittha, sotindriyañ ca uppajjissati. Yassa vā pana sotind. uppajjissati, tassa cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa ghānind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha . . . (*as for preceding pair*).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca t. itthind. uppajjissati; itaresañ . . . (*as for preceding pair*).

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ . . . (*analogously with the preceding pair*).¹

Y. cakkhund. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (*as for cakkhund.-sotind.*).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (*as for preceding pair*).

Yassa cakkhund. uppajjittha, tassa upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca somanassena . . . (*as for preceding pair*).

Y. cakkhund. uppajjittha, t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ tesañ cakkhund. uppajjittha, no ca . . . (*as for cakkhund.-sotind.*).

Yassa ghānind. uppajjittha, t. itthind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhavē dassetvā parinibbāyissanti, tesañ ghānind. uppajjittha, no

¹ Substituting yā ca itthiyo.

ca . . . (as for preceding pair). Y. ghānind.

uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ . . . (analogously¹ with preceding pair).

Y. ghānind. uppajjittha, t. jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ tesāṇ ghānind. uppajjittha, no ca . . . (as for cakkhund.-sotind.).

Y. ghānind. uppajjittha, t. somanassind. uppajjatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca saghānakā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ ghānind uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. ghānind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca saghānakā² somanassena . . . (as for preceding pair).

Y. ghānind. uppajjittha, t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ tesāṇ ghānind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa itthind. uppajjittha, tassa purisind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca rūpāvacaraṇ arūpāvacaraṇ uppajjitvā parinibbāyissanti, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ itthind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. itthind.³ . . . pe . . . purisind. uppajjittha, tassa jīvitind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ tesāṇ purisind. uppajjittha; no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa purisind. uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ purisind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Y. purisind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ ye ca somanassena . . . (as for preceding pair).

Y. purisind. uppajjittha, t. saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pacchimabhavikānaṇ tesāṇ purisind. uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa jīvitind. uppajjittha, tassa somanassind. uppajjissatīti? Pacchima-

¹ Yā ca itthiyo, etc.

² Br. omits.

³ Br. expands as before.

cittasamangīnaṇ yassa cittassa anantarā upekkhāsam-
payuttapacchimacittaṇ uppajjissati, tesañ jīvitind. uppaj-
jittha, no ca . . . (as for preceding pair). Y.

jīvitind. uppajjittha, t. upekkhind. uppajjissatīti? Pac-
chimacittasamangīnaṇ *ye ca somanassena uppajjitvā
parinibbāyissanti,* tesañ jīvitind. uppajjittha, no ca . . .
(as for preceding pair).

Yassa jīvitind. uppaj-
jittha, tassa saddhind.¹ . . . pe . . . paññind. . . manind.
uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaṇ tesañ jīvitind.
uppajjittha, no ca . . . (as for preceding pair).

Yassa somanassind. uppajjittha, tassa upekkhind. uppaj-
jissatīti? Pacchimacittasamangīnaṇ yassa cittassa anantarā
somanassasampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati, tesañ
somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . Y.

somanassind. uppajjittha, t. saddhind. . . pe . . . paññind.
. . . manind. uppajjissatīti? Pacchimacittasamangīnaṇ
tesañ somanassind. uppajjittha, no ca . . . pe . . . (So also
for upekkhind.-saddhind., -paññind., manind.; and for
saddhind.-paññind., -manind.; and for paññind.-manind.)

ii. Yattha cakkhund. . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. uppajjittha, tesañ tattha
sotind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ
tesañ tattha cakkhund. uppajjittha, no ca tesañ tattha
sotind. uppajjissati; itaresañ pañcavokārānaṇ tesañ tattha
cakkhundriyañ ca uppajjittha, sotindriyañ ca uppajjissati.
Yassa va pana yattha sotind. uppajjissati, tassa tattha
cakkhund. uppajjitthāti? Āmantā.

Yassa
yattha cakkhund. uppajjittha, tassa t. ghānind. uppaj-
jissatīti? Kāmāvacare pacchimabhavikānaṇ rūpāvacarā-
naṇ tesañ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. ghānind.
uppajjissati; itaresañ kāmāvacarānaṇ t. t. cakkhundriyañ
ca . . . (as for preceding pair).

Y. y. cak-
khund. uppajjittha, t. t. itthind. uppajjissatīti? Kāmā-
vacare pacchimabhavikānaṇ rūpāvacarānaṇ yā ca itthiyo²

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā somanassa-
sampayuttapacchimacittaṇ uppajjissati.

¹ Br. expands as before.

² Br. ye ca purisā.

eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarāṇaṇ . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKĀṇaṇ rūpāvarāṇaṇ, ye ca purisā¹ eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarāṇaṇ . . . (as for preceding pair).

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabHAVIKĀṇaṇ tesañ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresañ pañcavokārāṇaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati, t. t. cakkhund. uppajjitthāti? Arūpāṇaṇ² asaṇṇasat-tāṇaṇ² tesañ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārāṇaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. y. cakkhund. uppajjittha, tassa tattha somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabHAVIKĀṇaṇ, ye ca sacakkhukā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. cakkhund. uppajjittha, no ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Āmantā.

Y. y. cakkhund. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabHAVIKĀṇaṇ, ye ca sacakkhukā somanassena . . . (analogously with preceding y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Arūpāṇaṇ tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārāṇaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. uppajjittha t. t. saddhind.³ . . . pe . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre pacchimabHAVIKĀṇaṇ tesañ t. cakkhund. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresañ pañcavokārāṇaṇ t. t. cakkhundriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Arūpāṇaṇ tesañ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. uppajjittha; pañcavokārāṇaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha ghānind. uppajjittha,

¹ Br. yā ca itthiyo.

² Br. inverts order.

³ Br. expands as before.

tassa tattha itthind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. itthind. uppajjissati; itaresāṇ kāmāvacarāṇaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. itthind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. ghānind.

uppajjittha, t. t. purisind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, yā ca itthiyo . . . (as for preceding pair).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ tesāṇ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. uppajjissati; itaresāṇ kāmāvacarāṇaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppajjissati, no ca tesāṇ t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarāṇaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca¹ upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresāṇ kāmāvacarāṇaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ tesāṇ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarāṇaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca¹ somanassena uppajjitvā . . . (as for preceding pair, adding arūpāvacarāṇaṇ after rūpāv.).

Y. y. ghānind. uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe² . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ tesāṇ t. ghānind. uppajjittha, no ca t. t. manind. uppajjissati; itaresāṇ kāmāvacarāṇaṇ t. t. ghānindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ tesāṇ t. manind. uppajjissati, no ca t. t. ghānind. uppajjittha; kāmāvacarāṇaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha itthind. uppajjittha, tassa tattha purisind.

¹ Br. inserts saghānakā.

² Br. expands as before.

uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesañ t. itthind. uppajjittha, no ca t. t. purisind. uppajjissati; itaresañ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. purisind. uppajjissati . . . Āmantā. Y. y. itthind.¹

. . . *pe* . . . purisind. uppajjittha, t. t. jīvitind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ tesañ t. purisind. uppajjittha, no ca tesañ t. jīvitind. uppajjissati; itaresañ . . . *pe* . . . Y. v. p. y. jīvitind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ tesañ t. jīvitind. uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; kāmāvacarāṇaṇ t. t. jīvitindriyaṇ ca . . . Y. y. purisind.

uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. purisind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati; itaresañ . . . Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ tesañ t. somanassind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca purisā somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesañ t. . . . Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ tesañ t. upekkhind. uppajjissati, no ca . . . *pe* . . .

Y. y. purisind. uppajjittha, t. t. saddhind.¹ . . . *pe* . . . paññind. . . . manind. uppajjissatīti? Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ purisind. uppajjittha, no ca tesañ t. manind. uppajjissati; itaresañ kāmāvacarāṇaṇ tesañ t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati . . . Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ tesañ t. manind. . . . (as in preceding Y. v. p. y.)

Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. somanassind. uppajjissatīti? Pañcavokāre² pacchimakittasamangīṇaṇ* asaṇṇasattāṇaṇ, ye ca upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesañ t. jīvitind. uppajjittha, no ca t. t. somanassind. uppajjissati;

¹ Br. expands as before.

² Br. omits.

* to * Br. substitutes yassa cittassa anantarā upekkhāsam-payutta pacchimakittañ uppajjissati, asaṇṇasattāṇaṇ . . .

itaresaṇ¹ pañcavokārāṇaṇ tesāṇ t. jīvitindriyañ ca . . .
 Y. v. p. y. somanassind. uppajjissati . . . Suddhāvāsaṇaṇ²
 tesāṇ t. somanassind. uppajjissati, no ca t. t. jīvitind.
 uppajjittha ; itaresaṇ¹ pañcavokārāṇaṇ t. t. somanassin-
 driyañ ca . . . Y. y. jīvitind. uppajjittha,
 t. t. upekkhind. uppajjissatīti ? Catuvokāre³ pañcavokāre³
 pacchimakittasamangīṇaṇ *asaññasattāṇaṇ, ye ca soman-
 assena uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṇ t. jīvitind.
 uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati ; itaresaṇ
 catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ t. t. jīvitindriyañ ca . . .
 Y. v. p. y. upekkhind. uppajjissati . . . Āmantā.³
 Y. y. jīvitind. uppajjittha, t. t. saddhind.
 . . . pe⁴ . . . paññind. . . manind. uppajjissatīti ? Catu-
 vokāre³ pañcavokāre³ pacchimakittasamangīṇaṇ asaññasat-
 tāṇaṇ tesāṇ t. jīvitind. uppajjittha, no ca . . . (as for pre-
 ceding pair).⁵ Yassa yattha somanassind.
 uppajjittha, t. t. upekkhind. uppajjissatīti ? Pañcavo-
 kāre³ pacchimakittasamangīṇaṇ *ye ca somanassena
 uppajjitvā parinibbāyissanti,* tesāṇ t. somanassind. up-
 pajjittha, no ca t. t. upekkhind. uppajjissati ; itaresaṇ¹
 pañcavokārāṇaṇ t. t. somanassindriyañ ca . . . Y. v. p. y.

¹ Br. *inserts* catuvokārāṇaṇ.

² S. *inserts* uppajjittha cittassa uppādakkhane. Br. suddhāvāsaṇ upapajjantāṇaṇ.

³ Br. *omits*.

* to * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassa-sampayuttapacchimakittāṇ uppajjissati, asaññasattāṇaṇ.

³ Br. *omits and inserts* suddhāvāsaṇ upapajjantāṇaṇ tesāṇ tattha upekkhindriyaṇ uppajjissati no ca tesāṇ tattha jīvitindriyaṇ uppajjittha ; itaresaṇ catuvokārāṇaṇ pañcavokārāṇaṇ tesāṇ t. upekkhindriyañ ca uppajjissati, jīvitindriyañ ca uppajjittha.

⁴ Br. *expands as before*.

⁵ Br. *omits* Āmantā, *inserting* suddhāvāsaṇ upapajjantāṇaṇ tesāṇ t. manind.

* to * Br. *substitutes* yassa cittassa anantarā somanassa-sampayuttapacchimakittāṇ uppajjissati.

upekkhind. uppajjissati . . . *Catuvokāre pañcavokāre
 pacchimacittasamangīnaṇ tesā t. upekkhāya uppajjitvā
 parinibbāyissanti,* tesā t. upekkhind. uppajjissati, no ca
 t. t. somanassind. uppajjittha, itaresā¹ pañcavokārānaṇ
 t. t. upekkhindriyaṇ ca . . . Y. y. somanas-
 sind. uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . .
 manind. uppajjissatīti? Pañcavokāre³ pacchimacitta-
 samangīnaṇ tesā t. somanassind. uppajjittha, no ca t. t.
 manind. uppajjissati; itaresā¹ pañcavokārānaṇ t. t.
 somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati
 . . . Catuvokārānaṇ⁴ tesā t. manind. uppajjissati, no ca
 t. t. somanassind. uppajjittha;⁵ pañcavokārānaṇ t. t.
 manindriyaṇ ca . . . Y. y. upekkhind.
 uppajjittha t. t. saddhind. . . . pe . . . paññind. . .
 manind. uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ pac-
 chimacittasamangīnaṇ tesā t. upekkhind. uppajjittha, no
 ca t. t. manind. uppajjissati; itaresā catuvokārānaṇ⁶ t. t.
 upekkhindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. manind. uppajjissati
 . . . Āmantā.⁷ Yassa yattha saddhind.
 uppajjittha, t. t. paññind. . . . pe . . . manind. uppaj-
 jissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . Āmantā.⁸
 Y. y. paññind. uppajjittha, t. t. manind.
 uppajjissatīti? Catuvokāre³ pañcavokāre³ . . . (as for
 preceding pair).

* to * Br. substitutes suddhāvāsānaṇ dutiye citte vatta-
 māne . . .

¹ Br. inserts catuvokārānaṇ.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ Br. substitutes suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne.

⁵ S. inserts itaresā; Br. itaresā catuvokārānaṇ . . .

⁶ Br. inserts pañcavokārānaṇ.

⁷ Br. omits, inserting suddhāvāsāṇ upapajjantānaṇ tesā
 t. manind. uppajjissati; no ca t. t. upekkhind. uppaj-
 jittha; itaresā catuvokārānaṇ pañcavokārānaṇ t. t.
 manind. . . .

⁸ Br. omits, inserting suddhāvāsāṇ . . . pe . . . substituting
 saddhind. for upekkhind.

12.

i. Yassa cakkhund. na uppajjittha, tassa sotind. na uppajjissatīti? Natthi. Yassa vā pana sotind. na uppajjissati, tassa cakkhund. na uppajjitthāti? Uppajjittha.

(So also for the remainder of the Yassaka (i).)

ii. Yattha cakkhund. . . . pe . . .

iii. Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha t. t. sotind. na uppajjissatīti? Āmantā. Yassa va pana yattha sotind. na uppajjissati, tassa tattha cakkhund. na uppajjitthāti? Pañcavokāre pacchimabHAVIKĀṇAṇ tesāṇ t. t. sotind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsāṇAṇ arūpāṇAṇ¹ asaññasattāṇAṇ¹ t. t. sotindriyañ ca na uppajjissati cakkhundriyañ ca na uppajjittha.

Yassa yattha cakkhund. na uppajjittha, t. t. ghānind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. ghānind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabHAVIKĀṇAṇ rūpāvacarāṇAṇ tesāṇ t. ghānind. na uppajjissati, no ca tesāṇ t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsāṇAṇ arūpāṇAṇ asaññasattāṇAṇ t. t. ghānindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. itthind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. itthind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabHAVIKĀṇAṇ rūpāvacarāṇAṇ ye ca purisā eten' eva bhāvena katicī bhave dassetvā parinibbāyissanti, tesāṇ t. itthind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suddhāvāsāṇAṇ arūpāṇAṇ asaññasattāṇAṇ t. t. itthindriyañ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabHAVIKĀṇAṇ rūpāvacarāṇAṇ, yā ca itthiyo eten' eva . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? ArūpāṇAṇ asaññasattāṇAṇ tesāṇ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; suddhāvāsāṇAṇ arūpe pacchimabHAVIKĀṇAṇ tesāṇ t. cakkhundriyañ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na

¹ Br. inverts order always.

uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKāṇaṇ tesaṇ t. jivitind. na uppajjissati; no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suDDhāvāsāṇaṇ arūpe pacchimabHAVIKāṇaṇ t. t. jivitindriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca¹ upekkhāya uppajjivā parinibbāyissanti, tesaṇ t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. cakkhund. na uppajjittha; suDDhāvāsāṇaṇ arūpāṇaṇ asaṇṇasattāṇaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Arūpāṇaṇ tesaṇ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesaṇ t. upekkhind. na uppajjissati; suDDhāvāsāṇaṇ . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKāṇaṇ, ye ca¹ somanassena uppajjivā parinibbāyissanti, tesaṇ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca tesaṇ t. cakkhund. na uppajjittha; suDDhāvāsāṇaṇ arūpe . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Y. y. cakkhund. na uppajjittha, t. t. saddhind.² . . . pe . . . paññind. . . . manind. na uppajjissatīti? Arūpāṇaṇ tesaṇ t. cakkhund. na uppajjittha, no ca tesaṇ t. manind. na uppajjissati; suDDhāvāsāṇaṇ arūpe . . . (as for preceding Y. y.). Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre pacchimabHAVIKāṇaṇ tesaṇ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . (as for preceding Y. v. p. y.).

Yassa yattha ghānind. na uppajjittha, t. t. itthind.³ . . . pe . . . purisind. na uppajjissatīti? Āmantā. Y. v. p. y. purisind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabHAVIKāṇaṇ, yā ca itthiyo eten' eva bhāvena katicci bhaveddassetvā parinibbāyissanti, tesaṇ t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. ghānind. na uppajjittha; rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ³ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. y. ghānind. na uppajjittha, t. t. jivitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarāṇaṇ arūpāvacarāṇaṇ tesaṇ t. ghān-

¹ Br. inserts sacakkhukā.

² Br. expands as before.

³ S. inserts asaṇṇasattāṇaṇ.

t. purisind. na uppajjissati, no ca t. t. itthind. na uppajjittha; rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ¹ t. t. purisindriyaṇ ca . . .

Y. y. itthind.² . . . pe . . . purisind. na uppajjittha, t. t. jīvitind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesā t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. jīvitind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ suddhāvāsānaṇ³ t. t. purisindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. jīvitind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṇ tesā t. jīvitind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ suddhāvāsānaṇ³ tesā . . . pe . . .

Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Rūpāvacaraṇ tesā t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. somanassind. na uppajjissati; rūpāvacare pacchimabhavikānaṇ suddhāvāsānaṇ³ arūpānaṇ asaṇṇattānaṇ tesā t. . . Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṇ, ye ca purisā upekkhāya uppajjitvā parinibbāyissanti, tesā t. somanassind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. uppajjittha; rūpāvacare pacchimabhavikānaṇ suddhāvāsānaṇ⁴ arūpānaṇ asaṇṇasattānaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ tesā t. purisind. na uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ suddhāvāsānaṇ³ asaṇṇasattānaṇ tesā t. . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Kāmāvacare pacchimabhavikānaṇ ye ca purisā⁴ somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti, tesā t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. purisind. na uppajjittha; rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṇ suddhāvāsānaṇ³ asaṇṇasattānaṇ t. t. . .

Y. y. purisind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . pe . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Rūpāvacarānaṇ arūpāvacarānaṇ . . . (as for preceding pair, omitting the

¹ S. inserts asaṇṇasattānaṇ.

² Br. expands as before.

³ Br. omits.

⁴ S. omits.

clause ye ca purisā . . . parinibbāyissanti).

Yassa yattha jīvitind. na uppajjittha, t. t. somanassind. na uppajjissatīti? Natthi.¹ Y. v. p. y. somanassind. na uppajjissati. . . . Uppajjittha. *So for*

jīvitind.-upekkhind. . . . -manind. Yassa

yattha somanassind. na uppajjittha, t. t. upekkhind. na uppajjissatīti? Catuvokārānaṇ² tesañ t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t. upekkhind. na uppajjissati; *catuvokāre pacchimacittasamangīnaṇ asaṇṇasattānaṇ, ye ca somanassena uppajjitvā parinibbāyissanti,* t. t. somanassindriyaṇ ca . . . Y. v. p. y. upekkhind. na uppajjissati . . . Pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṇ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittañ uppajjissati, tesañ t. upekkhind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha; asaṇṇasattānaṇ t. t. upekkhindriyaṇ ca . . .

Y. y. somanassind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā.⁴ Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Catuvokāre⁵ pañcavokāre³ pacchimacittasamangīnaṇ tesañ t. manind. na uppajjissati, no ca t. t. somanassind. na uppajjittha,⁶ asaṇṇasattānaṇ t. t. manindriyaṇ ca . . .

Yassa yattha upekkhind. na uppajjittha, t. t. saddhind. . . . *pe* . . . paṇṇind. . . . manind. na uppajjissatīti? Āmantā.⁷ Y. v. p. y.

¹ Br. *substitutes* uppajjissati.

² Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne . .

* to * Br. *omits, inserting only* asaṇṇasattānaṇ.

³ Br. *omits*.

⁴ Br. *omits, inserting* suddhāvāsānaṇ dutiye citte vattamāne tesañ t. somanassind. na uppajjittha, no ca t. t. manind. na uppajjissati; asaṇṇasattānaṇ t. t. somanassindriyaṇ ca . . .

⁵ Br. S. *omit*.

⁶ S. *inserts* catuvokāre pacchimabhavikānaṇ.

⁷ Br. *omits, inserting* suddhāvāsāṇ upapajjantānaṇ tesañ t. upekkhindriyaṇ na uppajjittha, no ca tesañ t. manind. na uppajjissati, asaṇṇasattānaṇ tesañ t. upekkhindriyaṇ ca . . .

. . . (as for preceding Y. v. p. y.). Yassa
yattha saddhind. . . pe . . . paññind.² na uppajjittha, t. t.
manind. na uppajjissatīti? Āmantā. (Continue as above.)

⁴Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo vā pana domanassind. pajahati, so cakkhund. parijānātīti? No. (So for cakkhund.-anaññā-taññassāmīti.)⁵

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvetīti? No. Yo vā pana anaññātaññassāmītind. bhāveti, so domanassind. pajahatīti? No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvetīti?† Āmantā.

² *For the last pair, Br. inserts Y. y. paññind. na uppajjittha, t. t. manind. na uppajjissatīti? Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesāṃ t. paññind. na uppajjittha, no ca t. t. manind. na uppajjissati; asaññasattānaṃ t. t. paññindriyaṃ ca . . . Y. v. p. y. manind. na uppajjissati . . . Pacchimacittasamangīnaṃ tesāṃ t. manind. na uppajjissati, no ca . . . asaññasattānaṃ t. t. manindriyaṃ . . .*

⁴ Br. *inserts* Yo cakkhund. parijānāti, so sotind. parijānātīti? Āmantā. Y. v. p. sotind. parijānāti, so cakkhund. parijānātīti? Āmantā.

* to * S. omits and substitutes Yo cakkhund. pariṇāṇāti so aññātā (sic) yo domanassind. pajahati so aññind. bhāvetiti ?
 Āmantā. † to † Br. omits, inserting Āmantā.

Yo v. p. aññind. bhāveti, so domanassind. pajahatīti? Sakadāgāmimaggasamangī¹ aññind. bhāveti,² no ca domanassind. pajahati;³ anāgāmimaggasamangī aññindriyañ ca bhāveti, domanassindriyañ ca pajahati. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaroti, so domanassind. pajahatīti? No.

Yo anaññātāññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvetīti? No. Yo v. p. aññind. bhāveti, no anaññātāññassāmītind. bhāvetīti? No. Yo anaññātāññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so anaññātāññassāmītind. bhāvetīti? No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarotīti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaroti, so aññind. bhāvetīti? No.

2.

Yo cakkhund. na pari jānāti, so domanassind. nappajahatīti?⁴ Anāgāmimaggasamangī cakkhund. na pari jānāti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānanti, domanassindriyañ ca nappajahanti. Yo v. p. domanassind. nappajahati, so cakkhund. na pari jānātīti? Agga-maggasamangī domanassind. nappajahati, no ca cakkhund. na pari jānāti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, cakkhundriyañ ca na pari jānanti.

Yo cakkhund. na pari jānāti, so anaññātāññassāmītind. na bhāvetīti? Atthamako cakkhund. na pari jānāti, no ca anaññātāññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino⁵ ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānanti, anaññātāññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātāññassāmītind. na bhāveti, so cakkhund. na pari jānātīti? Aggamagga-

¹ Br. S. *substitute* dve puggalā.

² Br. S. bhāventi.

⁴ Br. na pajahatīti.

³ Br. pajahanti.

⁵ S. maggasamanginaṇ.

samangino¹ anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca cakkhund. na pari jānāti; dve maggasamangino ṭhapetva avasesa puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, cakkhundriyañ ca na pari jānanti.

Yo cakkhund. na pari jānāti, so aññind. na bhāvetīti? *Dve puggalā cakkhund. na pari jānanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānanti, aññindriyañ ca na bhāventi.* Yo v. p. aññind. na bhāveti, so cakkhund. na pari jānātīti? Āmantā.

Yo cakkhund. na pari jānāti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo agga-phalaṇ sacchikaroti, so cakkhund. na pari jānāti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānanti, aññātāvindriyañ ca na sacchikarontī. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti . . . Aggamaggasamangiñ aññātāvind. na sacchikaroti, no ca cakkhund. na pari jānāti; aggamaggasamangiñ ca arahantañ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarontī, cakkhundriyañ ca na pari jānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Atṭhamako domanassind. nappajahati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgāmimaggasamangiñ anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca domanassind. nappajahati; dve maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca na bhāventi, domanassindriyañ ca nappajahanti.

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvetīti? Dve puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañ ca nappajahanti, aññindriyañ ca na

¹ Br. S. aggamaggasamangi.

* to * Br. omits, inserting Āmantā.

bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaṇ sacchikaroti, so domanassind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; anāgānimaggasamangiṇ ca arahantaṇ ca ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyaṇ ca nappajahanti, aññātāvindriyaṇ na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so domanassind. nappajahatīti? Anāgānimaggasamangiṇ aññātāvind. na sacchikaroti, no ca domanassind. nappajahati; anāgānimaggasamangiṇ ca arahantaṇ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṇ na sacchikaronti, domanassindriyaṇ ca nappajahanti.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvetīti? Tayo¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāventi; *atṭhamakaṇ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca na bhāventi, aññindriyaṇ ca na bhāventi. Yo v. p. aññind. na bhāveti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Atṭhamako aññind. na bhāveti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; *atṭhamakaṇ ca tayo maggasamangino* ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyaṇ ca na bhāventi, anaññātaññassāmītindriyaṇ ca na bhāventi.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti? Yo aggaphalaṇ sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; atṭhamakaṇ ca arahantaṇ ca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca na bhāventi, aññātāvindriyaṇ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvetīti? Atṭhamako aññātāvind. na sacchikaroti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti; atṭhamakaṇ ca arahantaṇ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṇ ca na sacchikaronti, anaññātaññassāmītindriyaṇ ca na bhāventi.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarotīti?

¹ Br. *substitutes* maggasamangino.

* to * Br. *substitutes* cattāro maggasamangino . . .

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikaroti; tayo maggasamangino ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyaṃ ca na bhāventi, aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaroti, so aññind. na bhāveti? Tayo maggasamangino aññātāvind. na sacchikaronti, no ca aññind. na bhāventi; tayo maggasamangino ca arahantaṃ ca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyaṃ ca na sacchikaronti, aññindriyaṃ ca na bhāventi.

8.

Yo cakkhund. pari jāniththa, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. pajahitththa, so cakkhund. pari jāniththāti? Dve puggalā domanassind. pajahitththa, no ca cakkhund. pari jāniththa; arahā domanassindriyaṃ ca pajahitththa, cakkhundriyaṃ ca pari jāniththa.

Yo cakkhund. pari jāniththa, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvitththa, so cakkhund. pari jāniththāti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvitththa, no ca cakkhund. pari jāniththa; arahā anaññātaññassāmīndriyaṃ ca bhāvitththa, cakkhundriyaṃ ca pari jāniththa.

Yo cakkhund. pari jāniththa, so aññind. bhāvitththāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvitththa, so cakkhund. pari jāniththāti? Āmantā. Yo cakkhund. pari jāniththa, so aññātāvind. sacchikaritththāti?¹ Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritththa, so cakkhund. pari jāniththāti? Āmantā.

Yo domanassind. pajahitththa, so anaññātaññassāmītind. bhāvitththāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvitththa, so domanassind. pajahitththāti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvitththa, no ca domanassind. paja-

¹ Br. inserts Yo aggaphalaṃ sacchikaroti, so cakkhund. pari jāniththa no ca aññātāvind. sacchikaritththa. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi, so cakkhundriyaṃ ca pari jāniththa aññātāvindriyaṃ ca sacchikaritththa. Yo vā pana aññātāvind. sacchikaritththa, so cakkhund. pari jāniththāti.

hittha; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañ bhāvittha, domanassindriyañ ca pajahittha. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvitthāti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Tayo puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha; arahā domanassindriyañ ca pajahittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Y. v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññind. bhāvitthāti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvittha; arahā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññindriyañ ca bhāvittha. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Cha¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha; arahā anaññātaññassāmītindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha . . . Āmantā.²

4.

Yo cakkhund. na pari jānittha, so domanassind. nappajahitthāti? Dve puggalā cakkhund. na pari jānittha, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā cakkhundriyañ ca na pari jānittha, domanassindriyañ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na pari jānitthāti? Āmantā. Yo cakkhund. na pari jānittha, so anaññātaññassāmītind. na bhavitthāti?

¹ Br. Satta.

² Br. *inserts* Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarittthāti? Yo aggaphalaṇ sacchikaroti, so aññind. bhāvittha, no ca aññātāvind. sacchikaritttha. Yo aggaphalaṇ sacchākāsi, so aññindriyañ ca bhāvittha, aññātāvindriyañ ca sacchikaritttha. Yo v. p. aññātāvind. sacchikaritttha, so aññindriyañ bhāvitthāti? Āmantā.

Cīa puggalā cakkhund. na pari jānittha, no ca anaññā-
taññassamītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhun-
driyañ ca na pari jānittha anaññātaññassamītindriyañ ca
na bhāvittha. Yo v. p. anaññātaññassamītind. na bhā-
vittha, so cakkhund. na pari jānitthāti? Āmantā.

Yo cakkhund. na pari jānittha, so aññind.
na bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha
.. Āmantā.

Yo cakkhund. na pari jānittha,
so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p.
aññātāvind. na sacchikaritttha . . . Yo aggaphalaṇ sacchi-
karoti, so aññātāvind. na sacchikaritttha, no ca cakkhund.
na pari jānittha; attha puggalā aññātāvindriyañ ca na
sacchikaritttha, cakkhundriyañ ca na pari jānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātaññassā-
mītind. na bhavitthāti? Cattāro puggalā domanassind.
nappajahittha, no ca anaññātaññassamītind. na bhāvittha;
dve puggalā domanassindriyañ ca nappajahittha, anaññā-
taññassamītindriyañ ca na bhāvittha. Yo v. p. anaññā-
taññassamītind. na bhāvittha . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvit-
thāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . .
Dve puggalā aññind. na bhāvittha, no ca domanassind.
nappajahittha; cha puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo domanassind. nappajahittha, so aññā-
tāvind. na sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p. aññā-
tāvind. na sacchikaritttha . . . Tayo puggalā aññātāvind.
na sacchikaritttha, no ca domanassind. nappajahittha; cha
puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikaritttha, doman-
assindriyañ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassamītind. na bhāvittha, so aññind. na
bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvittha, no
anaññātaññassamītind. na bhāvitthāti? Cha puggalā
aññind. na bhāvittha, no ca anaññātaññassamītind. na
bhāvittha; dve puggalā aññindriyañ ca na bhāvittha,
anaññātaññassamītindriyañ ca na bhāvittha.

Yo anaññātaññassamītind. na bhāvittha, so aññātāvind. na
sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sac-
chikaritttha, so anaññātaññassamītind. na bhāvitthāti?

Satta puggalā aññātāvind. na sacchikaritttha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha, dve puggalā aññātāvindriyaṇ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikarittthāti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikaritttha . . . Yo aggaphalaṇ sacchikaroti, so aññātāvind. na sacchikaritttha, no ca aññind. na bhāvittha; attha puggalā aññātāvindriyaṇ ca na sacchikaritttha, aññindriyaṇ ca na bhāvittha.

5.

Yo cakkhund. parijānissati; so domanassind. pajahissatīti? Dve puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā cakkhundriyaṇ ca parijānissanti, domanassindriyaṇ ca pajahissanti. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? ¹ Cha puggalā cakkhund. parijānissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ² ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te cakkhundriyaṇ ca parijānissanti, anaññātaññassāmītindriyaṇ ca bhāvissanti. ² Yo v. p. aññātaññassāmītind. bhāvissati, ² so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati, so cakkhund. parijānissatīti? Āmantā.

Yo cakkhund. parijānissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Y. v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so cakkhund. parijānissatīti? Aggamaggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca cakkhund. parijānissati; satta puggalā aññātāvindriyaṇ ca sacchikarissanti, cakkhundriyaṇ ca parijānissanti.

Yo domanassind. pajahissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? Cattāro puggalā domanassind. pajahissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti. Ye puthujjanā

¹ Br. bhāvessati *always*.

² Br. bhāvessanti *always*.

maggaṇ paṭilabhissanti, te domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. pajahissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññindriyaṇ ca . . .

Yo domanassind. pajahissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Tayo puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahissanti; pañca puggalā aññātāvindriyaṇ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te aññindriyaṇ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṇ ca . . .

Yo aññind. bhāvissati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Agga-maggasamangī aññātāvind. sacchikarissati, no ca aññind. bhāvissati, satta puggalā aññātāvindriyaṇ ca sacchikarissanti, aññindriyaṇ ca bhāvissanti.

6.

Yo cakkhund. na pariṇānissati, so domanassind. nappajahissatīti? Āmantā. Yo vā pana domanassind. nappajahissati; so cakkhund. na pariṇānissatīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca cakkhund. na pariṇānissanti, tayo puggalā domanassindriyaṇ ca nappajahissanti, cakkhundriyaṇ ca na pariṇānissanti.

Yo cakkhund na pariṇānissati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo y. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, so cakkhund. na pariṇānissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; no ca

cakkhund. na parijānissanti; tayo puggalā anaññātaññassā-
mītiṇḍriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānissati, so aññind. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo cakkhund. na parijānissati, so aññātāvind. na sacchi-
karissatīti? Aggamaggasamangī cakkhund. na parijānis-
sati, no ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā
cakkhundriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchi-
karissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahissati, so anaññātaññassā-
mītiṇḍ. na bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. anaññā-
taññassā-mītiṇḍ. na bhāvissati, so domanassind. nappa-
jahissatīti? Cattāro puggalā anaññātaññassāmītiṇḍ. na
bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahissanti; pañca
puggalā anaññātaññassāmītiṇḍriyaṇ ca . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññind. na bhāvis-
satīti? Dve puggalā domanassind. nappajahissanti, no ca
aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyaṇ
ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . .

Yo domanassind. nappajahissati, so aññātāvind. na sacchi-
karissatīti? Tayo puggalā domanassind. nappajahissanti,
no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā doman-
assindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati
. . . Āmantā

Yo anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhā-
vissati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātañ-
ñassāmītiṇḍ. na bhāvissanti, no ca aññind. na bhāvissanti;
tayo puggalā anaññātaññassāmītiṇḍriyaṇ ca . . . Yo v. p.
aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītiṇḍ. na bhāvissati, so aññātāvind. na
sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītiṇḍ.
na bhāvissanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti;
dve puggalā anaññātaññassāmītiṇḍriyaṇ ca . . . Yo v. p.
aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāvissati, so aññātāvind. na sacchi-
karissatīti? Aggamaggasamangī aññind. na bhāvissati, no
ca aññātāvind. na sacchikarissati; dve puggalā aññindriyaṇ
ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . .
Āmantā.

7.

Yo cakkhund. parijānāti, so domanassind. pajahitthāti? Āmantā. Yo v. p. domanassind. pajahittha, so cakkhund. parijānātīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī domanas-sindriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. parijānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha . . . Pañca¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. parijānāti, so aññind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No. Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Āmantā. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? Tayo¹ puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha, so domanassind. pajahatīti? No. Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvitthāti? No. Yo v. p. aññind. bhāvittha . . . No.

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarittha . . . No.

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikaritthāti? No. Yo v. p. aññātāvind., sacchikarittha so aññind. bhāvetīti? No.

8.

Yo cakkhund. na parijānāti so domanassind. nappajahitthāti? Anāgāmī² cakkhund. na parijānāti,³ no ca

¹ Br. cha.

² Br. substitutes Dve puggalā.

³ Br. parijānanti.

domanassind. nappajahittha; pañca¹ puggalā cakkhundriyaṇ ca na parijānanti; domanassindriyaṇ ca nappajahittha. Yo vā pana domanassind. nappajahittha, so cakkhund. na parijānātīti? Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthā ti? Pañca¹ puggalā cakkhund. na parijānanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā cakkhundriyaṇ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo cakkhund. na parijānāti, so aññind. na bhāvitthāti? Āmantā.² Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Āmantā.³

Yo cakkhund. na parijānāti, so aññātāvind. na sacchikarīthāti? Arahā cakkhund. na parijānāti, no ca aññātāvind. na sacchikarīthā; attha puggalā cakkhundriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarīthā . . . Aggammaggasamangī aññātāvind. na sacchikarīthā, no ca cakkhund. na parijānāti; attha puggalā aññātāvindriyaṇ ca na sacchikarīthā, cakkhundriyaṇ ca na parijānanti.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvitthāti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; dve puggalā domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvittha . . . Āmantā. Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā domanassind. nappajahati, no ca aññind. na bhāvittha; satta puggalā domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Anāgāmimaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca domanassind. nappajahati; satta puggalā aññindriyaṇ ca . . . Yo domanassind. nappajahati so aññātāvind. na sacchikarīthāti? Arahā doman-

¹ Br. cha.

² Br. *omits, and inserts* arahā cakkhund. na parijānāti, no ca aññind. na bhāvittha. Satta puggalā cakkhundriyaṇ ca na parijānanti, aññindriyaṇ ca na bhāvittha.

³ Br. *omits, and inserts* aggammaggasamangī aññind. na bhāvittha, no ca cakkhund. na parijānāti. Satta puggalā aññindriyaṇ ca . . .

assind. nappajahati, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; atthā puggalā domanassindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Anāgāmmaggasamangī aññātāvind. na sacchikarittha, no ca domanassind. nappajahati ; atthā puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvitthāti? Dve¹ puggalā¹ anaññātaññassāmītind. na bhāventi,² no ca aññind. na bhāvittha ; satta puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca. Yo v. p. aññind. na bhāvittha . . . Atthamako aññind. na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti ; satta puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā anaññātaññassāmītind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; atthā³ puggalā anaññātaññassāmītindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Atthamako aññātāvind. na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāveti ; atthā³ puggalā aññātāvindriyañ ca . . .

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikaritthāti? Arahā aññind. na bhāveti, no ca aññātāvind. na sacchikarittha ; atthā⁴ puggalā aññindriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarittha . . . Aggamaggasamangī⁵ aññātāvind. na sacchikarittha, no ca aññind. na bhāveti ; atthā⁴ puggalā aññātāvindriyañ ca na sacchikarittha, aññindriyañ ca na bhāventi.

9.

Yo cakkhund. pari jānāti, so domanassind. pajahissatīti ? No. Yo vā pana domanassind. pajahissati, so cakkhund. pari jānātīti ? No. Yo cakkhund. pari jānāti, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti.⁶ No. Yo v. p.

¹ Br. *substitutes* arahā.

² Br. bhāveti.

³ Br. satta.

⁴ Br. pañca.

⁵ Br. *substitutes* Tayo maggasamangino.

⁶ Br. bhāvessati *always*.

anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . No. (So also for cakkhund.-aññind.) Yo cakkhund. parijānāti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca cakkhund. parijānanti; aggamaggasamangī aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo domanassind. pajahati, so anaññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati . . . No. Yo domanassind. pajahati, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Cha puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññindriyaṃ ca . . . Yo domanassind. pajahati, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Satta puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahanti; anāgāmimaggasamangī aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññind. bhāvisatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Satta puggalā aññind. bhāvisanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāventi; atthamako aññindriyaṃ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññind. sacchikarissati . . . Attha¹ puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāventi; atthamako aññātāvindriyaṃ ca . . .

Yo aññind. bhāveti, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā. Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvetīti? Satta² puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, nō ca aññind. bhāventi; aggamaggasamangī³ aññātāvindriyaṃ ca sacchikarissati, aññindriyaṃ ca bhāveti.

¹ Br. satta.

² Br. pañca.

³ Br. substitutes tayo maggasamangino, with verbs in plural.

10.

Yo cakkhund. na pariṇānāti, so domanassind. nappajahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na pariṇānanti, no ca domanassind, nappajahissanti; cattāro puggalā cakkhundriyaṇ ca na pariṇānanti, domanassindriyaṇ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na pariṇānātīti? Āmantā.¹

Yo cakkhund. na pariṇānāti, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te cakkhund. na pariṇānanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā cakkhundriyaṇ ca na pariṇānanti, anaññātaññassāmītindriyaṇ ca na bhāvissanti. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Aggammaggasamangī anaññātaññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariṇānāti; aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. na pariṇānāti, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na pariṇānanti, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Aggammaggasamangī aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na pariṇānāti; dve puggalā aññindriyaṇ ca . . .

Yo cakkhund. na pariṇānāti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā cakkhund. na pariṇānanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā cakkhundriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so anaññātaññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvissanti; aṭṭha puggalā domanassindriyaṇ ca nappajahanti . . . Yo v. p. anaññātaññassāmītind. na bhāvissati . . . Anāgāmimaggasamangī anaññātaññas-

¹ Br. omits, inserting aggammaggasamangī domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na pariṇānāti; cattāro puggalā domanassindriyaṇ ca nappajahissanti, cakkhundriyaṇ ca na pariṇānanti.

sāmītind. na bhāvissati, no ca domanassind. nappajahati; attha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . .

Yo domanassind. nappajahati, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo domanassind. nappajahati, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā domanassind. nappajahanti, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññind. na bhāvissanti; tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Āmantā.

Yo anaññātaññassāmītind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta puggalā anaññātaññassāmītind. na bhāventi, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; dve puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Āmantā.

Yo aññind. na bhāveti, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Satta¹ puggalā aññind. na bhāventi, no ca aññātāvind na sacchikarissanti; dve puggalā aññindriyaṇ ca na bhāventi, aññātāvindriyaṇ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvetīti? Āmantā.

11.

Yo cakkhund. parijānittha, so domanassind. pajahissatīti? No. Yo v. p. domanassind. pajahissati, so cakkhund. parijānitthāti? No. (So also for cakkhund.-anaññātaññassāmītind. [parijānittha-bhāvissati] and for cakkhund.-aññind. [d° d°], and for cakkhund.-aññātāvind. [parijānittha—sacchikarissati].)

¹ Br. pañca.

Yo¹ domanassind. pajahittha, so aññātaññassāmītind. bhāvissatīti? No. Yo v. p. anaññātaññassāmītind. bhāvissati. . . . No. Yo domanassind. pajahittha, so aññind. bhāvissatīti? Dve puggalā domanassind. pajahittha, no ca aññind. bhāvissatīti; anāgāmi domanassind. ca . . . Yo v. p. aññind. bhāvissanti . . . Pañca² puggalā aññind. bhāvissanti, no ca domanassind. pajahittha; anāgāmi aññindriyaṇ ca . . . Yo domanassind. pajahittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.³ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati . . . Cha puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca domanassind. pajahittha; dve puggalā aññātāvindriyaṇ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññind. bhāvissatīti? Āmantā.⁴ Yo v. p. aññind. bhāvissati . . . Atthamako⁵ aññind. bhāvissati,⁶ no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; pañca puggalā aññindriyaṇ ca . . . Yo anaññātaññassāmītind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.⁷ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so anaññātaññassāmītind. bhāvitthāti? Dve puggalā aññātāvind. sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītind. bhāvittha; cha puggalā aññindriyaṇ ca . . .

¹ K. omits this pair.

² Br. cha.

³ Br. substitutes arahā domanassind. pajahittha, no ca aññātāvind. sacchikarissati. Dve puggalā domanassindriyaṇ ca pajahittha, aññātāvindriyaṇ ca sacchikarissanti.

⁴ Br. substitutes dve puggalā anaññātaññassāmītind. bhāvittha, no ca aññind. bhāvessanti. Pañca puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca bhāvittha aññindriyaṇ ca bhāvessanti.

⁵ Br. substitutes dve puggalā.

⁶ Br. bhāvessanti.

⁷ Br. substitutes arahā anaññātaññassāmītind. bhāvittha; no ca aññātāvind. sacchikarissanti. Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṇ ca bhāvittha, aññātāvindriyaṇ ca sacchikarissanti.

Yo aññind. bhāvittha, so aññātāvind. sacchikarissatīti? Āmantā.¹ Yo v. p. aññātāvind. sacchikarissati, so aññind. bhāvitthāti? No.

12.

Yo cakkhund. na parijānittha, so domanassind. nappa jahissatīti? Pañca puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca domanassind. nappajahissanti; tayo puggalā cakkhundriyañ ca na parijānittha, domanassindriyañ ca nappajahissanti. Yo vā pana domanassind. nappajahissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā domanassind. nappajahissati, no ca cakkhund. na parijānittha; tayo puggalā domanassindriyañ ca nappajahissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo cakkhund. na parijānittha, so anaññātāññassāmītind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te cakkhund. na parijānittha, no ca anaññātāññassāmītind. na bhāvissanti; attha puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. anaññātāññassāmītind. na bhāvissati . . . Arahā anaññātāññassāmītind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; attha puggalā anaññātāññassāmītindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññind. na bhāvissatīti? Satta puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññind. na bhāvissanti; dve puggalā cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Arahā aññind. na bhāvissati, no ca cakkhund. na parijānittha; dve puggalā aññindriyañ ca . . .

Yo cakkhund. na parijānittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Cha² puggalā cakkhund. na parijānittha, no ca aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te cakkhundriyañ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so cakkhund. na parijānitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca cakkhund. na parijānittha; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyañ ca na sacchikarissanti, cakkhundriyañ ca na parijānittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so anaññātāññassā-

¹ Br. substitutes No.

² Br. S. attha.

mīṭind. na bhāvissatīti? Ye puthujjanā maggaṇ paṭilabhissanti, te domanassind. nappajahittha, no ca anaññātaññassāmīṭind. na bhāvissanti; cha puggalā domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. anaññātaññassāmīṭind. na bhāvissati . . . Dve¹ puggalā anaññātaññassāmīṭind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; cha puggalā anaññātaññassāmīṭindriyaṇ ca na bhāvissanti, domanassindriyaṇ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññind. na bhāvissatīti? Cha puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te domanassindriyaṇ ca nappajahittha, aññindriyaṇ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati . . . Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṇ ca na bhāvissanti; domanassindriyaṇ ca nappajahittha.

Yo domanassind. nappajahittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Pañca² puggalā domanassind. nappajahittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te domanassindriyaṇ ca . . . Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca domanassind. nappajahittha; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te aññātāvindriyaṇ ca na sacchikarissanti, domanassindriyaṇ ca nappajahittha.

Yo anaññātaññassāmīṭind. na bhāvittha, so aññind. na bhāvissatīti? Dve puggalā anaññātaññassāmīṭind. na bhāvittha, no ca aññind. na bhāvissanti; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te anaññātaññassāmīṭindriyaṇ ca na bhāvittha, aññindriyaṇ ca na bhāvissanti. Yo v. p. aññind. na bhāvissati, so anaññātaññassāmīṭind. na bhāvitthāti? Dve puggalā aññind. na bhāvissanti, no ca anaññātaññassāmīṭind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabhissanti, te aññindriyaṇ ca . . .

Yo anaññātaññassāmīṭind. no bhāvittha, so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Dve puggalā anañ-

¹ Br. tayo.

² Br. S. cha.

ñātaññassāmītind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabbhissanti, te anaññātaññassāmītindriyaṇ ca na bhāvittha, aññātāvindriyaṇ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati . . . Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca anaññātaññassāmītind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabbhissanti, te aññātāvindriyaṇ ca . . .

Yo aññind. na bhāvittha so aññātāvind. na sacchikarissatīti? Attha puggalā aññind. na bhāvittha, no ca aññātāvind. na sacchikarissanti; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabbhissanti, te aññindriyaṇ ca na bhāvittha aññindriyaṇ ca na sacchikarissanti. Yo v. p. aññātāvind. na sacchikarissati, so aññind. na bhāvitthāti? Arahā aññātāvind. na sacchikarissati, no ca aññind. na bhāvittha; ye puthujjanā maggaṇ na paṭilabbhissanti, te aññātāvindriyaṇ ca na sacchikarissanti, aññindriyaṇ ca na bhāvitthāti.

INDRIYAYAMAKAṆ NITTHITAṆ.

YAMAKAPPAKARAṆAṆ NITTHITAṆ.

INDEX

References to Vol. II. are printed in italics.

AGGA. *See* Magga.
Atthamaka, 322 ff., 197 ff.
Attha, °rasa, 54.
Anaññātāññassāmītindriya,
 61 ff.
Aññātāvindriya, 61 ff.
Aññindriya, 61 ff.
Anāgāmin, 270, 212.
Anusayā, satta, 268 ff.; sānu-
 saya, 294 ff.; niranu-
 saya, 306 ff.; °ābhanga,
 374 ff.
Anuseti, 268 ff.
Apāya, 179, 226.
Abyākātā dhammā, 2 ff.,
 22 ff.
Abhisametāvin, an°, 181 ff.
Arahāṇ, 50 f., 163, 183, 195,
 227 f., 362 ff., 29 f., 207
 ff., 213.
Arūpa. *See* Rūpa.
Avijjā. *See* Anusaya.
Asaññasatta, 19, 25, 32 ff.,
 154 ff., 178 ff., 283 ff.,
 10 ff., 25 ff.
Assāsapassāsā, 232 ff.
Āpāyika, 184 ff.
Āmantā, 3 *passim*.
Āyatana, °yamaka, 52 ff. (*the*
 12), *ibid*.
Itthi, 71 ff.; na°, 71 ff.
Indriya, °yamaka, 61 ff.; *the*
 22, *ibid*.

Uttara, sa°, an°, 9.
Uppatti. *See* Citta.
Uppāda. *See* Khaṇa.

Ekatṭha, tad°, 318 ff., 338 ff.
Ekato uppajjanti, 4 f.

Kanta atik°, vītik°, 3 ff.
Kāmadhātu, 268 ff., 374 ff.
Kāmarāga. *See* Anusaya.
Kāmāvacara, 126 f., 83 ff.,
 122 ff.; kāmāvacarā, 68
 ff., 126, 232 ff., 124 ff.
Kāya. *See* Āyatana, Dhātu.
Kāyika, 176.
Kāla, 3 ff.; uppanna, atitā,
 etc., 1 ff., 13 ff.; pac-
 cuppanna, 18.
Kusala, 9; °ārammanā, 3;
 °āhārā, 3; dhammā, 1
 ff., 22 ff.; °nidānā, 3;
 °ppaccayā, °ppabhavā,
 3; °mūla, 1 ff.; °samut-
 thānā, °samudayā,
 °sambhavā, 3; °hetu, 2.
 —**Akusala**, *ibid*.
Khaṇa, khaṇaṇ khaṇaṇ, 3 ff.;
 uppāda°, 178 ff.; 202 ff.;
 232 ff., 9 ff., 25 ff.;
 bhangak°, 179 ff., 199
 ff., 232 ff., 10 ff., 26 ff.
Khandha, °yamakaṇ, 14 ff.;
 pancak°, 14 ff.

Gandha (*see* Āyatana); sam-
ādhi°, sila°, 54, 167.

Ghānaka, a°, sa°, 58 ff., 114
ff., 172, 71 ff.

Cakkhu (*see* Āyatana); dib-
ba°, 58, 167, 64; pañ-
ñā°, 58, 167 ff., 64.

Cakkhuka, a°, sa°, 58 ff.,
171, 71 ff.

Cavati, 20, 47, 82 f., 179 ff.,
262, 94 ff.

Citta, 179 ff., 229, 33 ff.;
avitakka - avicāra, 247
ff.; uppatti°, 190, 29 ff.,
114; dutiya°, 182 ff.,
28 f., 116; pacchima°,
185, 236 ff., 251, 9 ff.,
121; °yamaka, 1 ff.;
°samangin, 13; atītā-
nāgatañ, 13.

Cittaka, acittaka, 81, 116 f.,
91 ff.; sa°, 93 ff., 116 f.,
75 ff., 90 ff.

Cuta, 374 ff.

Cetasika, 174 ff.

Jhāna, 232 ff.

Ñāna, 72 ff.

Taṇhā, 200, 204, 210 ff.;
°sotañ (*see* Sota); °vip-
payuttacitta, 179 ff.

Dasseti, katicci bhava, 117 ff.

Diṭṭhi. *See* Anusaya.

Dukkha, 178 ff.

Dosa, sa°, vīta°, 9.

Dhamma, 54; °yamaka, 22
ff.; °rasa, 54.

Dhammā (*see* Kusala); Aby-
ākata.

Dhātu, 165; plur. dhātū,
166; kāma-°, rūpa-°,
arūpa-°, 268 ff.

Nāmā-dhammā, 2 ff.; nāma-
hetū, °nidānā, etc., 18.

Nibbāna, 3.

Nirujjhati, 30 ff.; 113 ff.

Nirodha, 178 ff., 189; °samā-
panna, 211 ff., 238 ff.,
10 ff., 25 ff.

Pacchimabhavika, 22, 77 ff.,
118 ff., 149 ff., 236 ff.

Pañcavokāra. *See* Vokāra.

Pajahati, 318 ff., 196 ff.;
pahīna, 356 ff.

Patigha. *See* Anusaya.

Patilabhati, 163, 188 ff., 30
f., 210.

Parijānāti, 49 ff., 163 f., 172,
227, 267, 338 ff., 196 ff.

Parinibbāti, 27, 86 f., 121 ff.;
parinibbāyissanti, 22 f.,
73 f., 118 f., 140, 236 ff.,
117 ff.

Pariyāpanna, sabbasak-
kāya°, 268; a°, 283 ff.

Pavatta, 178 ff., 25 ff.

Pavattati. citte pavattamāne,
196.

Puggala, 163, 227, 268, 196
ff.

Puthujjana, 51, 163, 270 ff.,
210.

Purisa, 71 ff.; na-°, 72 ff.

Phala, 179 ff., 222; agga°,
199 f.

Bhanga. *See* Khaṇa.

Bhavarāga. *See* Anusaya.

Bhāveti, 196 f.; bhāvittha,
201 ff.; bhāvissati, 203
ff.

Bhūmi, savitakka-savicāra°,
245 ff.

Magga, 50, 173 ff.; °saman-
gin, 197; agga° sa-

mangin, 50, 168, 188, 214 ff., 29 ff.; anāgāmi °samangin, 825 ff., 196 ff.; °vip̄payuttacitta, 179 ff.; maggassa bhaṅgakkhane, 200 ff.; saka-dāgāmi°, 197.

Mano, 165; °dhātu, °viññā-nadhātu, 164.

Mahaggata, 9.

Māna. See Anusaya.

Mūla°. yamakaṇ, 1 ff.; añña-mañña°, 1 ff.; eka°, 1 ff.; mūla°, 1 ff.

Mūlaka, 1 ff.; mūlamūlaka, 2 ff.

Mūha. sa°, vīta°, 9.

Raṇa. a°, 9.

Rasa (see Āyatana), attha°, dhamma°, vimutti°, 54, 167 ff.

Rāga, sa°, vīta°, 9.

Rūpa, 14 f.; °kkhandha, 14 f.; °dhātu, 268, 874 ff.

—A-rūpa, 19 ff., 29, 118, 178, ff., 200, 25 ff., 82 ff.; arūpā (sattā), 21, 29, 71 f., 126; °dhātu, 268, 874 ff.

—Sarūpaka, arūpaka, 58 ff., 81, 92, 125, 172.

Rūpāvacara, arūpāvacara, 66 ff., 282 ff., 82 ff.; rūpāvacarā, 68 ff., 118; arūpāvacarā, 71 ff., 119, 282 ff.

Vattati. citta vattamāne, 187 ff., 207, 240, 29.

Vatti. na vattabbo, 358 ff.

Vikkhitta, 9.

Vikkicchā. See Anusaya.

Viññāna, 14; °kkhandha, 14.

Vitakka-vicārā, 232 ff.; sa-°, -sa-°, 242; a°, -a°, 242.

Vimutta, 9.

Vimutti. °rasa, 54

Vedanā, 271 ff., 9.

Vokāra. catu°, 28, 47, 120, 178 ff., 28 ff., 124; pañca°, 19 ff., 28, 98, 120 ff., 178 ff., 25 ff., 124 f.

Sakkāya, 268.

Sankhārā, 14 f.; °kkhandho, 14 f.; °yamaka, 229 ff.; kāya°, vaci°, mano°, 229 ff.

Sankhitta, 9.

Sacakkhuka, 58 ff.

Sacittaka, 59 ff.

Saccāni, 178 ff.

Sacchikaroti, 196 ff.

Saddhā, 72 ff.; saddhin-driya, 61 ff.

Samādhi. See Gandha.

Samāhita, 9.

Samudaya, 178 ff.

Sila. See Gandha.

Suddhāvāsa, 235 ff.

Suddhāvāsā, 21 f., 49, 127 ff., 182 ff., 235, 28 ff.

Sota (see Āyatana). dibba°, 54, 167, 64.

Sota, tanhā°, 54, 167, 64.

Sotaka, a°, sa°, 58 ff., 171, 71 ff.

Somanassa, 76 ff.; °indriya, 61.

Heṭṭhā uppajjamāno, 376 f.

Hetuka. a°, 8 ff., 72 ff., fnn.; sa°, 72 ff., fnn.

APPENDIX

A DISSERTATION ON THE YAMAKA,

containing replies to inquiries as to the traditional view held in Burmese culture on the scope and method of the work, and including discussions on some psychological and philosophical principles.

By

THE REVEREND DR. LEDI THERA

OF MANDALAY.

LANDANA-PĀḲI-DEVĪ-PUCCHĀ-VISSAJJANĀ.

By

LEDI SADAU.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsaṃbuddhassa !

1. Satta Abhidhamma - pakaraṇāni desento Buddho Bhagavā pañcamassa Kathāvatthu-pakaraṇassa anantare chaṭṭhamaṃ Yamaka-pakaraṇaṃ deseti. Tattha kiṃ kāraṇaṃ kiṃ ca payojanaṃ ti pucchā pathamā ?

2. Chaṭṭhamaṃ Yamaka-pakaraṇaṃ desento Buddho Bhagavā pathamaṃ Mūla - yamakaṃ deseti, tad - antare Khandha - yamakaṃ, tad-antare . . . Indriya-yamakaṃ deseti. Tattha kiṃ kāraṇaṃ, kiṃ ca payojanaṃ, kathaṃ ca pubbāparanusandhi vattabbā ti pucchā dutiyā.

3. Dasannaṃ Yamakapakaraṇānaṃ sarīratthabhūtā dhammā dasavidhā honti : navamūladhammā, pañca khandhadhammā . . . bhāvisati indriyānīti. Kasmā te eva dasadhammā 'Yamaka' - bhāvena desitā ? Aññe pi bahuvīdhā dhammā atthi : jhānadhammā maggadhammādayo āsavādayo vedanāttika dhammādayo ; kasmā pana te pi dhammā yamaka-bhāvena na desitā ti pucchā tatiyā.

4. Tesu ca Yamaka-pakaraṇesu ekamekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappunaṃ vacanaṃ dissati. Tathā vacanaṃ pana atipapañcaṃ hoti, ganthagaruṇaṃ gantha-bhāriyaṃ, punaruttidoso ca āpajjati. Kiṃ tattha kāraṇaṃ kiṃ ca payojanaṃ ti pucchā catutthā.

5. Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekam ekassa Yamaka-pakaraṇassa viṣuṇṇaṃ viṣuṇṇaṃ samudāyattho katamo ti pucchā pañcamā.

PUCCHĀ-KAṆḌO NIṬṬHITO.

Ayaṇ viśajjana-kaṇḍo :

1.

Buddhānaṃ Bhagavantānaṃ sabbaññutaññānaṃ nāma tīṇi sāmattiyehi sampannaṃ hoti : 1. Sabbe ca ñeyyadhamme anavasesato yathābhūtaṃ jānāti. Tesu ekasmiṃ pi dhamme desetabbapakārasankhātā bahū desanānayaṃ labbhanti. Bahūsu dhammesu vattabbam eva natthi. 2. Yatthakehi desanānayehi dhammā vibhajitabbā honti, tatthake desanānaye anavasesato yathābhūtaṃ jānāti. 3. Vinetabbabodhetabbapuggalānañca āsayājñhāsayaṇusayādhimuttivāsana-caritapubbakammapubbapāramiyo anavasesato yathābhūtaṃ jānātīti. Tesu heṭṭhā pañcasu pakaraṇesu saccikāṭṭhaparamatthabhūtā ñeyyadhammā bahūhi anekasatehi desanānayehi desitā honti. Tesu dhammesu puggaladitṭhi ca visodhitā hoti. Tesaṃ ca majjhe nānādharmavohāra-nānādharmapavatti-nānādharmapariññānaṃ ekatthā nānatthā ekakkhaṇa-nānakkhāṇapasanga-visodhako yamakadesanānayo pi eko desanānayo eva hoti. Tasmā te dhamme tena desanānayaṇa desento, Buddho Bhagavū Kathāvattahupakaraṇānantaraṃ idaṃ Yamakapakaraṇaṃ nāma desetīti idaṃ tattha kāraṇaṃ.

Tattha āsayā . . . *pe* . . . pubbapāramiyo ti ettha :

Āsayā nāma purimabhavesu cittanivāsagehabhūtā sassa-taditṭhi-ucchedaditṭhiyo ca kammassammāditṭhi-yathābhūtaññānavipassanāññānāni ca ;

Ajjhāsaya nāma āsayehi pi adhikāsayabhūtā lobhajjhāsaya-dosa-jjhāsaya-ādayo alobhajjhāsaya-adosa-jjhāsaya-ādayo ca ;

Anusaya nāma kāmarāgānusaya-ādayo ;

Adhimuttiyo nāma araṇṇhe viya migānaṃ, udake viya macchānaṃ ārammaṇesu nissangapavattā hinādhimutti-ādayo ;

Vāsana nāma purimabhavesu santāne pavattibahulānaṃ rāgādīnaṃ vāsanaṃ eva ;

Caritāni nāma santāne ussannāni rāgacaritādini ;

Pubbakammāni nāma pubbabhavesu katāni puññāpuñña-kammāni ;

Pubbapāramiyo nama pubbabhavesu samupacitāni vivaṭṭanissitāni dānādīni puññāni evāti.

Nānādhammā . . . pe . . . nānakkhaṇapasangavisodhako ti ettha :

Pasango nāma ekadesena lagganaṃ paṭibandhanaṃ. Ye keci kusalā dhammā sabbe te kusalamulā ti ādi ; rūpaṃ rūpakkhandho ti ādi ca nānādhammavohārānaṃ ekatthana-natthapasangavisodhako. Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjati ti ādi nānādhammapavat-tīnaṃ ekakkhaṇa-nānakkhaṇapasangavisodhako. Yo rūpak-khandhaṃ parijānāti so vedanakkhandhaṃ parinānāti ti ādi nānādhammapariññānaṃ ekakkhaṇanapakkhapa-sangavisodhako ti. Evaṃ nānāpasangavisodhakena yamaka-desanāyena imasmiṃ Yamakapakarane desite sati Abhi-dhammikabhikkhūnaṃ tesu dhammesu nānāsaṃsayavisuddhi hoti. Idaṃ tattha payojanaṃ ti.

Ettha nānāsaṃsayavisuddhatthaṃ nānāpasangaṃ visodhenta nāma saṃsayitabbesu dhammapadesu eva yamaka-desanāyena so nānāpasango visodhetabbo, na asaṃsayitabbesu dhammapadesu ; tesu hi taṃ sodhentaṃ payojanaṃ natthi codanā. Parihāro vuccate :—Duvidhā hi dham-madesanā : dhammadharānaṃ bhikkhūnaṃ cīrakālaṃ dhāraṇatthāya tantitthapanavasena desanā ca atthi ; sammukhibhūtānaṃ jānanatthāya puggalavasena desanā ca atthi. Tattha tantitthapanavasena desanāyam saṃsayitabbaṃ pi asaṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ desetabbapakāraṃ sankhepena vā vitthārena vā vibhajjitvā deseti. Puggalavasena desanāyaṃ pana sammukhibhūtānaṃ puggalānaṃ saṃsayitabbesu eva pasangaṃ sodhetvā deseti. Ayaṃ Abhidhammadesanā nāma mahātantivisayo hoti. Tasmā uddesavāresu saṃsayitabbaṃ pi asaṃsayitabbaṃ pi sabbaṃ tṭhpeti. Upari labbhamānavissajjanaṃ pi alabbhavissajjanaṃ moghapāṇhapadaṃ pi uddesavāresu tṭhpeti. Evaṃ hi sati dhārentānaṃ sukhadhāraṇaṃ hoti. Niddesavāresu ca uddesaṇuk-kamena āgatāgataṃ sabbaṃ labbhamānavissajjanaṃ padaṃ punappunaṃ pi deseti yeva. . Api ca ekaṃ dīghakathā-

maggaṇ suttaṇ mukhena dhārento samukhipitvā pi dhārenti. Tad-eva potthakesu āropentā vitthārena āropenti āyatig cīraṭṭhitatthāyāti.

Pathamapucchāya vissajjanā niṭṭhitā.

2.

Chaṭṭhaṇ dasavidhaṇ Yamakapakaraṇ desento Buddho Bhagavā pathamaṇ Mūlayamakaṇ deseti, tadanantare . . . pe . . . Indriyayamakaṇ deseti. Kiṇ tattha kāraṇaṇ kiñca payojaṇaṇ, kathaṇ ca tattha pubbāparānusandhi vattabbāti dutiyāya pucchāya ayaṇ vissajjanā:—

Hetthā pañcāhi pakaraṇehi saccikaṭṭhaparamatthadhammānaṇ anekasahasseehi desanānayehi nānāvitthāradesanaṇ ca tesveva dhammesu puggaladiṭṭhādimecchāgāhavisodhanaṇ ca katvā. Idāni tesaṇ ñeva dhammānaṇ majjhe ye dhammā ajjhattasaṇṭhāne sabbesaṇ pi sankhatadhammānaṇ suppatitṭhitabhāvasādhakattasankhātēna mūlaṭṭhena mahantā honti tesaṇ lobhādīnaṇ dhammānaṇ ten' ev' atthēna mahantadhammabhāvaṇ dipetūṇ sabbapathamaṇ Mūlayamakaṇ deseti.

Api ca pūrimāni pañca pakaraṇāni dhammavavatthāna-ñāṇasankhātāya diṭṭhivisuddhiyā khettāni honti. Dhammavavatthāna-ñāṇanantare ca tena ñāṇena vavatthitānaṇ dhammānaṇ paccayavavatthānassa okāso hoti. Paccaya-dhammesu ca hetupaccayadhammā nāma padhānadhammā honti, pamukhadhammā pabhavadhammā, tasmā tesaṇ dhammānaṇ te padhānapaccayadhamme dipetūṇ Kathāvatthupakaraṇānantaraṇ Mūlayamakaṇ nāma deseti. Idaṇ tattha sānūsandhikaṇ kāraṇaṇ.

Ettha ca Mūlayamakaṇ nāmāti idaṇ upalakkhaṇavacanaṇ. Hetuvārādīnaṇ varena hetuyamakaṇ nidānayamakaṇ sambhava-, pabhava-, samuṭṭhāna-, āhāra-, ārammaṇa-, paccaya-, samudaya-yamakaṇ ti ca vuccati. Etehi ca vārehi imesaṇ mūladhammānaṇ mahantadhammabhāvo suṭṭhu pākāṭṭho hoti. Sabbāni ca etāni hetunidānādīni vacanāni idha attano attano paccayuppannadhammānaṇ suppatitṭhitabhāvasādhakaṭṭhena. Paccayavisesa-

bhūtānaṃ navannaṃ lobhādīnaṃ mūladhammānaṃ nāmāni eva. Suppatitthitabhāvasādhakatthenāti ca yathā ruk-khasa mūlāni sayāṃ anto pathaviyaṃ sutthū tathā patha-vīrasaṃ ca āporasaṃ ca gahetvā rukkhaṃ yāva aggā abhiharanti. Mahoghe vā mahāvāte vā paharante rukkhaṃ akaḍḍhitvā apatamānaṃ katvā titthanti. Tena rukkho asukkho apatanto vaḍḍhanto vassasataṃ pi vassasahassaṃ pi tath' eva titthati. Evamevaṃ lobha-dosa-mohadhammā yāva attano attano ārammaṇesu rajjanadussanamuyha-navasena sutthū dalhatarāṃ patitthitā honti. Tāva tesāṃ paccayuppannabhūtā kaṇhapakkhā kāyika-vācasika-māna-sika-kiriya-dhammā tesu ārammaṇesu sutthū dalhatarāṃ patitthitā honti. So puggalo dasavassaṃ pi vīsativassaṃ pi tiṇsavassaṃ pi yāva-jīvaṃ pi bhavābhavesu pi tesāṃ ārammaṇānaṃ vase vattamāno vicarati. Alobhādosāmohe su pi es' eva nayo. Tesu pana paccayuppannabhūtā sukka-pakkhā ti vattabban ti.

Idaṃ pana tattha payojanaṃ. Tesāṃ dhammānaṃ pa-dhānapaccayadhammesu ñātesu tesāṃ ca sappaccaya-sankhata-paticcasamuppannataṃ jānanto tividhāni titthāya-tanāni aṭṭhavidhā vā solasavidhā vā vicikicchādhammā sutthū vikkhambhitā honti. Idaṃ tattha payojanaṃ.

Ettha ca tividhāni titthāyatanāni. Katamāni tāni? 1. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbe-katahetūti idaṃ ekaṃ titthāyatanāṃ. 2. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ issaranimmāna-hetūti idaṃ dutiyaṃ titthāyatanāṃ. 3. Yaṃ kiñcāyaṃ pūrisapuggalo paṭisaṃvedeti, sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ ahetu-apaccayāti idaṃ tatiyaṃ titthāyatanāṃ. (*Anguttara* i, 178 f.)

Tattha *titthāyatanānīti* ettha titthāni vuccanti. Nadi-tittha-samuddatittha-sadisattā sabbāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni vā aññāni vā loke dissamānāni diṭṭhigatāni. Tesāṃ titthānaṃ samosaraṇaṭṭhena āyatanānīti titthāyatanāni. Ayam ettha sankhepattho. Yāni ca loke sukhadukkhāni dissanti, yā ca sampatti-vippattiyo dissanti, yāni ca sucarita-duccaritāni dissanti, sabbāni tāni pubbabhavesu

katakammehi eva uppajjantīti ayaṃ pubbe-katahetu-ditthi nāma. Sabbāni tāni sabbaṃ lokaṃ māpentena sabbassa lokassa issarena ekena thāvaratthāyina mahālokādhīpatinā iddhiyā māpitāni eva uppajjantīti ayaṃ issaranimmānahetu-ditthi nāma. Sabbāni tāni ahetukāni apaccayāni pakatisabhāvasiddhānīti ayaṃ ahetuka-ditthi nāma. Imāsu tīsu ditthīsu ekam-ekaṃ ditthiṃ paripunnāṃ gāhantehi sabbe paccuppannapaccayā paṭikkhattā nāma honti, loke sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā purisapaññā purisavīriyā niratthakā nippayojanā ti vuttā honti

Imasmiṃ sāsane pana paccuppannehi lobhādīhi paccayehi tesāṃ dhammānaṃ sapaccaya - sankhata - paṭiccasamuppannabhāvaṃ passantassa sabbāni tāni tittthāyatanāni pahinān' eva honti.

Tesu pana pubbe-katahetuvāde taṃ pubbe-katakammaṃ, ambarijaṃ viya ambarukkhasa paccuppannabhavassa padhānapamukhapaccayamattaṃ hoti; mūladhammā pana ambarukkhamūlāni viya ambarukkhasa sahaḡatapadhānapaccayā honti. Vatthārammanādini pathavīvassodakāni viya ambarukkhasa patittthānānuggahapaccayā honti. Sabbe purisakārā purisathāmā purisaparakkamā ambarukkhasāmikassa ambarukkhe katapayogā viya paccuppannabhāve abhisankharaṇapaccayā hontīti datthabbā.

Issaranimmānavādo ca ahetuvādo ca Buddhabhāsāyaṃ sabbaso paṭikkhitto hoti.

Aṭṭhavidhā vicikicchādhammā Dhammasaṅganiyaṃ āgatā: Buddhe kankhati, Dhamme kankhati, Sanghe . . . sikkhāya . . . pubbante . . . aparante . . . pubbantāparante . . . idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti.

Tattha Buddhena yo tesāṃ dhammānaṃ sappaccaya-sankhata-paṭiccasamuppannabhāvo vutto, taṃ attani samānupassantassa Buddhe kankhā natthi; avecca pasādo eva tittthati: Sammāsambuddho vata so Bhagavā ti. Buddhe kankhāya asati, tena Buddhena desitesu dhammesu ca, tena Buddhena yathānusiṭṭhaṃ paṭippanne Sanghe ca, tena Buddhena paññattāsu tīsu sikkhāsu ca kankhā natthi yeva. Pubbante kankhatīti ahoṣiṃ nu kho aham atītam

addhānan ti ādinā Suttantesu āgatehi pañcāhi pakārehi atītabhave kankhati. Aparante kankhatīti bhavissāmi nu kho ayaṃ anagatam addhānan ti āgatehi pañcāhi pakārehi anāgate bhave kankhati. Pubbantāparante kankhatīti kin nu kho 'smi kathaṃ nu kho 'smīti ādinā āgatehi chahi pakārehi paccuppanne bhave kankhati. Sampattakhaṇaṃ majjhe katvā atītānāgatadvaya-yuttattā paccuppannabhavo pubbantāparanto ti vuccati. Imā yeva solasa-vicikicchā dhammā nāma. Idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti ettha idappaccayatā vuccati paṭiccasamuppādo. Paṭiccasamuppādena saddhiṃ paṭiccasamuppannesu dhammesu kankhatīti attho. Cakkhu nāma atthi taṃ kathaṃ uppajjati? Kiṃ pubbekatahetu na vā uppajjati, issaranimmānena vā ahetu-apaccayā vā udāhu taṃ taṃ kāraṇaṃ paṭicca vā uppajjati ayaṃ paṭiccasamuppāde kankhati nāma. Cakkhu nāma viṣuṇ eko dhammo ekā dhātu ekaṃ āyatanaṃ taṃ ca paṭiccasamuppannaṃ na attā, na jīvo, na satto, na puggalo ti vadanti. Evaṃ nu kho no nu kho aññathā nu kho ti evaṃ cakkhussa dhammabhāve kankhati. Ayaṃ cakkhusankhāte paṭiccasamuppanne dhamme kankhati nāma. Sotādisu pi es' eva nayo.

Tattha ayaṃ imassa paccayo, ayaṃ imassa paccayo ti evaṃ niddissitabbo; ayaṃ paccayo yesaṃ te idappaccayā. Yaṃ jarāmaranaṃ nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yā jāti nāma atthi, ayaṃ imassa paccayo. Yā jāti nāma atthi, ko imassa paccayo ti? Yo bhavo nāma atthi ayaṃ imassa paccayo ti vā, imasmiṃ sati, idaṃ hoti; imassa uppādā, idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati, idaṃ na hoti; imassa nirodhā, idaṃ nirujjhatīti vā: evaṃ niddissitabbā dvādasā-angadhammā. Idappaccayaṇaṃ bhāvo idappaccayatā. Paṭiccasamuppādo ti attano attano uppatipaccayaṃ labhivā sutṭhu uppajjanaṃ pātubhavanaṃ.

Pūrisassa ekaṃ suppasannaṃ ādāsapattaṃ hatthena gahetvā mahā-āpaṇamajjhena gacchantassa ubhato pakkhe tṭhitānaṃ sabbesaṃ sajjīva-nijjīvavattṭhūnaṃ chāyānimittāni ādāsatale pātubhavanti. Tāni chāyānimittāni ādāsaṃ ca paṭicca tāni tāni sammukhibhūtāni vatthūni ca paṭicca majjhe ālokaṃ ca paṭicca pātubhavanti. Na ca tāni chāyā-

nimittāni pātubhāvato pubbe ādāse atthi, nāpi tato tato vatthuto āgatāni honti. Pubbe anuppannāni yeva hutvā khāṇe khāṇe uppajjanti. Khāṇe khāṇe uppajjitvā taṇ taṇ thāṇaṇ atikkantassa khāṇe khāṇe nirujjhanti, antaradhāyanti, khayavayaṇ gacchanti. Ayaṇ tesāṇ chāyānimittāṇaṇ paṭicca samuppādo nāma, tāni ca chāyānimittāni paṭicca-samuppannāni nāma, evam-evaṇ sabbesu sankhatadhammesu paṭiccasamuppādo ca veditabbo, paṭiccasamuppannadhammā ca veditabbā. Tatrāyaṇ nayo: etassa pi puggalassa santāne ekasmiṇ pi divase nānākhāṇesu nānārammaṇāni paṭicca chasu dvāresu kadāci rāgasahagatacittāni rajjanavasena samudācaranti, kāyanga-vācangāni khobhetvā pavattanti. Kadāci dosasahagatacittāni dussanavasena, kadāci mohasahagatacittāni vikkhepavasena samudācaranti; kadāci kāmasaññāsahagatāni, kadāci nekkhammasaññāsahagatāni, kadāci byāpādasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni, kadāci saddhāsahagatāni, kadāci macchariyasahagatāni, kadāci dussilya-duccaritasahagatāni, kadāci susilya-sucaritasahagatāni samudācaranti. Attano puttadāresu pi kadāci dosasahagatāni, kadāci mettāsahagatāni samudācaranti.

Tattha ādāso viya sattāṇaṇ kāyo datṭhabbo. Mahā āpaṇaṇ viya ayaṇ loko. Āpaṇe pasāritāni nānāvattṭhūni viya loka chālārammaṇāni. Ādāsaṇ ca vatṭhūni ca ālokaṇ ca paṭicca ādāsatale nānāchāyānimittāṇaṇ khāṇe khāṇe uppādo viya nirodho viya ca ajjhatakkāyaṇ ca bahiddhā nānārammaṇāni ca manasikāraṇ ca paṭicca imasmiṇ kāye tesāṇ tesāṇ cittāṇaṇ khāṇe khāṇe uppādo ca nirodho ca datṭhabbo.

Evaṇ paṭicca samuppādaṇ ca paṭicca samuppanne ca dhamme suṭṭhu passantassa dhammato aṇṇo ahan ti gaḥetabbo. Puggalo nāma koci natthīti dassanato. Ahaṇ nu kho 'smīti ādikā paccuppanne bhava kankhā pahinā hoti.

Tathā tīsu kālesu tattha tattha paccayaṇ labhitvā uppannā dhammā tattha tatth' eva nirujjhanti tato idha āgato. Ito tattha gamissatīti gaḥetabbo koci dhammo natthi dhammato ca aṇṇo ahan ti gaḥetabbo, puggalo

nāma koci natthīti dassanato ahoṣiṇ nu kho ahaṇ atītam addhānaṇ ti ādikā bhaviṣṣāmi nu kho ahaṇ anāgataṇ addhānaṇ ti ādikā ca atītanāgatavisayā kankhā pahinā honti. Yathā etarahi pi paccuppanne bhavē niccakālaṇ santatipaññattiyā paricchannattā duddasehi dubbodhehi nipunehi gambhīrehi uppādanīrodhehi paripūrītā sud-dhadhammaparamparā eva pavattanti. Tathā atīte pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattisū. Tathā anāgate pi addhāne tathārūpā suddhadhammaparamparā eva pavattissantīti sannīṭṭhānaṇ gacchatīti, evaṇ sannīṭṭhānaṇ gacchanto vinipātaṇ saṇsāraṇ ativattati. Vuttaṇ h' etaṇ Bhagavatā : Etassa, Ānanda, dhammassa anaññā ananubodhā apaṭivedhā evaṇ ayaṇ pajā tantākulakajātā guṇaguṇṭhikajātā muñjapappajabhūtā apāyaṇ duggatiṇ vinipātaṇ saṇsāraṇ nātivattatīti. (*Dīgha N. ii, 55.*)

Tattha etassa dhammassatī paṭiccasamuppādadhammassa. *Anaññatī* sutamaya-cintāmaya-ñāṇena anaññattā. *Ananubodhatī* vipassanābhāvanāmayā-ñāṇena ananubodhattā. *Apaṭivedhatī* maggañāṇena apaṭividdhattā. Ayaṇ pajā ākulasuttatantaṇ viya jātā, sākunika-kulāvakaṇ viya jātā, muñjatiṇavana-pabbajatiṇavanaṇ viya bhūtā apāya-duggatiṇ vinipātāñ ca saṇsārāñ ca nātivattati.

Tattha *vinipātaṇ* ti virūpaṇ hutvā niccakālaṇ patanaṇ yathā hi gimhakāle mahāvane rukkhesu sukkhapaṇṇāni mahāvātena pahaṭāni vaṇṭato muñcitvā anusaṇvaccharaṇ niccakālaṇ virūpaṇ hutvā patanti. Aniyamaṇ katvā ito cito vippakirantāni hutvā patantīti attho. Evam-evaṇ ime sattā paṭiccasamuppādassa anaññā ananubodhā apaṭivedhā nānādiṭṭhigahanehi evaṇ tantākulakajātā, evaṇ guṇaguṇṭhikajātā, evaṇ muñjapabbajabhūtā saṇsarantā jīvitavaṇṭato muttamuttā eva cuti-anantare niccakālaṇ pi virūpaṇ hutvā yebhuyyena apāyaṇ duggatiṇ patanti ; ahaṇ ito cito asukasmiṇ bhavē uppajjissāmīti niyamituṇ na labhati ; mahāvātapahaṭāni rukkhapaṇṇāni viya jarāmaravaṇṭatapaṭā, nānākammavātakkhittā vippakirantā tesu tesu apāyaduggatibhavesu patanti. Cītena yathā yathā icchanti vā gaphanti vā, cavanakāle pana tathā tathā ahutvā yathā vā tathā vā patantīti attho. Keci : mayaṇ

idh' eva maraṇakāle uccijjissāma ; natthi sattānaṃ bhavantara-gamanan ti dalhaṃ gaṇhanti vā vadanti vā. Evaṃ gaṇhantā pi vadantā pi, tathā ahutvā, apāyesu patanti yeva. Ye pi lokasammataṃ vā kulagottasammataṃ vā taṃ taṃ devataṃ upatṭhahanti : ayaṃ amhe iddhiyā uparibhummiṃ pāpessatīti, te pi tathā ahutvā patanti. Ye pi silabbatavādino : taṃ taṃ tapaṃ caritvā uparibhummiṃ gantvā tattha ekantasukhaṃ attānaṃ labhissāmāti gaṇhanti caranti ; te pi tathā ahutvā patanti yeva. Ye pi kammavādino tathā patanaṃ jānanti, te pi tathā patanti. Ye pi kiñci na jānanti, te pi tathā patanti. Manussā pi cavitvā tathā patanti. Upari ca kāmāvacaradevā pi tato tato cavitvā tathā patanti. Brahmāno pi puthujjanā tato tato cavitvā tathā patanti. Upari bhavaggaṃ patvā pi yāva Avici-mahā-nirayā tathā patanti yeva. Vuttaṃ h' etaṃ Bhagavatā :

Ukkhittā puññatejena, kāmarūpagatiṃ gatā,

Bhavaggaṃ pi ca sampattā, punāgacchanti duggatin ti.

Evaṃ paṭiccasamuppādasassa anañña ananubodhā apaṭivedhā vinipatanaṃ nāma veditabbaṃ. Paṭiccasamuppādaṃ ājānanto pana anubujjhanto paṭivijjhanto taṃ vinipatanaṃ ativattati. Tassa apāyaduggatīsu patanaṃ nāma natthīti. Kasmā ? Paṭiccasamuppādaṃ passantassa sabbāsaṃ diṭṭhi-vicikicchānaṃ pahānena yathā bhūtañānadassane paṭitṭhitattāti. Idaṃ paccayavavathānañānaṃ payojanaṃ ti.

Ettha codanā siyā : Idaṃ tattha payojanaṃ ti vuttaṃ. Ayaṃ Mūlayamakadesanā ca ativitthārā. Kiṃ pana etthakaṃativitthāraṃ katvā desite eva idaṃ payojanaṃ siddhan ti ? Na etthakaṃativitthāraṃ katvā desite eva idaṃ payojanaṃ siddhaṃ hoti. Sankhepena Suttanta-desanā nayena desite pi, idaṃ payojanaṃ siddham eva hoti. Tathā hi : Ye dhammā hetupabbavā, tesāṃ hetuṃ Tathāgato āha, tesāṃ ca yo nirodho : evaṃvādī mahāsamāno ti, evaṃ Assaji-Therena sankhepen' eva desitaṃ gāthā-padaṃ sutvā Sāriputta-Mahātherassa idaṃ payojanaṃ siddhaṃ. Evaṃ sante kasmā idaṃ yamakaṃ etthakaṃativitthāraṃ katvā desetīti ? Abhidhammadesanāvisayattā. Ayaṃ hi Yamakadesanā nāma Abhidhammadesanā hoti, Abhidhammadesanaṃ ca

desentena nāma sammukhibhūtānaṃ suṇantānaṃ mukhaṃ na oloketabbaṃ, dhammānaṃ atthabyañjana-gatiyo eva oloketabbā. Evaṃ desanā hi dhammadharānaṃ ariyasāva-kānaṃ paṭisambhidāñānavepullatthāya hoti; puthujjana-sāvakānañ ca āyatiṃ kāle paṭisambhidāñāna-paṭilābhatthāya hoti. Sesañ vattabbaṃ upari catuttha-pucchā vissajjanāyaṃ āgamissatīti.

Dutiya-pucchāya vissajjanaṃ nitthitā.

8.

Dasannaṃ Yamakapakaraṇānaṃ atthabhūtā dhammā dasavidhā honti . . . Kasmā te eva dasavidhā dhammā yamakabhāvena vuttā, aññe pi bahuvīdhā dhammā atthi . . . Kasmā pana te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti tatiyāya pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Yamakaṃ ti dvinnāṃ dvinnāṃ dhammānaṃ nāmaṃ : *yassa rūpakkkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjatīti* ettha rūpakkkhandho ca vedanākkhandho cāti dve dhammā, ekaṃ yamakaṃ nāma. Tattha rūpakkkhandho sannitṭhānattho; vedanākkhandho saṃsayattho. *Yassa rūpakkkhandho uppajjatīti sannitṭhānavacanaṃ; tassa vedanakkhandho uppajjatīti saṃsayavacanaṃ.* Ekassa puggalassa yadā rūpakkkhandho uppajjati, tadā vedanākkhandho ekan-tena uppajjati nu kho, nuppajjati nu kho ti attho. Evaṃ dvinnāṃ dvinnāṃ dhammānaṃ yamakabhāvena desitā desanā Yamakadesanā nāma, Cittayamake pana cittassa ekadhammassa dvīhi uppādanīrodhehi yamakadesanā hotīti.

Evaṃ yamaka-desanānāyena dasavidhesu dhammesu desitesu, sesānaṃ jhānadharmā-maggadhammādināṃ pi yamaka-desanānāyo paṇḍitehi sakkā viññātun. Tasmā te dhammā yamakabhāvena na vuttā ti. Kathaṃ paṇḍitehi sakkā viññātun ti?

Yassa pathamajhānaṃ uppajjati, tassa dutiyajhānaṃ uppajjatīti? No. Yassa vā pana dutiyajhānaṃ uppajjati, tassa pathamajhānaṃ uppajjatīti? No. Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tassa dutiya-

jhānaṃ nuppajjati? Dutiyajhānena upapajjantānaṃ pavatte dutiya-jhānesampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe tesāṃ pathamajhānaṃ nuppaj-jati, no ca tesāṃ dutiyajhānaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā pathamajhānena dutiyajhānena upapajjantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe pathamajhāna-dutiyajhāna-vippayuttacittassa uppāḍak-khaṇe asaṅṇasattānaṃ tesāṃ pathamajhānaṃ ca nuppajjati, dutiya-jhānaṃ ca nuppajjati. Yassa pathamajhānaṃ uppajjittha, tassa dutiyajhānaṃ uppajjitthāti? Āmantā. Yassa pathamajhānaṃ nuppaj-jittha, tassa dutiyajhānaṃ nuppajjitthāti? Natthi . . . *pe* . . . Yassa pathamajhānaṃ nuppajjati, tassa dutiyajhānaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

Tika-duka-padesu ca : Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā uppajjanti? No . . . *pe* . . . Yassa sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, tassa dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti? Dukkāya vedanāya uppāḍakkhaṇe tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti, no ca tesāṃ dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā nuppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā sukhāya vedanāya upapajjantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgak-khaṇe upekkhāvedanāsampayuttacittassa uppāḍakkhaṇe asaṅṇasat-tānaṃ, tesāṃ sukhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti, dukkhāya vedanāya sampayuttā ca dhammā nuppajjanti.

Evam ādinā nayena paṇḍitehi so Yamaka-desanānayo sakkā viññāṭun ti.

Tatīyapucchāya vissajjana nittihita.

4.

Tesu ca yamakesu ekam-ekassa pi atthassa tattha tattha bhiyyo punappuna vacanaṃ dissati. Tathā vacanaṃ pana atipapañcaṃ hoti . . . *pe* . . . Kiṃ tattha kāraṇaṃ? Kiṃ ca payojanaṃ ti catutthiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Idaṃ tāva tattha kāraṇaṃ. Dve desanāgatiyo : Suttanta-desanāgati ca Abhidhammadesanāgati ca.

Tattha Suttantadesanāgati nāma taṃ taṃ Suttantaṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayāṃ oloketi, kiṃ-disāya dhammadesanāya ime janā sukhena saccapaṭi-vedhaṃ pāpunissanti : khandhadesanāya vā udahu āyatana-desanāya vā dhātudesanāya vā ti; khandhadesanāyaṃ pi kiṃ uddeśamattena vā niddesena vā ti : evaṃ Suttantadesa-

naṃ desento Buddho Bhagavā suṇantānaṃ ajjhāsayāṃ viditvā ajjhāsayānurūpaṃ desanaṃ deseti. Ayaṃ Suttanta-desanā gati nāma. Khandha-Saṃyutte bahūni khandhadesanāsuttantāni; Saḷāyatana-Saṃyutte bahūni saḷāyatanadesanā-suttantāni; Dhātu-Saṃyutte bahūni dhātudesanā-suttantāni ettha nidassanāni honti.

Abhidhammadesanā-gati nāma suṇantānaṃ ajjhāsayāṃ na oloketi. Dhammānaṃ gatiyo ca sabbaññutañāpessa gatiñ ca oloketi. Ime dhammā etthakehi atthanayehi vā byañjananayehi vā vibhajitabbā hontīti : evaṃ Abhidhammadesanaṃ desento Buddho Bhagavā dhammagatīnañ ca ñāpagatiyā ca anurūpaṃ vitthāradesanaṃ deseti. Khandhavibhangakhandhayamakādīni ettha nidassanāni honti. Evañ ca katvā sabbe pi Buddhā Bhagavanto Abhidhammaṃ desentā devaloke eva desenti. Satta pi Abhidhammapakaraṇāni ekāya tika-duka-mātikāya paṭipāṭiyā upanibandhāni honti. Ādito paṭṭhāya yāva pariyosānaṃ pāpetvā ekasmiṃ eva iriyāpathe ekissāya parisāya desetun vattanti. Na ca manussā nāma tayo māsē pavattanayogyaṃ kathamaggaṃ ekena iriyāpathena ādito paṭṭhāya yāva pariyosānaṃ pāpetvā sotun sakkonti, deva-Brāhmāno¹ eva sakkonti. Manussaloke tayo māsā devaloke ekanādikāmatṭaṃ¹ pi na pahontīti. Ettha ca kusalādisu khandhādisu dhammesu Suttantadesanā-gatiyā desitesu eva veneyyasattā sallakkhetun sakkonti, saccapaṭivedhaṃ pi pāpunītuṃ sakkonti, Abhidhammadesanā-gatiyā desitesu pana te sallakkhetun pi na sakkonti, kuto saccapaṭivedhaṃ pāpunītuṃ? Tathā hi devaloke Abhidhammadesanā-pariyosāne asītiyā devata-kotīnaṃ dhammābhisamayo ti vadanti. So pi antarantarā Suttantadesanā-gatiyā desitattāti veditabbaṃ. Ettāvatā sabbe pi Suttanta-Nikāyā veneyyasattānaṃ sukhena saccapaṭivedhāya honti. Abhidhammapakaraṇāni pana paṭividdhasaccānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisambhidāñāna-vepullāya hoti, etarahi puthujjanañāñ ca āyatiṃ paṭisambhidāñāna-paṭilābhāya hontīti daṭṭhabbaṃ.

Tāsu pana dvīsu desanā-gatisu ayaṃ Yamakadesanā Abhidhammadesanā gatiyā visayo hoti. Tasmā ettha bhiyyo punappunaṃ vacanan ti ca punaruttidoso ti ca na labbhā kiñci vattuṃ ; pacchāpavattesu sangahaganthesu eva etaṃ labbhā vattuṃ ti.

Catutthapucchāya vissajjanā nīlhitā.

5.

Dasasu Yamaka-pakaraṇesu ekekassa Yamakapakaraṇassa visuṃ visuṃ samudāyattho katamo ti pañcamiyā pucchāya ayaṃ vissajjanā.

Samudāyattho ti samūhattho piṇḍattho ti vuttaṃ hoti.

(Mūla).

Tiṇi akusalamūlāni : lobho doso moho. Tiṇi kusalamūlāni : alobho adoso amoho. Tiṇi abyākatamūlāni : alobho adoso amoho.

Dve dhammā : sahetukā dhammā, ahetukā dhammā. Tattha sahetukā nāma dhammā hetusahajātā cittacetāsikā ca taṇ-sahajātarūpaṃ ca. Ahetukā nāma dhammā atthārasāhetukacittacetāsikā ca taṇ-sahajātarūpaṃ ca pavattiyaṃ kammajarūpa-utujarūpa-āhārajarūpāni ca asaṇṇasattarūpaṃ ca bahiddhārūpaṃ ca nibbānaṃ ca, mohamūlacittadvaye moho ca. So hi natthi hetu etassāti atthena ahetuko nāma. Tattha tṭhapetvā imaṃ mohaṃ, avasesā sabbe pi ahetukā dhammā imasmiṃ yamake abyākatapade sangahitā. Sahetukā ca cittacetāsikarūpadhammā ayaṃ ca moho sabbāni ca mūlāni imasmiṃ yamake sarīrabhūtāni hontīti.

(Naya).

Cattāro nayā : mūlanayo ca mūlamūlanayo ca mūlakanayo ca mūlamūlakanayo ca. Tattha mūlakan ti mūlaṃ etassa atthīti mūlakaṃ ; mūlavantaṃ dhammajātaṃ. Mūlamūlakan ti hetupaccayaṭṭhena mūlasankhātaṃ mūlaṃ etassāti mūlamūlakaṃ ; mūlavantaṃ eva dhammajātaṃ.

(Yamaka).

Catūsu nāyesu dvādasa yamakāni. Mūlanaye tīni yamakāni: mūlayamakaṇ, ekamūlayamakaṇ, aññamaññāmūlayamakaṇ. Tathā mūlamūlayamake tīni, mūlakanaye tīni mūlamūlakanaye tīnīti.

Tattha ekaṇ samānaṇ mūlaṇ yassāti ekamūlaṇ samāna-mūlavantaṇ dhammajātaṇ. Añño aññasse mūlaṇ aññamaññamūlaṇ. Sahajātāni dve tīni mūlāni. Ekamūlan ti ca ekamūlamūlan ti ca mūlakan ti ca ekamūlakan ti ca mūlamūlakan ti ca ekamūlamūlakan ti ca sabbam etaṇ ekatthaṇ; byañjanam eva nānaṇ.

Lobhamūlacitte lobhamohavasena dve mūlāni labbhanti, dosamūlacitte dosa-mohavasena dve, mohamūlacitte mohavasena ekaṇ mūlaṇ labbhati. Sasampayuttaṇ mohamūlacittadvayaṇ mūlayamake mūlaṇ na hoti, akusalam eva hoti. Ekamūlayamake ekamūlaṇ ca hoti, akusalaṇ ca. Aññamaññayamake akusalam eva hoti, na aññamaññamūlaṇ. Taṇ cittasamuttāhānarūpaṇ pana ekamūlayamake ekamūlam eva hoti. Tasmiṇ cittadvaye moho pana mūlayamake mūlaṇ ca akusalaṇ ca hoti. Ekamūlayamake ekamūlaṇ na hoti. Dutiyassa mūlantarassa abhāvā so moho ahetukaṇ akusalaṇ nāma hotīti. Mūlanaye ca mūlamūlanaye ca yaṇ ekamūlaṇ nāma hoti. Taṇ mūlakanaye ca mūlamūlakanaye ca mūlakaṇ ca mūlamūlakaṇ ca ekamūlakaṇ ca ekamūlamūlakaṇ ca hoti.

Sesāni pana akusalacittāni kusalacittāni sahetukābyākatacittāni ca dvimūlikāni ceva honti timūlikāni ca. Tasmā tesu atthavibhāgo suviññeyyo. Abyākatapadayamakesu ahetukaṇ abyākatan ti. Thapetvā ahetukaṇ mohaṇ avasesā sabbe pi ahetukā dhammā vuccanti. Sahetukaṇ abyākatan ti abyākatamūlasamuttāhitarūpaṇ pi sahetukapaṭisandhicittasahajātarūpaṇ pi sangayhati. Nāmapadayamakesu ahetukaṇ nāman ti ettha nibbānaṇ pi sangayhati.

Ayaṇ mūlayamakassa samudāyattho.

Tadantaraṇ khandhayamakassa samudāyattho vattabbo.

Imasmiṇ thāne nāma-paññatti vicāraṇā vuccati.

Tattha duvidhaṃ nāmaṃ : sammutināmaṃ paramattha-nāmaṃ. Tattha sammutināmaṃ nāma paramatthadhammaṃ ajānantānaṃ lokiyamahājanānaṃ saññāmattena sammataṃ anantaṃ aparimāṇaṃ nāmaṃ. Taṃ kataman ti ? Attā jīvo manusso devo Sakko Brahmā hatthī asso iccādi ca, gāmo nagaraṃ gehaṃ ratho sakkhaṭṭo ghaṭṭo paṭṭo mañño pitṭhaṃ iccādi ca, sarīraṃ sīsaṃ hattho pādo kesaṃ lomā nakhā dantā taco maṅsaṃ nhāru iccādi ca. Paramatthadhammaṃ jānantānaṃ Buddhānaṃ paṭivedhaññānena paññattaṃ nāmaṃ paramatthanāmaṃ nāma. Taṃ kataman ti ? Cittaṃ viññāṇaṃ phasso vedanā pathavī āpo khandhāyatanaadhātusaccapaṭiccasamuppādādi ca aniccaṃ dukkhaṃ anattā nisatto nijīvo iccādi ca.

Tattha *satto puggalo* iccādikaṃ nāmaṃ saṅghānapaññattiyaṃ eva nāmaṃ, na paramatthakhandhānaṃ. Saṅghānapaññatti ca nāma sabhāvato avijjamānā eva hoti. Iti imasmiṃ nāme attho pi avijjamāno hoti, nāmam pi avijjamānaṃ hoti. Evaṃ sante pi lokiyamahājanā saññāmattena attā nāma atthi, jīvo nāma atthi, *satto* nāma atthi, *puggalo* nāma atthīti sañjānanti samannanti. Tasmā taṃ nāmaṃ kevalaṃ lokasammutiyaṃ siddhattā sammutināmaṃ nāma. Sammutimatte pana atṭhatvā paramatthakhandhe attā ti jīvo ti *satto* ti *puggalo* ti gaṇhantā sammutiṃ abhidhāvanti parāmasanti.

Avijjamānaṃ sattapuggalādikaṃ lokapaññattimattaṃ vijjamānehi rūpavedanādihi paramatthakhandhehi abhinnaṃ katvā vijjamānaṃ ti gaṇhanti. Evaṃ gaṇhantā vijjamānaṃ rūpaṃ avijjamānassa sattassa sāraṃ nāma karonti, vatthuaṃ nāma karonti, sarīraṃ nāma karonti. Evaṃ karontā rūpaṃ attato samanupassanti nāma, vedanaṃ, saññaṃ, sankhāre, viññāṇaṃ attato samanupassanti nāma.

Tattha *rūpaṃ attato samanupassanti*ti vijjamānaṃ rūpaṃ avijjamānassa sattassa attānaṃ katvā samanupassanti ; paramatthasārabhūtaṃ rūpaṃ paramatthasāra - rahitassa tucchassa suññaṃ sattassa sāraṃ katvā samanupassanti ; sarīrabhūtaṃ rūpaṃ asarīrassa sattassa sarīraṃ katvā samanupassanti attho. Yaṃ rūpaṃ, so *satto* ; yo *satto*, taṃ rūpaṃ ti vā, yaṃ rūpaṃ, so ahaṃ ; yo ahaṃ, taṃ rūpaṃ ti

vā dāḥaṇ paṣsaṇtīti vuttaṇ hoti. Vedanādīsu pi es' eva nayo. Sattānaṇ sīse pavattaṇ rūpaṇ sīsasaṇṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti; hatthe pavattaṇ rūpaṇ hatthasaṇṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti; kesesu pavattaṇ rūpaṇ kesasaṇṭhānassa attānaṇ katvā samanupassanti ādinā pi yojetabbaṇ. Yaṇ yaṇ hi vaṭṭasaṇṭhānaṇ vā maṇḍalasaṇṭhānaṇ vā dīghasaṇṭhānaṇ vā rassasaṇṭhānaṇ vā caturassasaṇṭhānaṇ vā antamaso aṇumattaṇ pi saṇṭhānaṇ nāma paññāyati, taṇ taṇ saṇṭhānaṇ sabbhāvato avijjamānaṇ paññattimattaṇ hoti. Taṇ taṇ saṇṭhānaṇ vijjamānaṇ ti gaṇhaṇtā tad-aditṭhānabhūtaṇ rūpaṇ tassa tassa saṇṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhanti, sāraṇ katvā gaṇhanti, vatthudhammaṇ rūpaṇ avatthudhammassa saṇṭhānassa vatthuṇ katvā gaṇhanti. Yaṇ rūpaṇ, taṇ vaṭṭaṇ; yaṇ vaṭṭaṇ, taṇ rūpaṇ ti rūpaṇ ca vaṭṭaṇ ca advayaṇ katvā gaṇhantīti. Bahiddhā pi rukke pavattaṇ rūpaṇ rukksasaṇṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhanti; sākāya ankure patte pupphe phale pavattaṇ rūpaṇ phalasaṇṭhānassa attānaṇ katvā gaṇhantīti ādinā vattabbaṇ.

Tattha yaṇ rūpaṇ so satto; yo satto, taṇ rūpaṇ ti ettha ayaṇ satto dīgho rasso, sīsaṇ vaṭṭaṇ maṇḍalaṇ, hatthapādā dīghā rassa, kesā dīghā rassa ti ādinā vanna rūpe attagāho. Ayaṇ satto thaddhasarīro mudusarīro ti ādinā pathavī rūpe; ayaṇ satto baddhasarīro kilinnasarīro ti ādinā āporūpe; ayaṇ satto uṇhasarīro sītasarīro ti ādinā tejorūpe; ayaṇ satto calano kampano phandano calati kampati phandati gacchati tiṭṭhati nisidati sayati samiñjeti passāretīti ādinā vāyorūpe attagāho. Ayaṇ satto sukhito dukkhito somanassito domanassito upekkhito ti ādinā vedanākkhandhe—ayaṇ satto attano visaye viññū cheko byatto kusalo ti ādinā saññākkhandhe—ayaṇ satto idaṇ nāma kammaṇ karoti idaṇ nāma vācaṇ bhāsaṇti idaṇ nāma atthaṇ cintetīti ādinā cetanā-sankhāte sankhārakkhandhe; ayaṇ satto idaṇ nāma manasīkaroti, idaṇ nāma vitakketi vicāreti vāyamaṇti tussati icchatīti ādinā manasīkārādīsu; ayaṇ satto luddho dutṭho mulho māṇī atimāṇī micchādītṭhī issukī maccharitī ādinā lobhādīsu; ayaṇ satto saddho pasanno sato ti ādinā sad-

dhādīsu sankhārakkhandhesu attagāho veditabbo. Ayaṇ satto imaṇ nāma rūpaṇ passati, imaṇ nāma saddaṇ suṇātīti ādinā viññānakkhandhe attagāho veditabbo. Tatrāyaṇ upamā. Ekasmiṇ ṭhāne pubbe ajjhokāso siyā, pacchā pana tattha mahanto rukkho ruheyya sākāpatta-pupphaphalasampanno. Eko ca puriso tasmiṇ dese bhaveyya vippallaṭṭhacitto. So eva vadeyya : Pubbe imasmiṇ padese ajjhokāse ākāso atthi. So ākāso idāni mahārukkho hotīti. Tattha añño ākāso, añño rukkho. Evaṇ sante pi so pūriso vippallaṭṭhacittattā vijjamānaṇ rukkhaṇ avijjamānassa ākāsassā attānaṇ katvā so ākāso idāni mahā rukkho hotīti vadati. Evaṇ sampadam idaṇ daṭṭhabbaṇ.

Ayaṇ sammutināme vicāraṇā.

Paramatthanāme pana, sabbe pi paramatthadhammā nāma sabbaso saṇṭhānarahitā honti; ākāravikārakiriyā-mattā eva honti. Anumatte pi saṇṭhāne dissamāne tasmiṇ vatthusmiṇ aneke paramatthadhammā vattanti. Tattha pathavi ti nāmaṇ kakkhalākāre eva vattati, na ābandhanā-dīsu. Āpo ti nāmaṇ ābandhanākāre eva vattati, na kakkhalākārādīsu. Cittāṇ mano mānasaṇ viññānaṇ ti nāmaṇ vijānana-kāre eva vattati, na phusanavedayitākārādīsu. Phasso ti nāmaṇ phusana-kāre eva vattati, na vijānana-vedayitākārādīsu. Tasmā tāni nāmāni visuṇ visuṇ attano attano vācakasattiyā anurūpesu vijjamānesu dhammesu eva vattanti, na vijjamānesu pi aññadhammesu. Avijjamānesu pana sattapuggala-attajīvādīsu vattabbam eva natthi.

Kasmā pana sabbe te paramatthadhammā satta-puggalassa attajīvā na honti? Anattā ca ajīvā ca hontīti sārakaṭṭhena. Na hi te dhammā sattapuggalassa sārā honti. Khāne khāne uppajjanato nirujjhanato ca, tathā hi satto nāma ekasmiṇ bhava khāne khāne uppajjati nirujjhatīti natthi. Paṭisandhikāle sakiṇ uppajjitvā, yāvata-yukaṇ ṭhatvā, bhavapariyosāne cutikāle sakiṇ eva nirujjhati, maraṇaṇ gacchatīti atthi. Paramatthakhandhā pana ekasmiṇ pi divase khāne khāne uppajjhanti nirujjhanti. Yāva puggalo amiyyamāno tiṭṭhati, na tāva te dhammā

amiyyamānā tiṭṭhanti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti; asārattā ca puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva hontīti. Ekasmiṃ pi divase khaṇe khaṇe uppajjanti, nirujjhanṭīti: ettha kathaṃ khaṇe khaṇe uppajjanti nirujjhanṭīti vuccate? Pathaviḍhātu nāma kakkhalākāro. So ekasmiṃ divase aviparipāmanto niccalo tiṭṭhatīti natthi; gamanādīsu nānā-iriyāpathesu nānā-avatthāyutto hoti. So gamanasahito aññathā hoti, ṭhānasahito aññathā, nisajjāsahito aññathā, seyyā sahito aññathā. Gamanasahito gamanapariyosāne khiyyati; ṭhānaṃ na pāpunāti. Yadi pāpuneyya, gamanam eva siyā, ṭhānaṃ nāma na siyā. Tathā ṭhānasahito ṭhānapariyosāne khiyyati; nisajjaṃ na pāpunāti. Yadi pāpuneyya, ṭhānam eva siyā, nisajjā nāma na siyā. Esa nayo sasesu. Gamane pi ca añño pathamapade, añño duttiyapade. Yadi añño na bhavēyya, idaṃ pathamapadaṃ idaṃ duttiyapadaṃ ti na paññāyēyya. Esa nayo tattiya-padādīsu.

Idam pan' ettha sannitṭhānaṃ.

Loke nānākiriyaṃ dissanti. Gamaṇaṃ nāma dissati, ṭhānaṃ nāma dissati, nisajjā nāma dissati, seyyā nāma dissati, semiṇjanaṃ nāma dissati, pasāraṇaṃ nāma dissati, abhikkamaṇaṃ nāma dissati, paṭikkamaṇaṃ nāma dissati. Ālokaṇaṃ nāma vilokaṇaṃ nāma ukkhiṭṭhānaṃ¹ nāma nikkhiṭṭhānaṃ¹ nāma iccādi tā sabbā pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinna honti. Antamaso akkhinaṃ ummisananimmisanāni² pi, assāsana-passāsanaṃ pi dhātūnaṃ udayabbayena paricchinna evāti. Evaṃ paramatthakhandhā nāma ekasmiṃ divase pi khaṇe khaṇe uppajjanti, khaṇe khaṇe nirujjhanṭīti. Tasmā te dhammā puggalassa sārā na honti, jīvā na honti; asārattā puggalassa attā na honti, anattā eva honti; jīvā na honti, ajīvā eva honti. Na hi ṭhapetvā dve nāma rūpajīvitindriyāni, añño jīvo nāma atthi yena jīvena satto sattāhaṃ jīvati, māsaṃ jīvati, saṃvaccharaṃ jīvati ādinā

¹ Sic.

² Cf. D. ii, 20, § 37, n. 7.

saññānanti voharanti. Saññānassa sāro attā ti saññānanti, santatiyā sāro jīvo ti saññānantīti pūrimāni ca dve jīvitindriyāni khaṇikadhammāṇaṃ eva jīvitāni, na sattassāti.

Ayaṃ paramatthanāme vicāraṇā.

Dve saccāni : sammutisaccaṃ ca paramatthasaccaṃ ca. Satto atthi, puggalo atthi, attā atthi, jīvo atthīti sammutisaccaṃ. Satto natthi, puggalo natthi, attā natthi, jīvo natthi, dhammā eva atthīti paramatthasaccaṃ.

Tattha *sammutisaccaṃ* lokasammutiyā siddhaṃ, musāvādaṭṭhapakkhaṃ ; *paramatthasaccaṃ* sabhāvasiddhaṃ, diṭṭhipaṭṭhapakkhaṃ. Tathā hi sammutisacce tathā satto atthīti vadantassa musāvādo na hoti. Kasmā ? Sabhalokiya-mahājanānaṃ tathā sammatattā kassaci janassa viśaṇvādakābhāvato, diṭṭhivādo pana hoti yeva. Kasmā ? Sabhāvato avijjamānassa sattassa vijjamānatā vacanato. Paramatthasacce tathā satto natthīti vadantassa musāvādo pi na hoti, diṭṭhivādo pi na hoti. Yāni yāni loke diṭṭhigatāni dissanti, yāni yāni duccaritāni dissanti, yāni yāni apāyadukkhāni dissanti, sabbāni tāni attadiṭṭhimūlikāni honti, attadiṭṭhito uppajjanti. Yassa attadiṭṭhi pahīnā hoti, samucchinnā tassa pahīnadiṭṭhiṃ sabbāni diṭṭhigatāni sabbāni duccaritāni sabbāni apāyadukkhāni bhavē bhavē na uppajjanti. Idaṃ Buddhasāsane sa-upādisesaṃ nāma asankhataṃ pathama-mahānibbānaṃ ti.

Saccavicāraṇā niṭṭhitā.

Imasmiṃ Khandhayamake tayo vārā honti : paṇṇattivāro, pavattimahāvāro, pariññāvāro.

Tattha yamakadesanāya paramatthasaccatṭhānattā paramattha-nāma-paṇṇattinaṃ thokaṃ visodhanavāro paṇṇattivāro nāma. So hetṭhā vuttāsu tīsu pariññāsu ñātapariññāya sangahito. Tīsu kālesu uppādanirodhehi dhammānaṃ aniccatā dukkhatā anattatā dīpanavāro pavatti-mahāvāro nāma. So tiraṇapariññāya visayo. Parijānanamukhena aparijānanassa sammoha-dhammassa pahāna-dīpanavāro pariññā-vāro nāma. So pahānapariññāya visayo.

Tattha paṇṇattivāre, *pañcakkhandhā* ti pañcakotṭhāsā ;

rūpakkhando ti atītādibhedan¹ sabbāṃ rūpaṃ ekasmiṃ ruppanasabhāve ñānena rāsīkatvā paññatto rūpakotthāso rūpakkhando nāma. Esa nayo vedanākkhandhādisu.

Kasmā pana sankhatadhamme khandhapaññattiyā desentena Buddhena Bhagavatā pañca paricchedo va kato ti pucchā? Vissajjanā vuccate: tanhā-visayesu thānesu hitakammasaññitassa assādanubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakotthāsehi saṃsijjhanato tatrāyaṃ upamā: Eko mahaddhano pūriso² bahudhanaṃ icchanto ekaṃ mahā-saṃpotanṃ katvā, tattha dve paññāsamatte kammakāraka-pūrise thapetvā gamikamahājane samuddamaggena icchitanṃ thānaṃ pāpento dhananṃ saṃharati. Kammakārakapūrisesu ca eko saṃpotasmiṃ sabbakammesu kusalo hoti. So eva tattha sabbakammāni vicāreti. Eko samudde gantabbamagge ca gantabbadisāyaṃ ca kusalo hoti. So pamukhaṭṭhāne thātvā gantabbamaggañ ca gantabbadisāñ ca olokento saṃpotanṃ niyojati. Sesajanā sabbakammakusalena pūrisena vicāritesu saṃpotagamana-saṃpotatṭhāna-saṃpotā-bhisankharaṇesu sabbakammāni karonti. Saṃpotasāmi pana saṃpotañ ca kārakajane ca rakkhanto anuggaṇhanto saṃpotakammena laddhadhanāni pariggaṇhanto paribhuñjanto tiṭṭhati.

Tattha samuddo viya saṃsāramaggo; saṃpotasāmi viya tanhā-sahito satto; saṃpoto viya rūpakkhando; saṃpotakammena laddhadhanarāsi viya vedanākkhandho; sabbakammikapūriso viya saññākkhandho; sabbakammikapūrisavicāranāya thātvā sabbakammakārakajanā viya paññāsamattā sankhārakkhandhadhammā; pamukhe thātvā gantabbamaggadisāniyojako³ viya viññānakkhandho datṭhabbo.

Tattha vedanākkhandho nāma anubhavana-paribhuñjanadhammakotthāso; saññākkhandho nāma manussānaṃ manussavisayesu, devānaṃ devavisayesu, brahmūnaṃ brahmavisayesu, tiracchānagatānaṃ tiracchānagatavissayesu pāpakalyāṇakammesu kusalatā, chekatā, viññutā

¹ MS. *has* atītātibhedan. Cf. *Saṃy.* iii. 47; *Vibhaṅga* 1.

² *Sic throughout.*

³ MS. °maggadisā°.

vuccati ; sankhārakkhandho nāma yathākusalaṃ yathā-
 chekaṃ kāyanga-vācanga-cittangābhisankhārā vuccanti ;
 viññāṇakkhandho nāma catūsu iriyāpathesu : idha idaṃ
 atthi, ettha idaṃ atthīti ācikkhantāni viya gatagataṭṭhāne
 pubbangamapūrecārakiccāni rūpadassanādini vuccanti.
 Evaṃ taṇhāvisayesu ṭhānesu hitakammasaññitassa¹ assā-
 dānubhavanakammassa imehi pañcahi dhammakotṭhāsehi
 saṃsijjhanato khandhānaṃ pañca paricchedo va kato ti.
Rūpaṃ rūpakkhando ; rūpakkhando rūpaṃ ti ettha : yaṃ
 yaṃ loke rūpaṃ ti vuccati, taṃ sabbaṃ Abhidhamme rūpak-
 khando nāma nu kho ? Yo vā pana Abhidhamme rūpak-
 khando so loke rūpaṃ nāma nu kho ti attho. Imassa
 pañhassa niddese *piyarūpaṃ sātārūpaṃ* ti. Cakkhu loke
 piyarūpaṃ sātārūpaṃ ; soṭaṃ loke, ghānaṃ loke, jivhā
 loke, kāyo loke, mano loke piyarūpaṃ sātārūpaṃ ti ādinā
 Mahāsatipaṭṭhāna-sutte āgataṃ² tebhummikamme jātaṃ
 piyarūpaṃ sātārūpaṃ nāma etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso
 me attā ti piyāyitabbattā assāditabbattā ca taṃ rūpaṃ eva
 hoti rūpakkhando hotīti attho.

Parato Suddhakhandhavāro, Suddhakhandhacakkavāro
 ti dve vārā suddha-abhidhammavārā nāma. Tattha uddese
rūpaṃ khandho, khandho rūpaṃ ti uddiṭṭhaṃ, tassa
 niddese pana *kandhā rūpakkhando* ti paduddhāro kato.
 Kasmā ? Abhidhamme suddharūpasaddo pi rūpakkhan-
 dhavimuttaṃ aññaṃ na vadati. Tasmā evaṃ paduddhāro
 kato ti.

Pavatti-mahāvāre : Pañcasu khandhesu rūpakkhando
 arūpabhummiyaṃ na labbhati ; sesāsu tiṇṣabhummiṣu
 labbhati. Cattāro nāmakkandhā asaṇṇasattabhummiyaṃ
 na labbhati ; sesāsu labbhati. Tasmā *rūpakkhando*
uppijati, uppijitttha, uppijissati, nirujjhati, nirujjhittha,
nirujjhissatīti sabbam idaṃ arūpabhummiyaṃ na labbhati ;
 asaṇṇasattabhummiyaṃ ca sesāsu ca bhummiṣu niccakālaṃ
 labbhati. *Vedanakkhandho uppijati . . . pe . . . niruj-*
jhissatīti sabbam idaṃ asaṇṇasattabhummiyaṃ na labbhati ;
 arūpabhummiyaṃ ca sesāsu ca bhummiṣu niccakālaṃ

¹ MS. sic.² *Dīgha-N.* ii, 808.

labbhati. Cattāro nāmakkhandhā ekasadisā ti vedanākkhandhe vutte sesesu tūsu vattabbaṇ natthi. Ayaṇ suddhabhumivāsena khandhānaṇ pavattivibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaṇ pi puggalānaṇ rūpakkhando uppajjittha nirujjhittha, vedanākkhandho uppajjittha nirujjhitthāti idaṇ atītavacanaṇ labbhati. Na hi anamatagge saṅsāre koci puggalo nāma atthi. Yassa rūpakkhando vā vedanākkhandho vā na uppannapubbo ti. Tasmā arūpasattānaṇ pi rūpakkhando uppajjittha nirujjhittha; asaṇṇāsattānaṇ pi vedanākkhandho uppajjittha nirujjhitthāti; arūpe ariya - puggalānaṇ rūpakkhando uppajjissati nirujjhissatīti natthi; arūpe tattha tattha pacchimabhavikānaṇ pana vedanākkhandho pi uppajjissatīti natthi. Ye ca puggalā anantare bhava arūpaṇ gantvā tatth' eva parinibbāyissanti, tesāṇ pi pañcavokārā cavantānaṇ rūpakkhando nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṇ pana rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nuppajjissati yeva. Sabbesaṇ pi parinibbāyantānaṇ rūpakkhando pi nuppajjissati na nirujjhissati, vedanākkhandho pi nuppajjissati na nirujjhissati. Arūpasattānaṇ paṭisandhicittassa upādakkhaṇe vedanākkhandho uppajjati, na nirujjhati, tesāṇ yeva cuti-cittassa bhangakkhaṇe vedanākkhandho nirujjhati na uppajjati. Asaṇṇāsattānaṇ paṭisandhi-rūpassa uppādakkhaṇe rūpakkhando uppajjati, na nirujjhati, tesāṇ yeva cutirūpassa bhangakkhaṇe rūpakkhando nirujjhati na uppajjati. Pañcavokārasattānaṇ paṭisandhicittassa uppādakkhaṇe rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjati na nirujjhati, tesāṇ yeva cuticittassa bhangakkhaṇe rūpakkhando pi vedanākkhandho pi nirujjhati na uppajjati ti ayaṇ suddhapuggalavasena khandhānaṇ pavattivibhāgo.

Bhumipuggalasambandhe pana kassaci sattassa pi arūpe rūpakkhando uppajjitthātīti pi natthi; asaṇṇāsatte vedanākkhandho uppajjitthātīti natthi; suddhāvāsabhumīsu rūpakkhando pi vedanākkhandho pi uppajjitthāti vā uppajjissatīti vā natthi. Kasmā? Ekassa pi sattassa suddhāvāsesu ekabhummiyaṇ dvikkhattuṇ uppatti nāma natthīti; sesapañcavokārasattānaṇ pana tasmiṇ tasmiṇ

bhave anamatagge saṅsāre rūpakkkhandho pi vedanākkhandho pi na uppajjitthāti natthīti ayaṃ bhummiṇaḃ galasambandhavasena khandhānaṃ pavatti-vibhāgo. Evaṃ imesu tividhesu vibhāgesu suṭṭhu ñātesu pavatti-mahāvāre asaṅghasattaṃ upapajjantānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ti ādīnaṃ atthuddhārapadānaṃ atthasarūpāni suvīññeyyāni hotīti.

Sannitṭhānasāṅsayā vuccante :—

Yassāti vā yatthāti vā yassa-yatthāti vā yo ti vā yato ti vā evaṃ ya-kārayuttaṃ pūrimapadaṃ sannitṭhānapadaṃ nāma. Tassāti vā tatthāti vā tassa tatthāti vā so ti vā tato ti vā evaṃ ta-kārayuttaṃ pacchimapadaṃ saṅsayapadaṃ nāma. Tad-ubhayaṃ padaṃ ekaṃ yamakaṃ nāma sannitṭhānapadassa attho, sannitṭhānattho nāma. Saṅsayapadassa attho saṅsayattho nāma. Pakatiyā ñāto attho sannitṭhānattho nāma. Pakatiyā aññāto idāni ñātuṃ icchito attho saṅsayattho nāma.

Pañca vissajjanā vuccante :

1. Natthi vissajjanā. 2. No vissajjanā. 3. Na paṭikkhepa - vissajjanā. 4. Āmantā - vissajjanā 5. Vibhajjavissajjanā.

1. Yattha sannitṭhānattho pi natthi, saṅsayattho pi natthi, tattha natthi-vissajjanā hoti. Taṃ yathā : yassa rūpakkkhandho nuppajjittha, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Natthi. Yassa vā pana vedanākkhandho . . . pe . . . nuppajjitthāti? Natthi.

Yattha vā pana sannitṭhānattho natthi, saṅsayattho pana atthi, evaṃ sante pi sannitṭhānatthassa abhāvā saṅsayattho pi natthīti sankhyaṃ gacchati. Tattha pi natthi-vissajjanā hoti. Taṃ yathā :—yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjittha, tassa rūpakkkhandho nuppajjitthi? Natthi.

2. Yattha añño sannitṭhānattho, añño saṅsayattho, tattha saṅsayatthaṃ paṭisedhetuṃ no-vissajjanā hoti. Taṃ yathā : yassa rūpakkkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho nirujjhatthi? No. Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhatthi . . . pe . . . uppajjati? No.

3. Yattha sannitṭhānattho atthi, saṅsayattho natthi,

tattha saṅsayapadamhi na-kāraṇ paṭikkhipitū na-paṭikkheparissajjanā hoti. Taṇ yathā : yassa rūpakkkhandho nuppajjati, tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti ? Uppajjittha.

4. Yattha ubhayapadattho sabbasadiso hoti, tattha āmantā-vissajjanā hoti. Taṇ yathā : yassa rūpakkkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti ? Āmantā. Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittha . . . pe . . . uppajjitthāti ? Āmantā.

5. Yattha pana ubhayapadattho ekadesena sadiso hoti, ekadesena asadiso, vibhajitvā vissajjetabbo, tattha vibhajavissajjanā hoti. Taṇ yathā : yassa rūpakkkhandho uppajjati, tassa vedanākkhandho uppajjati ? Asaññasattaṇ upapajjantānaṇ tesāṇ rūpakkkhandho uppajjati no ca tesāṇ vedanākkhandho uppajjati ; pañcavokāraṇ upapajjantānaṇ tesāṇ rūpakkkhandho ca uppajjati, vedanākkhandho ca uppajjati. Anusayayamake pana Cittayamake ca aññathā pi vissajjanāyo dissanti. Pariññāvāre yo rūpakkkhandhaṇ pariññatīti yo rūpakkkhandhe pariññā-kiccassa matthakaṇ pāpupātīti attho. Taṇ pāpupanañ ca nāma rūpakkkhandhe sammohassa anavasesapahānam eva ; tañ ca pahānaṇ aggamaggakkhaṇe sijjhati. Tasmā paccuppannavāre aggamaggasamangī gayhati. Atītavāre arahā gayhati so hi pariññatīti yeva, na pariññatīti. Anāgatavāre imasmiṇ bhava yeva aggamaggaṇ avasesaṇ labhissamāno puggalo gayhati.

Āyatanayamake pi tayo vārā honti : paññattivāro, pavatti-māhāvāro, pariññāvāro. Tattha paññattivāro khandhayamake vuttanayattā suviññeyyo. Pavattimāhāvāre pana dvādasasu āyatanesu arūpabhūmīyaṇ dve manāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti ; sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Asaññasattabhūmīyaṇ dve rūpāyatanadhammāyatanāni eva labbhanti. Sesāni dasāyatanāni na labbhanti. Sesāsu rūpāvacarabhūmīsu cakkhāyatanaṇ sotāyatanaṇ manāy° rūpāy° saddāy° dhammāyatanan ti cha āyatanāni labbhanti ; ghānāyatanaṇ jivhāy° kāyāy° gandhāy° rasāy° phoṭṭhabhāyatanaṇ ti cha āyatanāni na labbhanti. nāsāsaṇṭhāna-jivhāsaṇṭhāna-kāyasaṇ-

thānāni pana rūpabrahmānaṃ suṭṭhutarāṃ paripupphāni eva honti. Nanu rūpāvacarabrahmānaṃ sarire cattāri mahabhūtāni vaṇṇo gandho raso ojāti imāni atthi avinibbhogarūpāni atthīti? Atthi. Atha kasmā? Gandhāyatana-rasāyatana-phoṭṭhabbāyatanaṃ na labbhanti vuttanti. Ghāna-jivhā-kāyāyatanaṃ abhāvena tattha gandhādīnaṃ āyatanakiccassa abhāvato ti vadanti. Āyatanakiccaṃ nāma: cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññānaṃ . . . pe . . . manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññānaṃ ti evaṃ vuttaṃ. Taṃ taṃ viññānuppattiyā paccayavisesabhūtaṃ dvinnāṃ dvinnāṃ āyatanānaṃ sannipātakiccaṃ. Sesam ettha vattabbaṃ atthi. Taṃ amhehi racitāya Paramatthadīpaniyā nāma Abhidhammatthasangaha-ṭīkāya rūpasangahasavāṇanāyaṃ vuttam eva. Kāmāvacarabhummiyaṃ pana sabbāni pi dvādasāyatanāni labbhanti. Yattha yattha yaṃ yaṃ na labbhati, tattha tattha tassa tassa tīsu kālesu uppādanirodhā sabbaso paṭikkhittā honti. Ayaṃ suddhabhummiyasena āyatanānaṃ vibhāgo.

Puggalasantāne pana sabbesaṃ pi puggalānaṃ atītabhavesu sabbāni āyatanāni uppajjīsu yeva. Tasmā atītavāre anulomayamakesu āmantā ti ekā va vissajjanā labbhati. Paccanikayamakesu natthīti ekā va vissajjanā labbhati. Sabbesaṃ pacchimabhavikānaṃ kiñci āyatanaṃ uppajjissatīti? natthi; paṭisandhikkhaṇe thitānaṃ pana tesāṃ taṃ taṃ āyatanaṃ nirujjhissatīti? atthi yeva. Arūpe ariyapuggalānaṃ cakkhādīni dasāyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi. Rūpāvacare ariyapuggalānaṃ ghāna-jivhā-kāya-gandha-rasa-phoṭṭhabbāyatanaṃ uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi. Ye puggalā anantare bhava taṃ taṃ āyatanarahitāsu, rūpārūpabhummiṃsu uppajjivā parinibbāyissanti, tesāṃ pi pūrimabhava cavantānaṃ taṃ taṃ āyatanāni uppajjissanti nirujjhissantīti? natthi.

Uppajjattī idāṃ paṭisandhiyā uppādakkhane eva labbhati. Nirujhattī idāṃ cutiyā bhangakkhane eva labbhati. Arūpe vā asaṅkhāsante vā sesarūpāvacaresu vā alabbhamānaṃ taṃ taṃ āyatanaṃ tesu upapajjantānaṃ pi uppajjattīti natthi, cavantānaṃ pi nirujhattīti natthi. Kāmabhummiyaṃ pi

paṭisandhikāle taṇ taṇ āyatanavekallatā nāma atthi. Tattha kesañci opapātikapuggalānaṇ cakkhu-sotavekallatā atthi, ghāna-jivhā-kāyavekallatā nāma atthi. Kesañ ca gabbhaseyyakānaṇ saṅsedajānañ ca cakkhu-sota-ghāna-vekallatā atthi, jivhā-kāyavekallatā pana natthi. Gabbhaseyyakānaṇ pana cattāri cakkhu-sota-ghāna-jivhāyatanāni paṭisandhikkhaṇe nuppajjanti; pavattikāle ekādasama-sattāhe eva uppajjanti. Tasmā eva rūpaṇ vibhāgaṇ sallakkhetvā pāṭhiyaṇ atthuddhārapadānaṇ atthasarūpādi veditabbāni. Kathaṇ veditabbāni? Acakkhukānaṇ ti pade. Arūpapuggalā pi asaññasattā pi kāmabhummiyaṇ vikalacakkhukā pi paṭisandhikkhaṇe anuppannacakkhukā pi veditabbā. Esa nayo asotakānaṇ aghānakānaṇ ti padesu. Ajivhakānaṇ akāyakānaṇ ti padesu pana rūpārūpuggalā eva veditabbā. Tattha rūpabrāhmānaṇ ghāna-jivhā-kāyāyatanāni eva natthi. Nāsasaṇṭhāna-jivhāsaṇṭhāna-kāyasaṇṭhānāni pana suparipunnāni atthīti. Ayaṇ suddhapuggalavasena āyatanānaṇ pavattivibhāgo.

Bhummi-puggalasambandhe pana yathā uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatavacanāni suddhāvāsabhummiyaṇ suddhāvāsapuggalānaṇ labbhanti, na tathā imasmiṇ vāre labbhanti. Kasmā? Suddhāvāsapuggalānaṇ ekissaṇ bhummiyaṇ dvikkhattuṇ uppattiyā eva abbhāvato ti.

Āyatanayamakaṇ nīṭṭhitaṇ.

Dhātuyamake, attano sabhāvaṇ dhārentīti dhātuyo. Kassaci sattassa vase avattitvā attano attano sabhāvam eva dhārenti. Na hi etā sattānaṇ cittachandavasā yattavuttikā honti; attano attano paccayā-yattavuttikā eva honti. Paccaye sati¹ anicchantānaṇ pi uppajjanti yeva; paccaye asati icchantānaṇ pi na uppajjanti yeva. Tathā ajjhata-santāne kesakoṭṭhāse aṭṭhadhātuyo atthi: pathavī āpo tejo vāyo vaṇṇo gandho raso oḷā ti etā paccekaṇ attano sabhāvaṇ eva dhārenti. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaṇ dhāreti. Aññamaññāvavatthitā ete dhammā ti attano sabhāvaṇ dhārentīti dhātuyo. Tathā lomakoṭṭhādīsu. Bahiddhā-santāne pathavī-pabbata-rukkhādīsu pathavī-

koṭṭhāsesu samudda-nadī-jālassara-pokkharanī-talākādisu āpokṭṭhāsesu, kaṭṭhaggi-salākaggi-tiṇaggi-ādisu tejo-koṭṭhāsesu, pūrattima-vātādisu vāyokoṭṭhāsesu ca etā atṭha atṭha dhātuyo paccekaṇ attano sabhāvaṇ eva dhārenti. Na aññā dhātu aññissā dhātuyā sabhāvaṇ dhāreti. Aññamaññavavatthitā ete dhammā ti attano sabhāvaṇ dhārentiti dhātuyo.

Api cāyaṇ dhātu-saddo nisatta-nijīvattṭhe pi nirulho ti nisatta-nijīvattṭhena dhātuyo. Tattha sattattṭho nāma ihābyāpāro nirīhakatā nibyāpārātā nisattattṭho nāma. Tattha idaṇ nāma karissāmīti ādinā kattabbakiiccassa pubbārambho pubbapayogo ihā nāma. Karaṇakkhaṇe ārambhamānapayogo byāpāro nāma ime dve sattānaṇ dissamānapayogā dhātūnaṇ natthi. Kasmā? Ekavijjup-pādamatte pi tāsāṇ anekasatasahassavāre uppajjanato bhijjanato ca. Paramparāpavattasantati-paññattivāsena pana sattānaṇ te sattapayogā nāma dissantiti. Jīvattṭho nāma vipphandanaṇ, vinā parapayogena sarasato iñjanaṇ phandanaṇ kampanaṇ calanaṇ vikārakaraṇaṇ. Nijīvattṭho nāma avipphandanaṇ. Yadi evaṇ asaññasattānaṇ nirodhasamāpannānaṇ ca nijīvatāpatti siyā ti codanā. Loke sajīva-nijīva-sallakkhaṇe pākātanimittavasena vipphandanaṇ vuttaṇ. Usmā-dhātuyā saha indriyadhammānaṇ vijjamānatā eva ekantēna na sajīvatṭho nāma, tesāṇ avijjamānatā nijīvatṭho nāma. Idaṇ ca ayaṇ satto sattāhaṇ jīvati, māsaṇ jīvati, saṇvaccharaṇ jīvātiti ādinā loke sammatassa taṇ jīvaṇ taṇ sarīraṇ ti ādinā titthiyehi parikkappitassa paramāyusankhātassa jīvassa vasena vuttaṇ. Paramatthato pana so jīvo eva natthi. Sabbe pi dhammā tena jīvena nijīvā eva honti. Kasmā? Aniccadhammattā. Evaṇ sante dvinnāṇ jīvitindriyānaṇ niratthakatāpatti siyā ti? Na siyā. Tesāṇ vijjamānatā eva loke sajīva-nijīva-paññāpanāya dhammānaṇ pavatti visesassa siddhattāti. Tathā hi yo yo dhammesu visuṇ eko dhammo nāma atthi, tassa tassa dhammassa vasena loke visuṇ visuṇ paññatti-visesā dissanti. Ime pana sattā mohavasena taṇ taṇ dhammaṇ ajānantā diṭṭhivasena bahiddhā paññattīsu eva pakkhalantā nānakammavasena vinipātasote

patantā cīrakāṇaṃ vuyhantīti. Tattha yathā Āyatana-yamake saddāyatanaṃ paṇṇattivāre gahitaṃ, pavattimahāvāre pana paṭisandhi-cuti-khaṇesu aparattattā taṃ na gahitaṃ, tathā Dhātuyamake pi pañca viññāṇadhātuyo manodhātu ca : imā cha dhātuyo paṇṇattivāre eva gahitā, na pavattimahāvāre. Kasmā? Tāsaṃ pi paṭisandhi-cuti-khaṇesu appavattanato imāni hi Khandh'-Āyatana-Dhātuyamakāni paṭisandhi-cutivasena vuttāni na pavatti kālavasenāti.

Dhātuyamakaṃ nīṭṭhitaṃ.

Saccayamake paṇṇattivāre niddese, *dukkhasaccaṃ dukkhan ti? Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ ṭhapetvā, avasesaṃ dukkhasaccaṃ, na dukkhan ti ettha kāyikaṃ dukkhan ti kāyikā dukkhavedanā, cetasikaṃ dukkhan ti cetasikā domanassavedanā. Tad-ubhayaṃ ṭhapetvā avasesaṃ tanhāvajjitaṃ tebhummikadhammajātaṃ dukkhasaccam eva hoti. Dukkhaṃ na hotīti attho. Dukkhe abhonte kathaṃ dukkhasaccaṃ hotīti pucchā. Vissajjanā vuccate : attha-nānattato kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhan ti. Ettha hi dukkhasaddo asātalakkhaṇe anubhavanadukkhe vattati; dukkhasaccan ti ca aniccaṃ dukkhaṃ anattā ti ca ettha pana asanti-akheṃa-asīva-lakkhaṇe sappatibbhayatā dukkhe vattati. Tathā hi sukhā vedanā loke anubhavanatṭhāne dukkhā nāma na hoti, sātālakkhaṇā sukhā eva hoti. Asantilakkhaṇena dukkhena pana sā sukhā vedanā dukkhā eva hoti. Yathā hi eko gilānapuggalo atthi, so lukhāni bhojanāni bhuñjanto yāpeti; siniddhāni bhojanāni bhuñjantassa pana maraṇaṃ vā bhavissati, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Eko puriso puññatthiko puññatthāya tassa gilānassa atisiniddhāni maṃsodanāni deti. So tāni disvā ativiya bhuñjituṃ icchanto pi rogadukkhaṃ disvā:—alaṃ, samma! ahaṃ evarūpānaṃ bhojanānaṃ bhāyāmi; evarūpāni me bhojanāni bhuñjantassa maraṇaṃ vā bhavissati, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ ti paṭikkhipati. Tattha sace so tāni bhojanāni bhuñjeyya, bhuñjanakkhaṇe ativiya rasa-paṭisaṃvedī bhaveyya, bhuñjitvā pan' assa maraṇaṃ vā bhaveyya, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Ettha tāni bhojanāni anubhavanatṭhāne piyarūpāni sātārūpāni bhutvā*

tassa puggalassa sukhavedaniyāni honti; sappatibhayatthēna pana tāni tassa ekantena dukkhāni eva honti. Tato yeva ahaṇ evarūpānaṇ bhojanānaṇ bhāyāmīti paṭikkhipati. Evam eva sukhā vedanā anubhavanatthāne vedanāttika-visaye eva sukhā nāma hoti. Catusaccatthānavipassanāttānesu pana sappatibhayatthāne sabbesaṇ dasattānaṇ ekantena dukkhā eva hoti. Taṇ hi ye ye sattā: etaṇ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, te te sattā sabbehi kilesabhayehi, sabbehi duccaritabhayehi, sabbehi apāyabhayehi aparimuttā eva honti. Yathā taṇ sagāhakaṇ samārakaṇ sadanḍakaṇ sarajjukaṇ sabalisaṇ maṇsakhaṇḍaṇ gilitvā tthitā macchā sabbehi macchabandhakānaṇ vadhabandhanādihi bhayehi na parimuccanti. Vuttaṇ h' etaṇ Bhagavatā Khandhasaṇyuttake:—Yo bhikkhave rūpaṇ abhinandati dukkhaṇ so abhinandati; dukkhaṇ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmi. Yo bhikkhave vedanaṇ . . . saññāṇ . . . sankhāre . . . viññāṇaṇ . . . abhinandati dukkhaṇ so abhinandati; dukkhaṇ abhinandanto aparimutto dukkhasmā ti vadāmīti.¹ Tena vuttaṇ kāyikaṇ dukkhaṇ, cetasikaṇ dukkhaṇ tṭhapetvā, avasesaṇ dukkhasaccaṇ na dukkhaṇ ti.

Ye ye sattā taṇ sukhāṇ vedanaṇ: etaṇ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti upādiyanti, tesā tesā sattānaṇ taṇ upādānaṇ taṇhāya sati hoti; taṇhāya asati na hoti. Tasmā taṇhā eva ekantena sabbesaṇ vadḍhadukkhānaṇ samuppatti-kāraṇattā samudayasaccaṇ nāma. Na Sacca-vibhange² niddiṭṭhā kāmāvacarakusalādibhedā kusalā-kusaladhammā, te hi saccasāmaññe samudayasaccaṇ nāma, ariyasacce pana samudayasaccaṇ na honti, dukkhasaccam eva honti. Avijjā pi hi ariyasaccatthānaṇ patvā dukkhasacce sangahitā ti. Tena vuttaṇ: *Samudayasaccaṇ tṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccan ti. Avaseso samudayo ti Saccavibhange niddiṭṭho, kusalamūlādibhedo dukkhasaccassa paccayo. Yasmā ca ariyāsaccatthānaṇ patvā taṇhā eva samudayasaccaṇ nāma hoti,*

¹ *Saṇyutta*, iii, 81.

² *Vibhanga*, p. 106 f.

tas mā nirodho pi taṇhā-nirodho eva nirodhasaccaṇ nāma, na avasesakilesadhammakusalākusaladhammāṇaṇ nirodho. Tena vuttaṇ :—*nirodhasaccaṇ ṭhapetvā avaseso nirodho na nirodhasaccaṇ ti*. Avaseso nirodho ti avasesāṇaṇ kilesa-dhammāṇaṇ lokiya-kusalākusaladhammāṇaṇ ca nirodho. Api ca taṇhā-nirodho pi duvidho : uppannanirodho anup-pādanirodho ti. Tattha paccayaṇ labhitvā uppannāya taṇhāya bhaṅgapattivaseṇa nirodho uppannanirodho nāma. Tad-anga-pahānādi-vasena paccayaṇ pajahantassa taṇhāya puna uppādābhāvo anuppādanirodho nāma. So : tad-anganirodho vikkhambhananirodho samucchedanirodho paṭipassaddhinirodho nissaraṇanirodho ti pañca vidho. Tattha tad-anganirodho kāmakusalesu labbhati, vikkham-bhananirodho mahaggatakusalesu, samucchedanirodho ariyamaggesu, paṭipassaddhinirodho ariyaphalesu, nissaraṇanirodho nibbāṇe labbhati. Samucchedo hi paṭi-passaddhi ca taṇhāpariyante pavatto upakkamo hoti. Taṇhāya nissaraṇaṇ nāma na hoti. Taṇhāpariyantato suṭṭhu vimuccitvā bahiddhā dissamāṇaṇ nibbāṇakiccaṇ eva nissaraṇaṇ ti vuccati. Tasmā viṣuṇ nissaraṇanirodho nāma vuccati. Ayam eva idha adhippeto.

Yasmā ca taṇhāya anuppādanirodhattāya pavatto ariyamaggo eva idha maggasaccaṇ nāma, na lokiyamaggo. Tena vuttaṇ : *maggasaccaṇ ṭhapetvā avaseso maggo na maggasaccaṇ ti*.

Ettha codanā siyā :—Avijjā pi hi ariyasaccatṭhāṇaṇ patvā dukkhasacce sangahitā ti : kasmā ? vuttaṇ, nanu sā paṭiccasamuppāde ādipabhavabhūtā hoti, taṇhāya ca paccaya-bhūtā ; tasmā avijjāya sati taṇ upādāṇaṇ hoti, avijjāya asati taṇ upādāṇaṇ na hoti ti pi siddhattā avijjā pi samudayasaccaṇ nāma siyā ti ?

Parihāro vuccati : Paṭiccasamuppādapariyāyaṇ patvā avijjā padhāṇaṇ hoti, ariyasaccapariyāyaṇ patvā taṇhā padhāṇaṇ. Yathā hi eko puriso ekaṇ bhūmipadesaṇ sodhetvā nānārukkhasampannaṇ uyāṇaṇ karoti, tattha ādito patthāya uyāṇapavattiyā paccayaparaṇparā katamā ti vutte, bhūmipathaṇaṇ vattabbā hoti. Ko uyāṇaṇ karoti ? ko uyāṇasāmīti vutte, pūriso vattabbō hoti :—ayaṇ

uyānakārako, ayaṃ uyānasāmiti. So hi bhummisodhan-ādikaṃ sabbaṃ uyāne kattabbakiccaṃ karoti. Tato pavattaṃ bhogaṃ so eva bhuñjati. Tattha uyānaṃ viya sattasantānaṃ. Bhūmi viya avijjā. Sāmiko viya taṇhā. Tattha ādito patthāya sattasantānapavattiyā paccayaparaṇṇparāya desi-yamānāya avijjā pathamaṃ vattaḃbā. Sā hi ādi pabhava-bhūtā ti. Ko dhammo sattasantānaṃ karotīti vutte, taṇhā eva vattaḃbā. Tattha uyānapavattiyā paccayaparaṇṇparakathā viya paṭiccasamuppādadesanā. Uyānakāraka-kathā viya catusaccadesanā ti. Saccasāmaññaṃ ariya-saccan ti ko viśeso? Saccasāmaññaṃ yo yo dhammo udayabbaya-paṭipilānādi vasena dukkhādi paripariyānaṃ¹ labbhati, so so dhammo dukkhasaccādisu sangahito. Ariyasaccaṃ pana nipariyāyasaccaṃ acalasaccaṃ suddha-abhidhammabhūtan ti.

Sattasantānapavattiyā paccayaparaṇṇparākathāya avijjā pathamaṃ vattaḃbā ti ettha kasmā pathamaṃ vattaḃbā? Nanu avijjāya pi paccayo atthīti? Atthi. Evaṃ sati avijjāya paccayo pathamaṃ vattaḃbo ti? Na vattaḃbo. Kasmā ti ce, sace hi avijjāya pi paccayo atthīti katvā taṃ paccayaṃ pathamaṃ vadeyya. Tassa paccayassā pi paccayo atthi yeva. Tasmā tassa paccayassā pi paccayo pathamaṃ vattaḃbo ti āgacchati yeva. Evaṃ ca sati tassa paccayassāpi paccayo tassa paccayassa pi paccayo ti anama-tagge atītamaddhāne pariyaṇṇam eva na gaccheyyāti.

Atha kasmā avijjā ādimhi vuttāti? Saṅsārapavatti-yā mūlapabhavapadhānaṃ jeṭṭhakakiccatāya ādimhi vuttā. Sā hi aññānakiccā hoti. Aññānaṃ ca vaddhaduk-khapavattiyā mūlapabhavo hoti, mūlapadhānaṃ hoti, mūla-jeṭṭhakaṃ tato pubbaṭṭhānārahassa kiccantarass' eva abhāvato ti. Api ca paṭiccasamuppādadesanā nāma eka-bhavavisayā hoti. Ekaṃ bhavaṃ paripuṇṇaṃ katvā desento Bhagavā paṭiccasamuppādaṃ deseti. Ekaṃ bhavaṃ pari-puṇṇaṃ katvā desentena ca āgamanangehi gamanangehi ca saddhiṃ vattaḃbo hoti. Tattha āgamanangāni nāma pūrimabhava siddhā : avijjā sankhārā. Gamanangāni

nāma idhabhavapaccayā anantare bhavē jātijarāmarañāni. Ekañ ca bhavaṃ paripuṇṇaṃ katvā desite, anamatagge saṅsāre bhavābhavā pi viññāyanti. Ettha pi evam eva; tattha pi evam evāti. Evaṃ dvinnāṃ dhammānaṃ dvīsu desanāsu viṣuṃ viṣuṃ padhānakāraṇaṃ veditabban ti.

Pavattimahāvāre nirodhasaccaṃ na labbhati. Kasmā? Nirodhasaccasankhātassa nibbānassa uppādanirodhābhāvato. Na hi pathamamaggena niruddhānaṃ dīṭṭhivici-kicchānañ ca sabbesaṃ apāyagāmikammānañ ca apāya-bhavānañ ca bhavantaresu pi tassa puggalassa santāne puna uppādo nāma natthi, tassa tassa nirodhassa puna nirodho nāma natthi. Uppādābhāvo pan' assa ajāti-dhammattā hotīti evañ ca katvā so nirodho saṅsāre apāya-dukkhabhirukānaṃ¹ ariyajanānaṃ tāṇaṃ hoti, leṇaṃ hoti, saraṇaṃ hoti, parāyanaṃ hoti, gati hoti, patitṭṭhā hotīti.

Samudayasaccañ ca maggasaccañ ca paṭisandhikkhaṇe cutikkhaṇesu na labbhanti, pavattikāle eva labbhanti. Tasmā imasmiṃ Saccayamake pavattimahāvāre pavattikāle pi uppādanirodhā gahitā honti: *pavatte tanhaviṇṇapayuttacittassa uppādakkhane; pavatte maggaviṇṇapayuttacittassa uppādakkhane* ti ādinā.

Atītavāre *anabhisametāvīnaṃ* ti puthujanānaṃ, *abhisametāvīnaṃ* ti ariyajanānaṃ; te pi ariyamaggakkhaṇe abhisamentā eva honti, na abhisametāvino. Ariyaphalakkhaṇe eva te abhisametāvino. *Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne* ti paṭisandhicittaṃ atikkamitvā tītānaṃ. Dutīye bhavaṇ-gacittasantāne vattamāne. Bhavanikantika-pathamajavanacittaṃ pi dutiyacitte sangahitaṃ.

Pariññāvāre nirodhasaccaṃ ca maggasaccañ ca na labbhanti. Kasmā? Lokuttarasaccesu pariññākiccassa abhāvato. Na hi *parijānātīti*? vattabbā. Nātatirapaṭiññāyo tesu saccesu atthi. Tasmā yo nirodhasaccaṃ parijānātīti, yo maggasaccaṃ parijānātīti na sakkā vattun. Pahāna-pariññā pi natth' eva. Tasmā yo nirodhasaccaṃ pajahati, yo maggasaccaṃ pajahatīti na sakkā vattun ti.

Tattha tesu saccesu pahāna-pariññā natthīti yuttaṃ;

¹ MS. *sic.* ? abhiruhantānaṃ.

ñātatiraṇapariññāyo pana tesu sakkā laddhuṃ, tāni hi abhiññeyyadhammattā, sabhāvato vā pabhedato vā ñātabbāni eva honti, maggasaccaṃ ca uppādanirodhadhammattā aniccaṃ dukkhaṃ anattā ti tiritabbam eva hotīti codanā.

Parihāro vuccati : pariññā nāma matthakapattaṃ ñānakiccaṃ hoti, pariniṭṭhitañānakiccaṃ. Tesu ca dvīsu saccesu sabhāvato vā pabhedato vā ñātamattena ñānakiccaṃ na pariniṭṭhāti ; Nirodhasacce attano ajjhattasantāne paṭilabbhitvā rāgo ne niruddho ti ādinā sacchikate eva, tasmiṃ ñānakiccaṃ pariniṭṭhāti. Maggasacce ca attano ajjhattasantāne upasampādanavasena bhāvite eva, tasmiṃ ñānakiccaṃ pariniṭṭhāti. Tasmā tesu saccesu ñātapariññā natthīti vuttaṃ. Yesu ca dhammesu taṇhāgāho uppajjati nivīsati, tesveva tassa taṇhāgāhassa pahānatthaṃ tiranapariññā icchitabbā. Lokuttaradhammesu pana taṇhāgāho yeva natthi. Tasmā tesu tiraṇapariññā pi natthīti vuttaṃ. Yathā ca tesu, tathā samudayasacce pi ñātatiraṇapariññāyo natthi, pahānapariññā eva atthi. Na hi ñātamattena tiritamattena tasmiṃ ñānakiccaṃ pariniṭṭhāti, pahine eva pariniṭṭhātīti. Dukkhasaccadhammesu ca pahānakiccaṃ natthi, ñātatiraṇapariññāyo eva atthi. Na hi samudayasaccaṃ apajahitvā tesu dhammesu pahinesu pi tesuṃ pahānakiccaṃ pariniṭṭhāti ; tesu apahinesu pi samudayasacce pahine tesuṃ pahānakiccaṃ pariniṭṭhāti yeva. Tesuṃ pahānakiccante ca anantarabhavato paṭṭhāya anāgate kāle anantesu bhavesu uppajjissamānānaṃ tesuṃ dukkhasaccadhammānaṃ imasmiṃ yeva bhava maggakkhane ekappa-hārena samucchedakiccaṃ, phalakkhaṇe paṭipassaddhikiccaṃ, tato paraṃ tehi anāgatehi dukkhasaccadhammehi nissaraṇakiccaṃ ti attho. Yathā hi ekasmiṃ padese eko vīsarukkho sañjāyati, sace so vaḍḍhamāno pupphaphalāni vihanto tiṭṭheyya, taṃ paṭicca tasmiṃ padese vassasuhassaṃ pi vassasatasahassaṃ pi, sakalakappaṃ pi vīsarukkha-paramparā sañjāyeyya. Eko puriso taṃ rukkhaṃ disvā : ayaṃ vīsarukkho ; yassa pupphaphalāni khādantā marantīti ñatvā taṃ rukkhaṃ chindeyya. Tasmiṃ rukkhe chinne taṃ paṭicca uppajjissamānā sabbā pi vīsarukkha-paramparā

Yadā ditṭhivippayuttā kamataṇhā samucchinṇā hoti, tadā sabbe kāmapuññābhisankhārā ca kāmasu gatibhavā ca samucchinṇā honti. Taṇ-khaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa anāgate bhavābhavesu kāmapuññābhisankhārehi ca kāmakilesavicitarangasankhobhitehi duccarita¹durācāra-durājiva-²bahulehi accāsanna-apāyaduggativinipatanadhammehi kām³asu gatibhavehi ca vimokkho hoti. Idaṇ Buddhasāsane sa-upādisesaṇ nāma asankhataṇ dutiyamahānibbānaṇ hoti.

Yadā rūparāga-arūparāgasankhātā bhavataṇhā samucchinnā hoti, tadā sabbe mahaggatapūññābhisankhārā ca rūpārūpabrahmabhavā ca samucchinnā honti. Taṇkhaṇato paṭṭhāya tassa puggalassa rūpārūpapuññābhisankhārehi ca sassatuchedagāhamānātimāna-bahulehi anicca-adhūva-vipariṇāmadhammehi rūpārūpabhavēhi ca vimokkho hoti. Idaṃ Buddhasāsane anupādisesaṃ nāma asankhataṃ tatiyamahānibbānaṃ hoti. Ettha ca asankhataṃ ti tassa nibbānassa jarāmaraṇābhāvena niccadhūvāvipariṇāmadhammattā tad-atthāya puna maggabhāvanākiccābhāvato sankhāradukkarahitaṃ.

Tattha Buddhakāle pi devamanussā pathama-mahānibbānapattā eva bahutarā honti. Dutiyamahānibbānapattā appakā va honti. Tatiyamahānibbānapattā pana appakatarā eva. Kasmā? Indriyadhammānaṃ mudutarabahulattāti. Tattha sesakilesadhammā ca sesabhavakhandhā ca upādisesā ti vuccanti. Sa-upādisesaṃ pathamamahānibbānaṃ pattassa tato paṭṭhāya bhavābhavesu saṃsaraṇatassa sabbāmicchādītṭhiyo ca sabbāni duccharitāni ca sabbāni apāyadukkhāni ca natthi. Devamanussesu saṃsaraṇatassa pi hinabhavā nāma natthi, paṇitabhavā eva atthi. Sa-upādisesaṃ dutiyamahānibbānaṃ pattassa tato paṭṭhāya kāmabhavesu paṭisaṇḍhi eva natthi. Uparinaggāṃ labhitvā tasmiṃ bhavē vā parinibbāyati, jhānaṃ bhāvetvā uparibrahmalokaṃ vā gacchati. Anupādisesaṃ tatiyamahānibbānaṃ pattassa pana punabbhavo nāma natthi. Tasmiṃ bhavē eva parinibbāyati.

Ettha codanā siyā : Tatiyamahānibbānaṃ pattassa punabbhavo nāma natthīti vuttaṃ. Punabbhave asati khandhapañcakaṃ natthi. Khandhapañcake asati vedanākkhandho pi natthi. Vedanākkhandhe asati, tasmiṃ nibbāne kiñci vedayitabbaṃ nāma natthi. Vedayitabbe asati tasmiṃ nibbāne kiñci sukhaṃ nāma natthi, kiñci assāditabbaṃ nāma natthi, kiñci kāmaniyaṃ nāma natthi, modaniyaṃ natthi, pamodaniyaṃ natthi, sammodaniyaṃ natthi, kiñci itṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ piyarūpaṃ¹ sātarūpaṃ natthi,

suddhaṃ ajatṭhākāsaṃ viya rittakaṃ ñeva khāyati, tuccha-
kaṃ ñeva khāyati, suññakaṃ ñeva khāyati, niratthakaṃ
ñeva khāyati. Ye ca loka manussā vā manussasampattiyaṃ
ṭhitā samānā, devā vā devasampattiyaṃ ṭhitā samānā,
brahmāno vā brahmasampattiyaṃ ṭhitā samānā tassa
nibbānassa atthāya mahantaṃ vāyāmaṃ karonti. Sabbe te
attānaṃ hetṭhā anante ajatākāse¹ pātetva mahantaṃ
vāyāmaṃ karontā ti viya khāyanti.

Parihāro vuccate : Yā ca manussesu manussasampatti
nāma atthi, devesu devasampatti nāma atthi, brahmesu
brahmasampatti nāma atthi, sabbā tā taṇhāya āhārā honti.
Taṇhaṃ paṭicca sampattināmaṃ labhanti. Yesaṃ kāma-
taṇhā atthi, tesāṃ devamanussānaṃ attabhāvā ca piyarūpā²
sātarūpā khāyanti, devamanussasampattiyo ca rammaṇiyā
khāyanti. Yesaṃ rūpārūpatāṇhā atthi, tesāṃ brahmatta-
bhāvā ca piyarūpā² sātarūpā khāyanti, brahmasampattiyo
ca rammaṇiyā khāyanti. Yesaṃ kāmataṇhā natthi, tesāṃ
devamanussasampattiyo vālamigehi vā vālayakkhehi vā
pariggahitā mahāvanasaṇḍā viya nibbindaniyā khāyanti.
Devamanussānaṃ attabhāvā ca nānākilesānaṃ vā nānā-
kunapānaṃ vā paripūrā jegucchaniyā khāyanti. Tesu
attabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti, apunabbhavam eva
icchanti. Tesu apunabbhavaṃ icchantānaṃ ca tā sampattiyo
pi tucchā suññā niratthakā sappatibhaya khāyanti. Tesu
attabhāvesu ayaṃ apunabbhavo eva taṃ dutiyaṃ mahānib-
bānaṃ hoti. Esa nayo tatiyamahānibbāne pi. Tattha
pana yesaṃ rūpārūpatāṇhā natthi, tesāṃ atidighāyuko
brahmattabhāvo acavanadhammaṃ asokaṃ anupāyāsaṃ
thāvaramahānibbānaṃ khāyatīti ādinā vattabbaṃ. Tesu
āyusampatti-vaṇṇasampatti-sukhasampatti-iddhisampatti-
parivārasampattiyo taṇhāya āhārā honti. Taṇhaṃ paṭi-
ca sampattināmaṃ labhanti. Yesaṃ rūpārūpatāṇhā natthi,
tesāṃ tā sampattiyo naṭisamajjānaṃ naccagīta-vāḍita-
kiriya bhaṇḍāni viya, bālādārakānaṃ kilanakiriya bhaṇḍāni
viya, surāmadamanuyuttānaṃ majjanakiriya bhaṇḍāni viya

¹ For this term, cf. *Asl.* 814 f. ; 846

² MS. sic.

ca khāyanti. Attabhāvā ca nesañ naṭanāṭakānaṃ vā bāla-dāra-kānaṃ vā surāmadamanuyuttānaṃ vā attabhāvā viya khāyanti. Kasmā? Kilesānaṃ nisandadhammattā. Yāni hi devamanussesu ca brahmalokesu ca kāyacittānaṃ iñjana-phandana-kampana-calanāni nāma atthi. Sabbāni tāni kilesadhammānaṃ nisandāni evāti. Tasmā tesu brahmat-tabhāvesu punabbhavaṃ na icchanti. Apunabbhavam eva icchanti. Tesu ayaṃ apunabbhavo yeva taṃ tatiyamahā-nibbānaṃ ti.

Chatṭhe Sankhārayamake assāsapassāsā kāyasankhāro, vitakkavicārā vacīsankhāro; ṭhapetvā vitakkavicāre avasesā sabbe pi cetasikā dhammā cittasankhāro. Tattha olārikaṇa nāma rūpakāyena sankhariyatīti kāyasankhāro; vacībhedaṃ sankharotīti vacīsankhāro; cittaṃ nissāya uppannattā cittaṇa sankhariyatīti cittasankhāro. Paṇṇat-tivāro suviññeyyā.

Pavattimahāvāre suddhabhummi-vāre jhānaṃ pi idha bhummiṭṭhāne āgataṃ. Taṃ pana catukkanayena catub-bidhaṃ hoti: pathamajhānaṃ dutiyajhānaṃ tatiyajhānaṃ catutthajhānaṃ ti.

Tattha kāyasankhāro kāmabhummiyaṃ labbhati, rūpā-rūpabhummiṇsu na labbhati. Brahmānaṃ assāsapassāsā natthi. Jhānesu pathamajhāne ca dutiyajhāne ca tatiya-jhāne ca labbhati, catutthajhāne na labbhati. Kāma-sattānaṃ pi catutthajhānaṃ samāpannānaṃ assāsa-passāsā na pavattanti.

Vacīsankhāro tiṣu bhummiṇsu labbhati, asaññasatte na labbhati. Jhānesu pathamajhāne eva labbhati, dutiya-tatiya-catuttha-jhānesu na labbhati. Kasmā? Tesāṃ avitakka-avicāra-jhānattā.

Cittasankhāro pana cetasikadhammattā asaññasattavij-jitāsu sabbāsu bhummiṇsu sabbesu jhānesu labbhati.

Kāyasankhāro pavattikāle eva labbhati, paṭisandhicutti-kālesu na labbhati. Sesā dvesankhārā tiṣu kālesu labbhati.

Imasmiṃ Yamake uppādanirodhā pavattikāle pi vuttā.

Loke sattā assāsapassāsāsu jīvasaññino honti, ime hi sattā jīvanti, ime hi sattā yāpentī, imesu avattamānesu sattānaṃ

jīvitāṇaṃ natthīti. Tathā cīttassa pakatākiriyaṃ byāpārabhūtesu vitakkavicāresu vedanāsaññādisu ca attasaññīno,¹ cītte pana niccasaññīno.¹ Tasmā tesu dhammesu sattānaṃ attajīvasaññā-pahānatthaṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti. Cītte niccasaññā-pahānatthaṃ upari Cittayamakaṃ desitaṃ ti.

Sattame Anusaya-yamake *sattānusayā* ti anusayāvatthāyaṃ tthitā satta dhātuyo. Yathā hi vāsana-dhātuyo nāma atthi, pahīnasabbakilesā sāvakā pi paccekabuddhā pi taṇ taṇ kilesavāsanaṃ pajahitūṃ na sakkonti. Keci vitarāgā² pi samānā rajjaniye tthāne rajjanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitadosā² pi samānā dussaniye tthāne dussanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Keci vitamohā² pi samānā muyhaniye tthāne muyhanākāravikāraṃ pāpuṇanti. Sabbasaññū Buddhā eva sabbaṃ kilesavāsanaṃ pajahanti. Koci tesāṃ kilesākāravikāro nāma natthi. Sabbatthānesu acalā niccalā nibbikārā tīṭṭhanti. Yato te sammāsambuddhā ti vuccanti. Tathā sabbesaṃ puthujjanaṃ anusayadhātuyo nāma atthi. Sekkha-ariyānaṃ pi kesañci kāci anusaya-dhātuyo atth' eva. Khīṇāsavānaṃ pana natthi.

Tisso hi kāmarāgassa bhummiyo : anusayabhummi, pariyuṭṭhānabhummi, vitikkamabhummīti ; tathā paṭighassa, mānassa, ditṭhiyā, vicikicchāya, bhavarāgassa, avijjāya. Tattha kāmarāgo, yadā kāyanga-vācangāni cālento pavattati, tadā tathā-pavatti tassa vitikkamabhummi nāma. Yadā kāyanga-vācangacālanaṃ apatvā manodvāre va eva uṭṭhānaṃ pāpuṇāti, tadā tathā-pavatti tassa pariyuṭṭhānabhummi nāma. Manodvāre pi uṭṭhānaṃ apatvā niccakālaṃ cittasantānānugato avatthākāraviseso, tassa kāmarāgassa anusayabhummi nāma. So hi uppādaṃ pi apatvā cittasantāne sayanākārena pavattamāno hutvā, yadā chasu dvāresu aññatarasmiṃ dvāre rajjanīyavatthubhūtaṃ ārammaṇaṃ ābādham āgacchati, tadā ayoniso bhavaṅgaṃ āvattetvā parato pariyuṭṭhānabhummiṃ patvā kāmarāgasahagataṃ javanacittaṃ uppādeti, tadā sace taṇ

¹ MS. *sic*.² MS. *sic*.

ārammaṇaṇ dubbalaṇ hoti, tasmiṇ ārammaṇe niruddhe puna so kāmarāgo nirujjhivā puna anusayabhummiyaṇ patitṭhāti. Yadi taṇ ārammaṇaṇ balavaṇ hoti, pariyutṭhānabhummiyaṇ pi atṭhatvā vitikkamabhummiṇ patvā kāyangaṇ vā vācangaṇ vā cāleno pavattati. Tattha yathā paccayaṇ pavattitvā puna anukkamena pariyutṭhānabhummiṇ ca anusayabhummiṇ ca patvā yāva tādisaṇ ārammaṇaṇ ābādhaṇ na āgacchati, tāva kusalākusalābyākatacittasantāne anuseti yeva.

Esa nayo paṭighānusaṇyādīsu pi.

So ca kusalābyākatacittasantāne anusayanto pi kusalo vā abyākato vā na hoti. Kasmā? Akusalajātikattā. Tañ ca kusalaṇ vā abyākataṇ vā akusalasampayuttaṇ nāma na hoti. Kasmā? Visuṇ sampayuttadhammabhāvena anuṭṭhānattā. So ca cittavippayutto na hoti sampayuttadhammajātikattā, na o' assa khaṇikanirodho atthi. Kasmā? Uppādassa pi abhāvato. Tato yeva o' assa uppajjittha uppajjissatīti atītānāgatabhāvo pi natthi, paccuppannapariyāyo pana labbhati. Kasmā? Bhavābhavesu cittasantāne niccakālaṇ vattamānabhāvena siddhattā, tasmā imasmiṇ Yamake nirodhavāro nama natthi. Tathā atītānāgataṇ vā ca. *Yassa kāmarāgānusaṇyāyo anuseti . . . yassa kāmarāgānusaṇyāyo uppajjatīti* pana paccuppannavāro va atthi. Ettha ca *uppajjatīti* uppajjanāraho hoti. Uppajjanaka-sattiyutto hotīti attho. Kasmā? Maggena appahinattā. So ṭhapetvā maggabhāvanaṇ aññena yena kenaci vāyāmena pajahituṇ asakkuṇeyyattā thāmagatakilesa ti pi vuccati.

So bhavābhavesu cittasantānaṇ anuvattamāno kadāci balavā hoti, kadāci dubbalo. Tattha yesaṇ kāmarāgo pariyutṭhānabahulo hoti, seyyathāpi rājūnaṇ vā upari kāmāvacaradevānaṇ vā, tesāṇ kāmarāgānusaṇyāyo balavā hoti. Tato cavitvā manussabhūtānañ ca tesāṇ hi kāmarāgo lahuṇ ca pariyutṭhāti bahuṇ ca pariyutṭhātīti. Yesaṇ dukkhadomanassā¹ uppatti-bahulā honti, seyyathāpi nerayikānaṇ, tesāṇ paṭighānusaṇyāyo balavā hoti. Tathā tato

¹ MS. °domanussā.

cavitvā manussabhūtānañ ca tiracchānayanito āgatānañ pi yebhuyyena avijjānusayo balavā hoti. Pūrimabhava micchādiṭṭhisu, paricippānañ pacoḥā bhavābhavesu diṭṭhānusayo balavā hoti.

Brahmūnañ vā brahmalokato āgatānañ vā mānānusayo vā bhavarāgānusayo vā balavā hoti.

Ekasmiñ bhava pi yadā yassa bahuñ kāmarāgapariyuṭṭhānañ hoti, tadā tassa kāmarāgānusayo balavā hoti. Yasmiñ ca ārammaṇe yassa bahuñ kāmarāgo pavattati, tañ ārammaṇaṇ paṭicca tassa kāmarāgānusayo balavā hoti. Paṭighānusayādīsu pi es' eva nayo.

Brahmalokato āgatānañ kāmarāgānusayo vā paṭighānusayo vā dubbalo hoti. Yadā paṭipakkhadhammahāvanā vasena yo yo anusayo niggahañ pāpuṇāti, tato paṭṭhāya so so anusayo dubbalabhāvañ pāpuṇāti.

Yadā tena tena maggena tañ tañ anusayañ samucchin-dati, tadā so so anusayo parikkhayañ gacchati ; puna pariyuṭṭhānañ nāma natthi. Kuto vitikkamo? Pubbe-dassitā vīsarukkhopamā ettha pi dassitabbā hoti.¹ So vīsarukkho viya kāmarāgo. Vīsarukkhassa mūlañ viya kāmarāgassa anusayabhummi. Vīsarukkhassa khandho viya kāmarāgassa pariyuṭṭhānabhummi. Vīsarukkhassa sākāhā-pasākāhāyo viya kāmarāgassa kāyanga-vācangāni copetvā pavattākāyika-vācasikavitikkamakiriya. Sesañ suviññeyyañ.

Satta pi anusayā suddhāvāsavajjitāsu sabbāsu kāmarūpārūpabhummiṣu labbhanti, paṭighasampayuttacittadva-yañ rūpārūpabhummiṣu na labbhanti. Paṭighānusayo pana tāsu bhummiṣu labbhanti yeva. Asañña-sattabhum-miyañ cittappavatti nāma natthi. Tattha pi anusayā na labbhantīti natthi. Ettha codanā siyā : cittasantāne anusentīti vuttañ. Asañña-atte ca cittasantānañ natthi. Kathaṇ tattha satta anusayā labbhantīti? Appahinaṭṭhena labbhanti. Yattha hi cittasantānañ atthi, tattha cittasan-tāne anusayanatṭhena ca apahinaṭṭhena labbhanti. Yattha cittasantānañ natthi, tattha apahinaṭṭhena labbhantīti.

¹ See p. 253 f.

Yathā aññesu Yamakesu arūpe asaññasatte ti ādinā kevalaṇ uppajjanatṭhānaṇ nāma vuttaṇ, na tathā idha. Idha pana saddato pi atthato pi anusayanatṭhānaṇ nāma aññathā vuttaṇ. Tathā hi rūpārūpabrahmānaṇ pi puthujjanabhūtānaṇ satta anusayā anusentīti vuttaṇ. Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuy arūpadhātuy upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusentīti. Tattha puthujjanabrahmānaṇ paṭisandhikkhane te satta anusayā anusenti, te kattha anusentīti? Tesā brahmānaṇ pi kāmarāgānusayo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu anuseti; tesā brahmānaṇ pi paṭighānusayo dukkhāya vedanāya anusetīti ādinā vattabbo. Apāyikasattānaṇ bhavarāgānusayo rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusetīti vattabbo.

Suddhapuggalavāre pi sabbesaṇ puthujjanānaṇ satta anusayā anusenti; sabbesaṇ sotāpannasakadāgāmīnaṇ pañca anusayā anusenti; sabbesaṇ anāgāmīnaṇ tayo anusayā anusenti; sabbesaṇ arahantānaṇ sabbe pi anusayā nānusenti; catunnaṇ maggaṭṭhapuggalānaṇ koci aṇusayo anusetīti vā nānusetīti na vattabbo ti. Evaṇ atthavibhāgo vedītabbo.

Idāni anuttānesu pālīpadesu atthidīpanā vuccati. Udde-sapāṭhe: kāmarāgānusayo paṭighānusayo ti idaṇ dvayaṇ ekaṇ tad-ekaṭṭhaṇ nāma. Tatiyamaggena ekato pahātabbattā mānānusayena saha bhavarāgānusayo avijjānusayo ti idaṇ tayaṇ ekaṇ tad-ekaṭṭhaṇ nāma. Catutthamaggena ekato pahātabbattā dīṭṭhānusayo vicikicchānusayo ti idaṇ dvayaṇ ekaṇ tad-ekaṭṭhaṇ nāma. Pathamamaggena ekato gahātabbattā idaṇ pahānekaṭṭhaṇ nāma. Pathamamaggena dīṭṭhānusaye pahīyyamāne dīṭṭhisahajātā kāmarāgabha-varāgamānaavijjāyo pi pahīyyanti. Vicikicchānusaye pahīyyamāne taṇ sahajātā avijjā pi pahīyyatīti ādi saha-jekaṭṭhaṇ¹ nāma.

Anusayanatṭhānuddese kāmadhātuyā ti dukkhasahagata-

¹ MS. sic.

domanassasahagata-cittuppadavajjitesu kāmāvacaracittuppadesu atthavīsati rūpadhammesu ca.

Dvīsu vedanāsūti sukhopekkhā vedanāsu. *Dukkhāya vedanāyāti* kāyikadukkha-cetasikadukkhavedanāya. *Rūpadhātuyāti* pannarasasu rūpāvacaracittuppadesu. *Arūpadhātuyāti* dvādasasu arūpāvacaracittuppadesu, sabbasakkāya-pariyāpannesu dhammesūti sabba-tebhummikadhammesu. Apariyāpannesu pana lokuttaradhammesu koci anusayo anusetīti natthi.

Suddhapuggalavāre anusetīti puggalasantāne anusayana-bhāvena vattati, na cittasampayogavasena.

Suddhabhumivāre *yattha kāmārāgānusayo anusetīti* ettha *yatthāti* pubbe kāmādhātuyā *dvīsu vedanāsūti* vutte, yasmiṃ dhammasamūhe ti attho. So pana dhammasamūho paṭighānusayassa ṭhānaṃ na hoti, tasmā *no* ti paṭisedheti.

Dvimūlakavāre : *yattha kāmārāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusetīti* ettha tesāṃ dvinnāṃ anusayānaṃ ekato anusayanatthānaṃ nāma natthi, tasmā *natthīti* paṭikkhipati. Purimapadatthaṃ nivārento natthīti āha; pacchimapadatthaṃ nivārento *no* ti. Imasmiṃ vāre sesaṃ suviññeyyaṃ.

Sānusayavāre suddhapuggalavāro suviññeyyo. *Yato* ti pade pi *yattha iccev' attho*. Ten' eva vissajjanāpāthesu kāmādhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca sānusayo kāmārāgānusayena ca sānusayo ti evaṃ satta myantāni attha padāni vuttāni. Yattha anusayitena kāmārāgānusayena sānusayo ti vuttaṃ hoti, yato uppannenāti pi vaṇṇenti. Pajahatīti āgate pajahanavāre. Maggaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā. Tattha *tad-ekatthaṃ pajahatīti* tena kāmārāgena saddhiṃ ekasmiṃ citte ṭhitāṃ kāmārāgasampayuttaṃ mānaṃ pajahati; āyatīṃ anuppāda-dhammataṃ āpādeti. Rūparāga-arūparāgasahajātaṃ pana mānaṃ na pajahatīti adhippāyo. Athavā: Kāmādhātuyā dvīsu vedanāsu kāmārāgena saha 'anusayitaṃ tena ekatthānaṃ mānaṃ pajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā anusayitaṃ pana mānaṃ na pajahatīti adhippāyo. Esa nayo sesesu tad-ekattāpadesu.

Aṭṭhamako ti sotāpattimaggaṭṭho. Dakkhiṇeyyānukka-mena arahattaphalaṭṭhato paṭṭhāya heṭṭhā gaṇiyamāne sotāpattimaggaṭṭho aṭṭhamako hoti.

Parijānātīti āgate pariññā-vāre maggaṭṭhapuggalānaṃ tisso pariññā vuttā.

Pahīnavāre phalaṭṭhapuggalānaṃ pahānapariññā vuttā. Tattha suddhabhummi-vāre : *Yattha kāmarāgānusayo pahīno, tattha paṭighānusayo pahīno ti . . . na vattabbo pahīno ti vā, appahīno ti vā* ti ettha kāmarāgānusayaṭṭhāne kāmarāgānusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na paṭighānusayo. Paṭighānusayaṭṭhāne paṭighānusayo eva pahīno ti vā appahīno ti vā vattabbo, na kāmarāgānusayo. Idha pana kāmarāgānusayaṭṭhānattā tattha paṭighānusayo pahīno ti vā appahīno ti vā na vattabbo ti. Sesāṃ pālianusārena suviññeyyaṃ. Uppajjativāro anuseti-vārasadiso.

Dhātuvāre : sabbesaṃ pi kāmarūpārūpaputhujjanānaṃ satta anusayā anusenti. Sabbesaṃ pi sotāpannasakadāgāmināṃ diṭṭhānusaya-vicikicchānusayavajjitā pañca anusayā anusenti. Sabbesaṃ pi ānāgāmināṃ mānānusaya-bhavarāgānusaya - avijjānusayasankhātā tayo anusuyā anusenti. Catunnaṃ maggaṭṭhapuggalānaṃ koci anusayo anuseti natthi. Kasmā? Maggassa nāma kilesadhammānaṃ accantapaṭipakkhattā. Arahato ca natthi yeva. Kasmā? Sabbesaṃ pi anusayānaṃ pahīnattā.

Brahmaloke ṭhitā ariyapuggalā kāmalokeya nupapajjanti. Kasmā?¹ Rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā cavitvā kāmādhātuṃ upapajjantā nāma puthujjanā² eva honti. Sotāpanna-sakadāgāmino pi brahmāloke ṭhitā ānāgāmisankhyaṃ gacchanti. Arūpadhātuyā cavitvā rūpadhātuṃ upapajjantā nāma natthi. Tasmā pāliyaṃ arūpadhātuyā cutassa na kāmādhātuyā na arūpadhātuyā upapatti nāma natthi. *Heṭṭhā upapajjamāno kāmādhātuṃ yeva upapajjātīti* vuttaṃ. *Anusayā-bhaṅgā natthīti* ime nāma anusayā kāmādhātuṃ upapajjantānaṃ puthujjanānaṃ eva labbhanti, na rūpā-

¹ MS. tasmā.

² MS. puthujanā.

rūpadhātun upapajjantānaṃ puthujjanānaṃ ti evaṃ vibhaj-jitabbā natthi. Sabbesaṃ pi puthujjanānaṃ sati' eva anusayā anusenti. Tathā sotāpanna-sakadāgāmi-anāgā-minaṃ ti. Yathā taṃ cittuppādesu patighasampayutto cittuppādo kāmapuggalānaṃ eva labbhati, na rūpārūpa-puggalānaṃ kāmapuggalānaṃ pi pavattikāle eva labbhati. Na paṭisandhikāla-cutikālesu evarūpo vibhāgo. *Anusayesu natthīti* vuttaṃ hoti. Bhaṅgā natthīti vā. Bhijjanasabhāvā natthi. Anamatagge saṃsāre saṃsarantānaṃ sattānaṃ yāva ariyamaggaṃ na bhāventi. Tāva kassaci anusayassa khaṇabhango nāma natthīti vuttaṃ hoti.

Anusayayamakaṃ.

Cittayamake : Cittaṃ mano mānaṃ viññāṇaṃ ti atthato ekaṃ vividhākāreṇa jānaṇassa nāmaṃ. Vividhākārenāti rūpaṃ dassanākāreṇa jānāti. Saddaṃ savanākāreṇa jānāti; gandhaṃ ghāyanākāreṇa jānāti; rasaṃ sayanākāreṇa jānāti; phoṭṭhabbaṃ phusanākāreṇa jānāti; taṃ taṃ dhammaṃ mananākāreṇa jānāti. Āvajjanākāreṇa sampa-ṭicchanākāreṇa santīraṇākāreṇa, vavatthānākāreṇa, ja-vanākāreṇa, anubandhanākāreṇa, avibhūṭākāreṇa jānatīti vuttaṃ hoti. Nilā¹ nilato jānāti; pitaṃ¹ pi tato jānāti; lohitaṃ lohitaṃ jānatīti ādinā vā bhūtaṃ bhūtato jānāti; bhūtaṃ abhūtato jānāti; abhūtaṃ abhūtato jānāti; abhūtaṃ bhūtato jānāti. Itthaṃ itthato jānāti . . . anitthaṃ itthato jānatīti ādinā vā vattabbaṃ.

Tividhaṃ hi jānaṇaṃ : vijānaṇaṃ, sañjānaṇaṃ, pajā-nanaṃ ti. Tattha vijānaṇaṃ vuttapakāraṃ. Sañjānaṇaṃ nāma suṭṭhujānaṇaṃ. Kālantare pi apamussaṃmānaṃ katvā jānaṇaṃ ti attho. Pajānaṇaṃ nāma pakārato jānaṇaṃ. Yatthakaṃ jānitabbaṃ hoti, tatthakaṃ sabbaṃ asesato jānaṇaṃ ti attho. Ekasmiṃ pi ñeyyadhamme sabhāvato hetuto paccayato phalato ādinavato² ānisaṃsato aniccato dukkhato ti ādinā bahug jānitabbaṃ atthi. Taṃ sabbaṃ

¹ MS. Sic.

² MS. ādinaṃ.

asesato jānanan ti vuttaṃ hoti. Nānapariyaṇaṃ ñeyyaṃ ñeyyapariyaṇaṃ nānan ti hi vuttaṃ. Idaṃ sabbaññuta-ñāpavasena vuttaṃ. Idañ ca Abhidhamme sattapakaraṇāni disvā visesato sattamaṃ Mahā-Paṭṭhānapakaraṇaṃ disvā veditabbaṃ. Sāvakañāṇe pana yatthakaṃ jānanto kilesak-hayaṃ pāpupāti, tatthakaṃ jānanaṃ pajānanaṃ nāma. Idaṃ pana Abhidhamme Vibhange Suttantabhājanīyaṇi pañca Suttanta-Nikāye ca disvā veditabbaṃ. Lokiyamahā-jānanaṃ ñāṇe yatthakaṃ jānanto ahitaṃ apaneti, hitaṃ upaneti, tatthakaṃ jānanaṃ pajānanaṃ nāma. Tattha sabbaññutañāṇaṃ Paṭisambhidāmagge Anāvaraṇañāpanid-desena dipetabbaṃ. Sāvakañāṇaṃ abhiññeyya Padanid-desena lokiyamahājanañāṇaṃ. Abhidhamme Nānavibhange kammāyatanañāṇasippāyatana - ñānavijjāṭṭhānañāṇehi ca āyakoṣalla-apāyakoṣalla-upāyakoṣalla-ñāṇehi ca kamma-sakatā-sammādiṭṭhi-dasavatthuka-sammādiṭṭhi-ñāṇehi ca dipetabbaṃ.

Tattha kammāsakatā-sammādiṭṭhi-ñāṇe kammaṃ nāma duvidhaṃ : atītakammaṃ paccuppannakammaṃ ti. Tattha ime sattā atītabhavesu attanā katehi kusalākusalakammehi sugati-duggati-bhavesu tasmiṃ tasmiṃ sattanikāye paṭi-sandhiṃ paṭilabbhanti. Idaṃ atīta-kammassa ṭhānaṃ nāma. Idaṃ Dighanikāye Subha-suttana, Majjhimanikāye Cūla-kammavibhanga-Mahākammavibhangasuttehi dipetabbaṃ. Yāni pana tasmiṃ tasmiṃ sattanikāye paṭiladdhapāṭisa-dhikānaṃ tesāṃ tesāṃ sattānaṃ pavattikāle nānakammāni dissanti. Rājūnaṃ rājakammāni, vessānaṃ vessakammāni, suddhānaṃ suddhakammāni samanabrahmaṇānaṃ samana-brahmaṇakammāni, corānaṃ corakammāni, nesādānaṃ nesādakammāni, kevaṭṭānaṃ kevaṭṭakammāni, tiracchāna-gatānaṃ tiracchānagatakammāni dissanti. Idaṃ paccup-pannakammaṃ nāma. Idaṃ pana Suttanipāte Vāseṭṭhasut-tena dipetabbaṃ.

Tattha ye sattā tasmiṃ tasmiṃ sattanikāye paṭisa-dhiṃ paṭilabbhanti, tesāṃ paṭisa-dhivasena siddhāni vaṇṇasaṇḍā-nāni vā sāmāraṇasukhadukkhāni vā atītakammehi dinnāni nāma honti. Tathā yesu mātāpītūsu paṭisa-dhiṃ paṭila-bhanti, yāni tesāṃ mātāpītūnaṃ santakāni khetta-vatthu-

dhana-dhaññādini santi, tāni tesañ dāyādabhūtehi putta-kehi paṭisandhikkhaṇe eva dāyajjavasena laddhāni nāma honti. Tāni ca tesañ atītakammehi dinnānīti vuccanti.

Yāni pana pavattikāle rājakammādīnaṃ paccuppanna-kammānaṃ vasena laddhāni sukhadukkhāni, tāni tesañ paccuppannakammehi dinnāni nāma honti.

Ettha ca eko puriso ekassa setṭhissa gehaṃ paṭisan-kharoti. Kamme niṭṭhite gehasāmi setṭhī tassa purisassa sataṃ kahāpaṇaṃ deti. Tassa purisassa taṃ kahāpaṇaṃ kena dinnan ti vutte setṭhinā dinnan ti pi attano hatthakammena dinnan ti pi dvidhā vattuṃ vaṭṭati. Tattha setṭhinā dinnan ti idaṃ bahujanānaṃ sādharmaṇavacanaṃ. Attano hatthakammena dinnan ti idaṃ paṇḍitānañ ñeva vacanaṃ. Setṭhī hi attano gehassa katattā eva deti, akate na deti. Attano hatthakammaṃ pana tassa dhanāṃ yāva-jivaṃ pi dassati yeva. Taṃ kahāpaṇaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti pi, taṃ hatthakammaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti pi dvidhā vattuṃ vaṭṭati. Tattha taṃ kahāpaṇaṃ tassa purisassa santakaṃ hotīti idaṃ bahujanānaṃ sādharmaṇavacanaṃ. Taṃ hatthakammaṃ tassa purisassa santakan ti idaṃ paṇḍitānañ ñeva vacanaṃ. Kahāpaṇaṃ hi bāhiradhanaṃ hoti. Tāva kālīkadhanaṃ aggibhayādīnaṃ sādharmaṇaṃ, hatthakammaṃ pana ajjhaddhanaṃ hoti. Thāvaradhanaṃ aggibhayādīnaṃ asādhāraṇaṃ ti paṇḍitāhi bāhiradhanaṃ na paṇaṃsanti. Paññā dhanavīriya-dhanasankhātāṃ ajjhaddadhanaṃ ajjhaddasantakaṃ paṇaṃsanti. Esa nayo atītakammesu pi. Ayaṃ sabbe sattā kammaṣakū ti vacane sankhepato vinicchayo.

Idaṃ vijānana-sañjānana-pajānanānaṃ nānattadassanaṃ. Imasmiṃ pana tṭhāne vijānanaṃ adhippetuṃ. Taṃ pana vijānanasankhātāṃ cittaṃ kim atthaṃ idha viṣuṃ yamakanayena desitan ti? Viṣesato cittassa sassataditṭhiyā vatthubhūtatā tassā ditṭhiyā pahānatthan ti. Cittāñ hi niccaditṭhiyā viṣesavatthu hoti, sassataditṭhiyā viṣesabhūmmi. Vuttaṃ h'etaṃ Dīghanikāye Brahmajālasutte: Idh' ekacco samaṇo vā brahmaṇo vā takkī hoti vimaṇsī,¹

so takkapariyāhatāṇ, vimāṇsānucaritaṇ sayāṇ-paṭibhāṇaṇ evaṃ āha : Yaṇ kho idaṇ vuccati cakkhu itī pi soṭaṇ itī pi ghāṇaṇ itī pi jivhā itī pi kāyo itī pi ayaṇ attā anicco adhuvo asassato vipariṇāmadhammo. Yaṇ ca kho idaṇ vuccati cittaṇ ti vā mano ti vā viññāṇaṇ ti vā ayaṇ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. Sassatisamaṇ tath' eva ṭhassatīti.

Tattha ime vādino diṭṭh' eva dhamme maraṇakāle rūpa-kāyassa paribhedāṇ passanti, cittassa paribhedāṇ na passanti. Rūpakāye paribhinne cittasankhāto attā aññaṇ bhavaṇ upeti, upentamatte yeva. Tasmiṇ bhava abhinavo rūpakāyo bhavati. Tannissito so attā tasmiṇ bhava yāva-tāyukaṇ tiṭṭhatīti gaṇhanti. Bahū ca janā evaṇ saññino¹ honti. Cittassa pana khaṇe khaṇe uppādaṇ ca nirodhaṇ ca dassetvā citte taṇ sassatadiṭṭhiṇ jahāpetuṇ idaṇ yamakaṇ desitaṇ ti.

Evaṇ ca sati rūpakāyo ca idh' eva paribhinno diṭṭho na bhavantaraṇ gacchati. Nāmakāyo ca idh' eva paribhinno ti vutto. Tathā ca sati so so satto idh' eva paribhinno ucchinno. Bhavantaraṇ sankamanto nāma koci natthīti apajjatīti? Nāpajjati. Rūpakāyo nāma kāyo ti idaṇ nāmaṇ paramatthasaccanāmaṇ hoti. So so satto ti idaṇ nāmaṇ sammutisaccanāmaṇ hoti.

Yathā imasmiṇ diṭṭhadhamme pi sammutisaccatṭhāne ṭhatvā so so satto ito aññaṇ ṭhānaṇ gacchati, aññato imaṇ ṭhānaṇ āgacchatīti vadantānaṇ vohāro saccavohāro eva hoti.

Paramatthasaccatṭhāne ṭhatvā tassa tass' eva sattassa rūpakāye ca sabbaṇ rūpaṇ nāmakāye ca sabbaṇ nāmaṇ ṭhānato ṭhānantaraṇ sankamantaṇ nāma natthi. Tattha tatth' eva bhijjatīti vadantānaṇ vohāro saccavohāro eva hoti.

Evam eva sammuti-saccatṭhāne ṭhatvā, so so satto bhavato bhavantaraṇ sankamati, sandhāvati saṇsaratīti vadantānaṇ vohāro saccavohāro eva. Paramatthasaccaṭ-

¹ MS. sic.

ṭhāne ṭhatvā ekaṃ pi rūpaṃ ekaṃ pi nāmaṃ bhavato bhavantaraṃ na sankamaṭi na sandhāvati na saṃsarati. Tattha tatth' eva bhava sījjatīti vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva. Yathā hi vālikāyo samāharitvā eko dīghamaggo kato, tattha magganāmaṃ gaheṭvā : ayaṃ maggo ito dve tīpi gāmantarāni gacchatīti vadantānaṃ vohāro saccavohāro eva hoti. Vālikanāmaṃ pana gaheṭvā sabbā pi vālikāyo angulimattaṃ pi desantaraṃ na gacchanti, attano attano ṭhāne eva tiṭṭhantīti vadantānaṃ vohāro pi saccavohāro eva hoti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabbaṃ. Nāmarūpaṃ bhavato bhavantaraṃ na sankamatīti katvā so so satto ucchinno ti na vattaḃbo. So so satto bhavato bhavantaraṃ sankamatīti katvā nāmarūpaṃ sassataṃ hoti bhavato bhavantaraṃ sankamatīti na vattaḃbo.

Nāmarūpaṃ attā ti jīvo ti satto ti puggalo ti gaheṭvā satto ucchinno ti vadantassa ucchedaditṭhivādo hoti. Tath' eva gaheṭvā satto sassato ti vadantassa sassataditṭhivādo hoti. Nadi-upamāya pi ayam attho dīpetabbā. Nadiyā ekasmiṃ tirapadese¹ ṭhatvā ayaṃ nadi vassasataṃ pi vassasahassaṃ pi idha tiṭṭhatīti evaṃ nadi-nāmena vadantassa saccam eva hoti. Ayaṃ udakarāsi ekadivasaṃ pi idha na tiṭṭhati saddati yeva adhogacchati yevāti udakanāmena vadantassa saccam eva hotīti. Evam eva idha pi saccanānattena vohāranānattaṃ paccetabban ti.

Tattha yaṃ vuttaṃ pubbe.

Cittassa pana khāṇe khāṇe uppādaṃ ca nirodhaṃ ca dassetvā taṃ sassataditṭhiṃ jahāpetuṃ idaṃ Yamakaṃ desitaṃ ti.

Tattha cittassa khāṇe khāṇe uppādo ca nirodho ca kathaṃ veditabbo ti pucchā?

Vissajjanā vuccate : cha viññāṇāni : cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ ti. Tattha cakkhusmiṃ uppannaṃ viññāṇaṃ cakkhuviññāṇaṃ. Taṃ hi uppajjamānaṃ pi cakkhusmiṃ

eva uppajjati, na aññattha. Nirujjhamāṇaṃ pi cakkhusmiṃ eva nirujjhati, na aññattha. Tasmā cakkhusmiṃ eva uppannaniyamattā cakkhuviññāṇaṃ ti vuccati. Yaṃ loke dassanaṃ passaṇaṃ pekkhanaṃ ālokaṇaṃ olokaṇaṃ vilokanaṃ ti vuccati, ahaṃ rūpaṃ passāmiti vadanto cakkhuviññāṇaṃ attā ti vadati. Cakkhuviññāṇaṃ nāma visuṇṇaṃ eko dhammo, ekā dhātu, ekaṃ āyatanāṃ, n' etaṃ mama n' eso 'ham asmi, na m' eso attā ti vadanto, cakkhuviññāṇaṃ anattāti vadati. Esa nayo sotaviññāṇādisu pi. Kāyasmiṃ uppannaṃ viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Kāyasmin ti sakale kāyapadese : kesakāyalomakāya-nakhakāyādisu dvittig-savidhesu kāyakotṭhāsesu, yasmiṃ yasmiṃ kāyapadese kāyapasādarūpaṃ atthi sakale tasmiṃ tasmiṃ kāyapadese ti attho. Kathaṃ pana jānitabbaṃ? Imasmiṃ imasmiṃ kāyapadese kāyapasādarūpaṃ atthīti tikhiṇadhārena suciṇḍakena vijjhivā jānitabbaṃ. Tena vijjhantassa yasmiṃ yasmiṃ tṭhāne dukkhā vedanā pātubhavati, tattha tattha kāyapasādarūpaṃ atthi. Heṭṭha pādatalato paṭṭhāya upari yāva muddhatalā tiriyaṃ sakalakāye bahi cammatatalato paṭṭhāya anto yāva atṭhimiñjā, yattha yattha kāyapasādarūpaṃ atthi, tattha tattha kāyaviññāṇaṃ uppajjati. Tattha yadā sakalaṃ pādatalaṃ atiuṇhe bhūmipadese vā pāsānatale vā vālikātale vā tṭhpeti, tadā sakale pādatalo dukkhā vedanā pātubhavati. Dayhati¹ vata me pādatalaṃ ti kandati : tasmiṃ kāle sakale pādatalo cattāro nāmak-khandhā pātubhavanti. Dukkhasahagatāni anekasatasahassāni kāyaviññāṇacittāni ekappahārena viya pātubhavanti : ayaṃ viññāṇakkhandho nāma. Etena sahagatā anekasatasahassāni dukkhā vedanā pātubhavanti : ayaṃ vedanākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassāni saññāyo pātubhavanti : ayaṃ saññākkhandho nāma. Tena sahagatā anekasatasahassāni phassā pātubhavanti, cetanā pātubhavanti,¹ ekaggatā pātubhavanti,¹ jīvitindriyāni pātubhavanti, manasikārā pātubhavanti : ayaṃ sankhārakkhandho nāma.

¹ MS. *sic*.

Tasmiṃ kāle sakale pādatale ime cattāro nāmakkhandhā pātubhavanti. Tattha uṇharūpavijānanamattaṃ viññāṇaṃ nāma. Tasmiṃ uṇharūpe vijānanamatte atṭhatvā yaṃ tasmiṃ rūpe nāma kāyassa phusaṇaṃ pīḷaṇaṃ sanghaṭṭaṇaṃ: ayaṃ phasso nāma. Phasse sati, asāta vedayitakiriyaṃ pātubhavati: ayaṃ vedanā nāma. Phasse sati, saññānanakiriyaṃ pātubhavati, yāya pacchājānāti tadā me idisi pavatti hotīti: ayaṃ saññā nāma. Phasse sati, taṃ ārammaṇaṃ ārabbhā, yaṃ nāmakāyassa sampiḍaṇaṃ, tasmiṃ ārammaṇe punappunaṃ ekato utthāpanaṃ: ayaṃ cetanā nāma. Tasmiṃ ārammaṇe yaṃ cittassa samādhānaṃ, avikkhepakaraṇaṃ: ayaṃ ekaggatā nāma. Taṃ ārammaṇaṃ ārabbhā punappunaṃ niruddhe pi cittasantāne taṃ muñcituṃ adatvā, tasmiṃ yeva ārammaṇe punappunaṃ niyojanaṃ: ayaṃ manasikāro nāma. Ime atṭha citta-cetasikadhammā tasmiṃ pādatale pātubhavanti. Yāva so uṇhābhāvo na vūpasammati, tāva tasmiṃ pādatale cammesu vā tacesu vā maṅsesu vā te nāmakkhandhā pavattanti yeva. Yadā pana so uṇhābhāvo vūpasammati, pādatalaṃ sītalaṃ hoti, tadā tattha tesāṃ nirodho paññāyati; khayō, vayo, bhedo paññāyati; viññāṇakkhandhassa aniccataṃ paññāyati, vedanā-, saññā-sankhārakkhandhassa aniccataṃ paññāyati. Na kevalaṃ ca tadā pādatale eva nāmakkhandhā pavattanti. Tesāṃ antarantarā hadayabbhantare manoviññāṇasantānāni ca nirantarāni viya pavattanti. Yehi tadā taṃ dukkhavedanaṃ ārabbhā nānāvīdhāni kāyanga-vācangacalāni pavattanti, tesāṃ antarantarā cakkhuvīññāṇa-sotaviññāṇavīthiyo ca pavattanti. Tāni sabbāni, bhavangantaritāni hutvā asaṃmissāni pavattanti. Eka-puggalasantāne dve cittāni ekato pavattantīti natthi. Kasmā? Ekasmiṃ khaṇe dvinnāṃ cintanākārāṇaṃ asaṃbhavato. Cittassa pana atilahu - pavattitāya dassana-savana-cintanādīni ekato pavattāni viya khāyantīti.

Ayaṃ pādatalasankhāte kāyapadese catunnaṃ nāmakkhandhānaṃ uppādanīrodhavasena pavatti. Esa nayo sabbesu cammakāya-tacakāya-maṅsakāya-nhārukāya-atṭhikāya-atṭhimiñjakāyesu ca hadaya-yakana-kilomaka-pihakapapphāsa-anta-antagūṇa-mattalungakāyesu ca. Sankhepato

vananilārammaṇaṇ atthi, rukkhanilārammaṇāḍikaṇ ti sabbaṇ vitthāretabbaṇ. Tathā lobhasahagataṇ atthi din-nāḍānakiccaṇ, atthi kāmesu micchācārakiccāḍikaṇ.

Tattha aññaṇ akusalaṇ, aññaṇ kusalaṇ, aññaṇ abyā-kataṇ. Ekassa puggalassa akusale cित्ते vattamāne kusalaṇ cittaṇ natthi; pubbe va niruddhaṇ hoti. Puna kusale cित्ते vattamāne, taṇ akusalaṇ natthi; pubbe va niruddhaṇ hoti. Na hi dve kusalākusalacittāni. Ekassa ekato uppajjanti.

Ettha codanā siyā : Cittaṇ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti ; niccaṇ dhuvaṇ thāvaraṇ. Taṇ pana yadā lobha-sahagataṇ vā hoti, dosasahagataṇ, mohasahagataṇ vā, tadā akusalaṇ nāma. Yadā alobhasahagataṇ vā hoti, mettā sahagataṇ vā, ñāṇasahagataṇ vā, tadā kusalaṇ nāma. Tathā tad-eva cittaṇ, yadā pāpaṇ cinteti, tadā akusalaṇ nāma ; yadā kalyāṇaṇ cinteti, tadā kusalaṇ nāmāti.

Codako pucchitabbo : Yo lobhasahagatassa cintanākāro, yo dosasahagatassa cintanākāro, ubhayam etaṇ ekaṇ, udāhu nānan ti ? So jānanto vakkhati : na ekaṇ hoti, nānam eva hoti. Lobhasahito hi anurodhākāro, dosasa-hito virodhākāro. Na ca anurodhena virodho, virodhena ca anurodho kadāci ekattaṇ gacchatīti. Evaṇ sati, añña lobhasahagato cintanākāro, añña dosasahagato ti siddhaṇ hoti. Paccakkhato pi lokassa pākaṇ. Rajjantaṇ pug-galaṇ disvā ayaṇ rājjati na dussatīti jānanti. Dussantaṇ puggalaṇ disvā ayaṇ dussati, nirajjatīti jānanti. Tirac-chānagatā pi keci tathā jānanti yeva. Evaṇ sante, akusa-lena akusalaṇ pi tāva ekattaṇ na gacchati, kuto akusalena kusalaṇ, kusalena ca akusalaṇ ti ? Tasmā na yuttam etaṇ cittaṇ nāma ekassa . . . pe . . . tadā kusalaṇ nāmāti. So evaṇ vadeyya : Saccāṇ anurodhena virodho kadāci ekattaṇ na gacchatīti. Anurodho hi lobho, virodho ca doso. Na te dhammā ekato pi pavattanti, kuto ekattaṇ gacchanti ? Taṇ taṇ sahito ca cintanākāro aññamañña-virodho hoti, kuto ekattaṇ gacchati ? Tad-ubhayā pana ākāra ekassa cittassa ākāra honti. Tad-eva cittaṇ kadāci anurodhākāraṇ karoti kadāci virodhākāraṇ karotīti. So vattabbo : Cittaṇ ca cintanākāro ca ubhayam etaṇ ekaṇ

udāhu nānan ti? Ekan ti vutte, dve cintanākārā dve cittānīti āpajjanti.

Nānan ti vutte cittaṃ cittaṃ eva ; na cittaṃ cintanākāro. Aññaṃ cittaṃ, añño cittaassa cintanākāro. Yathā taṃ uppannaassa cittaassa uppādo ca jarā ca maraṇaṃ ca, etaṃ tayaṃ cittato aññaṃ hoti ; uppādo jāti nāma viyuṃ eko dhammo, jarā ca eko dhammo, maraṇaṃ ca eko dhammo ti evaṃ ca sati, cintanākāro pi cittaṃbhā añño viyuṃ eko cetasikadhammo ti āpajjati, tathā ca sati so katamo nāma cetasiko ti.

Tadā vakkhati : Yathā jāti eko dhammo, jarā eko dhammo, maraṇaṃ eko dhammo, tathā cintanākāro pi cintanacetasiko nāmāti evaṃ ca sati, phassaassa pi phusanākāro nāma atthi, vedanāya pi vedayitākāro nāma atthi, saññādināṃ pi sañjānanākārādayo atthi ; pathaviyādināṃ pi kakkhalākārādayo atthi ; nibbānaassa pi vūpasamākāro nāma dissati. Sabbe pi te ākārā viyuṃ viyuṃ dhamma-visesā nāma siyuṃ. Cittaassa pi bahū cintanākārā honti. Tesu cakkhuvīññāpacittaassa dassanākāro eko dhammo, sotavīññāpacittaassa savanākāro eko dhammo ti ādi. Tathā ākāraassa ākārā pi bahū vattabbā siyuṃ.

Ekan ti vāde cittaṃ nāma ekassa puggalassa ekam eva hoti ; niccaṃ dhuvaṃ thāvaraṃ ti vatvā, cittaṃ ca cintanākāro ca ubhayam etaṃ ekan ti vutte, niccabhūtaṃ cittaṃ cintanākāraassa attā ti vadanto hoti, sāro ti vadanto hoti. Evaṃ ca vadanto : yathā cittaṃ niccaṃ dhuvaṃ thāvaraṃ, tathā sabbe pi dassana-savanādayo cittaassa ākārā niccā dhuvā thāvarā eva siyuṃ ; evaṃ ca sati, ime sattā rūpaṃ pi niccakālaṃ passeyyuṃ, saddaṃ pi niccakālaṃ suṇeyyuṃ, gandhaṃ pi niccakālaṃ ghāyeyyuṃ, rasaṃ pi niccakālaṃ sāyeyyuṃ, phoṭṭhabbaṃ pi niccakālaṃ phuseyyuṃ.

Codako vadeyya : Ārammaṇe ābādhaṃ gacchante sati passanti, asati na passantīti ; evaṃ ca sati dassanākāro anicco ti āpajjati. Dassanākāre anicce cittaṃ pi aniccaṃ ti āpajjati yeva. Loke ca passati, na passatīti vavatthānaṃ paññāyati. Tasmā cittaṃ niccaṃ ti vadanto lokiyajanānaṃ dassanaṃ adassanaṃ ti ādīhi nānāvavatthānehi sandiṭṭhehi saḥaviruddho hoti.

Nānan ti vāde codako vattabbo : Cittañ nāma niccaṇ dhuvaṇ thāvaran ti tvaṇ vadasi : Pubbe-vuttanayena pādātale uppannaṇ dukkhasahagataṇ kāyaviññāṇacittaṇ¹ kiṇ niccaṇ dhuvaṇ thāvaran ti? Āma niccan ti. Katarasmiṇ thāne taṇ cittaṇ niccaṇ tiṭṭhatīti? Hadayabbhantare taṇ cittaṇ niccaṇ tiṭṭhatīti. Tañ hi paṭisandhito paṭṭhāya tattha niccaṇ tiṭṭhati. Yadā cakkhu-sota-ghāna-jivhāsu ca hattha-pādādīkāyangesu ca taṇ taṇ ārammaṇaṇ ābādham āgacchati, tadā tato hadayabbhantarato nikkhamitvā gantvā tasmiṇ tasmiṇ ange thatvā taṇ taṇ ārammaṇaṇ vijānāti. Phassādayo dhammā tatth' eva pātubhavanti. Ārammaṇe niruddhe sayañ anirujjhितvā puna hadayabbhantaṇ paccāgantvā tiṭṭhatīti.

Parihāro vuccate : lokasmiṇ pana, cakkhusmiṇ cakkhurogo uppajjati. So tasmiṇ sotarogo uppajjatīti ādinā pākato. Sīsasmiṇ ca nānā sīsarogā nāma atthi. Te uppajjamānā sīse uppajjanti, nirujjhamānā sīse nirujjhanti. Vūpasammantīti evañ sañjānanti voharanti. Hattharoga-pādarogādīsu pi es' eva nayo. Evañ tesañ tesañ rogānaṇ tattha tatth' eva uppādo ca nirodho ca loke saññāto voharito.

Tattha rogo nāma tattha tattha vikārapattehi rūpehi saddhiṇ tattha tatth' uppannānaṇ dukkhasahagatānaṇ catunnaṇ nāmakkandhadhammānaṇ adhivacanaṇ. Tava vādo iminā lokasaññāṇena lokavohārena saha viruddho ti.

Codako vadeyya : loke saññā vohārā nāma yathā tathā pavattan ti ṇāṇam ev' ettha pamāṇan ti.

So vattabbo : ṇāṇan ti tvaṇ vadasi; taṇ pana ṇāṇaṇ— anumānañāṇaṇ, paṭivedhañāṇan ti—duvidhaṇ. Tattha saṇhasukhumagambhira²-dhammesu vimaṇsantānaṇ² pakatimanussānaṇ ṇāṇaṇ anumānañāṇaṇ. Tesu dhammesu yathā paṭivedhaṇ pāpuṇanti, tathā cittaṇ bhāvetvā, paññaṇ bhāvetvā, tesu paṭivedhaṇ pāpuṇanti. Tesañ ṇāṇaṇ paṭivedhañāṇaṇ, puggala-satta-atta-jīvasaññaṇ pahāya, sudhena dhammasabbhāvena, dhātuṣabbhāvena viññātabbā.

¹ See p. 269.

² MS. sic.

Katamo pana cittassa paṭiccasamuppādo ti? Cakkhuñ ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇaṃ cakkhuvīññāṇaṃ t' eva vuccati. Sotañ ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ t' eva vuccati. Ghāṇañ ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇaṃ ghāṇaviññāṇaṃ t' eva vuccati. Jivhañ ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ t' eva vuccati. Kāyañ ca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati

² MS. *sic.*

viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ t' eva vuccati. Manañ ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ t' eva vuccatīti: ayaṃ cittassa paṭiccasamuppādo. Tattha cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca yaṃ viññāṇaṃ uppajjati, taṃ viññāṇaṃ cakkhuviññāṇaṃ ico' eva vuccatīti yojanā. Uppajjatīti pubbe anuppannaṃ hutvā idāni uppādaṃ pāpunāti. Idān' eva jāyati. Kiṃ paṭicca jāyati? Cakkhuñ ca rūpe ca paṭicca jāyati. Dvīsu cakkhu-angesu vattamānaṃ pasāda-cakkhuñ ca paṭicca bahiddhā itthi-purisa-geha-ratha-sakata-bhummi-pabbata-rukkhādīsu vattamānāni vaṇṇarūpani ca paṭicca jāyati. Paṭiccātitaṃ viññāṇaṃ tehi cakkhurūpehi vinā kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhīpatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā uppādetuṃ na sakkā hoti. Cakkhunā saha tesāṃ vaṇṇarūpanimittānaṃ sannipāte sati, kenaci manussena vā devena vā brahmunā vā lokādhīpatinā vā kenaci payogena vā iddhiyā vā anuppādetuṃ na sakkā hoti. Sayāṃ ekantena cakkhurūpāyattavuttikattā tad-ubhayaṃ paṭiccāti attho.

Cakkhuviññāṇaṃ t' eva vuccatīti cakkhuvatthu rūpaṃ nissāya uppajjannattā cakkhussa viññāṇaṃ ti atthena cakkhuviññāṇaṃ ti eva vuccati. Cakkhussa viññāṇaṃ ti indriyapaccayattā sānūbhūtaṃ cakkhussa idaṃ vijānaṇaṃ, ayaṃ dassanakiriyā ti attho.

Yathā pasanne ādāse vā udake vā rūpanimittānaṃ sannipāto hoti, evaṃ sante pi ādāsudakānaṃ rūpadassanakiriyā natthi. Tasmā tāni nijīvāni, nisattānīti loke sañjānanti. Na tathā cakkhu. Cakkhussa pana attani rūpanimittānaṃ sannipāte sati rūpadassanakiriyā atthi. Cakkhu me rūpaṃ passati, candaṃ passati sūriyaṃ passatīti ādinā vattabbataṃ āpajjati. Tasmā cakkhujīvaṃ satta-jātikan ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasaññāvasena cakkhussa viññāṇattā cakkhu viññāṇaṃ nāma, loke pana taṃ viññāṇaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana cakkhuvatthuṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso. Esa nayo sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ.

Kāyassa viññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ. Ettha pi yathā dārūkhandhe vā mattikākhandhe vā agginā phutṭhe tesāṃ

vijānanakiriyā natthi, tasmā te nijīvā nisattāti sañjānanti, na tathā sattānaṃ kāyo. Kāyassa pana tasmiṃ tasmiṃ ange agginā phutṭhe vijānanakiriyā atthi. Hatthā me phusanaṃ jānanti, pādā me phusanaṃ jānanti, piṭṭhi me phusanaṃ jānātīti ādinā vattabbataṃ āpajjati. Tasmā sakalakāyo jīva-utto sattajātiko ti loke sañjānanti. Evaṃ lokasaññā vasena kāyassa viññāṇattā kāyaviññāṇaṃ nāma. Loke pana taṃ viññāṇaṃ visuṃ eko nāma dhammo ti na jānanti. Abhidhamme pana kāyapasādarūpaṃ nissāya uppanno visuṃ eko nāma dhammo ti ayaṃ viseso.

Manoviññāṇaṃ ti ettha mananamattena jānanamattena mano dassana-savana-ghāyana-sāyana-phusanehi visuṃ bhūto jānanadhammaviseso. Manassa viññāṇaṃ manoviññāṇaṃ. Apākaṭassa manodvārasankhātassa bhavagabhūtassa pakatimanassa pabhedabhūtā anekavidhā vijānanakiriyā. Sā pana akusalā pi atthi, kusalā pi atthi, abyākata pi atthi. Taṃ pana manoviññāṇaṃ sattassa padhāna-angī-jīvantā ti loke sañjānanti. Mano me sabbaṃ cintitabbaṃ cinteti, jānitabbaṃ jānātīti maññanti. So eva sabbaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ pavattetīti gaṇhanti. Ettha ca mano me cinteti jānāti pavattetīti idaṃ lokūpacāre na vuttaṃ. Loke hi kārako nāma visuṃ atthi, kiriyā nāma visuṃ atthi. Taṃ taṃ kiriyā kattā kārako nāma. Kārakena katā taṃ taṃ kiriyā, kiriyā nāma. Puriso gacchatīti ettha gacchanto puriso kārako nāma. Gamanakiriyā kiriyā nāma. Añño kārako, aññā kiriyā ti loke sañjānanti. Kārako ti ca attā jīvo puriso kārako vedako sāmī sāmiko issaro nivāsī sayāṇvasīti: etesu āgato kārako taṃ taṃ kiriyā karotīti atthēna. Eko hi kārako anekasahassiyo kammakiriyāyo karoti. So eva gacchati, so eva tiṭṭhati, so eva nisīdati, so eva pacati, so eva bhuñjati, so eva kammaṃ karoti, so eva vipākaṃ paṭisaṇvedeti, so eva jāyati, jīrati, miyyati, cavati, upapajjati, bhavato bhavaṃ sandhāvati, saṇṣarati.

Sabbe p' ete sammutisaccatṭhāne yujjanti.

Abhidhamme pana paramatthasaccatṭhāne kiriyato añño visuṃ kārako nāma natthi. Cintanākāro cintanakiriyā nāma. Cintanakiriyato aññaṃ visuṃ cintanakārakaṃ cittaṃ

nāma natthi. Yaṇ pubbe codakena vuttaṇ¹: cittaṇi ca cintanākāro ca nbhayam etaṇ nānaṇ ti taṇ pi Abhidhammaṇ patvā na yujjati. Tathā phusaṇākārato añño viṣuṇ phusaṇākārato phasso nāma natthi ādinā sabbaṇ vitthāretabbaṇ.

Sabbe pi citta-cetasika-rūpa-nibbānasankhātā paramatthadhammā nāma kiriyāmattā eva honti. Cintanakiriyā cittaṇ nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā manana-vijānanādayo, dassana-savana-ghāyanādayo ca. Phusanakiriyā phasso nāma eko paramatthadhammo. Tassa pariyāyā sangati-sannipātādayo. Cittassa uppādo jāti nāma eko paramatthadhammo; sañjāti-nibbatti-ācayo-upacayo-santati-iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa jiraṇaṇ² jarā nāma eko: jiraṇatā khaṇiccaṇ pāliccaṇ iccādayo tassa pariyāyā . . . cittassa bhedo maraṇaṇ nāma eko paramatthadhammo. Cuti cavanatā iccādayo tassa pariyāyā. . . .

Tattha cintanakiriyā ti dassanakiriyā savanakiriyādivasena anekapabhedā hoti. Tattha dassanakiriyā ekaṇ cittaṇ cakkhuviññāṇaṇ nāma; savanakiriyā ekaṇ cittaṇ sotaviññāṇaṇ nāma. Esa nayo ghāyanakiriyādisu.

Dassanakiriyā pi ārammaṇabhedena disādesatthānavatthubhedena² khaṇabhedena anekapabhedā hoti. Nilavaṇṇadassanaṇ² ekaṇ cittaṇ, pitavaṇṇadassanaṇ² ekaṇ cittaṇ; añño nilaṇ ti cintanākāro; añño pitaṇ ti cintanākāro. Ubho p' ete ekato na uppajjantīti paccakkhato va siddham etaṇ. Nilavaṇṇadassanaṇ pi nānādisāsu, nānādesesu, nānāthānesu, nānāvattḥūsu tthitāṇaṇ nānānilāṇaṇ vasena; ekadisāyaṇ² pi nānāvattḥūsu tthitāṇaṇ nilāṇaṇ vasena nānappakāraṇ hoti. Añño pūrattimāya disāya nilaṇ ti cintanākāro; añño pacchimā disāyāti ādi vattabbaṇ.

Ekaṇ nilavaṇṇaṇ passantassa pi kadāci passati, kadāci na passatīti vavatthāṇaṇ dissati akkhidalāṇaṇ ummisaṇakhaṇe passati, nimmisaṇakkhane na passati; dassanakiriyāya uppajjamānāya passati, anuppajjamānāya na passati: evaṇ ekassa ekasmiṇ iriyāpathe pi nānādasanna-kiriyāyo paccakkhato siddhā honti. Tāni sabbāni nāṇa-cittāni eva. Evaṇ saddasavanādisu pi.

¹ See p. 272.

² MS. *sic*.

Sankhepato pana yāni ajjhattasantānesu anekasahassāni nānakiriya-gatāni dissanti, yāni bahiddhā santānesu, yāni ca tesāṃ sabbesaṃ kiriya-gatānaṃ idaṃ ca ekaṃ, idaṃ ca ekaṃ ti nānavavatthānāni dissanti. Tathā vavatthitānaṃ ca tesāṃ yāni navanavānaṃ pātubhāvavasena pūrānapūrānaṃ antaradhānavasena nānavavatthānāni dissanti. Yathā taṃ sandamānaṃ nadisoṭaṃ vā pajjalantaṃ aggijālaṃ vā nijjāyantānaṃ calanākāro va dissati, na t̥hitākāro, calanaṃ ca nāma nirantrapavattānaṃ navanavakiriyaṇaṃ pātubhāvena pūrānapūrānakiriyaṇaṃ antaradhāne na hotīti, tāni tesāṃ sabbāni nānakiriya-vavatthānāni nāma. Uppādanirodhavasena pākāṭā visuṃ visuṃ nāmarūpadhammapavattiyo eva hontīti.

Yāni yāni ca nānacintanākārādīni navanavakiriya-gatāni taṃ taṃ paccayaṃ labhitvā, yadā yadā uppajjanti tāni tāni sabbāni, pubbe anuppannāni hutvā, tadā tadā uppajjanti. Pubbe anuppannakāle tāni sabbāni tasmiṃ sattasantāne na vijjanti, asukasmiṃ nāmaṭṭhāne tiṭṭhanti, tato idha āgacchantīti natthi; uppajjitvā tatth' eva nirujjanti. Tato asukaṃ nāmaṭṭhānaṃ gacchantīti natthi. Ettāvatā cittassa vā aññesaṃ vā nāmarūpadhammānaṃ paṭicca samuppādo ca tesāṃ dhammānaṃ paṭicca-samuppannadhammabhāvo ca pākāṭo hoti. Tena vuttaṃ, katamo pana cittassa samuppādo ti? Cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca . . . *pe* . . . Ayaṃ cittassa paṭiccasamuppādo ti.¹

Tattha cakkhu nāma ajjhattikarūpaṃ hoti; ajjhattasatthāne eva labbhati. Rūpe ti bāhirāni vaṇṇarūpāni; tāni pana ajjhattasatthāne ca bahiddhā ca labbhanti. Evaṃ sante pi ajjhattikarūpehi viśesanatthaṃ bāhirarūpānīti vuccanti. Tāni pana bahiddhā pi dassanūpacāre t̥hitāni, candamaṇḍalarūpādīni veditabbāni. Tesu yaṃ yaṃ pekkhati, yattha yattha ca sūriyā lokadīpālokādikaṃ paccayaṃ labhati, taṃ taṃ paṭicca navaṃ navaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppajjati. Ayaṃ cakkhuviññāṇaṃ cittassa paṭicca-samuppādo. Esa nayo sotaviññāṇaṃ cittādīsūti.

¹ See p. 275; cf. *Majjhima* i., 259.

Ayaṇ tāva cittaṣṣa khaṇe khaṇe uppādo ca nirodho ca kathaṇ veditabbo ti pucchāya vitthāravissajjanā.

Idāni Cittayamake kiñci atthadīpanaṇ hoti.

Uddesavāre ca niddesavāre ca uddesapadānaṇ atthaṇ kathentena pucchāpadabhāvena kathetabbo. *Yassa cittaṇ uppajjati na nirujjhatīti* idaṇ sannitthānapadaṇ nāma, tha-panāpadaṇ ti pi yujjati. *Tassa cittaṇ nirujjhissati, na uppajjissatīti* idaṇ saṇsayapadaṇ nāma, pucchāpadaṇ ti pi yujjati. Nirujjhissati kiṇ ? na uppajjissati kin ti yojetabbaṇ.

Uppajjati, uppajjamānaṇ ti dvayaṇ uppādak-khaṇasam-angī-cittaṇ vadati. *Nirujjhati nirujjhamānaṇ* ti dvayaṇ bhaṅgakkhaṇasamangī-cittaṇ vadati. *Uppannaṇ* ti idaṇ khaṇadvayaṣamangī-cittaṇ vadati.

Atikkantakālavākye : *Yassa cittaṇ uppajjamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ, atikkantakālaṇ, nirujjhamānaṇ khaṇaṇ khaṇaṇ vitikkantaṇ atikkantakālaṇ tassa cittaṇ* ti ettha uppajjamānaṇ khaṇaṇ ti uppādak-khaṇaṇ. Khaṇaṇ vitik-kanti khaṇena vitikkantaṇ, na cīren' eva vitakkaṇ ti attho. atikkantakālaṇ ti khaṇena vitikantattā yeva. Uppādak-khaṇasankhātāṇ kālaṇ atikkanti attho. Pacchimapade pana *nirujjhamānaṇ khaṇaṇ* ti nirodhakkhaṇaṇ, bhaṅgak-khaṇaṇ, khaṇaṇ vitikkantaṇ ti khaṇena nirodhakkhaṇaṇ vitikkantaṇ, atikkantakālaṇ ti. Nirodhakkhaṇasankhātāṇ kālaṇ atikkantaṇ.

Idaṇ vuttaṇ hoti : *yassa cittaṇ uppādak-khaṇaṇ atikkamati, tassa cittaṇ nirodhakkhaṇaṇ atikkamati* kin ti.

Paṭilomavākye pi *yassa cittaṇ nirodhakkhaṇaṇ atikkamati, tassa cittaṇ uppādak-khaṇaṇ atikkamati* kin ti.

Uddesavāre sesaṇ sabbaṇ, niddesavāre na pakāṇaṇ hoti. Niddesavāresu ca pacchimacittaṣṣa uppādak-khaṇe tesāṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati ; nirujjhissati, na uppaj-jissatīti evaṃ ādikehi vissajjanā-padehi attho pakāṇo yeva.

Sarāga-vitarāgādisu¹ : *yassa sarāgaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissatīti* pacchimasarāga-

cittassa uppāḍakkhaṇe tesañ sarāgaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati. Itaresañ sarāgacittassa uppāḍakkhaṇe tesañ sarāgaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Tattha pacchimasarāgacittaṇ nāma: yassa sarāgacittassa anantarato paṭṭhāya yāva aggamagguppādā antarā aññaṇ sarāgacittaṇ nuppajjati, idaṇ pacchimasarāgacittaṇ nāma. Sadosādisu pi es' eva nayo.

Tikadukapadesu¹ pi yassa kusalaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati, tassa kusalaṇ cittaṇ nirujjhissati, na uppajjissatīti aggamaggassa uppāḍakkhaṇe tesañ kusalaṇ cittaṇ uppajjati na nirujjhati; nirujjhissati, na uppajjissati; itaresañ kusalaṇ cittaṇ uppāḍakkhaṇe tesañ kusalaṇ cittaṇ uppajjati, na nirujjhati; nirujjhissati ceva uppajjissati cāti ādinā vissajjanā veditabbā. Pacchima - akusalaṇ cittaṇ uppāḍakkhaṇe pacchima-abyākatacittaṇ uppāḍakkhaṇe ti ādinā vattabbaṇ. Pacchima-abyākatacittaṇ nāma parinibbānacittaṇ. Sesañ suviññeyyaṇ.

Cittayamakaṇ niṭṭhitaṇ.

Dhammayamake :

Kusalā dhammā akusalā dhammā abyākata dhammā ti imesaṇ tiṇṇaṇ padānaṇ attho tāva vattabbo.

Kusala dhamma ti: Ye keci loke kusalā ti vuccanti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Tattha ye keci loke kusalā ti vuccantīti: kathaṇ vuccanti? Loke paṇḍitehi ayaṇ puriso kusalo, kalyāṇo, na kiñci pāpaṇ karoti, na kiñci pāpaṇ bhāsati, na kiñci pāpaṇ cinteti; kalyāṇaṇ karoti, kalyāṇaṇ bhāsati, kalyāṇaṇ cintetīti vā vuccanti. Ayaṇ puriso attatthakusalo, paratthakusalo, ubhayattha-kusalo. Ayaṇ puriso asukasmiṇ kammāyatane kusalo, asukasmiṇ sippāyatane kusalo, asukasmiṇ vijjātṭhāne kusalo; cheko paṇḍito byatto medhāvī ti vā vuccanti. Ayaṇ puriso aluddho kusalo, aduṭṭho kusalo, amulho kusalo ti vā vuccanti. Ayaṇ devo aluddho, aduṭṭho kusalo, ayaṇ

¹ MS. tikka-dukka°.

brahmā brahmavihāri kusalo, ayaṇ pabbajito dhammacārī kusalo ti vā vuccanti. Evaṇ loke kusalo ti idaṇ nāmaṇ puggalassa guṇavisesanaṇ katvā voharanti. Abhi-dhamme pana purisādikassa puggalass' eva abhāvato, dhammass' eva ca bhāvato, kusalo ti idaṇ nāmaṇ puggalassa visesanaṇ na hoti, atha kho dhammass' eva visesanaṇ hoti. Tasmā ye keci loke kusalā nāma vuccanti, sabbe te dhammā eva honti, na puggalā, na sattā, na attā, na jīvā, na manusso, na devo, na brahmā ti vuttaṇ hoti.

Akusalapade tappaṭipakkhavasena attho ca adhippayo ca vattabbo.

Abyākatā ti avattabbā. Kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā ti vuttaṇ hoti. Ye itṭhaphalaṇ vipaccanti, te kusalā nāma. Ye anitṭhaphalaṇ vipaccanti, te akusalā nāma. Ye pana itṭhaphalaṇ ca na vipaccanti, anitṭhaphalaṇ ca na vipaccanti, atha kho vijjamānakkhaṇe taṇ taṇ angatthāya, taṇ taṇ paribhogatthāya eva honti, te abyākatā nāma. Ye keci loke kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā honti, sabbe te dhammā evāti yojanā. Pathavī nāma atthi: sā kusalā ti vā akusalā ti vā na vattabbā. Pathavi icc' eva vattabbā. Āpo nāma atthi, tejo nāma atthi, vāyo nāma atthi, vaṇṇo gandho raso oḷā nāma atthi: sā oḷā icc' eva vattabbā. Loke pana ete sabbe ekato katvā puggalo ti vuccanti, satto ti attā ti jīvo ti manusso ti devo ti puriso ti itthīti sīsan ti hattho ti pādo ti kesā ti lomā ti makhā ti dantā ti bhummiṭi pabbato ti rukkho ti sākhā ti gehaṇ ti ratho ti sakaṭo ti yānaṇ ti vatthanaṇ ti maṇco ti piṭhanaṇ ti vuccanti. Abhidhammaṇ patvā pana sabbe te pathavī ādayo dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo . . . *pe* . . . na piṭhanaṇ ti vuttaṇ hoti. Ayaṇ kusalatikapadānaṇ¹ attho.

Vedanāttike² pi: Sukhavedanāsampayutte dhamme ekato katvā, loke sukhito puggalo, dukkhito puggalo ti ādinā vuccanti, Abhidhammaṇ patvā pana sabbe te dhammā eva. Na puggalo, na satto, na attā, na jīvo ti

¹ MS. °tikka°.

² MS. *sic*.

ādinā vattabbo. Esa nayo sesesu sabba-tika-duka-padesu.¹ Sabbaṃ loke dissamānaṃ sammuti-saccavohāraṃ ca Abhidhamme paramatthasaccavohāraṃ ca ĩatvā ekam ekasmiṃ tika-duka-pade¹saccadvayaṃ dīpetvā atthayojanā kātabbā ti.

Yamakapāthe pana yasmā hetthā Dhammasaṅgaṇi²-pakaraṇādīsu kusalādināṃ dhammabhāvo vinicchito, tasmā kusalākusalā dhammā ti ādīsu sammuti-saccavohāraṃ agahetvā, kevaḷaṃ paramatthasaccavohārena attho vattabbo. Tasmā Niddese : *kusalākusalā dhammā ti Āmanta* ti niddiṭṭho. Sammutisaccavohāre gaḥite pana *kusalākusalā dhammā ti kusalā dhammā kusalā ceva kusalā dhammā ca, avasesa kusalā na kusalā dhammā* ti niddiṭṭho siyā ti. Imasmiṃ Yamake sesaṃ sabbaṃ suviññeyyaṃ.

Dasame indriya-yamake :

Indriyaṃ issariyaṃ āhipaccaṃ ti atthato ekaṃ. Tasmā bāvisatindriyānīti bāvisati vidhāni, issariyāni āhipaccānīti attho.

Tattha indassa bhāvo indriyaṃ. Indassāti tesāṃ tesāṃ ajjhattadhammānaṃ tathā tathā kāyanga-cittangabhāvatthāya issarissa sāmīno adhipatino. Bhāvo ti yena dhammena samannāgatattā ayaṃ sattanikāyo, ahaṃ dassana-savanādisu indo issaro ti saññaṃ uppādeti. Etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā ti saññaṃ janeti. So dhammo evaṃ indasaññāya uppattikaraṇattā bhāvo ti vuccati. Tasmā indassa bhāvo ti indasaññāya uppattikāraṇaṃ ti attho ; yathā sabbe pi ajjhattā dhammā attasaññāya attadiṭṭhiyā uppattikāraṇattā attabhāvo ti vuccantīti. Atthato pana cakkhu-sotādayo eva.

Imasmiṃ attabhāve padhānajatthakabhūtāni kiccaṭṭhānāni bāvisati vidhāni honti. Yesu indriyāni indriyakiccaṃ sādanti dassanaṭṭhānaṃ savana-, ghāyana-, sāyana-, phusana- manana-ṭṭhānaṃ, itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanatṭhānaṃ, purisaṇaṃ purisabhāvāya pariṇāmanatṭhā-

¹ MS. tikkadukka°.

² MS. sic.

naṃ . . . jīvanatṭhānaṃ pañca vidhāni vedayitaṭṭhānāni, pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānāni, tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānānīti.

Tattha dassanam eva dassanaṭṭhānaṃ. Tathā savanaṭṭhānādi. Tattha dassanaṭṭhānādinī pākāṭāni mananaṭṭhānaṃ ti ārammaṇavijānanaṭṭhānaṃ. Itthīnaṃ itthibhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaṃ ti itthīnaṃ paṭisandhikāle itthibhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tāsaṃ tato paṭṭhāya sabbāni catusamutṭhānika-rūpāni itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappabhāvāya pariṇamanti, no aññathā. Purisānaṃ purisabhāvāya pariṇāmanaṭṭhānaṃ ti purisānaṃ paṭisandhikāle purisabhāvarūpaṃ uppajjati. Tassānubhāvena tesāṃ tato paṭṭhāya sabbāni catusamutṭhānika-rūpāni purisalinga-purisanimitta-purisa-kutta-purisākappabhāvāya pariṇamanti. Jīvanatṭhānaṃ ti attabhāvassa addhāna-pharaṇatṭhānaṃ cīrakālaṃ pavatanaṭṭhānaṃ.

Pañca vidhāni vedayitaṭṭhānānīti kāyika-cetasika-sātā-sātamaññhattānubhavanaṭṭhānāni. Pañca vidhāni kammakiriyaṭṭhānānīti kāyakamma-vacikamma-manokammakiriyaṭṭhānāni. Tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānānīti sotāpattimagge ekaṃ, arahattaphale ekaṃ, majjhe chasu maggaphalesu ekaṃ ti: tividhāni ñāṇadassanavisuddhiṭṭhānāni.

Tattha cakkhurūpadassanaṭṭhāne indriyaṃ hoti. Yena ahaṃ rūpaṃ passāmi ti saññā uppajjati, ahaṃ rūpaṃ passāmi ti ca ahaṃ rūpadassane indo, issaro, sāmi, adhipati; paccayasāmaggiyaṃ sati, yadā yadā passituṃ icchāmi, tadā tadā passāmi; yattha yattha passituṃ icchāmi, tattha tattha passāmi; yāvattakaṃ passituṃ icchāmi, tāvattakaṃ passāmi; tathā hi cakkhu mama attā, mama vāse vattatīti vuttaṃ hoti. Ariyapuggalā pi sammutikathaṃ kathentā, evarūpaṃ vacanaṃ kathenti yeva, kathentā pi na parāmasanti. Tattha na parāmasanti ti ahaṃ rūpaṃ passāmi ti kathentā pi cakkhu me attā ti na gaṇhanti ti attho.

Esā nayo sesesu indriyesu ca ṭhānesu cāti.

Tattha pañnattivāre: itthi itthindriyaṃ ti no ti ettha itthilinga-itthinimitta-itthikutta-itthākappākārena pavatte

khandhe paṭicca ayaṃ itthi nāmāti mahājanehi paññatto sattapaññatti viseso itthi nāma. Yassa dhammassa ānubhāvena so paññatti-viseso pātubhavati, so dhamma-viseso itthindriyaṃ nāma. Tasmā no ti pacchimapad-atthaṃ paṭisedheti.

Anāññatāññassāmitti ettha iti-saddo ākāratto, ākāro ca tassa indriyassa pavatti-viseso ti *āmanta* ti vuttaṃ. *Aññātāvi-aññātāvindriyaṃ* ti ettha *āmanta* ti pāṭho. *Aññātāvi* nāma catuttha-phalaṭṭho. So sattapaññatti viseso. *Aññātāvindriyaṃ* nāma catutthaphale ñāṇaṃ. Taṃ dhammaviseso eva. Tasmā yathā puriso purisindriyaṃ ti no ti pāṭho, tathā ettha pi no ti yujjeyya.

Lekhakārānaṃ pamādalekhā nāma tattha tattha dissati yeva. Ājānitthāti *aññātāvi*, catutthaphale ñāṇaṃ, tad-eva *indriyaṃ* ti *aññātāvindriyaṃ* ti evaṃ vā atthaṃ cintentānaṃ vasena so pāṭho likkhito siyā. Na *aññātāvi* na *aññātāvindriyaṃ* ti *āmanta* ti ādisu esa nayo.

Pavattimahāvāre : bāvisatiyā indriyesu, sukhindriyaṃ dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ ti imāni tīni ante-lokuttarindriyāni tīṇi cha indriyāni nāgatāni.

Sesesu soḷasindriyesu cakkhundriyādini cha indriyāni Ayatanayamake cakkhāyatanādini eva tesu manindriyaṃ yamaka - yojanā sukhattaṃ pacchāpaññindriyānantare katvā yojitaṃ.

Sesesu dasasu indriyesu : dve itthindriyapurisindriyāni kāmabhummiyaṃ eva labbhanti; rūpārūpabhummiṃ na labbhanti. Kāmabhummiyaṃ pi ādikappikānaṃ ca napuṇsakānaṃ ca na labbhanti.

Jīvitindriyaṃ duvidhaṃ. Rūpajīvitindriyaṃ nāma jīvitindriyaṃ ti. Tattha rūpajīvitindriyaṃ arūpabhummiṃ na labbhati. Asaññasattabhummiyaṃ etad-eva ekaṃ indriyaṃ labbhati. Pañcavokārabhummiṃ pana duvidhaṃ pi jīvitindriyaṃ labbhati.

Somanassindriyaṃ sugatikāmabhummiṃ. Hetthā navasu brahmabhummiṃ paṭisandhi-cutikāle pi labbhati.

Upekkhindriyaṃ asaññasattavajjitāsu sabba-bhummiṃ labbhati.

Saddhindriyādisu pañcasu, paññindriyaṃ terasasu ñāṇa-

sampayuttapaṭisandhi-cutīsu labbhati. Dve saddhindriya-satindriyāni sattarasasu sahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbhanti.

Dve vīriyindriya-samādhindriyāni pi sahetuka-paṭisandhi-cutīsu eva labbhanti. Kasmā? Ahetuka-paṭisandhi-cutīsu labbhamānassa pi samādhissa indriyakiccābhāvato.

Tattha *sacakkhukūṇaṇ acakkhukānaṇ* ti ādīnaṇ attho Āyatanayamake dassito yeva.¹

¹ NOTE.—I wish to take upon myself the responsibility for any inaccuracy in the transcription and printing of this dissertation. The author has not had the proofs submitted to him, and had made no request to that effect; indeed, I imagine he is not conversant with the Roman characters. I have indicated by footnotes some of the peculiarities of the Burmese traditional methods of Pali orthography; these may be compared with the table given by Rhys Davids in the preface to the *Sumangala Vilāsinī*, vol. i., P.T.S. ed.—C. Ry. D.

.

.

THE ASIATIC SOCIETY. CALCUTTA

THE MODERN BOOK DEPOT,
78, Chowringhee Centre.

Calcutta - 700 013. THE ASIATIC SOCIETY, CALCUTTA.

